

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2006/111

Karar Sayısı : 2006/112

Karar Günü : 15.12.2006

İPTAL DAVASINI AÇANLAR :

1 - Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet SEZER

2 - Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyesi Haluk KOÇ ve Kemal KILIÇDAROĞLU ile birlikte 116 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU : 31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun;

- 1) 3. maddenin (29) numaralı bendinin,
- 2) 18. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "... genel sağlık sigortası dahil prim ve her türlü borçlarının ödenmiş olması şartıyla..." ibaresinin,
- 3) 19. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarının,
- 4) 27. maddesinin birinci fıkrasının,
- 5) 28. maddesinin ikinci fıkrasının,
- 6) 29. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının tümüyle, birinci ve beşinci fıkralarının ise Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden,
- 7) 30. maddesinin dördüncü fıkrasının,
- 8) 31. maddesinin birinci fıkrasının,
- 9) 40. maddesindeki Cetvelin 8., 12., 13. ve 14. sıralarında yer alan düzenlemelerin,
- 10) 46. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarının,
- 11) 55. maddesinin ikinci fıkrasının,
- 12) 63. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendindeki "...18 yaşını doldurmamış veya 45 yaşından gün almış kişilerin dış protezlerinin 72 inci maddeye göre belirlenen tutarının % 50'si." İbaresinin ve ikinci fıkrasının,
- 13) 67. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin,

14) 68. maddesinin ikinci fıkrasının, tüm genel sağlık sigortalıları yönünden, ikinci ve son tümcelerinin de emekli ve malûllük aylığı alan, dul aylığı alan ve yetim aylığı alan sigortalılar yönünden,

15) 73. maddesinin dördüncü fıkrasının,

16) 80. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden,

17) 81. maddesinin birinci fıkrasının (c) ve (e) bentlerinin,

18) 106. maddesinin;

a) (2) numaralı fıkrasındaki "...diğer maddeleri," ibaresinin, Bağ-Kur kapsamındaki sigortalılar yönünden,

b) (8) numaralı fıkrasındaki "...30 ilâ 39 uncu maddeleri,..." ibaresinin, TC. Emekli Sandığı iştirakçileri yönünden,

19) Geçici 1. maddesinin beşinci fıkrasının,

20) Geçici 2. maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentlerinin, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden,

21) Geçici 4. maddesinin ikinci ve dokuzuncu fıkralarının,

22) Geçici 6. maddesinin yedinci fıkrasının (a) bendinin,

23) Geçici 9. maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarının,

Anayasa'nın 2., 5., 6., 7., 8., 10., 11., 13., 17., 49., 56., 60., 73., 90., 123. ve 153. maddelerine aykırılığı savıyla iptali ve

1) 3. maddesinin (29) numaralı bendinin,

2) 18. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "... genel sağlık sigortası dahil prim ve her türlü borçlarının ödenmiş olması şartıyla..." ibaresinin,

3) 19. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarının,

4) 27. maddesinin birinci fıkrasının,

5) 28. maddesinin ikinci fıkrasının,

- 6) 29. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının,
- 7) 30. maddesinin dördüncü fıkrasının,
- 8) 40. maddesinde yer alan cetvelin 8., 12., 13. ve 14. sıralarındaki düzenlemelerin,
- 9) 46. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarının,
- 10) 55. maddesinin ikinci fıkrasının,
- 11) 63. maddesinin, birinci fıkrasının (d) bendinde yer alan “...18 yaşını doldurmamış veya 45 yaşından gün almış kişilerin” ibaresi ile “...nın %50’si.” ibaresinin ve ikinci fıkrasının,
- 12) 67. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin,
- 13) 68. maddesinin ikinci fıkrasının, tüm genel sağlık sigortalıları yönünden, ikinci ve son tümcelerinin de emekli ve malüflük aylığı alan, dul aylığı alan ve yetim aylığı alan sigortalılar yönünden,
- 14) 73. maddesinin dördüncü fıkrasının,
- 15) 80. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin “...ile prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkaktan o ay için yapılan ödemelerin brüt toplamı...” bölümünün, TC. Emekli Sandığı iştirakçileri yönünden,
- 16) 81. maddesinin birinci fıkrasının (c) ve (e) bentlerinin,
- 17) 106. maddesinin;
- a) (2) numaralı fıkrasındaki “...diğer maddeleri,” ibaresinin, Bağ-Kur kapsamındaki sigortalılar yönünden,
- b) (8) numaralı fıkrasındaki “...30 ilâ 39 uncu maddeleri,...” ibaresinin, TC. Emekli Sandığı iştirakçileri yönünden,
- 18) Geçici 1. maddesinin beşinci fıkrasının,
- 19) Geçici 4. maddesinin dokuzuncu fıkrasının,
- 20) Geçici 9. maddesinin birinci fıkrasının TC. Emekli Sandığı iştirakçisi sigortalılar ile Bağ-Kur kapsamındaki sigortalılar yönünden,

Yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

I - İPTAL VE YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMLERİNİN GEREKÇESİ

İptal istemini içeren Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet SEZER tarafından verilen 16.6.2006 günlü dava dilekçesinin gerekçe bölümü şöyledir:

“III- İPTAL İSTEMİNİN GEREKÇESİ

5510 sayılı “Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu” ile, Devlet memurları ve diğer kamu görevlileri, hizmet akdine dayalı ücretle çalışanlar, tarımsal işlerde ücretle çalışanlar, kendi hesabına çalışanlar ve tarımsal alanda kendi hesabına çalışanları kapsayan beş ayrı emeklilik rejiminin, aktüeryal olarak hak ve yükümlülüklerin eşit olacağı tek emeklilik rejiminde buluşturulması amaçlanmaktadır.

Yasa, sosyal sigortalar ile genel sağlık sigortasından yararlanacak kişileri, işverenleri, sağlık hizmeti sunucularını, bu Yasa’nın uygulanması yönünden gerçek kişiler ile her türlü kamu ve özel hukuk tüzelkişilerini ve tüzelkişiliği olmayan diğer kurum ve kuruluşları kapsamaktadır.

Yasa’da, sosyal sigortalar ile genel sağlık sigortası yönünden kişileri güvenceye alacak düzenlemeler yapılmakta; bu bağlamda, sigortalardan yararlanacak kişiler ve sağlanacak haklar, bu haklardan yararlanma koşulları, finansman ve karşılanma yöntemleri belirlenmekte; sosyal sigortaların ve genel sağlık sigortasının işleyişine ilişkin ilke ve yöntemlere yer verilmektedir.

1- 5510 sayılı Yasa’nın kimi maddelerinin ya da bu maddelerin kimi kurallarının Anayasa’nın “sosyal devlet” ve “eşitlik” ilkeleri ile “sosyal güvenlik hakkı” yönünden incelenmesi gerekmektedir.

Anayasa’nın sözkonusu kuralları yukarıda anılan maddeler yönünden ortak gerekçe oluşturacağından, öncelikle “sosyal devlet” ve “eşitlik” ilkeleri ile Anayasa’da herkes için öngörülen “sosyal güvenlik hakkı” üzerinde durulması gerekmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin, toplumun huzuru, ulusal dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir; "sosyal devlet" niteliği, Türkiye Cumhuriyeti'nin temel nitelikleri arasında sayılmıştır.

Madde gerekçesinde belirtildiği gibi, sosyal devlet, çalışan, ancak, çalışması karşılığı elde ettiği ürün ile mutlu olabilmek için tasarladığı maddi ve manevi değerlere ulaşamayan kişilere yardımcı olmayı ilke edinen devlettir.

Sosyal devlet, bireyin huzur ve gönencini gerçekleştiren ve güvenceye alan, kişi ve toplum arasında denge kuran, emek ve sermaye ilişkilerini dengeli olarak düzenleyen, çalışanların insanca yaşaması ve çalışma yaşamının kararlılık içinde gelişmesi için sosyal, ekonomik ve mali önlemleri alarak çalışanları koruyan, işsizliği önleyici ve ulusal gelirin adalete uygun biçimde dağılmasını sağlayıcı önlemleri alan, adaletli bir hukuk düzeni kuran ve bunu sürdürmeye kendini yükümlü sayan, hukuka bağlı devlettir.

Anayasa Mahkemesi'nin konuya ilişkin tüm kararlarına egemen olan görüşe göre de, sosyal devletin görevi, kişinin doğuştan sahip olduğu onurlu bir yaşam sürdürmesini, maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirmesi için gerekli koşulları, güçsüzleri güçlülere karşısında koruyarak gerçek eşitliği, yani sosyal adaleti, sosyal gönenci, sosyal güvenliği ve toplumsal dengeyi sağlamaktır.

Nitekim, Anayasa'nın 5. maddesinde, kişilerin ve toplumun gönenc, huzur ve mutluluğunu sağlamak, kişinin temel hak ve özgürlüklerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak biçimde sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmak, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli koşulları hazırlamak Devlet'in temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır.

Sosyal devlette sosyal güvenlik sistemi, yalnızca aktüeryal dengeye dayalı bir düzenek olarak oluşturulamaz. Sosyal güvenliği salt aktüeryal denge olgusu düşüncesiyle oluşturmak, "sosyal devlet" ilkesini savsaklamak anlamına gelir ki, bunu, Anayasa'nın 2. maddesiyle bağdaştırmak olanaksızdır.

Devletin "sosyal" niteliği, aktüeryal denge ile sosyal devlet ilkesi arasında uyum sağlanmasını; sosyal güvenlik sisteminden kaynaklanan açıkların, başka bir deyişle sosyal güvenlik yükünün gerektiğinde devletçe karşılanmasını zorunlu kılar.

Ayrıca, hukuk devletinin amaç edindiği kişinin korunması da, toplumda sosyal güvenliğin, sosyal gönencin ve sosyal adaletin sağlanmasıyla gerçekleştirilebilmektedir.

Cumhuriyet'in nitelikleri arasında yer verilen sosyal hukuk devleti ilkesi uyarınca, toplumda yoksul ve gereksinim duyan insanlara Devlet'çe yardım yapılarak, onlara insan onuruna yaraşır asgari yaşam düzeyinin sağlanması, böylece, sosyal adaletin ve sosyal devlet ilkesinin gerçekleşmesine elverişli ortam yaratılması gerekmektedir.

Sosyal devletin görevleri arasında yer alan insan onuruna yaraşır asgari yaşam düzeyinin sağlanması, herkese çalışma olanağı yaratılması, çalışanlara adaletli ve dengeli ücret verilmesi ve çalışmayacak durumda olanların sosyal güvenlik önlemleri ile korunması anlamını taşımaktadır.

Sosyal güvenliğin de içinde bulunduğu sosyal hakların devletçe tanınmış olması yeterli değildir. Bu hakların gerçekleşmesi için devletin olumlu edimde bulunması, sosyal güvenlik alanında oluşturulacak kural ve kurumların da, Anayasa'nın sözüne ve özüne, bu bağlamda sosyal hukuk devleti ilkesine uygun olması zorunludur.

Uluslararası hukuk belgelerinde ve çağdaş anayasalarda olduğu gibi, Anayasamızda da sosyal güvenlik hakkına, "Temel Haklar ve Ödevler" bölümünde "sosyal ve ekonomik haklar" arasında yer verilmiştir.

Anayasa'nın 60. maddesinde, herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu; Devlet'in, bu güvenliği sağlayacak gerekli önlemleri alıp örgütü kuracağı belirtilmiştir.

Maddede, sosyal güvenlik, bireyler yönünden "hak", Devlet yönünden "ödev" olarak öngörülmüştür. Anayasa koyucu, Devlet'i yalnızca sosyal güvenliği sağlayacak önlemleri almak ve gerekli örgütü kurmakla görevlendirmemiş, aynı zamanda bunu Devlet'in yükümlülüğü olarak görmüştür.

Sosyal güvenlik hakkının, yurttaşlarının sosyal durumu ve gönencine ilgilene, onlara insanlık onuruna yaraşır asgari yaşama düzeyi sağlayan "sosyal devlet" in gereği ve zorunlu sonucu olduğu tartışmasızdır.

Sosyal güvenlik, geliri ne olursa olsun bireylere belirli sosyal riskler karşısında ekonomik güvence sağlanmasını, onun kimi zararlarla uğrama olasılığına karşı korunmasını, sosyal zararların tehlikeleri karşısında bireyin ekonomik yönden güçlü kılınmasını gerektirmektedir.

Çağdaş toplumlarda bu niteliği ile sosyal güvenliğin sağlanması, bireylerin geleceklerini güvence altına almaya, mutluluğunu, huzurunu ve gönencini sağlamaya yönelik etkinliklerin en önemlilerinden biri olarak kabul edilmektedir.

Sosyal güvenliğin işlevlerinin yerine getirilmesini amaçlayan kurallar ve kurumların tümü sosyal güvenlik sistemini oluşturmaktadır. Toplumsal dayanışmanın kurumsal duruma getirilmesini anlatan sosyal güvenlik sistemi, Devlet'in, Anayasa'nın 60. maddesi gereğince kurmakla görevli ve yükümlü olduğu sosyal güvenlik örgütü ile yine Devlet'in sosyal güvenliği sağlamak için alacağı önlemlerin tümünü kapsamaktadır.

Anayasa'nın 65. maddesinde, Devlet'in, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek, mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getireceği belirtilmiştir. Ancak, bu kural Devlet'e, Anayasa Mahkemesi kararlarında da vurgulandığı gibi, yurttaşlar için hak, kendisi için ödev olan sosyal güvenliği sağlama görevini yerine getirirken, sosyal sigortacılığın teknik gereklerine uygun kimi sınırlamalar yapma hakkı tanımakta, sosyal güvenlik hakkını kullanılmayacak duruma getiren önlemler alma yetkisi vermemektedir.

Nitekim, maddede, Devlet'e sosyal hakları mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde gerçekleştirme olanağı tanınırken, "bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözetme" koşulu da konulmuştur.

Yine Anayasa Mahkemesi'nin 23.02.2001 günlü, E.1999/42, K.2001/41 sayılı kararında belirtildiği gibi, sosyal güvenlik sisteminde yapılan değişikliklerin, hukuk devletinde olması gereken hukuk güvenliğini zedelemeyecek biçimde "adil, makul ve ölçülü" olması zorunludur.

Bu yaklaşım, emekli olabilmek için öngörülen prim ödeme gün sayısı, prime esas aylık tutarı ve prim oranı, emekliliğe hak kazanabilme ile emekli aylığına hak kazanmada yaş sınırları, yaşlılık aylığı bağlama oranı, yaşlılık aylığı hesaplama yöntemi, aylıklarda sağlanacak yıllık artış tutarı ve sağlık gibi konularda getirilen kuralların adil, makul ve ölçülü olmasını gerektirmektedir.

Öte yandan, Anayasa'nın 10. maddesinde, herkesin dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasal düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri nedenlerle ayırım gözetilmeksizin yasa önünde eşit olduğu belirtilmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin birçok kararında da açıklandığı gibi, yasa önünde eşitlik, hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Eşitlik ilkesi ile eylemler değil, hukuksal eşitlik öngörülmektedir.

Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere yasa karşısında ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir.

Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin zedelenmesi önlenmiştir.

Durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, aynı hukuksal durumlar aynı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmiş olmaz. Ancak, nitelikleri ve durumları özdeş olanlar için değişik kurallar konulamaz.

Anayasa Mahkemesi'nin 06.01.2005 günlü, E.2001/479, K.2005/1 sayılı kararında belirtildiği gibi, Anayasa'nın 2. ve 60. maddeleri uyarınca, Devlet'çe, sosyal güvenliğin ve sosyal adaletin sağlanmasına elverişli ortamın yaratılması ve bu anlamda sosyal güvenlik alanında getirilecek bir haktan, aynı sosyal güvenlik kurumu içinde yer alan ve temelde birbirine yakın konumda bulunan tüm sigortalıların "dengeli ve makûl" ölçüler içinde yararlanmalarını öngören düzenlemelerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Yine bu kararda, aynı sosyal güvenlik sistemi içinde bulunan, aynı sosyal risklere karşı asgari ölçüde güvence altına alınan ve aynı kurallara bağlanan sigortalıların aynı hukuksal statü içinde özdeş durumda bulunan kişiler olduğu, aynı durumdaki kişilerin, yasanın öngördüğü haklardan aynı esaslara göre yararlandırılmalarının ise eşitlik ilkesinin gereği bulunduğu açıklanmıştır.

Bu açıklamalardan sonra, 5510 sayılı Yasa'nın kimi maddeleri ya da bu maddelerin kimi kurallarının sosyal hukuk devleti ve eşitlik ilkeleri, sosyal güvenlik hakkı yönünden incelenmesi, bu kurallarda "adil, makul ve ölçülü" olma ölçütünün gözetilip gözetilmediğinin ortaya konulması gerekmektedir.

a- 5510 sayılı Yasa'nın,

- 28. maddesinin ikinci fıkrasında,

"İlk defa bu Kanuna göre sigortalı sayılanlara;

a) Kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmuş olmaları ve en az 9000 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirilmiş olması şartıyla yaşlılık aylığı bağlanır.

b) (a) bendinde belirtilen yaş şartı;

1) 1/1/2036 ilâ 31/12/2037 tarihleri arasında kadın için 59, erkek için 61,

2) 1/1/2038 ilâ 31/12/2039 tarihleri arasında kadın için 60, erkek için 62,

3) 1/1/2040 ilâ 31/12/2041 tarihleri arasında kadın için 61, erkek için 63,

4) 1/1/2042 ilâ 31/12/2043 tarihleri arasında kadın için 62, erkek için 64,

5) 1/1/2044 ilâ 31/12/2045 tarihleri arasında kadın için 63, erkek için 65,

6) 1/1/2046 ilâ 31/12/2047 tarihleri arasında kadın için 64, erkek için 65,

7) 1/1/2048 tarihinden itibaren ise kadın ve erkek için 65,

olarak uygulanır."

- Geçici 6. maddesinin yedinci fıkrasının (a) bendinde de,

"Aylık bağlama şartları bakımından bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılarak aylık bağlanacaklar için;

a) 28 inci maddenin ikinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen 9000 günlük süre ilk defa;

1) 1/1/2007 ilâ 31/12/2007 tarihleri arasında sigortalı sayılanlar için 7100 gün olarak,

2) 1/1/2008 tarihinden itibaren sigortalı sayılanlar için ise her takvim yılı başında 7100 güne 100 gün eklenmek suretiyle 9000 günü geçmemek üzere,

...

uygulanır."

düzenlemesine yer verilmiştir. Düzenlemelerde,

- 01.01.2007'den sonra sigorta kapsamına girenlere aylık bağlanmasının koşulları, kadın için 58, erkek için 60 yaşını doldurmuş ve en az 9000 gün prim bildirilmiş olmak biçiminde belirlenmekte,

- Yaş sınırı, 01.01.2036'dan başlayarak kadınlar için 01.01.2048'e, erkekler için 01.01.2044'e kadar artırılıp, 65'e yükseltilmekte,

- Hizmet akdi ile çalışanlar için prim ödeme gün sayısı yönünden kademeli geçiş öngörülmekte; 2007 yılında sigortalı olanlar için 7100 gün prim bildirme koşulu aranırken, izleyen yıllarda sigortalı olanlar için bu sınırın 7100'e her yıl için 100 eklenerek bulunacağı belirtilmektedir.

Ülkemizde ortalama yaşama süresinin 66 yıl olduğu, gelecek 50 yıl içinde bu Yasa ile koşulları iyileştirilemeyecek çalışanlar yönünden bu sınırın çok fazla yükseltilemeyeceği gözetildiğinde, Yasa ile tüm sigortalılar yönünden emekli aylığı bağlama yaş sınırının zaman içinde de olsa 65'e yükseltilmesinin; sürekli çalışma olanağı işverenin inisiyatifinde bulunan sigortalılar yönünden de prim ödeme gün sayısının 9000'e çıkarılmasının, gelecek kuşakların emeklilik hakkına kavuşmasını olanaksız kılacağı, bu niteliği ile adil, makul ve ölçülü olmadığı açıktır.

Ayrıca, hizmet akdi ile çalışanlar yönünden prim ödeme gün sayısının 7000'den 9000'e çıkarılması, Türkiye gerçekleriyle bağdaşmadığı gibi, esnek çalışmanın, sendikasılaştırmanın, kayıtdışı çalıştırmanın ve yoğun işsizliğin yaşandığı ülkemizde gerçekçi de görünmemektedir.

Üstelik, emekli olabilme yaşı ile aylık bağlama yaşı arasındaki kimi durumlarda uzun yılları içeren fark da ölçüsüzlüğün bir başka göstergesidir. Örneğin, 01.01.2007 gününde, 18 yaşında iken sosyal sigorta kapsamına giren, 43 yaşında emekli olma hakkı kazanan bir sigortalı, ancak 22 yıl sonra, 65 yaşında aylığa hak kazanabilecektir.

Yukarıda da belirtildiği gibi, Yasa'nın 28. maddesinde, emeklilik yaşının, 01.01.2007 gününden sonra ilk kez sigortalı olacaklar yönünden kadın için 58, erkek için 60 olarak belirlenmesine karşın, bu yaş koşulu 2036 yılından başlayarak kademeli olarak artırılmakta ve emeklilik yaşı 65'e yükseltilmektedir.

Bu düzenlemeye göre, kadın için 58, erkek için 60 yaşını 01.01.2036 gününden önce dolduramayan sigortalılar, emeklilik yaşını kademeli olarak yükselten kurala bağlı olacak ve bunun sonucunda, kendisine emekli aylığı bağlanabilmesi için 65'e kadar uzanan yaşları beklemek zorunda kalacaklardır. Ayrıca, yine bu durum nedeniyle, aynı gün işe başlayan ve prim ödeme süreleri eşit olan farklı yaşlardaki sigortalılar, yaşlılık aylığına aynı yılda hak kazanamayacaklardır.

Başka bir anlatımla, Yasa'nın 28. maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde, 01.01.2007'den sonra ilk kez sigortalı olanlar için öngörülen kadın için 58, erkek için 60 yaş sınırı, ancak sırasıyla 30 ve 32 yaşlarında göreve başlayanlar yönünden geçerlidir. Yaş küçüldükçe, 2036 yılından sonra artırılan yaş sınırı nedeniyle bekleme süresi artmaktadır. Örneğin, 01.01.2007'de sigorta kapsamına giren bir kadın sigortalı 30 yaşında ise, 58 yaşına ulaştığı 2035 yılında; 18 yaşında ise, 65 yaşına ulaştığı 2054 yılında yaşlılık aylığına hak kazanabilecektir.

b- 5510 sayılı Yasa'nın,

- 29. maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında,

“Yaşlılık aylığına hak kazanan sigortalıların aylığı, aşağıdaki hükümlere göre belirlenecek ortalama aylık kazancı ile aylık bağlama oranının çarpımı sonucunda bulunan tutardır.

Ortalama aylık kazanç, sigortalının her yıla ait prime esas kazancının, kazancın ait olduğu yıldan itibaren aylık talep tarihine kadar geçen yıllar için, her yıl gerçekleşen güncelleme katsayısı ile güncellenerek bulunan kazançlar toplamının, itibarı hizmet süresi ile fiili hizmet süresi zammı hariç toplam prim ödeme gün sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanan ortalama günlük kazancın otuz katıdır.

Aylık bağlama oranı, sigortalının malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tâbi geçen toplam prim ödeme gün sayısının her 360 günü için 2015 yılı sonuna kadar % 2,5; 2016 yılı başından itibaren ise % 2 olarak uygulanır. Bu hesaplamada 360 günden eksik süreler orantılı olarak dikkate alınır. Ancak aylık bağlama oranı % 90'ı geçemez.”

-31. maddesinin birinci fıkrasında,

“Sigortalı olarak çalıştığı işten ayrılan veya işyerini kapatan ve yaşlılık aylığı bağlanması için gerekli yaş şartını doldurduğu halde malüllük ve yaşlılık aylığı bağlanmasına hak kazanamayan sigortalıya, bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (c) bendi kapsamında ise kendi adına bildirilen, (b) bendi kapsamında ise ödediği malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinin her yıla ait tutarı, primin ait olduğu yıldan itibaren yazılı istek tarihine kadar geçen yıllar için, her yılın gerçekleşen güncelleme katsayısı ile güncellenerek toptan ödeme şeklinde verilir.”

- 3. maddesinin 29. fıkrasında,

“Güncelleme katsayısı: 4 üncü madde kapsamında sigortalı sayılanların, her yılın Kasım ayına ait kanunî süresi içinde verilen belgelerindeki prim tahakkukları üzerinden bulunacak ortalama prime esas günlük kazancın, bir önceki yılın aynı ayına ait ortalama prime esas günlük kazançta göre değişim oranı ile her yılın Aralık ayına göre Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan en son temel yıllık tüketici fiyatları genel indeksindeki değişim oranının toplamının yarıya (1) tam sayısının ilave edilmesi sonucunda bulunan değeri,

ifade eder.”

- Geçici 2. maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde,

“Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı, 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı, 17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı, bu Kanunla mülga 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı kanunlara ve 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Kanunun geçici 20 nci maddesine tâbi sandıklara tâbi olanlara bağlanacak yaşlılık aylıkları aşağıdaki şekilde hesaplanır:

a) Sigortalının veya iştirakçinin bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar geçen sürelerdeki prim ödeme gün sayılarına veya fiili hizmet süresine ait aylık; bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki kanun hükümlerine göre, aylık talep tarihindeki toplam prim ödeme gün sayısı veya fiili hizmet süresi üzerinden, bu Kanunun yürürlük tarihi itibarıyla hesaplanacak aylığın bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadarki prim ödeme gün sayısı veya fiili hizmet süresi ile orantılı bölümü, aylık başlangıç tarihine kadar geçen yıllar için, her yıl gerçekleşen güncelleme katsayısı ile çarpılarak hesaplanır.

b) Sigortalının veya iştirakçinin bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra geçen sürelerdeki prim ödeme gün sayılarına ait aylığı, aylık talep tarihindeki toplam prim ödeme gün sayısı üzerinden 29 uncu madde hükümlerine göre hesaplanacak aylığın, bu Kanunun yürürlük tarihinden sonraki prim ödeme gün sayısına orantılı bölümü kadardır.

c) Aylık, (a) ve (b) bentlerine göre hesaplanan kısmî aylıkların toplamından oluşur. Aylıklar ayrıca 29 uncu maddenin son fıkrasına göre artırılarak belirlenir.

d) 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanunun ek 48 inci maddesi ile ek 68 inci, ek 73 üncü ve 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Kanunun ek 18 inci maddesi ve ilgili diğer maddeleri esas alınarak hak edilen makam veya yüksek hâkimlik, temsil veya görev tazminatları ve ek göstergeler, bu maddenin (a) bendinde belirtilen kısmî aylıkların hesabında dikkate alınır. Ancak (a) bendine göre yapılacak hesaplama açısından bu hükmün uygulanması sonucu daha yüksek ek göstergelere hak kazanılmış olması, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanunun ek 70 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin uygulanmasında esas alınacak ek göstergelerin yükseltilerek uygulanması hakkını doğurmaz.”

düzenlemelerine yer verilmiştir.

Görüldüğü gibi 29. maddenin,

- Birinci fıkrasında, yaşlılık aylığının, ilgilinin ortalama aylık kazancı ile aylık bağlama oranının çarpımıyla hesaplanacağı belirtilmiştir,

- İkinci fıkrasında da, “Ortalama aylık kazanç”, sigortalının her yıla ilişkin prime esas kazancının, kazancın ilişkin olduğu yıldan başlayarak aylık istem gününe kadar geçen yıllar için, her yıl gerçekleşen güncelleme katsayısı ile güncellenerek bulunan kazançlar toplamının, itibarı hizmet süresi ile fiili hizmet süresi zammı dışında, toplam prim ödeme gün sayısına bölünmesiyle hesaplanan ortalama günlük kazancın 30 katı olarak tanımlanmıştır.

Yaşlılık aylığının hesaplanmasında “ortalama aylık kazanç”ın esas alınması, bugün için Sosyal Sigortalar Kurumu’na bağlı sigortalılar yönünden önemli yenilik getirmemektedir.

Sosyal Sigortalar Kurumu sigortalıları yönünden eski ve yeni sistem arasındaki fark, ilkinde prime esas kazanç, her takvim yılı itibarıyla Türkiye İstatistik Kurumu’na açıklanan tüketici fiyatları indeksindeki artış oranı ve gayrisafi yurt içi hasıla sabit fiyatlarla gelişme hızı kadar ayrı ayrı arttırılarak, emekli olunan güne kadar güncelleştirilmekte iken, bu kez güncelleştirme işinin “güncelleştirme katsayısı” esas alınarak yapılmasından ibarettir.

Getirilen kural, Bağ-Kur sigortalıları ve özellikle TC Emekli Sandığı iştirakçileri yönünden önemli yenilik içermektedir.

Yasa’yla Bağ-Kur’a bağlı sigortalılar yönünden basamak sistemi kaldırılarak, bunların prime esas günlük kazanç alt sınırı ile üst sınırı arasında kendilerinin bildireceği günlük kazancın prime esas alınması öngörülmüş; dolayısıyla bunların yaşlılık aylıklarının hesaplanması yöntemi de değiştirilmiştir.

Yaşlılık aylığının hesaplanması yönteminde en köklü değişiklik TC Emekli Sandığı iştirakçileri yönünden yapılmıştır.

TC Emekli Sandığı iştirakçilerinin emekli aylıklarının nasıl hesaplanacağı 5434 sayılı Yasa’nın 41 ve ek 70. maddelerinde gösterilmektedir. Bu maddelere göre, emekli aylığı bağlanmasına esas aylık, memur aylık katsayısı ile emekli olunan günde bulunulan emeklilik keseneğine esas derece ve kademe göstergesi ve çalışma yaşamı boyunca elde edilen en yüksek ek gösterge çarpımından oluşmakta; emeklilere ayrıca her ay kıdem aylığı, taban aylığı, zam ve tazminat ödemesi karşılığında yasadaki gösterilen oranın, en yüksek Devlet memuru aylığının brüt tutarına uygulanması suretiyle hesaplanan emeklilik tazminatı ödenmektedir.

5434 sayılı Yasa’nın ek 68. maddesine göre de, makam tazminatı ile yüksek yargıçlık tazminatı ödenmesini gerektiren görevlerde bulduktan sonra emekliye ayrılanların, buldukları en üst görevin makam, yüksek yargıçlık, temsil ve görev tazminatları emekli aylıklarına eklenmektedir.

Özetle, TC Emekli Sandığı iştirakçilerinin emekli aylıklarının hesaplanmasında, iştirakçinin bulunduğu en son görevinin aylığı ve yapılan ödemelerin brüt tutarları gözönünde buldurulmakta; böylece, çalışırken her ay ele geçen tutar ile emekli olduğunda alınacak tutar arasındaki fark çok azaltılmış bulunmaktadır.

Oysa, 5510 sayılı Yasa’da, TC Emekli Sandığı iştirakçileri yönünden de yukarıda açıklanan yöntem benimsenmiştir. Bu yöntem uyarınca, Devlet memurunun, göreve başladığı yıllarda daha düşük olan aylık ögeleri üzerinden hesaplanan prime esas kazançları yaşlılık aylığının belirlenmesinde de dikkate alınacak ve sonuca etkili olacaktır.

Bu durumun, yaşlılık aylığı bağlama oranının da düşürüldüğü göz önünde bulundurulduğunda, kamu görevlilerine bağlanacak yaşlılık aylıklarının bugüne göre daha düşük olmasına yol açacağı ve çalışırken ele geçen toplam tutar ile emekli olduğunda alınacak toplam tutar arasındaki farkın yeniden artacağı ortadadır.

Günümüzde uygulanan emekli aylıklarının, insan onuruna yaraşır asgari yaşama düzeyini sağlamaktan uzak olduğu gözetildiğinde, bu tutarların daha da azaltan yeni kuralın adil, makul ve ölçülü olmadığı; emeklilerin ulusal gelirden hak ettikleri payı almalarını önleyeceği açıktır.

Ayrıca, Yasa’nın geçici 2. maddesinde, çalışanların 01.01.2007 gününe kadar sosyal güvenlik kurumlarına bağlı geçen süreleri için yaşlılık aylıklarının eski kurallara, bu günden sonraki sürelerine ilişkin yaşlılık aylıklarının Yasa kurallarına göre hesap edilerek her iki tutarın toplamının yaşlılık aylığını oluşturacağı belirtilmiştir ki, bu konunun, özellikle aynı görevde çalışmış ve çalışmakta olanların emekli aylıkları ile ölenlerin dul ve yetimlerinin aylıkları arasında fark oluşturacağı; bu farkın, eşitlik ilkesine aykırı olduğu ve adaletsizlik yaratacağı ortadadır.

Öte yandan, Yasa’nın 29. maddesinin üçüncü fıkrasında, aylık bağlama oranının, toplam prim ödeme gün sayısının her 360 günü, yani her yıl için 2015 yılı sonuna kadar % 2.5, 2016 yılından başlayarak % 2 olduğu belirtilmiştir.

Yine maddede, aylık bağlama oranının % 90’ı geçemeyeceği de kurala bağlanmıştır.

Bugün için aylık bağlama oranı, Sosyal Sigortalar Kurumu ile Bağ-Kur’a bağlı sigortalılar yönünden her yıl için ortalama % 2.6, TC Emekli Sandığı iştirakçileri yönünden ise 25 yıl için yıllık % 3, sonraki yıllar için yıllık % 1’dir.

Ayrıca, bugünkü sistemde TC Emekli Sandığı iştirakçileri yönünden aylık bağlama oranında üst sınır % 100’dür.

Aylık bağlama oranının düşürülmesinin daha az emekli aylığı anlamına geleceği, bu durumun, çalışanların emeklilik statüsü yönünden olumsuz bir gelişme yaratacağı açıktır.

c- 5510 sayılı Yasa’nın,

- 55. maddesinin ikinci fıkrasında,

“Bu Kanuna göre bağlanan gelir ve aylıklar, her yılın Ocak ve Temmuz ödeme tarihlerinden geçerli olmak üzere, bir önceki altı aylık döneme göre Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan en son temel yıllık tüketici fiyatları genel indeksindeki değişim oranı kadar artırılarak belirlenir.”,

- 29. maddesinin son fıkrasında,

“Yukarıdaki şekilde hesaplanan aylığın başlangıç tarihinin yılın ilk altı aylık dönemine rastlaması halinde 55 inci maddenin ikinci fıkrasına göre Ocak ödeme dönemi için gelir ve aylıklara uygulanan artış oranı kadar artırılarak, yılın ikinci altı aylık dönemine rastlaması halinde ise öncelikle Ocak ödeme dönemi, daha sonra Temmuz ödeme dönemi için gelir ve aylıklara uygulanan artış oranları kadar artırılarak, sigortalının aylık başlangıç tarihindeki aylığı hesaplanır.”,

Geçici 1. maddesinin beşinci fıkrasında,

- “Bağlanmış aylık ve gelirler, 55 inci maddenin ikinci fıkrasına göre artırılır.”, düzenlemelerine yer verilmiştir.

Yasa’nın 55. maddesinin ikinci fıkrasında, bu Yasa’ya göre bağlanan gelir ve aylıkların, her yılın Ocak ve Temmuz ödeme günlerinden geçerli olmak üzere, bir önceki altı aylık döneme göre Türkiye İstatistik Kurumu’na açıklanan en son temel yıllık tüketici fiyatları genel indeksindeki değişim oranı kadar artırılarak belirleneceği vurgulanmış; 29. maddesinin son fıkrasında, bağlanacak yaşlılık aylığında 55. madde kuralının nasıl dikkate alınacağı belirtilmiş; geçici 1. maddenin beşinci fıkrasında da, bu kuralın 5510 sayılı Yasa’nın yürürlüğe girmesinden önce bağlanmış aylık ve gelirler için de uygulanması öngörülmüştür.

Oysa, 5434 sayılı Yasa'nın ek 9. maddesinin birinci fıkrasında, yasalarla yapılacak değişiklikler sonunda aylık tutarlarında oluşacak yükselmelerin, aynı rütbe, kadro unvanı ve dereceden bağlanmış bulunan emekli, adı malûllük, vazife malûllüğü, dul ve yetim aylıklarına da uygulanması esası getirilmiştir.

Bu düzenleme, 25.08.1999 günlü, 4447 sayılı Yasa'nın 24. maddesiyle değiştirilerek, Yasa'nın yürürlüğe girdiği 08.09.1999'dan önce emekli, adı malûllük, vazife malûllüğü ile dul ve yetim aylığı alanların bu aylıklarının, Yasa'nın yürürlüğe girdiği günden; Yasa'nın yürürlüğünden sonra bağlanacak emekli, adı malûllük, vazife malûllüğü ile dul ve yetim aylıklarının ise, bağlandığı günden sonraki ilk memur aylık artış gününden başlayarak her ay bir önceki aya ilişkin Türkiye İstatistik Kurumu'nca açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksi değişim oranına göre belirlenmesi öngörülmüştür.

Görüldüğü gibi, önceki ve sonraki emekliler arasındaki gelir farkını giderecek düzenlemeye, 4447 sayılı Yasa döneminde olduğu gibi 5510 sayılı Yasa'da da yer verilmemiştir. Bu durum, bir yandan emeklilerin ulusal gelirden hak ettikleri payı almalarına engel olacak, öte yandan da, aynı görevi yapmış önceki ve sonraki emekliler arasında, hakkaniyete aykırı biçimde gelir farkı yaratacaktır.

Anayasa Mahkemesi'nin 4447 sayılı Yasa'ya ilişkin 23.02.2001 günlü, E. 1999/42, K.2001/41 sayılı kararında,

"5434 sayılı Yasa'nın ek 9. maddesinin birinci fıkrasının değişikliğinden önce, eski emeklilerle yeni emekliler arasında herhangi bir eşitsizlik doğması engellenmiş iken, yeni düzenlemeyle emekli aylıklarındaki artışın gösterge ve ek göstergelerdeki artışa göre hesaplanması esasından vazgeçilerek, aylığın enflasyon oranındaki artışa göre hesaplanması kabul edilmiş, böylece çalışan memurların maaş artışı ile emekli memurların maaş artışı arasında olduğu gibi, daha önce aynı görevlerde bulunan eski ve yeni emeklilerin maaşları arasında da büyük farkların ortaya çıkmasına neden olacak bir sistem getirilmiştir.

Bu durum, Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesini zedelemektedir.

Eşitlik temeline dayanan adil bir hukuk düzeni kurmak, hukuk devletinin en önemli işlevlerinden biri olduğundan hukuksal eşitlik sağlanmadan hukuk devleti ilkesinin gerçekleşmeyeceği açıktır."

gerekçesine yer verilerek, 4447 sayılı Yasa'nın, 5434 sayılı Yasa'nın ek 9. maddesini değiştiren kuralı, Anayasa'nın 2 ve 10. maddelerine aykırı görülerek iptal edilmiştir.

Bunun üzerine, 5434 sayılı Yasa'nın ek 9. madde kuralının yeniden yasalaştırılması ya da benzer bir yasal düzenleme yapılması gerekirken, 5510 sayılı Yasa'nın 55. maddesinde, 4447 sayılı Yasa benzeri bir kurala yer verilmiştir.

Bu durum, 55. madde kuralının, Anayasa'nın 2 ve 10. maddelerine açıkça aykırı olduğunu göstermektedir.

Yasa'nın geçici 1. maddesinde, 55. madde kuralının bağlanmış aylık ve gelirlere de uygulanmasının öngörülmesi sonuca etkili değildir. Çünkü, bu düzenleme, yalnızca eski ve yeni emekli aylıklarının aynı esasa göre, enflasyon oranında artırılmasına ilişkin olup, Anayasa Mahkemesi kararında belirtilen ve aynı görevde çalışan memurlar ile bu görevlerden emekli olanların aylık artışları arasındaki farkı giderecek, 5434 sayılı Yasa'nın ek 9. maddesine benzer bir içerik taşımamaktadır.

Yasa'da, emekli aylıklarının, yasal kesin ölçütler yerine piyasa koşullarına dayanan yönetsel keyfi ölçütlerle artırılmasının öngörülmesi de hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

Ayrıca, emekli aylıklarının yalnızca yıllık TÜFE oranı kadar artırılması, ulusal gelirdeki artış payının, başka bir deyişle gönenç payının emekli aylıklarına yansıtılmaması, emeklilerin ulusal gelirden aldıkları payın daha da gerilemesine neden olacaktır ki, bu da, sosyal hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

d- 5510 sayılı Yasa'nın,

- 80. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında,

"4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentleri kapsamındaki sigortalıların prime esas kazançlarının hesabında;

a) Hak edilen ücretler ile prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkaktan o ay için yapılan ödemelerin brüt toplamı esas alınır.

b) Ölüm, doğum ve evlenme yardımları, görev yollukları, kıdem tazminatı, iş sonu tazminatı veya kıdem tazminatı mahiyetindeki toplu ödeme, keşif ücreti, ihbar ve kasa tazminatları, emekli ikramiyesi ile Bakanlıkça tutarları yıllar itibarıyla belirlenecek yemek, çocuk ve aile zamları, özel sağlık sigortalarına ve bireysel emeklilik sistemine ödenen ve aylık toplamı asgarî ücretin % 30'unu geçmeyen özel sağlık sigortası primi ve bireysel emeklilik katkı payları tutarları, görevin yerine getirilmesi için zorunlu olarak yapılan aynı yardımlar ile Bakanlıkça belirlenecek diğer aynı yardımların asgarî ücretin % 30'unu geçmeyen kısmı, prime esas kazançta tâbi tutulmaz.

c) Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine tâbi sigortalılara ödenen döner sermaye katkı payları ve döner sermayelerden başka adla yapılan bu nitelikteki her türlü ödemeler ile ikramiyeler ve benzeri ödemelerden en yüksek Devlet memuru aylığının % 200'ünü aşan kısmı prime esas kazançta tâbi tutulmaz.

Yukarıdaki fıkranın (b) ve (c) bentlerinde belirtilen istisnalar dışında her ne adla yapılırsa yapılsın tüm ödemeler prime esas kazançta tâbi tutulur. Diğer kanunlardaki prime tâbi tutulmaması gerektiğine dair muafiyet ve istisnalar bu Kanunun uygulanmasında dikkate alınmaz."

- 46. maddesinin dördüncü fıkrasının birinci tümcesinde,

"Kamu görevlilerinin kısa ve uzun vadeli sigorta kollarının uygulaması bakımından prime esas kazançlarının tespitinde 82 nci maddede belirtilen üst sınır aranmaz."

düzenlemelerine yer verilmiştir.

Görüldüğü gibi, Yasa'nın 80. maddesinde, prime esas kazançlar düzenlenmiş; tüm ödemeler keseneğe bağlı tutulacağı için TC Emekli Sandığı iştirakçileri yönünden önemli değişiklikler getirilmiştir.

80. maddenin birinci ve ikinci fıkralarında, TC Emekli Sandığı iştirakçisi olanların aylık prime esas kazançlarının belirlenmesinde yapılan ödemelerin tümünün brüt tutarlarının gözönünde bulundurulacağı öngörülmektedir. Oysa, bugünkü sistemde zam ve tazminat ödemelerinin yasada hesap biçimi belirtilen sınırlı tutarı emeklilik keseneğine bağlı tutulmaktadır.

Ayrıca, Yasa'nın 82. maddesinde, tüm sigortalılar yönünden, prime esas kazancın hesaplanmasında alt ve üst sınır getirilmişken, 46. maddesinde, kamu görevlilerinin prime esas kazançlarının saptanmasında 82. maddedeki üst sınırın

aranmayacağı belirtilmiştir. Böylece, kamu görevlilerinin tüm aylık gelirlerinden prim kesintisi yapılması olanaklı kılınmıştır.

Bu durumda, TC Emekli Sandığı iştirakçileri yönünden, çalışanlar için prim oranı %14'e düşürülmesine karşın, prime esas matrahın artması nedeniyle görev aylıklarında azalma olması kaçınılmazdır.

Bunun içindir ki, Yasa'nın geçici 4. maddesinin dokuzuncu fıkrasında, eski ve yeni matrahlar arasındaki farka ilişkin sigorta priminin iki yıl süreyle kurumca karşılanması öngörülmüştür. Böylece, görev aylıklarındaki azalma iki yıl ertelenmiş olmaktadır.

Sonuç olarak, yukarıda (a), (b), (c) ve (d) bölümlerinde belirtilen gerekçelerle, 5510 sayılı Yasa'nın,

- 3. maddesinin 29. fıkrası,
- 28. maddesinin ikinci fıkrası,
- 29. maddesinin birinci, ikinci, üçüncü ve son fıkraları,
- 31. maddesinin birinci fıkrası,
- 46. maddesinin dördüncü fıkrasının birinci tümcesi,
- 55. maddesinin ikinci fıkrası,
- 80. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları,
- Geçici 1. maddesinin beşinci fıkrası,
- Geçici 2. maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentleri,
- Geçici 6. maddesinin yedinci fıkrasının (a) bendi,

Anayasa'nın sosyal hukuk devleti ve eşitlik ilkeleri ile sosyal güvenlik hakkı kuralına aykırı düşmektedir.

2- 5510 sayılı Yasa'nın 40. maddesinde, kimi ağır ve yıpratıcı işlerde çalışanlar için 506 ve 5434 sayılı Yasalarda öngörülen fiilî hizmet süresi zammı, sosyal güvenlik kurumlarına göre farklılıkları kaldırılarak yeniden düzenlenmiştir.

Maddede, sigortalıların hizmet sürelerine fiilî hizmet süresi zammı eklenmesini gerektiren işyerleri ve/veya işler ile sigortalıların bu işyerlerinde ve/veya işlerde geçen çalışma sürelerinin her 360 günü için fiilî hizmet zammı olarak eklenecek süreler gösterilmiş; hesaplanan fiilî hizmet süresinin, yer altı işlerinde sürekli ya da dönüşümlü olarak çalışanların maden işyerlerinde geçen hizmetleri ayrı olmak üzere, en çok 8 yılının uzun vadeli sigorta kolları uygulamasında prim ödeme gün sayısına eklenmesi ve bunun, üç yılı geçmemek koşuluyla yarısının emeklilik yaş sınırlarından indirilmesi öngörülmüştür.

Bu düzenleme, fiilî hizmet zammı eklenmesi gereken kimi ağır ve çalışanı yıpratıcı işleri yapanlar arasında ayırımı yol açması nedeniyle eşitsizlik yaratmaktadır.

Gerçekten, Yasa'nın 40. maddesinde yer verilen ve fiilî hizmet süresi zammını gerektiren işyerleri ve işler ile sigortalıları gösteren cetvel incelendiğinde,

- 12. sırada, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu'nda haber hizmeti yapan ve haber hizmetlerinde fiilen çalışanlardan unvanları sayılanların TRT Kurumu haber hizmetlerinde,

- 14. sırada, Devlet Tiyatrosu sanatçıları ile Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası şef ve üyelerinin, Devlet Tiyatroları ile Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda, geçen çalışmaları nedeniyle fiilî hizmet süresi zammından yararlanmalarına olanak tanındığı; ancak, aynı ya da benzer etkinlikleri özel televizyon kuruluşları ve özel tiyatro ya da orkestralarda yürütenlerin fiilî hizmet süresi zammından yararlandırılmadığı görülmektedir.

Anayasa'nın 10. maddesinde, herkesin, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri nedenlerle ayırım gözetilmeksizin yasa önünde eşit olduğu belirtilmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin birçok kararında vurguladığı gibi, yasa önünde eşitlik, hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemler değil, hukuksal eşitlik öngörülmektedir.

Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalarca aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak ve kişilere yasa karşısında ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir.

Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kişi ve topluluklara aynı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin zedelenmesi önlenmiştir.

Durum ve konularındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, aynı hukuksal durumlar aynı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmiş olmaz. Nitelikleri ve durumları özdeş olanlar için değişik kurallar konulamaz.

Öte yandan, Anayasa Mahkemesi'nin 06.01.2005 günlü, E.2001/479, K.2005/1 sayılı kararında belirttiği gibi, Anayasa'nın 2. ve 60. maddeleri uyarınca, Devletçe, sosyal güvenliğin ve sosyal adaletin sağlanmasına elverişli ortamın yaratılması ve bu anlamda sosyal güvenlik alanında getirilecek bir haktan, aynı sosyal güvenlik kurumu içinde yer alan ve temelde birbirine yakın konumda bulunan tüm sigortalıların "dengeli ve makûl" ölçüler içinde yararlanmalarını öngören düzenlemelerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Yine bu kararda, aynı sosyal güvenlik sistemi içinde bulunan, aynı sosyal risklere karşı asgari ölçüde güvence altına alınan ve aynı kurallara bağlanan sigortalıların aynı hukuksal statü içinde özdeş durumda bulunan kişiler olduğu, aynı durumdaki kişilerin, yasanın öngördüğü haklardan aynı esaslara göre yararlandırılmalarının ise eşitlik ilkesinin gereği bulunduğu açıklanmıştır.

Yasa'nın 40. maddesinde yer verilen ve fiilî hizmet süresi zammı verilmesini gerektiren işyerleri ve işler ile sigortalıları gösteren cetvel bu ilke ve kararlar çerçevesinde değerlendirildiğinde, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu'nda haber hizmeti yapan ve haber hizmetlerinde çalışanlar ile Devlet Tiyatrosu sanatçıları ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının şef ve üyelerinin fiilî hizmet süresi zammından yararlanmalarına olanak tanındığı; ancak, aynı ya da benzer etkinlikleri özel televizyon kuruluşları, özel tiyatrolar ve orkestralarda yürütenlerin fiilî hizmet süresi zammından yararlandırılmadığı görülmektedir.

Oysa, televizyon haber hizmetlerini TRT Kurumu'nda yürütenler ile özel televizyon kuruluşlarında yürütenler arasında, bu etkinliğin gerektirdiği teknik uygulamalar ile çalışanların görev ve sorumlulukları arasında, çalışanların

yıpranması yönünden bir fark bulunmamaktadır. Aynı durum, Devlet Tiyatroları ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası sanatçıları ile özel tiyatro ve orkestra sanatçıları yönünden de geçerlidir.

Yasa'nın temel yaklaşımı, Devlet memurları, hizmet akdine göre ücretle çalışanlar, tarım işlerinde ücretle çalışanlar, kendi hesabına çalışanlar ve tarımda kendi hesabına çalışanları kapsayan beş ayrı emeklilik rejiminin, aktüeryal olarak hak ve yükümlülüklerin eşit olacağı tek bir emeklilik statüsüne dönüştürülmesi olduğuna göre, kurumlarının ve bağlı oldukları çalışma rejiminin, anılan sigortalıların fiili hizmet süresi zammından yararlanıp, yararlanmamasında ayırım yapılmasına dayanak olamayacağı açıktır.

Nitekim, aynı cetvelin,

- 3. sırasında, Türkiye Denizcilik İşletmeleri ya da Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma İşletmeleri Genel Müdürlüğü ile özel sektör denizcilik firmaları arasında bir ayırım yapılmadan gemi adamları, gemi ateşçileri ve dalgıçlar denizde,

- 6. sırasında, Türk Hava Yolları ile diğer özel havayolu firmaları arasında ayırım yapılmadan, havayollarının uçucu personeli uçakta,

geçen çalışmaları için fiili hizmet süresi zammından eşit biçimde yararlandırılmıştır.

Bu nedenlerle, Yasa'nın 40. maddesinde yer verilen cetvelin 12. ve 14. sıralarındaki düzenlemeler, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerinde yazılı hukuk devleti ve eşitlik ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.

3- 5510 sayılı Yasa'nın 63. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde,

"Kişilerin hastalanmaları halinde ayakta veya yatarak; ağız ve diş muayenesi, diş hekiminin göreceği lüzum üzerine ağız ve diş hastalıklarının teşhisi için gereken klinik muayeneler, laboratuvar tetkik ve tahlilleri ile diğer tanı yöntemleri, konulan teşhise dayalı olarak yapılacak tıbbi müdahale ve tedaviler, diş çekimi, konservatif diş tedavisi ve kanal tedavisi, hasta takibi, travmaya ve onkolojik tedaviye bağlı protez uygulamaları, ağız ve diş hastalıkları ile ilgili acil sağlık hizmetleri, 18 yaşını doldurmamış kişilerin ortodontik diş tedavileri ile 18 yaşını doldurmamış veya 45 yaşından gün almış kişilerin diş protezlerinin 72 nci maddeye göre belirlenen tutarının % 50'si."

denilerek, ağız ve diş tedavisinde giderleri Kurum'ca ödenecek hizmetler sayılmıştır.

Kurala göre, 18-45 yaş arasındaki kişilerin diş protez giderleri Kurum'ca karşılanmayacak; 18 yaşını doldurmayanlar ile 45 yaş ve üzerindeki kişilerin diş protez giderlerinin de ancak yarısı Kurum'ca ödenecektir.

Anayasa'nın 56. maddesinde, sağlık hizmetlerinin yaygın biçimde yerine getirilmesi için yasayla genel sağlık sigortası kurulabileceği belirtilmiştir.

5510 sayılı Yasa'yla, sosyal güvenlik sistemi yeniden yapılandırılırken, Türkiye'de yaşayan herkese sağlanacak sağlık hizmeti giderlerinin karşılanmasının eşit ve tek statüye bağlanması öngörülmektedir. Böylece, yurttaşların sağlık giderleri yönünden sosyal güvenlik kapsamına alınması sağlanmaktadır.

Yasa'nın üçüncü kısmında, "Genel Sağlık Sigortası"na ilişkin kurallara yer verilmiş; 61. maddesiyle de, yalnız sosyal sigorta kapsamındaki sigortalılar değil, bunların yanında Türk yurttaşı olan ya da Türkiye'de yerleşik herkes genel sağlık sigortası kapsamına alınmıştır.

Yasa'nın 63. maddesinde, genel sağlık sigortalıları ile bakmakla yükümlü oldukları kişilerin, giderleri Sosyal Güvenlik Kurumu'nca karşılanacak sağlık hizmetleri düzenlenmiştir.

Ne var ki, Yasa'nın 63. maddesinin (d) bendinde yukarıdaki kurala yer verilerek, diş protez giderlerinde yaşa bağlı sınırlama getirilmiş, birey yaşamının dönemleri arasında farklı uygulama öngörülmüştür.

Diş protez gereksinimi, kişilerin biyolojik yapıları, yaşam koşulları ve beslenmelerine bağlı olarak ortaya çıkacak bir sağlık hakkıdır. Bir başka deyişle diş protezine ne zaman gereksinim duyulacağı, belirtilen etmenlere bağlı olarak kişiden kişiye farklılık göstermektedir.

Toplumumuzda diş protezinin, yine aynı etmenlere bağlı olarak çok genç yaşlarda ortaya çıkan sağlık sorunu olduğu da bir gerçektir.

Bu durumda, diş protez giderlerinin 18-45 yaş arasında ödenmemesi, 18 yaşını doldurmayanlar ile 45 yaş üzerindeki için bu giderlerin yarısının ödenmesine ilişkin kural, Anayasa'da yer verilen sosyal devlet ilkesiyle, sosyal güvenlik hakkıyla ve Anayasa'nın 56. maddesindeki Devlet'in "herkesin yaşamını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak" yükümlülüğüyle bağdaşmamaktadır.

Anayasa'nın 65. maddesinde, Devlet'in, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getireceği belirtilmiş ise de, bu kuralın, Anayasa Mahkemesi kararlarında da açıklandığı gibi, sosyal güvenlik hakkını ortadan kaldıran ya da onu kullanılamayacak ölçüde sınırlayan biçimde uygulanmaması gerekmektedir.

4- 5510 sayılı Yasa'nın geçici 4. maddesinin ikinci fıkrasında,

"Kamu görevlilerinin emeklilik ikramiyeleri, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanun hükümlerince hesaplanarak bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren bir yıl süreyle, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanunun 89 uncu maddesi ve bu Kanunla mülga 24/5/1983 tarihli ve 2829 sayılı Kanun ile personel kanunlarına göre Kurumca ödenir ve ilgili kurumlardan tahsilat, anılan maddedeki usulle yapılır. Bir yıllık sürenin dolmasından itibaren emekli ikramiyeleri 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanunun 89 uncu maddesi hükümlerine göre kamu görevlisinin son defa çalıştığı kurumunca, çalıştığı son kurumun özelleştirilmesi halinde ise Hazinece ödenir."

düzenlemesine yer verilmiştir.

Maddede, emekli ikramiyesine ilişkin kural korunmakta, ancak, ödemeyi yapacak kurum değiştirilmektedir.

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Yasası'nın 89. maddesine göre, emekli ikramiyesi Emekli Sandığı'nca ödenmekte ve ödenen tutar daha sonra görevlinin son çalıştığı kurumdan geri alınmaktadır.

Oysa, 5510 sayılı Yasa'nın geçici 4. maddesinin ikinci fıkrasında, emekli ikramiyelerinin bir yıl daha Sosyal Güvenlik Kurumu'nca ödenmesi, bir yıldan sonra ise ödemenin doğrudan son çalışılan kurumca yapılması öngörülmektedir. Kimi kamu kurum ve kuruluşlarının, özellikle yerel yönetimlerin mali zorluk nedeniyle hizmet akdi ile çalışan işçilerin kıdem tazminatlarını ödemekte güçlük içinde buldukları bir gerçektir.

Yapılan düzenleme ile, memurlar ve diğer kamu görevlileri emekli ikramiyesini alabilmek yönünden aynı güç koşullar içine itilmektedir.

Normal işleyen bir düzenden, riski Kurum yerine çalışanlar üzerine taşıyan bir sisteme geçmenin, görevi çalışanı korumak olan sosyal devlet ilkesiyle bağdaşmayacağı açıktır.

Ayrıca, emekli ikramiyesini ödeyecek kurumu değiştiren kalıcı düzenlemenin geçici maddeyle yapılmasının yasa yapma tekniğine uygun düşmediğini ve bunun hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığını da vurgulamak gerekir.

5- 5510 sayılı Yasa'nın geçici 9. maddesinin ilk üç fıkrasında,

"4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında olup da 8.9.1999 tarihinden bu Kanunun yürürlük tarihine kadar ilk defa sigortalı sayılanlar; kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmak ve 7000 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olmak şartıyla veya kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmak ve 25 yıldan beri sigortalı bulunmak ve en az 4500 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olmak şartıyla yaşlılık aylığından yararlanırlar.

4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında olup da 8.9.1999 tarihinden bu Kanunun yürürlük tarihine kadar ilk defa sigortalı sayılanlar; kadın ise 60, erkek ise 62 yaşını doldurmak ve en az onbeş tam yıl malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemek şartıyla kısmi yaşlılık aylığından yararlanırlar.

17.10.1983 tarihli ve 2925 sayılı Kanun kapsamında sigortalı olup da 8.9.1999 tarihinden bu Kanunun yürürlük tarihine kadar ilk defa sigortalı sayılanlar; kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmak ve onbeş yıldan beri sigortalı olup 3600 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemek şartıyla yaşlılık aylığından yararlanırlar."

düzenlemesine yer verilmiştir.

Böylece, 08.09.1999 ile Yasa'nın yürürlüğe gireceği 01.01.2007 günleri arasında, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Yasası ile 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Yasası kapsamında ilk kez sigortalı olanların, sigortalı oldukları günde geçerli koşullarla yaşlılık aylığına hak kazanma olanakları korunmuştur.

Yine aynı günler arasında ilk kez Bağ-Kur kapsamında sigortalı olanların, kadın için 60, erkek için 62 yaşını doldurmak ve en az onbeş tam yıl malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemek koşuluyla "kısmi yaşlılık aylığı"ndan yararlanma olanakları da korunmuştur.

Buna karşılık, Yasa'da aynı günler arasında ilk kez Emekli Sandığı ile ilgilendirilmelerini gerektiren görevlere atanmaların emekli aylığına, yine ilk kez Bağ-Kur'a tâbi olmayı gerektiren etkinliklere başlayanların ise "tam yaşlılık aylığı"na hak kazanabilmeleri için, iştirakçi ya da sigortalı oldukları gün geçerli olan koşullara bağlı olduklarını belirten bir geçiş kuralına yer verilmemiştir. Öte yandan, 5434 sayılı Emekli Sandığı Yasası'nın emekli aylığı bağlanacak durumların belirlendiği 39. maddesi ile 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Yasası'nın yaşlılık aylığından yararlanma koşullarının düzenlendiği 35. maddesi, Yasa'nın 106. maddesinin 2. ve 8. fıkralarıyla yürürlükten kaldırılmaktadır.

Dolayısıyla, bu durumda olanların emeklilik ya da tam yaşlılık aylığına hak kazanmasında yaş sınırı, fiilî hizmet süresi ve prim ödeme gün sayısı gibi koşulları belirleyen herhangi bir düzenleme kalmamakta; başka bir anlatımla, 08.09.1999-01.01.2007 günleri arasında iştirakçi olanlar ile Bağ-Kur kapsamında sigortalı olanların nasıl ve hangi koşullarla emeklilik haklarına kavuşacakları konusu belirsiz bırakılmaktadır.

Bu kişilerin emeklilik koşullarının Yasa'nın 28. maddesiyle düzenlendiğinden söz edilmesi de olanaksızdır. Çünkü, Yasa'nın 28. maddesinde, Yasa'nın yürürlüğe girmesinden, yani 01.01.2007 gününden sonra ilk kez sigortalı olacakların yaşlılık aylığından yararlanma koşulları düzenlenmektedir.

Yasa'nın geçici 9. maddesinde, 08.09.1999-01.01.2007 günleri arasında Emekli Sandığı iştirakçisi olanlar ile Bağ-Kur kapsamında sigortalı olanların nasıl ve hangi koşullarla emeklilik haklarına, bu bağlamda yaşlılık aylığına kavuşacakları belirsiz bırakılarak, bu kişilerin sosyal güvenlik haklarının belki de en önemli ögesi olan emeklilik hakkını kullanamaz duruma getirilmeleri Anayasa'nın 2, 5 ve 60. maddeleriyle bağdaşmamaktadır.

IV- SONUÇ:

Yukarıda açıklanan gerekçelerle, 31.05.2006 günlü, 5510 sayılı "Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu"nun,

- a- - 28. maddesinin ikinci fıkrasının,
 - 31. maddesinin birinci fıkrasının,
 - 40. maddesindeki cetvelin 12. ve 14. sıralarındaki düzenlemelerin,
 - 46. maddesinin dördüncü fıkrasının birinci tümcesinin,
 - 55. maddesinin ikinci fıkrasının,
 - 63. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendindeki "... 18 yaşını doldurmamış veya 45 yaşından gün almış kişilerin dış protezlerinin 72 nci maddeye göre belirlenen tutarının % 50'si." ibaresinin,
 - Geçici 1. maddesinin beşinci fıkrasının,
 - Geçici 4. maddesinin ikinci fıkrasının,
 - Geçici 6. maddesinin yedinci fıkrasının (a) bendinin,
 - Geçici 9. maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarının,
- Anayasa'nın 2., 5., 10., 56. ve 60. maddelerine aykırı olmaları nedeniyle,
- b- 3. maddesinin 29. fıkrasının,
 - 29. maddesinin birinci, ikinci, üçüncü ve son fıkralarının,- 80. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının,
 - Geçici 2. maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentlerinin, ise, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden, yine Anayasa'nın aynı maddelerine aykırı olmaları nedeniyle, iptallerine karar verilmesini arz ederim."

İptal ve yürürlüğün durdurulması istemlerini içeren, Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri Haluk KOÇ ve Kemal KILIÇDAROĞLU ile birlikte 116 Milletvekili tarafından verilen 14/7/2006 günlü dava dilekçesinin gerekçe bölümü şöyledir :

"III. GEREKÇE

1) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 3 üncü Maddesinin Yirmidokuzuncu Fıkrasının Anayasa'ya Aykırılığı

5510 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin yirmidokuzuncu fıkrasında güncelleme katsayısı; “4 üncü madde kapsamında sigortalı sayılanların, her yılın Kasım ayına ait kanunî süresi içinde verilen belgelerindeki prim tahakkukları üzerinden bulunacak ortalama prime esas günlük kazancın, bir önceki yılın aynı ayına ait ortalama prime esas günlük kazançta göre değişim oranı ile her yılın Aralık ayına göre Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan en son temel yıllık tüketici fiyatları genel indeksindeki değişim oranının toplamının yarısına (1) tam sayısının ilave edilmesi sonucunda bulunan değeri ifade eder”, şeklinde tanımlanmıştır.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 8.9.1999 gün ve 4447 sayılı Kanunun 7 inci maddesiyle değişik 61 inci maddesinin ikinci fıkrasında, “Sigortalının her takvim yılına ait prime esas kazancı, kazancın ait olduğu takvim yılından itibaren aylık talep tarihine kadar geçen takvim yılları için, her yılın Aralık ayına göre Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki artış oranı ve gayrisafı yurt içi hasıla sabit fiyatlarla gelişme hızı kadar ayrı ayrı artırılarak bulunan yıllık kazançlar toplamının, toplam prim ödeme gün sayısına bölünmesi suretiyle bulunacak ortalama günlük kazancın 360 katı, aylığın hesaplanmasına esas ortalama yıllık kazancı oluşturur.” denilmiştir.

Bu hüküm ile, Anayasa’nın 2 inci maddesinde yer verilen sosyal hukuk devletinin temel görevlerinden olan ve Anayasa’nın 60 ncı maddesinde ifadesini bulan sosyal güvenlik hakkının, günün koşullarına uygun, adil ve hakkaniyet ilkelerine göre sağlanarak emeklinin değişen ekonomik koşullar karşısında korunması ve refahtan pay alması amaçlanmış olmasına karşın, yapılan söz konusu düzenlemeyle emeklinin refahtan pay alması engellenerek sigortalıya bağlanacak emekli aylığının düşürülmesi öngörülmüştür.

Anayasa’nın 2 nci maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti’nin sosyal bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Bu maddede belirtilen sosyal hukuk devleti, temel hak ve özgürlükleri en geniş ölçüde gerçekleştiren ve güvence altına alan, toplumsal gerekleri ve toplum yararını gözetken, kişi ve toplum yararı arasında denge kuran, toplumsal dayanışmayı en üst düzeyde gerçekleştiren, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak eşitliği, sosyal adaleti sağlayan, çalışma hayatının gelişmesi için önlemler alarak çalışanları koruyan, sosyal güvenlik sorunlarını çözmeyi yüklenmiş Devlettir.

Bu niteliği itibariyle sosyal hukuk devletinin temel görevi de, değişen ekonomik koşullar karşısında sigortalıyı korumak, refah düzeyini artırmaktır. İptali istenen düzenlemenin ise, refahtan pay almasını engelleyerek değişen ekonomik koşullar karşısında sigortalıyı koruyup refah düzeyini artırmadığı için Anayasa’nın 2 nci maddesine; sosyal devletin asli görevlerinden olan vatandaşların sosyal güvenlik haklarını sağlama ödevini yerine getirmesine de engel oluşturduğu için de Anayasa’nın 60 ncı maddesine aykırı düştüğü açıktır.

Diğer yandan Anayasa’nın 5 inci maddesinde de, “kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak”, devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır.

Anayasa Mahkemesi de bir kararında 2 nci maddeyi 5 inci madde ile birlikte değerlendirmiş ve sosyal güvenliğe ilişkin çerçeveyi şu şekilde tanımlamıştır:

“...devletin temel amaç ve görevleri arasında insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli koşulları hazırlamaya çalışmak, kişiyi mutlu kılmak, onların hayat mücadelesini kolaylaştırmak, insan haysiyetine uygun bir ortam içinde yaşamalarını sağlamak gibi hususlar da yer alırlar. Gerçekten yarattığı gelecek güvencesiyle bu mutluluğa hizmet eden araçlardan biri de sosyal güvenliğin temin edilmiş olmasıdır”(E.1986/16, K. 1986/25, k.t. 21.10.1986, AMKD, Sayı 22, s.290-291).

İptali istenen ibarenin ise, sigortalıyı prim borcu nedeniyle iş göremezlik ödeneğinden yoksun bırakarak gelecek güvencesini mutluluk ve huzurunu tehlikeye düşürmek gibi sonuçlar yarattığı; sosyal güvenlik hakkını, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan engelleri kaldırmak yerine, engeller koyduğu ortadadır.

Bu nedenle iptali istenen ibare, Anayasa’nın 5 inci maddesine de aykırıdır.

İptali istenen ibarenin Anayasa’nın 60 ncı maddesinde ifade edilen sosyal güvenlik hakkını sosyal adalet ilkesiyle ve demokratik toplum düzeninin gerekleriyle bağdaşmayacak biçimde, ölçüsüzce ve özünü zedeleyerek sınırlandırdığı; bu nedenle Anayasa’nın 13 üncü maddesine de aykırı düştüğü yadsınamaz.

Diğer taraftan, bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa.24, shf. 225).

Açıklanan nedenlerle, 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 3 üncü maddesinin yirmidokuzuncu fıkrası, Anayasa’nın 2 nci, 5 inci, 11 inci, 13 ünü ve 60 ncı maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

2) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 18 inci Maddesinin İkinci Fıkrasında yer alan “genel sağlık sigortası dahil prim ve her türlü borçlarının ödenmiş olması şartıyla” İbaresinin Anayasa’ya Aykırılığı

31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Kanununun 18 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki iptali istenen ibare ile; bu Kanununun 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendine göre sigortalı sayılanların (Bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılan; film, tiyatro, sahne, gösteri, ses ve saz sanatçıları ile müzik, resim, heykel, dekoratif ve benzeri diğer uğraşları içine alan bütün güzel sanat kollarında çalışanlardan, düşünürlerden ve yazarlardan hizmet akdi ile çalışanların) hastalıkları halinde geçici iş göremezlik ödeneğinden yararlanmaları prim borçlarının bulunmaması koşuluna bağlanmıştır.

Sosyal fondan yararlanmak için fona katkıda bulunmak gereklidir. Sağlanacak yarar, nimet ve külfet ortaklığı şeklindedir. Ancak iş göremez duruma gelenin yardımdan yararlanması prim borcunun bulunmaması koşuluna bağlanamaz. Çünkü sosyal dayanışmanın, tam bir alışveriş gibi görülemeyeceği kuşkusuzdur. Gerek işyerini güçlükle ayakta tutan, uzun süre işsiz kalarak güç koşullarda işyeri açan bir serbest meslek mensubunun, gerekse hizmet akdi ile çalışan bir sigortalının prim borcu olduğu için iş göremezlik ödeneğinden yoksun bırakılması, “sosyal güvenlik” ve “sosyal dayanışma” ilkelerine ters düşer.

Gerçekten, sigortalıya sağlanacak “sosyal güvenlik”in “sosyal dayanışma”dan ayrı düşünülüp ayrı tutulması olanaksızdır. Anayasanın ikinci maddesiyle öngördüğü demokratik, laik, millî ve insan haklarına dayalı sosyal bir hukuk Devletinde bireyler, yalnız kendi çıkarlarının belirlediği yerlerde ve yalnız kendi çıkarları ölçüsünde yer alan kişiler değildir. Herkesin sahip olduğu sosyal güvenlik hakkını sağlamak için Devlet’e sosyal güvenliği sağlayacak tedbirleri alma ve sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilatı kurduğunu ödevinin Anayasanın 60 ncı maddesi ile verilmiş olmasının bir anlamı budur.

Sosyal Hukuk Devleti ilkesi içinde yer alan sosyal adalet, sosyal refah ve sosyal güvenlik kavramları tüm yurttaşları kapsar. Toplum yararının birey yararına üstün tutulması, sosyal hukuk devletinin temelini oluşturur. Ancak bunda güdülen amaç sonuçta yine bireylerin mutluluğunun sağlanmasıdır.

Anayasa’nın 2 nci maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti’nin sosyal bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Bu maddede belirtilen sosyal hukuk devleti, temel hak ve özgürlükleri en geniş ölçüde gerçekleştiren ve güvence altına alan, toplumsal gerekleri ve toplum yararını gözeten, kişi ve toplum yararı arasında denge kuran, toplumsal dayanışmayı en üst düzeyde gerçekleştiren, güçsüzleri güçlülere karşı koruyarak eşitliği, sosyal adaleti sağlayan, çalışma hayatının gelişmesi için önlemler olarak çalışanları koruyan, sosyal güvenlik sorunlarını çözmeyi yüklenmiş, ülkenin kalkınmasıyla birlikte ulusal gelirin sosyal katmanlar arasında adaletli biçimde sağlanmasını amaç edinmiş devlettir. Güçsüzleri güçlülere ezdirmemek ilkesi, herkesi, bu arada çalışanları, emeklilerle yaşlıları, durumlarına uygun düzenlemelerle, sağlıklı, mutlu ve güven içinde yaşatmayı gerektirir.

Anayasa Mahkemesinin 17.10.1972 tarih ve E.1972/16, K.1972/49 sayılı kararında da, “Anayasanın 2. maddesi uyarınca Türkiye Cumhuriyeti, sosyal bir hukuk Devletidir. Sosyal hukuk devletidir, güçsüzleri güçlülere karşı koruyarak gerçek eşitliği yani sosyal adaleti ve böylece toplumsal dengeyi sağlamakla yükümlü Devlet demektir. Çağdaş uygar görüşü ve Anayasa’nın temel yapı ve felsefesine göre gerçek hukuk devleti ancak toplumsal Devlet anlayışı içinde ise bir anlam kazanır. Hukuk devletinin amaç edindiği kişiliğin korunması, toplumda sosyal güvenliğin ve sosyal adaletin sağlanması yoluyla gerçekleştirilebilir.” görüşüne yer verilmiştir.

Bu nedenle, iptali istenen ibare Anayasa’nın 2 nci ve 60 ncı maddelerine aykırıdır.

Öte yandan, Anayasa Mahkemesinin 2 nci maddeyi 5 inci madde ile birlikte değerlendirdiği ve sosyal güvenliğe ilişkin çerçeveyi belirlediği 21.10.1986 gün ve E.1986/16, K. 1986/25 sayılı kararı esas alındığında, yukarıda gerekçede (1) numaralı başlık altında belirtilen nedenlerle, iptali istenen düzenlemenin Anayasa’nın 5 inci maddesine de aykırı düşüğünü söylemek gerekmektedir.

İptali istenen düzenlemenin Anayasa’nın 60 ncı maddesinde ifade edilen sosyal güvenlik hakkını, sosyal devlet ilkesi ve demokratik toplum düzeninin gerekleriyle bağdaşmayacak biçimde, ölçüsüzce ve özünü zedeleyerek sınırlandırdığı; bu nedenle Anayasa’nın 13 üncü maddesine de aykırı düşüğü yadsınamaz.

Anayasa’nın 90 ncı maddesine göre, yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla yasaların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyumsuzluklarda milletlerarası anlaşma hükümlerinin esas alınması kabul edilmiştir.

Sosyal güvenlik hakkını vurgulayan uluslararası sosyal politikanın en önemli belgelerinden biri 1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesidir. Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında da Bildirgenin 22 nci maddesinde yer alan “Herkes, toplumun bir ferdi olarak sosyal güvenlik hakkına sahiptir; sosyal güvenlik, bireyin onuru, kişiliğinin geliştirilmesi için kaçınılmaz ekonomik, sosyal ve kültürel hakların tatmin edilmesine dayanır.” ilkesine atıfta bulunulmuştur.

Bildirgenin, tamamlayıcı olarak görülebilecek 25 inci maddesinde ise her insanın yiyecek, giyecek, konut, tıbbî bakım ve gerekli toplumsal hizmetler de dahil olmak üzere, kendisinin ve ailesinin sağlığını ve refahını sağlayacak uzun bir yaşam düzeyine hakkı olduğu; işsizlik, hastalık, sakatlık ya da geçim olanaklarından iradesi dışında yoksun kaldığı diğer hallerde, güvenlik hakkına sahip olduğu vurgusuyla sosyal güvenlik hakkı, temel insan hakları arasında sayılmaktadır.

Bu nedenle, iptali istenen ibare Anayasa’nın 90 ncı maddesine de aykırıdır.

Öte yandan, söz konusu ibarede yer verilen “her türlü borç” kavramının hangi tür borçları kapsadığı, bir başka deyişle içeriği belirsizdir. Anayasa’nın 2 nci maddesinde belirtilen hukuk devletinin unsurlarından biri de, vatandaşlarına hukuk güvenliği sağlamasıdır. Hukuk güvenliği, kurallarda <<belirlilik>> ve <<öngörülebilirlik>> gerektirir. Hukuk devletinde yargı denetiminin sağlanabilmesi için yönetimin görev ve yetkilerinin sınırının yasalarda açıkça gösterilmesi bir zorunluluktur.

Bu durumda, iptali istenen kural belirlilik ve öngörülebilirlik özelliklerini taşımaması nedeniyle de hukuk devleti ilkesi ile de bağdaşmamaktadır. Diğer taraftan, bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa.24, shf. 225).

Açıklanan nedenlerle, 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı “Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 18 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “genel sağlık sigortası dahil prim ve her türlü borçlarının ödenmiş olması şartıyla” ibaresi Anayasa’nın 2 nci, 5 inci, 11 inci, 13 üncü, 60 ncı ve 90 ncı maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

3) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 19 uncu Maddesinin Dördüncü Fıkrasının Anayasa’ya Aykırılığı

31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Kanununun 19 uncu maddesinin dördüncü fıkrası ile; bu Kanunun 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendine göre sigortalı sayılanlara (Bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılan; film, tiyatro, sahne, gösteri, ses ve saz sanatçıları ile müzik, resim, heykel, dekoratif ve benzeri diğer uğraşları içine alan bütün güzel sanat kollarında çalışanlardan, düşünürlerden ve yazarlardan hizmet akdi ile çalışanlara) sürekli iş göremezlik geliri bağlanabilmesi için, kendi sigortalılığından dolayı, genel sağlık sigortası dahil prim ve her türlü borçlarının ödenmiş olması zorunluğu getirilmiştir.

Bu Kanunun 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendine göre sigortalı sayılanların prim ve her türlü borçları için sürekli iş göremezlik geliri bağlanmasından yoksun bırakılması; “sosyal güvenlik” ,”sosyal dayanışma” ve “belirlilik” ilkelerine ters düşüğü ve 1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ile bağdaşmadığı için yukarıda (1) ve (2) numaralı başlıklar altında etraflıca belirtilen nedenlerle Anayasa’nın 2 nci, 5 inci, 11 inci,13 üncü, 60 ncı ve 90 ncı maddelerine aykırıdır.

Diğer taraftan, bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa. 24, shf. 225).

Açıklanan nedenlerle 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı “Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 19 uncu maddesinin dördüncü fıkrası Anayasa’nın 2 nci, 5 inci, 11 inci, 13 üncü, 60 ıncı ve 90 ıncı maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

4) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 19 uncu Maddesinin Beşinci Fıkrasının Anayasa’ya Aykırılığı

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 19 uncu maddesinin iptali istenen beşinci fıkrasında; Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında bulunan sigortalılardan, kurumlarınca sürekli iş göremezlik nedeniyle görevlerine son verilenlerden; malûllük veya yaşlılık aylığına hak kazanamayan sigortalılara sürekli tam iş göremezlik geliri bağlanarak sürekli iş göremezlik derecesine göre hesaplanacak sürekli iş göremezlik gelir tutarı ile sürekli tam iş göremezlik geliri arasındaki farkın, sigortalının görevine son veren kurum tarafından, Sosyal Güvenlik Kurumu’na ödenmesi öngörülerek aynı statüdeki ve hatta aynı kurumdaki sigortalılar arasında, Anayasa’nın 10 uncu maddesindeki “kanun önünde eşitlik” ilkesine aykırı olarak, farklı uygulamalara olanak sağlayan bir düzenleme yapılmıştır.

Böyle bir düzenleme, aynı kurumda çalışan ve aynı iş kazasında aynı oranda sakat kalan ve bu nedenle işten çıkartılan memur ile işçi arasında büyük ölçüde fark yaratacak bir uygulama yapılması sonucunu doğurabilecektir. Örneğin, her ikisinin aylık ücreti de 1000 YTL ise ve % 20 oranında sakat kalmışlarsa, memura 700 YTL gelir bağlanırken işçiye 140 YTL gelir bağlanacaktır. Makul bir nedene bağlanamayacak bu farkın, kanun önünde eşitlik ilkesi ve dolayısıyla Anayasa’nın 10 uncu maddesi ile bağdaşmayacağı açıktır.

Yine 19 uncu maddenin beşinci fıkrasının (b) bendine göre de, söz konusu kapsamdaki sigortalılardan malûllük veya yaşlılık aylığına hak kazananlara diğer sigortalılardan farklı olarak sürekli iş göremezlik derecesine göre gelir bağlanacaktır.

Bir sosyal güvenlik kuruluşu olan Sosyal Güvenlik Kurumu kapsamı içinde bulunan, aynı sosyal risklere karşı asgari ölçülerde güvence altına alınan ve aynı kurallara bağlı olan sigortalılar, aynı hukuki statü içinde özdeş durumda bulunan kişilerdir. Aynı durumda bulunan kişilerin yasanın öngördüğü haklardan aynı esaslara göre yararlandırılmaları da Anayasa’nın 10 uncu maddesinde ifade edilen eşitlik ilkesinin gereğidir.

İptali istenen düzenleme ise aynı hukuki statüde bulunan sigortalıların yasanın öngördüğü haklardan farklı esaslara göre yararlandırılmaları sonucu doğuracağı için kanun önünde eşitlik ilkesine aykırıdır. Diğer taraftan, Anayasaya aykırı bir hükmün hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ve dolayısıyla Anayasa’nın 2 ve 11 inci maddeleriyle bağdaşmayacağı da açıktır.

Açıklanan nedenlerle, 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı “Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 19 uncu maddesinin beşinci fıkrası, Anayasa’nın 2 nci, 10 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

5) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun “Malûllük aylığının hesaplanması, başlangıcı, kesilmesi ve yeniden bağlanması” Başlıklı 27 inci Maddesinin Birinci Fıkrasının Anayasa’ya Aykırılığı

31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Kanununun 27 nci maddesinin iptali istenen birinci fıkrasında “Malûllük aylığı; prim ödeme gün sayısı 9000 günden az olan sigortalılar için 9000 gün üzerinden, 9000 gün ve daha fazla olanlar için ise toplam prim ödeme gün sayısı üzerinden, 29 uncu madde hükümlerine göre hesaplanır. Sigortalı başka birinin sürekli bakımına muhtaç ise tespit edilen aylık bağlama oranı 10 puan artırılır” denilmiştir.

Bu düzenlemeye göre, 5510 sayılı Kanunun yürürlük tarihi olan 1.1.2007 tarihinden itibaren sigortalı olacak birisi için malûllük aylığı bağlama oranı %55 ve başka birinin bakımına muhtaç ise %65 olacaktır. 2015 tarihinden itibaren ise bu oranlar %50 ve %60 olacaktır.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 55 inci maddesine göre; Ortalama yıllık kazancın % 60 ının 1/12 si oranında malûllük aylığı bağlanır. Sigortalı başka birinin bakımına muhtaç durumda ise bu oran %70’e çıkarılır.

1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun 30 uncu maddesine göre malûllük aylığı, sigortalının sigortalılık süresi içinde prim ödediği gelir basamaklarının, bu basamaklardaki prim ödeme süreleri de dikkate alınarak, aylık başlangıç tarihinde yürürlükte bulunan gelir tablosu üzerinden hesaplanacak ağırlıklı ortalamasının %65’ i dir. Başka birinin bakımına muhtaç durumda ise %75’idir. 2926 sayılı Yasanın 14 üncü maddesine göre ise bu oranlar %70 ve %80 olarak belirlenmiştir.

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 53 üncü maddesine göre malûliyet aylığı 15 yıl üzerinden ve maaşının %65’i oranında bağlanmaktadır. Ayrıca, vazife malûllüğünde; malûliyet derecesine göre söz konusu maaşa zam yapılmaktadır. Örneğin 1. derece %60 zamlı uygulanmaktadır.

5510 sayılı Kanununun 27 nci maddesinin iptali istenen birinci fıkrasının öngördüğü düzenleme çerçevesinde malûliyet aylığı 9000 gün üzerinden hesaplandığında, aylık bağlama oranı %55’e veya birinin bakımına muhtaç durumda ise %65’e tekabül etmektedir. Dolayısıyla, 506, 1479, 2926 ve 5434 sayılı Kanunlara tabi sigortalılar açısından bugün mevcut olan koruma düzeyinin gerisinde kalan bir sosyal güvenlik düzeyi getirilmektedir. Ayrıca, yaşlılık aylığının hesaplanmasında aylık bağlama oranlarındaki düşüşler ile güncelleme katsayısı nedeniyle ortaya çıkması muhtemel reel kayıpların da gerilemeye ilave edilerek değerlendirileceği tabiidir.

31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı “Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun “Malûllük aylığının hesaplanması, başlangıcı, kesilmesi ve yeniden bağlanması” Başlıklı 27 inci maddesinin birinci fıkrası, sigortalıların malûliyet aylıklarının düşürerek sigortalılar açısından koruma düzeyini önemli ölçüde geriletip sosyal dışlayıcılığı engelleyen asgari bir sınırın varlığını göz önünde tutmayarak Sosyal Devletin asli görevlerinden olan vatandaşların sosyal güvenlik haklarını sağlama ödevini adil, makul ve ölçüsüzce sınırladığından “sosyal devlet”, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ve “ölçülülük” ilkeleri ile bağdaşmamakta ve aşağıda (6) ve (7) numaralı başlıklar altında etraflıca belirtilen nedenlerle Anayasa’nın 2 nci ve 5 inci , 11 inci, 13 üncü , 60 ıncı ve 90 ıncı maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

6) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 28 inci Maddesinin İkinci Fikrasının Anayasa'ya Aykırılığı

31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin iptali istenen ikinci fıkrasının (a) bendinde , ilk defa bu Kanuna göre sigortalı sayılacaklar yönünden yani 01.01.2007 gününden başlayarak emeklilik yaşının, kadın için 58, erkek için 60 olarak belirlenmesine karşın, bu yaş koşulu anılan fıkranın (b) bendinde, 2036 yılından başlayarak kademeli olarak artırılmakta ve emeklilik yaşı 65'e yükseltilmektedir.

Bu düzenlemeye göre, kadın için 58, erkek için 60 yaşını 01.01.2036 gününden önce dolduramayan sigortalılar, emeklilik yaşını kademeli olarak yükselten kurala bağlı olacak ve bunun sonucunda, kendisine emekli aylığı bağlanabilmesi için 65'e kadar uzanan yaşları beklemek zorunda kalacaklardır. Ayrıca, yine bu durum nedeniyle, aynı gün işe başlayan ve prim ödeme süreleri eşit olan farklı yaşlardaki sigortalılar, yaşlılık aylığına aynı yılda hak kazanamayacaklardır.

Diğer bir anlatımla, 5510 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde, 01.01.2007'den sonra ilk defa sigortalı sayılanlar için öngörülen kadın için 58, erkek için 60 yaş sınırı, ancak sırasıyla 30 ve 32 yaşlarında göreve başlayanlar yönünden geçerlidir. Yaş küçüldükçe, 2036 yılından sonra artırılan yaş sınırı nedeniyle bekleme süresi artmaktadır. Örneğin, 01.01.2007'de sigorta kapsamına giren bir kadın sigortalı 30 yaşında ise 58 yaşına ulaştığı 2035 yılında; 18 yaşında ise, 65 yaşına ulaştığı 2054 yılında yaşlılık aylığına hak kazanabilecektir. Böyle bir durumun, Anayasa'nın 10 uncu maddesinde ifade edilen "kanun önünde eşitlik" ilkesi ile bağdaşmayacağı açıktır.

Ayrıca söz konusu fıkranın (a) bendinde, yaş artışı yanında emekli olabilmek için 9000 gün prim ödenmesi koşulu getirilmiştir. Normal koşullarda bugün bir SSK'lı kadın 58, erkek ise 60 yaşını doldurmak ve en az 7000 gün prim ödemek koşuluyla emekli olabilmektedir. İptali istenen hüküm ile, 01.01.2007'den sonra ilk defa sigortalı sayılanlar için prim ödeme gün sayısı 9000 güne çıkarılmaktadır. 22.5.2003 tarih ve 4853 sayılı İş Kanununun uygulandığı, esnek çalışma düzeninin ve kayıt dışı istihdamın giderek yaygınlaşmakta olduğu, milyonlarca işçinin ancak mevsimlik işçi olarak çalışabildiği koşullarda 9000 günlük prim ödeme gereğinin yerine getirilmesinin (kamu ve sendikali işyerleri dışında) hemen hemen olanaksız olduğu çok açıktır.

Ülkemizde ortalama yaşama süresinin 66 yıl olduğu gözetildiğinde, Yasa ile tüm sigortalılar yönünden emekli aylığı bağlama yaş sınırının zaman içinde de olsa 65'e yükseltilmesinin ve sürekli çalışma olanağı işverenin inisiyatifinde olan sigortalılar yönünden de prim ödeme gün sayısının 9000'e çıkarılmasının, gelecek kuşakların emeklilik hakkına kavuşmasını olanaksız kılacağı, bu niteliği ile adil, makul ve ölçülü olmadığı açıktır.

İşçiler için prim ödeme gün sayısının 7000'den 9000 güne çıkarılması, Türkiye gerçekleriyle bağdaşmadığı gibi, esnek çalışmanın, sendikasılaştırmanın, kayıtdışı çalıştırmanın ve yoğun işsizliğin yaşandığı ülkemizde 9000 prim ödeme günü gerçekçi de görünmemektedir. Böyle bir düzenlemenin anlamı, sendikası işçilere düşük prim ödeme gün sayısı üzerinden emekli olmanın yolunu açmaktır. Bu da işçilerin yaşlılıklarında düşük emekli aylığı almaları sonucunu doğuracaktır. Eğer bir sosyal sigorta sistemi, kişilerin emekliliklerinde yoksulluk sınırının altında aylık almalarını öngörüyorsa, o sisteme "sosyal güvenlik sistemi" denemez. Olsa olsa o sistem, "yoksullara asgari ödenek sağlama sistemi" olur..

Üstelik, emekli olabilmek yaşı ile aylık bağlama yaşı arasındaki kimi durumlarda uzun yılları içeren fark da ölçsüzlüğün bir başka göstergesidir. Örneğin, 01.01.2007 gününde, 18 yaşında iken sosyal sigorta kapsamına giren, 43 yaşında emekli olma hakkı kazanan bir sigortalı, ancak 22 yıl sonra, 65 yaşında aylığa hak kazanabilecektir.

Anayasa'nın 5 nci maddesinde, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak şekilde sınırlandıran siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak, devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır.

Anayasanın 60 ıncı maddesi ile de, herkesin sahip olduğu sosyal güvenlik hakkını sağlamak için Devlet'e sosyal güvenliği sağlayacak tedbirleri alma ve sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilatı kurmak ödevi verilmiştir. Bu maddede, sosyal güvenlik, bireyler yönünden "hak", Devlet yönünden "ödev" olarak öngörülmüştür. Anayasa koyucu, Devlet'i yalnızca sosyal güvenliği sağlayacak önlemleri almak ve gerekli örgütü kurmakla görevlendirmemiş, aynı zamanda bunu Devlet'in yükümlülüğü olarak görmüştür.

Hukukun üstünlüğünün egemen olduğu bir devlette, hukuk güvenliğinin sağlanması hukuk devleti ilkesinin olmazsa olmaz koşuludur.

Sosyal hukuk devleti, toplum ve çalışma yaşamında adalete ve eşitliğe dayalı bir hukuk düzeni kurmak durumundadır. Böyle bir hukuk düzeni ise, her alanda olduğu gibi, sosyal güvenliğe ilişkin düzenlemelerde de, eşitlik, hukuk istikrarı, hukuk güvenliği ve kazanılmış hakların korunması ilkelerinin gözetilmesini zorunlu kılmaktadır.

Yaşlılık, gerçekleşmesi yönünden diğer sosyal risklerden ayrı bir özelliğe sahiptir. Yasalarda <<emeklilik yaşı>>nın kesin olması nedeniyle, sigortalı, yarımını bu güvenlik içinde planlamaktadır. Sosyal devlet, sosyal adaletin, refahın ve güvenliğin gerçekleşmesini sağlayan devlettir. Sosyal güvenlik kuruluşları, çalışanların geleceğine ilişkin güvenini sağlamak durumundadır. Bu sağlanmadığı takdirde sosyal güvenlik kavramından da bahsedilemez. Bu nedenle, sosyal güvenlik sisteminde yapılan değişikliklerin hukuk devletinde olması gereken hukuk güvenliğini zedelemeyecek biçimde adil, makul ve ölçülü olması zorunludur (Anayasa Mahkemesi'nin 23.02.2001 günlü, E.1999/42, K.2001/41 sayılı kararı)

Anayasa Mahkemesi kararlarına göre hukuk devleti, "vatandaşlarına ve onların haklarına saygılı" devlet demektir. Yıllar önce, o günkü düzenlemeler çerçevesinde çalışmaya başlayan ve hayatını buna göre programlayan insanların, yolun yarısında haklarının elinden alınması hukuk dışı bir muameledir. Çünkü, Anayasa Mahkemesi'ne göre sosyal hukuk devleti "adaletli bir hukuk düzeni kuran ve bunu sürdürmeye kendini yükümlü sayan Devlet'tir. Devlet yönetimi ciddi bir iştir, devlet, yurttaşlarına karşı, oyunun yarısında "ben oynamıyorum" diyemez.

Bilindiği gibi sosyal sigortalar sözleşmesi bir iltihakı sözleşme (katılma sözleşmesi)dir. Bu sözleşmenin kurallarını tek taraflı olarak Devlet koymuştur. Bir kısım vatandaşlar da o kuralları benimseyerek sözleşmeye katılmışlardır. Katılımcılar (sigortalılar) işe başlayıp çalışmalarına devam ederken hatta bazıları yolun tam sonuna varmakta iken, Devlet "Ben kuralları değiştiriyorum!" demektedir.

Kişilerin koşulları kanunla belirlenmiş bir statüye, devlete ve hukuki istikrara güvenerek girmelerinden ve kamu görevlisi olmalarından sonra bu statüde kanunla makul nedeni olmayan ve ölçüsüz biçimde hakları kısıtlayıcı ve özünden zedeleyici değişiklikler yapılması; hukuk güvenliği, kazanılmış hakların korunması ve dolayısı ile hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmadığından, iptali istenen söz konusu düzenleme Anayasa'nın 2 nci ve 13 üncü maddelerine aykırı düşmektedir.

Genel gerekçede, Türkiye'de sistemin kurgusundan kaynaklanan hatalar nedeni ile sosyal güvenlik reformu yapılması gerektiği belirtilerek, sosyal güvenlik gelir azaltıcı faktörler sayılmıştır. Buna göre, erken emeklilik, prime esas kazancın düşük gösterilmesi, kayıt dışı istihdamın yüksekliği, prim tahsilat oranının düşüklüğü, af ve ödeme kolaylığı gibi uygulamalarla prim ödeme eğiliminin azalması, prime esas kazanç sınırlarının düşüklüğü ve fon gelirlerinin yetersizliği ana unsurlar olarak sayılmıştır. Yine genel gerekçede, son üç yıldır IMF ile yapılan ekonomik istikrar paketi savunulmakta, mali disiplinin sağlanması için sosyal güvenlikte reform yapılmasının gerekliliği ifade edilmektedir. Kamu açıklarının önemli bir bölümü olarak gösterilen sosyal güvenlik kurumlarının açıklarının bütçeden karşılanmasında zorluklar anlatılarak, bunların kontrol altına alınması gerektiği ifade edilmiştir. Diğer bir anlatımla, bu Yasa ile devletin katkısını sınırlanacağı belirtilmektedir. Bunun anlamının ise, Sosyal Devletin asli görevlerinden olan vatandaşların eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik haklarını sağlama ödevlerinin adil, makul ve ölçüsüzce sınırlandırılması olduğu kuşkusuzdur.

Öte yandan iptali istenen bu kural, 1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ile bağdaşmadığından yukarıda (2) numaralı başlık altında bildirilen nedenlerle Anayasa'nın 90 ncı maddesine de aykırıdır.

Anayasa'nın 65 nci maddesinde, Devlet'in, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek, mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getireceği belirtilmiştir. Ancak, Anayasa Mahkemesi kararlarında da belirtildiği gibi, Devlet, yurttaşlar için hak, kendisi için ödev olan sosyal güvenliği sağlama görevini yerine getirirken, sosyal sigortacılığın teknik gereklerine uygun kimi sınırlamalar yapabilir de, sosyal güvenlik hakkını kullanılmayacak duruma getiren önlemler alamaz.

Özellikle enflasyon ve siyasi müdahaleler sosyal güvenlik sistemlerinin finansal temellerini sarsmıştır. Devletin temel niteliklerinden olan sosyal devlet ilkesini gerçekleştirmenin temel aracı ve yöntemi olan sosyal güvenlik hakkını sağlamakla yükümlü bu kurumların geliştirilmesi ve güçlendirilmesi, devletin yükümlülüğü altındayken, Anayasal görevlerle donatılmış kurumların mali yapılarını zayıflatan tutarsız politikalar süreklilik kazanmıştır.

Ancak, bu durum, sosyal güvenlik kapsamında olanların haklarının kısıtlanmasını gerektirmez. Çünkü, "sosyal sigorta kuruluşlarının güçlü mali yapıda tutulmasından sorumlu olan devlet'tir (1990/28). Anayasa Mahkemesi, daha önceki kararlarında, "siyasal iktidarların, sosyal sigorta kuruluşlarının yönetiminde, sosyal sigortacılığın teknik gereklerine uyarak hareket etmek zorunda olduklarını" belirtmiş ve "kuruluşların aktüeryal dengesini bozacak davranışlardan ve düzenlemelerden kaçınması" için uyarılmış ve "tersi durumda kuruluşların mali gereksinimlerinin, aktüeryal dengeyi bozan yasaları çıkaran devletçe karşılanması gerektiğini" de belirtmiştir (Anayasa Mahkemesi'nin 27.02.2001 tarihli E.1999/43, K.2001/46 sayılı kararı).

Yukarıda trafika belirtilen nedenlerle dava konusu kurallar, hukuk güvenliği ile sosyal ve ekonomik hakları yaşama geçirmekle yükümlü sosyal hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığından ve ölçüsüz biçimde hakları kısıtlayıcı değişiklikler getirdiğinden Anayasa'nın 2 nci ve 5. inci ,13 üncü ve 60 ncı maddelerine aykırıdır.

Diğer taraftan, bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa. 24, shf. 225).

Bu nedenle, 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı "Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 28 inci maddesinin ikinci fıkrası, Anayasa'nın 2 nci ve 5. inci , 11 inci, 13 üncü , 60 ncı ve 90 ncı maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

7) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 29 uncu Maddesinin İkinci ve Üçüncü Fıkralarının Anayasa'ya Aykırılığı

31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı "Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasında, yaşlılık aylığına hak kazanan sigortalıların aylığının; iptal istenen ikinci ve üçüncü fıkralar hükümlerine göre belirlenecek ortalama aylık kazancı ile aylık bağlama oranının çarpımıyla bulunan tutar olduğu belirtilmiştir.

5510 sayılı Kanununun 29 uncu maddesinin ikinci fıkrasında, "ortalama aylık kazanç", sigortalının her yıla ilişkin prime esas kazancının, kazancın ilişkin olduğu yıldan başlayarak aylık istem gününe kadar geçen yıllar için, her yıl gerçekleşen güncelleme katsayısı ile güncellenerek bulunan kazançlar toplamının, itibari hizmet süresi ile fiili hizmet süresi zammı dışında, toplam prim ödeme gün sayısına bölünmesiyle hesaplanan ortalama günlük kazancın 30 katı olarak öngörülmüştür.

Güncelleme katsayısı bu Kanununun 3 üncü maddesinde, 4 üncü madde kapsamında sigortalı sayılanların, her yılın Kasım ayına ait kanunî süresi içinde verilen belgelerindeki prim tahakkukları üzerinden bulunacak ortalama prime esas günlük kazancın, bir önceki yılın aynı ayına ait ortalama prime esas günlük kazançta göre değişim oranı ile her yılın Aralık ayına göre Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan en son temel yıllık tüketici fiyatları genel indeksindeki değişim oranının toplamının yarısına (1) tam sayısının ilave edilmesi sonucunda bulunan değer olarak tanımlanmıştır.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 61 inci maddesinde, "sigortalının her takvim yılına ait prime esas kazancı, kazancın ait olduğu takvim yılından itibaren aylık talep tarihine kadar geçen takvim yılları için, her yılın Aralık ayına göre açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları endeksi artış oranı ve gayri safi yurt içi hasıla sabit fiyatlarla gelişme hızı kadar aynı arttırılarak bulunan yıllık kazançlar toplamının, toplam prim ödeme gün sayısına bölünmesi suretiyle bulunacak ortalama günlük kazancın 360 katı, aylığın hesaplanmasına esas ortalama yıllık kazancı oluşturur." hükmü yer almaktadır.

1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun 36 ncı maddesine göre yaşlılık aylığı, sigortalının, sigortalılık süresi içinde aylar itibariyle prim ödemediği gelir basamaklarının, bu basamaklardaki prim ödeme süreleri de dikkate alınarak, aylık başlangıç tarihinde yürürlükte bulunan gelir tablosu üzerinden hesaplanacak ağırlıklı ortalamasının aylık bağlama oranı ile çarpılması suretiyle hesaplanır.

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 41 inci maddesinin (a) fıkrasında, 657 sayılı Yasanın 43 üncü maddesinde yer alan gösterge tablosu ve personel yasalarındaki ek göstergelerin esas alınacağı, (b) bendinde ise emekli

adi malüllük ve vazife malüllüğü aylıklarının (a) fıkrasına göre tespit edilen rakamların her yıl Bütçe Yasasında tespit edilen katsayı ile çarpılması sonunda bulunacak tutarın, fiili ve itibari hizmet toplamı 25 yıl olanlara %75'inin ödenmesi öngörülmektedir. Bu tutara uygulanacak %75'lik oran, hizmeti 25 yıldan az olanlara her tam yıl için %1 eksiltilmekte, fazla olanlara ise her tam yıl için %1 artırılmaktadır.

Ayrıca, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun ek 68. maddesine göre de, makam tazminatı ile hakimlik tazminatı ödenmesini gerektiren görevlerde toplam 2 yıl bulunduktan sonra emekliye ayrılanların, buldukları en üst görevin makam, yüksek hakimlik, temsil ve görev tazminatları emekli aylıklarına eklenmektedir.

Öte yandan, 5510 sayılı Kanununun 29 uncu maddesinin iptali istenen üçüncü fıkrasında, aylık bağlama oranının, sigortalının malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tabi geçen toplam prim ödeme gün sayısının her 360 günü, yani her yıl için 2015 yılı sonuna kadar % 2,5, 2016 yılından başlayarak % 2 olarak uygulanacağı belirtilmiştir.

Yine bu fıkrada, aylık bağlama oranının % 90'ı geçmeyeceği de kurala bağlanmıştır.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar Kanun öncesi aylık bağlama oranına ilişkin yasal durum şöyledir:

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 61 inci maddesinin üçüncü fıkrasında aylık bağlama oranı, sigortalının toplam prim ödeme gün sayısının ilk 3.600 gününün her 360 günü için %3,5, sonraki 5.400 gününün her 360 günü için % 2 ve daha sonraki her 360 gün için %1,5 oranlarının toplamı olarak düzenlenmiştir.

1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun 36 ncı maddesinin ikinci fıkrasında aylık bağlama oranı sigortalının toplam sigortalılık süresinin ilk on tam yılının her bir yılı için %3,5 takip eden onbeş tam yılın her bir yılı için %2 ve yirmibeş yıldan fazla her bir tam yıl için %1,5 oranlarının toplamıdır.

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 41 inci maddesinin (a) fıkrasında 657 sayılı Kanununun 43 üncü maddesinde yer alan gösterge tablosu ve personel yasalarındaki ek göstergeler esas alınması ve (b) bendinde ise emekli adi malüllük ve vazife malüllüğü aylıklarının (a) fıkrasına göre tespit edilen rakamların her yıl Bütçe Yasasında tespit edilen katsayı ile çarpılması sonunda bulunacak tutarın fiili ve itibari hizmet toplamı 25 yıl olanlara %75'i, az olanlara her tam yıl için %1 eksiltilmekte fazla olanlara her yıl için %1 artırılmaktadır.

Görüldüğü üzere iptali istenen kurallar ile yapılan düzenleme sonucunda; 506, 1479 ve 5434 sayılı Kanunlara tabi sigortalılar açısından güncelleme katsayısı ve aylık bağlama oranlarında düşüşler meydana gelmiş, diğer bir anlatımla daha az emekli aylığı bağlanması ve dolayısıyla yaşlılık riski karşısında koruma düzeyinde önemli ölçüde azalmalar olması gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Aylıklardaki bu düşüşten mevcut sigortalılar da yeni ve eski sistemde geçirdikleri süreye bağlı olarak çeşitli düzeylerde etkilenmektedir.

Günümüzde uygulanan emekli aylıklarının, insan onuruna yaraşır asgari yaşama düzeyini ve emeklilerin ulusal gelirden hak ettikleri payı almalarını sağlayamayacağı gözetildiğinde, bu tutarları daha da azaltan iptali istenen kuralların adil, makul ve ölçülü olmadığı ve dolayısıyla Anayasa'nın 13 üncü maddesine aykırı bir biçimde sosyal güvenlik hakkını sınırlandırdığı açıktır.

Anayasa Mahkemesinin bir kararında "ölçülülük ilkesi"nin çerçevesi açık bir biçimde ortaya konulmaktadır.

"... bir sınırlamanın demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğundan söz edilebilmesi için hakkın özüne dokunmaması, makul ve kabul edilebilir ölçüyü aşmaması gerekir. Başka bir anlatımla, temel hak ve hürriyetler sınırlanırken sınırlama ile öngörülen amaç arasında makul ve adaletli bir denge kurulmalıdır."(E.1999/1, K.1999/33, k.t.20.7.1999, AMKD Sayı:36, s.579)

Öte yandan bir devletin "sosyal bir hukuk devleti" olma düzeyi ekonomik ve sosyal hakların gerçekleştirilme derecesi ile yakından ilişkili olmakla birlikte, sosyal dışlayıcılığı engelleyen asgari bir sınırın varlığı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu çerçevede sosyal devleti, herkes için, insan haysiyetine yaraşır asgari bir hayat düzeyini gerçekleştirmekle yükümlü devlet olarak tanımlamak da olanaklıdır.

Bireyin, devlete ve topluma karşı korunmasını sağlayan kişi haklarından farklı olarak, ekonomik ve sosyal haklar "isteme hakları" kategorisi içindedir. Zira bireyin toplum ve devletten, sosyal güvenlik, sağlık, eğitim ve öğrenim, çevre, konut, ailenin korunması, kamu yararının korunması gibi birçok toplumsal ihtiyacın yerine getirilmesini istemesi, hak düzeyinde tanınmıştır.

İptali istenen kurallar, sosyal dışlayıcılığı engelleyen asgari bir sınırın varlığını göz önünde tutmadığından "sosyal devlet" ilkesi ile de bağdaşmamakta, dolayısıyla Anayasa'nın 2 nci maddesine aykırı düşmektedir.

Diğer yandan Anayasa'nın 5 inci maddesinde de, "kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak", devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır.

Anayasa Mahkemesi bir kararında da, 2 nci maddeyi 5 inci madde ile birlikte değerlendirmiş ve sosyal güvenliğe ilişkin çerçeveyi şu şekilde tanımlamıştır:

"...devletin temel amaç ve görevleri arasında insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli koşulları hazırlamaya çalışmak, kişiyi mutlu kılmak, onların hayat mücadelesini kolaylaştırmak, insan haysiyetine uygun bir ortam içinde yaşamalarını sağlamak gibi hususlar da yer alırlar. Gerçekten yarattığı gelecek güvencesiyle bu mutluluğa hizmet eden araçlardan biri de sosyal güvenliğin temin edilmiş olmasıdır"(E.1986/16, K. 1986/25, k.t. 21.10.1986, AMKD, Sayı 22, s.290-291).

İptali istenen fıkralardaki hükümlerin ise kişinin temel hak ve hürriyetlerini sınırlayan engelleri ortadan kaldırmak yerine yeni engeller yarattığı ortadadır.

Bu nedenle, 5510 sayılı Kanununun 29 uncu maddesinin iptali istenen ikinci ve üçüncü fıkraları Anayasa'nın 5 inci maddesine de aykırıdır.

Diğer taraftan, bir yasa kuralının Anayasasının herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasasının 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa. 24, shf. 225). Yine iptali istenen bu kurallar, 1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan

Hakları Evrensel Bildirgesi ile bağdaşmadığından yukarıda (1) numaralı başlık altında bildirilen nedenlerle Anayasa'nın 90 ncı maddesine de aykırıdır.

Açıklanan nedenlerle, 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı "Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 29 uncu maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları Anayasa'nın 2 nci, 5 inci, 11 inci, 13 üncü ve 90 ncı maddelerine aykırı olup, iptal edilmeleri gerekmektedir.

8) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 30 uncu Maddesinin Dördüncü Fıkrasının Anayasa'ya Aykırılığı

5510 sayılı Kanununun 30 uncu maddesinin iptali istenen dördüncü fıkrasında, "Yaşlılık aylığı almakta iken sigortalı olarak yeniden çalışmaya başlayanlardan veya kendi adına ve hesabına bağımsız çalışacağını beyan edenlerden aylıklarının kesilmemesi için yazılı istekte bulunanların yaşlılık aylıklarının ödenmesine devam edilir. Bunlardan 80 inci maddeye göre tespit edilen prime esas kazançlar üzerinden 81 inci maddenin (e) bendi gereğince sosyal güvenlik destek primi alınır." hükmü yer almaktadır.

81. maddenin (e) bendine göre yaşlılık aylığı almakta iken bu Yasaya tabi bir işte çalışanlara uygulanacak sosyal güvenlik destek prim oranı, (a), (c) ve (f) bentlerinde belirtilen prim oranlarının toplamı kadardır.

81. maddenin (g) bendine göre de, kendi adına ve hesabına çalışan sigortalılar, sosyal güvenlik destek priminin tamamını kendileri ödeyecektir.

Söz konusu (a), (c) ve (f) bentlerinde belirtilen prim oranları toplandığında, sosyal güvenlik destek primi, prime esas kazancın %33,5 ile %39'u arasında değişmektedir. Bunun %14'ü sigortalı hissesi geriye kalanı işveren hissesidir.

Diğer bir deyişle, sigortalı olarak yeniden çalışmaya başlayan emeklilerin prime esas kazançlarından %14, kendi adına ve hesabına çalışanların prime esas kazançlarından ise %33,5 ile %39'u arasında sosyal güvenlik destek primi kesilecektir. Ayrıca, emekli sigortalı çalıştıran işveren de çalıştırdığı sigortalının prime esas kazancının %19,5 ile %25'u arasında sosyal güvenlik destek primi ödeyecektir.

Oysa, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 63 üncü maddesinin (B) fıkrasına göre yaşlılık aylığı almakta iken sigortalı bir işte çalışmaya başlayanların 78 inci maddeye göre tespit edilen prime esas kazançları üzerinden 1/4 ü sigortalı, 3/4 ü işveren hissesi olmak üzere % 24 oranında sosyal güvenlik destek primi kesilmektedir. Serbest avukat ve noterler için sosyal yardım zammı dahil yaşlılık aylıklarının % 15 i oranında sosyal güvenlik destek primi kesilmektedir.

Görüldüğü üzere, sigortalı bir işte çalışmaya başlayan emeklilerin prime esas kazançları üzerinden alınmakta olan %24 oranındaki sosyal güvenlik destek primi, 5510 sayılı Kanunla %33,5 ile %39'a kadar, %7,5 olan çalışan hissesi de %14'e kadar yükseltilmektedir.

Yine, 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun ek 20 nci maddesinin birinci fıkrasına göre, yaşlılık aylığı bağlananlardan, çalışmalarına devam edenlerin veya daha sonra çalışmaya başlayanların, sosyal yardım zammı dahil tahakkuk eden aylıklarından, aylığın bağlandığı veya tekrar çalışmaya başlanıldığı tarihi takip eden aybaşından itibaren, çalışmalarının sona erdiği ay dahil % 10 oranında sosyal güvenlik destek primi kesilmektedir. Söz konusu ek 20 nci maddenin üçüncü fıkrasına göre diğer sosyal güvenlik yasalarına göre yaşlılık ve malüllük aylığı bağlananlardan, çalışmaya başlayanlar ise, çalışmaya başladıkları ayı takip eden ay başından itibaren, çalışmalarının sona erdiği ay dahil, onikinci gelir basamağının %10'u oranında sosyal güvenlik destek primi ödemektedirler.

5510 sayılı Kanununun 80 inci maddesine göre, kendi nam ve hesabına çalışanların aylık prime esas kazançları, prime esas günlük kazanç alt sınırı ile üst sınırı arasında kalmak koşulu ile kendileri tarafından beyan edilecek günlük kazancın otuz katıdır. Sosyal güvenlik primi de beyan edilen bu kazanç üzerinden alınacaktır.

Dolayısıyla, Bağ-Kur'dan emekli olup, emekli aylıklarından % 10 oranında sosyal güvenlik destek primi ödeyerek çalışmalarına devam edenler veya daha sonra çalışmaya başlayanlar ile diğer sosyal güvenlik yasalarına göre yaşlılık ve malüllük aylığı bağlanan ve onikinci gelir basamağının %10'u oranında sosyal güvenlik destek primi ödeyerek çalışmaya başlayanlar, yasanın yürürlüğe girmesiyle birlikte kendi adına ve hesabına çalışmaları halinde beyan edecekleri prime esas kazancın %33,5 ile %39'unu sosyal güvenlik destek primi olarak ödeyeceklerdir, Bu primin tamamını kendileri ödeyeceklerdir.

5510 sayılı Kanun ile; Devlet memurları ve diğer kamu görevlileri, hizmet akdine dayalı ücretle çalışanlar, tarımsal işlerde ücretle çalışanlar, kendi hesabına çalışanlar ve tarımsal alanda kendi hesabına çalışanları kapsayan beş ayrı emeklilik rejiminin, aktüeryal olarak hak ve yükümlülüklerin eşit olacağı tek bir emeklilik rejimine dönüştürülmesi öngörülmesi olduğundan sosyal güvenlik destek priminde yapılan bu artışlar açısından çeşitli sosyal güvenlik kurumundan emekli olan sigortalılar yönünden bir ayırım yapılması söz konusu olamaz.

Sosyal güvenlik destek priminde yapılan bu artışlar sistemin açık yükünün mevcut sigortalılara bindirilmesine yol açacak başlıca düzenlemelerden biridir. Yurttaşlarımızın emeklilik dönemlerinde de çalışmaya devam etmelerinin nedeni kazanma hırsları veya servet edinme arzusu değil, insan onuruna yaraşmayan yaşlılık aylığı ile geçinmek zorunda bırakılmalarıdır. Sosyal güvenlik destek primi oranlarındaki bu artışlar, tüm emekli sigortalıların çalışma hayatı dışına itilmeleri sonucunu doğuracaktır.

İptali istenen kural bu bakımdan, sosyal dışlayıcılığı engelleyen asgari bir sınırın varlığını göz önünde tutmadığından "sosyal devlet" ilkesi ile bağdaşmamakta ve sosyal devletin asli görevlerinden olan vatandaşların sosyal güvenlik haklarını sağlama ödevini gereğince yerine getirmesini engelleyerek vatandaşların sosyal güvenlik haklarını adil ve makul olmayan biçimde, ölçüsüzce sınırlandırdığından yukarıda (7) numaralı başlık altında etraflıca belirtilen nedenlerle Anayasa'nın 2 nci , 5 inci, 13 üncü ve 60 ncı maddelerine aykırı düşmektedir.

Diğer taraftan, bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa. 24, shf. 225). Yine iptali istenen bu kurallar, 1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ne aykırı düşüğünden yukarıda (2) numaralı başlık altında bildirilen nedenlerle Anayasa'nın 90 ncı maddesi ile de bağdaşmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı “Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 30 uncu maddesinin dördüncü fıkrası, Anayasa’nın 2 nci, 5 inci, 11 inci, 13 üncü, 60 ncı ve 90 ncı maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

9) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 40 ncı Maddesinde yer verilen Cetvelin 8 inci,12 nci, 13 üncü ve 14 üncü sırasındaki Düzenlemelerin Anayasa’ya Aykırılığı

5510 sayılı Kanununun 40 ncı maddesinde, 506 sayılı Yasa’nın ek 5 inci maddesi ile 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 32 nci maddesine göre, kimi ağır ve yıpratıcı işler için “itibari hizmet ya da fiili hizmet süresi zammı” adıyla farklı esas ve sürelerde verilmekte olan fiili hizmet süreleri, sosyal güvenlik kurumlarına göre farklılıkları kaldırılarak yeniden düzenlenmiştir.

Bu maddede, sigortalıların hizmet sürelerine fiili hizmet süresi zammı eklenmesini gerektiren işyerleri ve/veya işler ile sigortalıların bu işyerlerinde ve/veya işlerde geçen çalışma sürelerinin her 360 günü için fiili hizmet zammı olarak eklenecek süreler gösterilmiş; hesaplanan fiili hizmet süresi zammının, yer altı işlerinde sürekli ya da dönüşümlü olarak çalışanların maden işyerlerinde geçen hizmetleri ayrık olmak üzere, en çok 8 yılının uzun vadeli sigorta kolları uygulamasında prim ödeme gün sayısına eklenmesi ve bunun, üç yılı geçmemek koşuluyla yarısının emeklilik yaş sınırlarından indirilmesi öngörülmüştür.

Ancak bu düzenleme ile, fiili hizmet zammı eklenmesi gereken kimi ağır ve çalışanı yıpratıcı işleri yapanlar arasında ayırım yapılmış olduğundan aynı hukuksal durumda bulunanlar arasında eşitsizliğe yol açılmıştır. Şöyle ki;

Söz konusu 40 ncı maddede yer verilen ve fiili hizmet süresi zammını gerektiren işyerleri ve işler ile sigortalıları gösteren cetvel incelendiğinde,

- 8. sırada, emniyet ve polis mesleğinde çalışanlar ile Milli İstihbarat Teşkilatı mensuplarından unvanı sayılanların Emniyet ve Milli İstihbarat Teşkilatında,

- 12. sırada, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu’nda haber hizmeti yapan ve haber hizmetlerinde fiilen çalışanlardan unvanları sayılanların TRT Kurumu haber hizmetlerinde,

- 13. sırada, Ziraî mücadele ve ziraî karantina teknik ve idarî işleri ile salgın, bulaşıcı, paraziter hayvan hastalıkları ile mücadele işlerinde vazife gören memur ve hizmetlilerin Tarım Bakanlığı Ziraî Mücadele ve Karantina Teşkilatı ile Veteriner Teşkilatında ,

14. sırada, Devlet Tiyatrosu sanatçıları ile Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası şef ve üyelerinin, Devlet Tiyatroları ile Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası’nda,

geçen çalışmaları nedeniyle fiili hizmet süresi zammından yararlanmalarının mümkün kılındığı, buna karşın aynı ya da benzer çalışmaları özel televizyon kuruluşları ve özel tiyatro ya da orkestralarda yürütenlerin fiili hizmet süresi zammından yararlandırılmadıkları görülmektedir.

Anayasa’nın 10 uncu maddesinde, herkesin, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasal düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri nedenlerle ayırım gözetilmeksizin yasa önünde eşit olduğu belirtilmiştir.

Anayasa Mahkemesi’nin pek çok kararında vurgulandığı gibi yasa önünde eşitlik ilkesi, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmemekle birlikte, yasaların uygulanmasında birbirinin aynı durumda olanlar aynı kuralların uygulanmasını ve ayrıcalıklı kişi ve toplumların yaratılmasını engellemektedir. Kimi yurttaşların haklı bir nedene dayanılarak değişik kurallara bağlı tutulmaları eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmamakta, hatta bunların durumu ve konularındaki özellikleri, kimi kişi ya da topluluklar için değişik kuralları ve değişik uygulamaları gerekli kılmakta, özelliklere ve ayrıcalıklara dayandığı için haklı olan nedenler, aynı düzenlemeyi aykırı değil, geçerli kılarırsa da, aynı durumda olanlar için ayrı düzenleme aykırılık oluşturur. Anayasa ile eylemler değil hukuki eşitlik amaçlanmaktadır. Anayasa’nın öngördüğü eşitlik ilkesinin çiğnenmemesi için, aynı hukuksal durumlar aynı, aynı hukuksal durumların aynı kurallara bağlı tutulması gerekmektedir. Başka bir anlatımla, kişisel durumları ve nitelikleri özdeş olanlar arasında, konulan kurallarla değişik uygulamaların yapılmaması gerekmektedir. Ancak, durumlardaki değişikliğin doğurduğu zorunlulukların kamu yararı ya da başka haklı nedenlere dayanılarak yasalarla farklı uygulamalar getirilmesi durumunda Anayasa’nın eşitlik ilkesinin çiğnendiği sonucu çıkarılamaz. (Anayasa Mahkemesinin 18.10.2005 tarihli, E.2003/7, K.2005/71 sayılı kararı).

Öte yandan, Anayasa Mahkemesi’nin 06.01.2005 günlü, E.2001/479, K.2005/1 sayılı kararında belirtildiği gibi, Anayasa’nın 2 nci ve 60 ncı maddeleri uyarınca, Devlet’çe, sosyal güvenliğin ve sosyal adaletin sağlanmasına elverişli ortamın yaratılması ve bu anlamda sosyal güvenlik alanında getirilecek bir haktan, aynı sosyal güvenlik kurumu içinde yer alan ve temelde birbirine yakın konumda bulunan tüm sigortalıların “dengeli ve makul” ölçüler içinde yararlanmalarını öngören düzenlemelerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Yine bu kararda, aynı sosyal güvenlik sistemi içinde bulunan, aynı sosyal risklere karşı asgari ölçüde güvence altına alınan ve aynı kurallara bağlanan sigortalıların aynı hukuksal statü içinde özdeş durumda bulunan kişiler olduğu, aynı durumdaki kişilerin, yasanın öngördüğü haklardan aynı esaslara göre yararlandırılmalarının ise eşitlik ilkesinin gereği bulunduğu açıklanmıştır.

5510 sayılı Kanununun 40 ncı maddesinde yer verilen ve fiili hizmet süresi zammı verilmesini gerektiren işyerleri ve işler ile sigortalıları gösteren cetvel Anayasa’nın 10 uncu maddesinde ifade edilen “eşitlik ilkesi” ile Anayasa Mahkemesi’nin yukarıda değinilen kararları çerçevesinde değerlendirildiğinde, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu’nda haber hizmeti yapan ve haber hizmetlerinde çalışanlar ile Devlet Tiyatrosu sanatçıları ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının şef ve üyelerinin fiili hizmet süresi zammından yararlanmalarına olanak tanındığı; ancak, aynı ya da benzer etkinlikleri özel televizyon kuruluşları, özel tiyatrolar ve orkestralarda yürütenlerin fiili hizmet süresi zammından yararlandırılmadığı görülmektedir.

Öte yandan, özel güvenlik hizmetinde çalışanlar da fiili hizmet süresi zammından yararlandırılmamaktadır. 10.6.2004 tarih ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanununun 1 inci maddesinde, “Bu Kanunun amacı, kamu güvenliğini tamamlayıcı mahiyetteki özel güvenlik hizmetlerinin yerine getirilmesine ilişkin esas ve usulleri belirlemektir” denilmiş ve şirketlerin özel güvenlik alanında faaliyette bulunmasının İçişleri Bakanlığının iznine tâbi olduğu belirtilmiş ve özel güvenlik görevlilerinin silah taşıma dahil bütün yetkileri bu Kanun ile belirlenmiştir. Bu nedenle, özel güvenlik hizmetlerinin gerektirdiği teknik uygulamalar ile emniyet ve polis mesleğinde çalışanların görev ve sorumlulukları arasında, çalışanların

yıpranması yönünden bir fark bulunmadığından özel güvenlik görevlilerinin fiili hizmet süresi zammından yararlandırılmamaları da, Anayasa'nın 10 uncu maddesinde ifade edilen eşitlik ilkesi ile bağdaşmamaktadır.

Yine, Ziraat mücadelesi ve ziraat karantina teknik ve idari işleri ile salgın, bulaşıcı, paraziter hayvan hastalıkları ile mücadele işlerinde Tarım Bakanlığı Ziraat Mücadelesi ve Karantina Teşkilatı ile Veteriner Teşkilatında vazife gören memur ve hizmetliler fiili hizmet süresi zammından yararlandırılmadıkları halde, aynı ya da benzer işleri gören özel sektörde çalışan veterinerlerin bu zamandan yararlandırılmamaları da eşitlik ilkesine aykırıdır.

Diğer taraftan hayvan hastalıkları ile mücadele işlerinde çalışan veteriner, vazife gören memur ve hizmetliler fiili hizmet süresi zammından yararlandırılmalarına karşın insan sağlığı konusunda çalışan doktor ve diğer sağlık personelinin de bu zamandan yararlandırılmamasının da eşitlik ilkesi ile bağdaşmayacağı açıktır. Çünkü, doktor ve diğer sağlık personeli de benzer tehlikelerle yüz yüze bir çalışma yaşamı sürdürmektedirler.

5510 sayılı Kanunun temel amacının, Devlet memurları ve diğer kamu görevlileri, hizmet akdine dayalı ücretle çalışanlar, tarımsal işlerde ücretle çalışanlar, kendi hesabına çalışanlar ve tarımsal alanda kendi hesabına çalışanları kapsayan beş ayrı emeklilik rejiminin, aktüeryal olarak hak ve yükümlülüklerin eşit olacağı tek bir emeklilik rejimine dönüştürülmesi olduğundan, kurumlarının ve bağlı oldukları çalışma rejiminin, anılan sigortalıların fiili hizmet süresi zammından yararlanıp, yararlanmamasında ayırım yapılmasına dayanak, diğer bir anlatımla değişik kurallara bağlı tutulmaları için haklı bir neden olmayacağı açıktır.

Nitekim, aynı cetvelin,

- 3 üncü sırasında, Türkiye Denizcilik İşletmeleri ya da Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma İşletmeleri Genel Müdürlüğü ile özel sektör denizcilik firmaları arasında bir ayırım yapılmadan gemi adamları, gemi ateşçileri ve dalgıçlar denizde,

- 6 ncı sırasında, Türk Hava Yolları ile diğer özel havayolu firmaları arasında ayırım yapılmadan, havayollarının uçucu personeli uçuşta,

geçen çalışmaları için fiili hizmet süresi zammından eşit biçimde yararlandırılmıştır.

Oysa, televizyon haber hizmetlerini TRT Kurumu'nda yürütenler ile özel televizyon kuruluşlarında yürütenler arasında, bu etkinliğin gerektirdiği teknik uygulamalar ile çalışanların görev ve sorumlulukları arasında, çalışanların yıpranması yönünden bir fark bulunmamaktadır. Aynı durum, Devlet Tiyatroları ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası sanatçıları ile özel tiyatro ve orkestra sanatçıları yönünden de geçerlidir.

Bu durumda, haber hizmetlerini özel televizyon kuruluşlarında yürütenler ile özel tiyatro ve orkestra sanatçılarının; haber hizmetlerini TRT Kurumu'nda yürütenler ile özel tiyatro ve orkestra sanatçılarının hukuksal durumları, diğer bir anlatımla kişisel durumları ve nitelikleri özdeş olduğundan aynı kurallara bağlı tutulmaları, Anayasa'nın 10 uncu maddesinde ifade edilen eşitlik ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

Anayasaya aykırı bir hükmün hukuk devleti, Anayasasının üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ve dolayısıyla Anayasa'nın 2 ve 11 inci maddeleriyle bağdaşmayacağı da açıktır.

Açıklanan nedenlerle, 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı "Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 40 ncı maddesinde yer verilen Cetvelin 8 inci, 12 nci, 13 üncü ve 14 üncü sırasındaki düzenlemeler Anayasa'nın 2 nci, 10 uncu ve 11 inci maddelerine aykırı olup, iptalleri gerekmektedir.

0) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 46 ncı Maddesinin Dördüncü Fıkrasının Anayasa'ya Aykırılığı

5510 sayılı Kanununun 82 nci maddesinin birinci fıkrasında, "Bu Kanun gereğince alınacak prim ve verilecek ödeneklerin hesabına esas tutulan günlük kazancın alt sınırı, asgari ücretin otuzda biri, üst sınırı ise günlük kazanç alt sınırının 6,5 katıdır. " denilmek suretiyle tüm sigortalılar yönünden, prime esas kazancın hesaplanmasında alt ve üst sınır getirilmişken, 5510 sayılı Kanununun 46 ncı maddesinin iptali istenen dördüncü fıkrasının ilk cümlesinde "Kamu görevlilerinin kısa ve uzun vadeli sigorta kollarının uygulanması bakımından prime esas kazançlarının tespitinde 82 nci maddede belirtilen üst sınır aranmaz." hükmü getirilerek kamu görevlilerinin prime esas kazançlarının saptanmasında bu maddedeki üst sınırın aranmayacağı belirtilmiştir. Bu düzenlemenin, kamu görevlilerinin tüm aylık gelirlerinden prim kesintisi yapılmasının olanaklı kılındığı anlamını taşıdığı açıktır.

Bu durumda, TC Emekli Sandığı iştirakçileri yönünden, çalışanlar için prim oranı % 14'e düşürülmesine karşın, prime esas matrahın artması nedeniyle görev aylıklarında azalma olması kaçınılmazdır.

Bu nedenledir ki, bu Kanunun geçici 4 üncü maddesinin dokuzuncu fıkrasında, eski ve yeni matrahlar arasındaki farka ilişkin sigorta priminin iki yıl süreyle kurumca karşılanması öngörülmüştür. Bu suretle, görev aylıklarındaki azalma iki yıl ertelenmiş ve memurların matrah farkına tekabül eden ilave primin iki yıl çalıştıkları kurumlar tarafından ödenmesi öngörülmüştür.

Memurlarda prime esas ücret tavanı olmayacağı için, asgari ücretin 6.5 katını aşan aylık ücret alan yüksek gelirli kamu çalışanlarının ödeyeceği prim miktarı daha da artacak; diğer sigortalıların prime esas kazanç matrahı asgari ücretin 6.5 katı olan 3 bin 451.5 YTL ile sınırlanacak iken, prim, tazminat ve diğer gelirleriyle birlikte toplam geliri bu rakamı aşan memurların tüm kazançları prime esas kazanç olarak kabul edilecektir.

Böyle bir düzenlemenin ise, Anayasa'nın sosyal hukuk devleti ve eşitlik ilkeleriyle bağdaşmadığı açıktır.

Sosyal hukuk devleti, toplum ve çalışma yaşamında adalete ve eşitliğe dayalı bir hukuk düzeni kurmak durumundadır. Böyle bir hukuk düzeni ise, her alanda olduğu gibi, sosyal güvenliğe ilişkin düzenlemelerde de, eşitlik, hukuk istikrarı, hukuk güvenliği ve kazanılmış hakların korunması ilkelerinin gözetilmesini zorunlu kılmaktadır.

Bir sosyal güvenlik kuruluşu olan Sosyal Güvenlik Kurumu kapsamı içinde bulunan, aynı sosyal risklere karşı asgari ölçülerde güvence altına alınan ve aynı kurallara bağlı olan sigortalılar, aynı hukuki statü içinde özdeş durumda bulunan kişilerdir. Aynı durumda bulunan kişilerin yasanın öngördüğü haklardan aynı esaslara göre yararlandırılmaları da eşitlik ilkesinin gereğidir.

Öte yandan, Anayasa Mahkemesi'nin 06.01.2005 günlü, E.2001/479, K.2005/1 sayılı kararında belirttiği gibi, Anayasa'nın 2 nci ve 60 ncı maddeleri uyarınca, Devlet'çe, sosyal güvenliğin ve sosyal adaletin sağlanmasına elverişli ortamın yaratılması ve bu anlamda sosyal güvenlik alanında getirilecek bir haktan, aynı sosyal güvenlik kurumu içinde yer

alan ve temelde birbirine yakın konumda bulunan tüm sigortalıların “dengeli ve makul” ölçüler içinde yararlanmalarını öngören düzenlemelerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Bu nedenle. 5510 sayılı Kanunun 46 ncı maddesinin iptali istenen dördüncü fıkrasının ilk cümlesi Anayasa'nın 2 nci ,10 uncu ve 60 inci maddelerine aykırıdır.

Diğer taraftan, bir yasa kuralının Anayasasının herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasasının 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa. 24, shf. 225). Yine iptali istenen bu kurallar, 1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ile bağdaşmadığından yukarıda (2) numaralı başlık altında bildirilen nedenlerle Anayasa'nın 90 inci maddesine de aykırıdır.

Yine (1) numaralı başlık altında etraflıca açıklandığı üzere Anayasa Mahkemesi'nin sosyal güvenliğe ilişkin çerçeveyi tanımlayan ve Anayasa'nın 2 nci maddesini 5 inci maddesi ile birlikte değerlendirdiği 21.10.1986 tarih ve E.1986/16, K. 1986/25 sayılı kararı esas alındığında, iptali istenen söz konusu kuralın Anayasa'nın 5 inci maddesine de aykırı düştüğü görülmektedir.

5510 sayılı Kanunun dördüncü fıkrasının iptali istenen birinci cümlesi ile ikinci cümlesi uygulama bakımından ayrılmaz nitelikte yakın ilişki içindedir. Bu ilişkiden dolayı, ikinci cümle de, birinci cümle için söz konusu olan gerekçelerle Anayasaya aykırı düşmektedir.

Açıklanan nedenlerle, 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 46 ncı maddesinin dördüncü fıkrası Anayasa'nın 2 nci, 5 inci, 10 uncu, 11 inci, 60 ncı ve 90 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

11) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 46 ncı Maddesinin Beşinci Fıkrası

5510 Kanununun 46 ncı maddesinin iptali istenen beşinci fıkrasında, “4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında bulunanlara geçici iş göremezlik ödeneği verildiği sürece, bunların uzun vadeli sigorta kolları primleri ile genel sağlık sigortası primleri işverenlerince ödenmeye devam edilir.” denilmiştir.

Böyle bir düzenleme nedeniyle, aynı tarihte ve aynı kurumda işe başlayıp çalıştıkları sürece hastalık nedeniyle 2 yıl istirahatlı kalan memur ve işçiden, memur 25 yılda emeklilik hakkını elde ederken, işçi 27 yıl çalıştıktan9 sonra emeklilik hakkını kazanabilecektir.

Bir sosyal güvenlik kuruluşu olan Sosyal Güvenlik Kurumu kapsamı içinde bulunan, aynı sosyal risklere karşı asgari ölçülerde güvence altına alınan ve aynı kurallara bağlı olan sigortalılar, aynı hukuki statü içinde özdeş durumda bulunan kişilerdir. Aynı durumda bulunan kişilerin yasanın öngördüğü haklardan aynı esaslara göre yararlandırılmaları da Anayasa'nın 10 uncu maddesinde ifade edilen eşitlik ilkesinin gereğidir.

5510 sayılı Kanunun temel amacı, Devlet memurları ve diğer kamu görevlileri, hizmet akdine dayalı ücretle çalışanlar, tarımsal işlerde ücretle çalışanlar, kendi hesabına çalışanlar ve tarımsal alanda kendi hesabına çalışanları kapsayan beş ayrı emeklilik rejiminin, aktüeryal olarak hak ve yükümlülüklerin eşit olacağı tek bir emeklilik rejimine dönüştürülmesi olduğundan, bu Kanunun 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında bulunan sigortalıların değişik kurallara bağlı tutulmaları için haklı bir neden olamayacağı açıktır. Bu durumda, iptali istenen kuralın Anayasa'nın 10 uncu maddesindeki “eşitlik ilkesi” ile bağdaşmadığı açıktır.

Diğer taraftan, Anayasaya aykırı bir hükmün hukuk devleti, Anayasasının üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ve dolayısıyla Anayasa'nın 2 ve 11 inci maddeleriyle bağdaşmayacağı da kuşkusuzdur.

Açıklanan nedenlerle, 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 46 ncı maddesinin beşinci fıkrası, Anayasa'nın 2 nci, 10 uncu ve 11 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

12) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 55 inci Maddesinin İkinci Fıkrasının Anayasa'ya Aykırılığı

5510 sayılı Kanununun 55 inci maddesinin iptali istenen ikinci fıkrasında “Bu Kanuna göre bağlanan gelir ve aylıklar, her yılın Ocak ve Temmuz ödeme tarihlerinden geçerli olmak üzere, bir önceki altı aylık döneme göre Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan en son temel yıllık tüketici fiyatları genel indeksindeki değişim oranı kadar artırılarak belirlenir.” denilmiş; geçici 1 inci maddesinin yine iptali istenen ikinci fıkrasında da “Bağlanmış aylık ve gelirler, 55 inci maddenin ikinci fıkrasına göre artırılır.” hükmüne yer verilmiştir.

5434 sayılı Yasa'nın ek 9. maddesinin birinci fıkrası 25.08.1999 tarih ve 4447 sayılı Kanununun 24 üncü maddesiyle değiştirilerek, Kanunun yürürlüğe girdiği 08.09.1999'dan önce emekli, adi malullük, vazife malullüğü ile dul ve yetim aylığı alanların bu aylıklarının, Kanunun yürürlüğe girdiği günden; Kanunun yürürlüğünden sonra bağlanacak emekli, adi malullük, vazife malullüğü ile dul ve yetim aylıklarının ise, bağlandığı günden sonraki ilk memur aylık artış gününden başlayarak her ay bir önceki aya ilişkin Türkiye İstatistik Kurumu'nca açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksi değişim oranına göre belirlenmesi öngörülmüştür.

İptali istenen düzenlemeden de anlaşılacağı üzere, önceki ve sonraki emekliler arasındaki gelir farkını giderecek düzenlemeye, 4447 sayılı Kanun döneminde olduğu gibi 5510 sayılı Kanunda da yer verilmemiştir.

Yapılan bu düzenleme, 4447 sayılı Kanunun söz konusu 24 üncü maddesiyle değiştirilen 5434 sayılı Kanun'un Ek 9. maddesinin birinci fıkrasının Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa'ya aykırı görülerek iptal edilmiş olmasına rağmen, Anayasa'nın 153 üncü maddesi dikkate alınmaksızın, çalışan memurların maaş artışı ile emekli memurların maaş artışı arasında olduğu gibi, daha önce aynı görevlerde bulunan eski ve yeni emeklilerin maaşları arasında da büyük farkların ortaya çıkmasına neden olacak bir sistem getirilmiş ve 5510 sayılı Kanununun 55 inci maddesine iptali istenen kural olarak konulmuştur.

Anayasa Mahkemesi'nin söz konusu 23.2 2001 tarih ve E.1999/42, K.2001/ 41 sayılı kararında aynen şöyle denilmiştir:

“4447 sayılı Yasa'nın 24. maddesi ile 5434 sayılı Yasa'nın Ek 9. maddesinin birinci fıkrası değiştirilmiştir. Buna göre, Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten önce emekli, adi malullük, vazife malullüğü ile dul ve yetim aylığı alanların bu aylıkları Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren; Kanunun yürürlüğünden sonra bağlanacak emekli, adi malullük, vazife

malüllüğü ile dul ve yetim aylıkları ise bağlandığı tarihten sonraki ilk memur maaş artış tarihinden itibaren her ay bir önceki aya ilişkin Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksi değişim oranına göre belirlenecektir.

Bu değişikliklerle yasal kesin ölçüler yerine, piyasa şartlarına dayanan yönetsel keyfi ölçüler getirilerek hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturulmuştur.

Anayasa'nın 128. maddesinde, Devletin kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle göreceği, memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri ile aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği öngörülmüştür.

Devlet memurlarının çalıştıkları ve emekli oldukları döneme ilişkin hak ve yükümlülükleri yasalarla düzenlenmiştir.

Emekli Sandığı Kanunu'nun "Emekli Aylığı" başlıklı 41. maddesinin (a) fıkrasında; emekli, adi malüllük ve vazife malüllüğü aylıklarının hesaplanmasında 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 43. maddesinde yer alan gösterge tablosu ve personel kanunlarındaki ek göstergelerin esas alınacağı belirtilmiştir. Buna göre, çalışmakta olan devlet memuru ile emekli olan memurun aylıklarının hesaplanması, yasadaki belirli oranlar gözönünde bulundurularak aynı esasa dayanılarak yapılacaktır.

Anayasa Mahkemesi 4447 sayılı Kanuna ilişkin 23.02.2001 tarih ve E.1999/42, K.2001/141 sayılı kararında,

5434 sayılı Yasa'nın Ek 9. maddesinin birinci fıkrasının değişikliğinden önce, eski emeklilerle yeni emekliler arasında herhangi bir eşitsizlik doğması engellenmiş iken, yeni düzenlemeyle emekli aylıklarındaki artışın gösterge ve ek göstergelerdeki artışa göre hesaplanması esasından vazgeçilerek, aylığın enflasyon oranındaki artışa göre hesaplanması kabul edilmiş, böylece çalışan memurların maaş artışı ile emekli memurların maaş artışı arasında olduğu gibi daha önce aynı görevlerde bulunan eski ve yeni emeklilerin maaşları arasında da büyük farkların ortaya çıkmasına neden olacak bir sistem getirilmiştir.

Bu durum Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesini zedelemektedir.

Eşitlik temelinde dayanan adil bir hukuk düzeni kurmak, hukuk devletinin en önemli işlevlerinden biri olduğundan hukuksal eşitlik sağlanmadan hukuk devleti ilkesinin gerçekleşmeyeceği açıktır.

Bu nedenlerle, dava konusu kural Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir."

gerekçesi ile 4447 sayılı Kanun'un 5434 sayılı Kanun'un ek 9 uncu maddesini değiştiren kuralını, Anayasa'nın 2 nci ve 10 uncu maddelerine aykırı bulup iptal etmiştir.

Bu durum, Anayasa Mahkemesi'nin yukarıdaki gerekçe ile iptal ettiği kuralla yapılan düzenleme açısından tümüyle benzer olan iptali istenen kuralın da, Anayasa'nın 2 nci ve 10 uncu maddelerine aykırı olduğunu göstermektedir.

5510 sayılı Kanunun geçici 1 inci maddesinde, 55 inci madde kuralının bağlanmış aylık ve gelirlere de uygulanmasının öngörülmesi sonuca etkili değildir. Çünkü, bu düzenleme, yalnızca eski ve yeni emekli aylıklarının aynı esasa göre, enflasyon oranında artırılmasına ilişkin olup, Anayasa Mahkemesi kararında belirtilen ve aynı görevde çalışan memurlar ile bu görevlerden emekli olanların aylık artışları arasındaki farkı giderecek, 5434 sayılı Yasa'nın ek 9 uncu maddesine benzer bir içerik taşımamaktadır.

Bu düzenleme ile emekli aylıklarının, yasal kesin ölçütler yerine piyasa koşullarına dayanan yönetsel keyfi ölçütlerle artırılmasının öngörülmesi de hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

Ayrıca, emekli aylıklarının yalnızca yıllık TÜFE oranı kadar artırılması, ulusal gelirdeki artış payının, başka bir deyişle gönenç payının emekli aylıklarına yansıtılmaması, emeklilerin ulusal gelirden aldıkları payın daha da gerilemesine neden olacaktır ki, bu da, Anayasa'nın 2 nci maddesinde ifade edilen "sosyal hukuk devleti" ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

Öte yandan Anayasa'nın 153 üncü maddesinin son fıkrası Anayasa Mahkemesi kararlarının yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar hükmü ile Anayasa Mahkemesi kararlarına karşı yasama organının da yasa çıkarmayacağını ifade etmiş olmaktadır. Anayasa'nın bu hükmü gereğince, yasama organı Anayasa Mahkemesi'nin Anayasaya aykırı görerek iptal ettiği bir kuralın aynı ya da değişik ifadelerle benzerini yasalaştırmaması gerekir. Yasama organı, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararlarından sonra aynı konuda yeni bir yasa yaparken Anayasa Mahkemesi'nin kararının gerekçesinde gösterilen iptal nedenlerini dikkate almalıdır. Anayasa Mahkemesi'nin kararlarıyla bağlılık, özellikle yasama organı yönünden, Anayasa Mahkemesi kararlarındaki iptal gerekçesiyle de bağlılığı içerir.

Bu durumda söz konusu kuralın Anayasa'nın 153 üncü maddesindeki Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı ilkesine aykırılığı nedeniyle de iptali gerekir.

Diğer taraftan, bir yasa kuralının Anayasasının herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasasının 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa. 24, shf. 225).

Açıklanan nedenlerle 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 55 inci maddesinin ikinci fıkrası, Anayasa'nın 2 nci, 10 uncu, 11 inci ve 153 üncü maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

13) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 63 üncü Maddesinin Birinci Fıkrasının (d) bendindeki "18 yaşını doldurmamış veya 45 yaşından gün almış kişilerin" İbaresini ile "nın % 50'si." İbaresinin Anayasa'ya Aykırılığı

5510 sayılı Kanununun 63 üncü maddesinde, genel sağlık sigortalıları ile bakmakla yükümlü oldukları kişilerin, giderleri Sosyal Güvenlik Kurumu'na karşılanacak sağlık hizmetleri düzenlenmiştir.

63 üncü maddenin birinci fıkrasının iptali istenen (d) bendinde,

"Kişilerin hastalanmaları halinde ayakta veya yatarak; ağız ve diş muayenesi, diş hekiminin göreceği lüzum üzerine ağız ve diş hastalıklarının teşhisi için gereken klinik muayeneler, laboratuvar tetkik ve tahlilleri ile diğer tanı yöntemleri, konulan teşhise dayalı olarak yapılacak tıbbi müdahale ve tedaviler, diş çekimi, konservatif diş tedavisi ve kanal tedavisi, hasta takibi, travmaya ve onkolojik tedaviye bağlı protez uygulamaları, ağız ve diş hastalıkları ile ilgili acil sağlık hizmetleri, 18 yaşını doldurmamış kişilerin ortodontik diş tedavileri ile 18 yaşını doldurmamış veya 45 yaşından gün almış kişilerin diş protezlerinin 72 nci maddeye göre belirlenen tutarının % 50'si."

denilerek, ağız ve diş tedavisinde giderleri Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından ödenecek sağlık hizmetleri sayılmıştır.

Söz konusu (d) bendine göre, 18-45 yaş arasındaki (18 yaşını doldurmuş veya 45 yaşından gün almamış) kişilerin dış protez giderleri Kurum'ca karşılanmayacak; 45 yaş ve üzerindeki kişilerin dış protez giderlerinin de ancak yarısı Kurum'ca ödenecektir.

Böyle bir düzenleme, Anayasa'da yer verilen sosyal devlet ilkesiyle, bağdaşmamaktadır.

Anayasa'nın 2 nci maddesinde belirtilen sosyal hukuk devleti, temel hak ve özgürlükleri en geniş ölçüde gerçekleştiren ve güvence altına alan, toplumsal gerekleri ve toplum yararını gözeten, kişi ve toplum yararı arasında denge kuran, toplumsal dayanışmayı en üst düzeyde gerçekleştiren ve sosyal dışlayıcılığı engelleyen asgari bir sınırın varlığını göz önünde tutan devlettir.

Bu nedenle dış protez giderlerinin 18-45 yaş arasında olanlara Kurum'ca ödenmeyeceği, 18 yaşını doldurmamış olanlar ile 45 ve yukarı yaşlarda ise yalnızca % 50'sinin ödeneceğine ilişkin iptali istenen ibareler, toplumsal dayanışmanın en üst düzeyde gerçekleştirilmesini ve sosyal dışlayıcılığı engelleyen asgari bir sınırın varlığını göz önünde tutmadığından "sosyal devlet" ilkesi ile ve sosyal güvenlik hakkı ile bağdaşmamakta, dolayısıyla Anayasa'nın 2 nci maddesine aykırı düşmektedir.

Yine yukarıda (1) numaralı başlık altında etraflıca açıklandığı üzere, Anayasa Mahkemesi'nin sosyal güvenliğe ilişkin çerçeveyi Anayasa'nın 2 nci maddesini 5 inci maddesiyle birlikte değerlendirerek tanımlayan 21.10.1986 tarih ve E.1986/16, K. 1986/25 sayılı kararı esas alındığında, iptali istenen söz konusu ibareler Anayasa'nın 5 inci maddesine de aykırı düşmektedir.

Öte yandan bir sosyal güvenlik kuruluşu olan Sosyal Güvenlik Kurumu kapsamı içinde bulunan, aynı sosyal risklere karşı asgari ölçülerde güvence altına alınan ve aynı kurallara bağlı olan sigortalılar, aynı hukuki statü içinde özdeş durumda bulunan kişilerdir. Aynı durumda bulunan kişilerin yasanın öngördüğü haklardan aynı esaslara göre yararlandırılmaları da eşitlik ilkesinin gereğidir. 18-45 yaş arasındaki kişiler ile 45 yaş ve üzerindeki kişiler, dış protez giderlerinin ödenmesi açısından diğer sigortalılarla aynı hukuki statü içinde özdeş durumda bulunan kişiler olup, bunlara söz konusu giderlerin hiç ya da belirlenen tutarının % 50'sinin ödenmesi için hiçbir haklı neden bulunmamaktadır. Bu durumda iptali istenen ibareler, Anayasa'nın 10 uncu maddesinde ifade edilen eşitlik ilkesine de aykırı düşmektedir.

İptali istenen ibareler, Anayasa'nın 56 ncı maddesindeki Devlet'in "herkesin yaşamını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak" yükümlülüğüyle de bağdaşmamaktadır.

Bu maddenin gerekçesinde "Maddenin getirdiği yenilik "Genel Sağlık Sigortası" dır. Bu sigortanın kuruluş ve işleyişi ile ilgili Anayasada belirtilen ilke şudur: Vatandaşlar katılma payı ödeyecekler, yoksul ve dar gelirli vatandaşlara ise Devlet yardım temin edecektir." denilmiştir. Bir insanın, insan onuruna yaraşan asgari bir yaşam düzeyi içinde yaşayabilmesi için gerekli diğer bir koşul da, hastalandığında tedavi olabilesidir. (Gözler K., Türk Anayasa Hukuku Dersleri, Bursa 2002, s.145).

Bu nedenle söz konusu ibareler, Anayasa'nın 56 ncı maddesine de aykırıdır:

Öte yandan iptali istenen ibareler, 1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ile bağdaşmadığından yukarıda (2) numaralı başlık altında bildirilen nedenlerle Anayasa'nın 90 ncı maddesine de aykırıdır.

Diğer taraftan, bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa. 24, shf. 225).

Açıklanan nedenlerle 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı "Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 63 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendindeki "18 yaşını doldurmamış veya 45 yaşından gün almış kişilerin" ibaresi ile "nın % 50'si." ibaresi Anayasa'nın 2 nci, 5 inci, 10 uncu, 11 inci, 56 ncı ve 90 ncı maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

14) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 63 üncü Maddesinin İkinci Fıkrasının Anayasa'ya Aykırılığı

5510 sayılı Kanununun 63 üncü maddesinin iptali istenen ikinci fıkrasının birinci cümlesinde, Sosyal Güvenlik Kurumuna; finansmanı sağlanacak sağlık hizmetlerinin teşhis ve tedavi yöntemleri ile bu maddenin (f) bendinde belirtilen sağlık hizmetlerinin türlerini, miktarlarını ve kullanım sürelerini Sağlık Bakanlığının görüşünü alarak belirleme yetkisi verilmiş ve Kurumun bu amaçla bilimsel komisyonlar kuracağı, ulusal ve uluslararası tüzel kişilerle işbirliği yapabileceği belirtilmiştir.

Böyle bir düzenleme sonucu, sigortalılara verilecek sağlık hizmetlerinin yöntemini, verilecek ilaçlar ile tıbbi malzemelerin miktar ve süresini belirleme yetkisi ile donatılan Kurum, hastaya verilecek kan ve kan ürünleri ile ilaçların, kişisel tıbbi malzemelerin miktar ve süresini belirleyecek, bunlarda kısıntıya gittiğinde de sigortalı hastanın tam olarak sağlık hakkını kullanmasını önleyebilecektir.

Hastaya tedavisinin gerektirdiği kadar değil Kurumun belirlediği kadar ilaç vermenin, hastanın iyileşmesinin önünde bir engel oluşturacağı açıktır. Nitekim, Anayasa Mahkemesi 17.7. 1964 günlü, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun sağlık yardımlarını 18 ayla sınırlayan 34 üncü maddesinin üçüncü fıkrasındaki "18 aya kadar " sözcüklerini Anayasa'nın 17 nci, 56 ncı ve 60 ncı maddelerine aykırı bularak iptal etmiştir (17.1.1991 gün ve E.90/17, 91/2 sayılı kararı).

Anayasa Mahkemesi'nin bu kararında, şu görüşlere yer verilmiştir:

"Kişinin yaşama hakkı, maddî ve manevî varlığını koruma hakkı;birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez, vazgeçilmez temel haklardandır.Bu haklara karşı olan her türlü engelin ortadan kaldırılması da devlete ödev olarak verilmiştir. Güçsüzleri güçlüler karşısında koruyacak olan devlet, gerçek eşitliği sağlayacak, toplumsal dengeyi koruyacak, böylece gerçek hukuk devleti niteliğine ulaşacaktır. Hukuk devletinin amaç edindiği yaşama hakkının korunması, sosyal güvenliğin sağlanmasıyla gerçekleşecektir. Sosyal güvenliği sağlayacak olan kuruluşların yasal düzenlemelerinin, "yaşama hakkı ile maddî ve manevî varlığı koruma haklarını" zedeleyecek veya ortadan kaldıracak hükümler içermemesi gerekir. Bu konuda düzenlenen uluslararası kurallar da aynı amaca yönelik hükümler taşımaktadır. 16.6.1989 günlü, 3581 sayılı Yasa'yla onaylanan Avrupa Sosyal Güvenlik Sözleşmesi'nin 13. maddesi de hastalık durumunda gerekli olan tüm bakımların sağlanmasını öngörmektedir.

506 sayılı Yasa'nın 34. maddesinde öngörülen "18 aya kadar" sınırlaması, sağlık yardımı sonunda henüz iyileşmemiş ve tedavisi sürmekte olan kişinin gerek yaşama hakkını gerekse maddî ve manevî varlığını koruma hakkını özünden zedeler bir nitelik taşıdığından Anayasa'nın 17. maddesine aykırı görülmüştür.

Anayasa'nın 56. maddesinin 3., 4. ve 5. fıkraları yine devlete, kişilerin hayatını beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmelerini sağlamak için sağlık kuruluşlarının hizmetlerini, düzenleme, denetleme ve organize etme gibi görevler yüklemiştir. Anlaşılmaktadır ki, devlet, kişilerin yaşamlarını sağlıklı biçimde sürdürmeyi sağlamak amacını çeşitli sosyal güvenlik kuruluşları ile gerçekleştirecektir. Devlet için bir görev, kişiler için de bir hak olan bu amaç gerçekleştirilirken bu hakkı sınırlayıcı, bu haktan yararlanmayı zayıflatıcı düzenlemeler Anayasa'nın 56. maddesine de aykırıdır.

Anayasa'nın 65. maddesindeki bu sınırlama ile 506 sayılı Yasa'nın 34. maddesindeki itiraz konusu "18 aya kadar" deyimini arasında bir ilişki kurulamaz. Anayasa'nın 60. maddesi kişilere "sosyal güvenlik hakkını" vermekle birlikte ikinci fıkrasında bunun için alınacak tedbirleri devlete görev olarak verirken 65. madde ile de bu göreve bazı sınırlamalar getirmiştir. Ancak, 60. maddede belirtilen bu sosyal hak, yine Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen "yaşama, maddî ve manevî ve varlığını koruma hakkı" ile çok sıkı bağlantı içindedir. Dolayısıyla devlet ekonomik ve sosyal alandaki görevlerini yerine getirirken uygulayacağı sınırlamalarda "yaşama hakkını" ortadan kaldıran düzenlemeler yapamayacaktır. Bu nedenle Anayasa'nın 65. maddesindeki sınırlamaları, 506 sayılı Yasa'nın 34. maddesindeki itiraz konusu "18 aya kadar" sözcüklerine uygulama olanağı yoktur.

İtiraz konusu "18 aya kadar" sözcükleri Anayasa'nın 60. maddesine aykırı olduğundan iptali gerekir."

Bu kararlar esas alındığında, sağlık hakkını sınırlayan söz konusu düzenlemenin, Anayasa'nın 17 nci, 56 ncı ve 60 ıncı maddelerine aykırı düştüğünden kuşku duyulamaz. Anayasaya'nın 17. maddesinde düzenlenen "yaşama, maddî ve manevî ve varlığını koruma hakkı" ile çok sıkı bağlantı içindedir. Dolayısıyla devlet ekonomik ve sosyal alandaki görevlerini yerine getirirken uygulayacağı sınırlamalarda "yaşama hakkını" ortadan kaldıran düzenlemeler yapamayacaktır. Bu nedenle Anayasa'nın 65. maddesindeki sınırlamaları, 506 sayılı Yasa'nın 34. maddesindeki itiraz konusu "18 aya kadar" sözcüklerine uygulama olanağı yoktur.

Öte yandan finansmanı sağlanacak sağlık hizmetlerinin kapsamını belirleme konusunda 5510 sayılı Kanunun 63 üncü maddesinin iptali istenen ikinci fıkrası ile Sosyal Güvenlik Kurumuna verilen yetki, Anayasa'nın 6, 7 ve 8 inci maddelerine ve 123 üncü maddesine aykırıdır.

Anayasa'nın 123 üncü maddesi idarenin görevlerinin kanunla düzenleneceği ilkesini ifade etmekte; Anayasa'nın 8 inci maddesinde de yürütme yetki ve görevinin Anayasaya ve kanunlara uygun olarak yerine getirileceği ilkesi yer almaktadır.

Anayasa'nın 8 inci maddesinden anlaşılacağı gibi, yürütmenin-idarenin Anayasada gösterilen ayırık haller dışında asli düzenleme yetkisi yoktur. Bu yetki Anayasanın 7 nci maddesinde yasamaya verilmiştir ve devredilemez. Devredildiği takdirde kökenini Anayasadan almayacağı için, Anayasa'nın 6 ncı maddesine aykırı bir yetki niteliğini alır.

Anayasa'nın 123 üncü maddesine göre idarenin yetkilerinin kanunla gösterilmesi gerekir. İdareye kendi yetki ve görevlerini kendi işlemleri ile belirleme yetkisi bırakılması, asli düzenleme yetkisi verilmesi anlamına gelir ve bu tür bir yetkilendirme Anayasa'nın 6,7 ve 8 inci maddelerine aykırı bir yetki devri anlamını taşır.

Bu nedenle söz konusu ikinci fıkranın birinci cümlesinde Sosyal Güvenlik Kurumuna tanınan belirleme yetkisi Anayasa'nın 6,7,8 ve 123 üncü maddelerine aykırıdır.

Ayrıca bir hukuk devletinde idarenin yetkilerinin ve görevlerinin, kişi hak ve özgürlüklerinin kapsam ve sınırlarının açık ve seçik biçimde hukuk kurallarıyla gösterilmesi, hukuk devletinin gerçekleştirmek durumunda olduğu hukuki güvenlik ve onun temelini oluşturan, hukuki belirliliğin temel gereklerindedir. İdareye; görevlerini ve sağlık hakkına ilişkin yükümlülüklerinin sınırlarını belirleme konusunda, kanunda düzenleme yapılmaksızın verilecek bir asli düzenleme yetkisi, keyfiliğe, belirsizliğe yol açar ve hukuki güvenliği ortadan kaldırır. Böyle bir durumun, Anayasa'nın 2 nci maddesi ile çelişeceği de açıktır. Bu nedenle söz konusu cümle, Anayasa'nın 2 nci maddesine de aykırı düşmektedir.

5510 sayılı Kanunun 63 üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi ile ikinci cümlesi arasında uygulama bakımından ayrılmaz nitelikte bir yakın ilişki vardır. Bu nedenle ikinci cümlenin de, birinci cümle için söz konusu olan gerekçelerle Anayasaya aykırı düştüğünü söylemek gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle, 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 63 üncü maddesinin ikinci fıkrası Anayasa'nın 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci,11 inci, 17 nci, 56 ncı ,60 ıncı ve 123 üncü maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

15) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 67 nci Maddesinin Birinci Fıkrasının (b) Bendinin Anayasa'ya Aykırılığı

5510 sayılı Kanununun 67 nci maddesinin birinci fıkrasının iptali istenen (b) bendinde; 60 ıncı maddenin birinci fıkrasının (a) bendinin (2) numaralı alt bendi ile (b), (d) ve (g) bentlerine tâbi olan genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin sağlık hizmetlerinden ve diğer haklardan yararlanabilmeleri için; sağlık hizmeti sunucusuna başvurdukları tarihten önceki son bir yıl içinde toplam 30 gün genel sağlık sigortası prim ödeme gün sayısının olması şartıyla birlikte sağlık hizmeti sunucusuna başvurdukları tarihte kısa ve uzun vadeli sigorta primleri dahil genel sağlık sigortası prim borçlarının da bulunmaması öngörülmüştür.

Söz konusu (b) bendinde belirtilen genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin sağlık hizmetlerinden ve diğer haklardan yararlanabilmeleri için, diğer sigortalılardan farklı olarak ayrıca sağlık hizmeti sunucusuna başvurdukları tarihte kısa ve uzun vadeli sigorta primleri dahil genel sağlık sigortası prim borçlarının da bulunmaması şartının aranması, yukarıda (2) numaralı başlık altında etraflıca açıklanan nedenlerle "sosyal hukuk devleti", "sosyal güvenlik" ve "sosyal dayanışma" ilkelerine ters düşer.

Bu durumda iptali istenen (b) bendinin Anayasa'nın 2 nci ve 60 ıncı maddelerine aykırı düştüğü açıktır.

Öte yandan, Anayasa Mahkemesinin 2 nci maddeyi 5 inci madde ile birlikte değerlendirdiği ve sosyal güvenliğe ilişkin çerçeveyi belirlediği 21.10.1986 gün ve E.1986/16, K. 1986/25 sayılı kararı esas alındığında, yukarıda gerekçede (1) numaralı başlık altında belirtilen nedenlerle, iptali istenen düzenlemenin Anayasa'nın 5 inci maddesine de aykırı düştüğünü söylemek gerekmektedir.

İptali istenen düzenlemenin Anayasa'nın 60 ıncı maddesinde ifade edilen sosyal güvenlik hakkını, sosyal devlet ilkesi ve demokratik toplum düzeninin gerekleriyle bağdaşmayacak biçimde, ölçüsüzce ve özünü zedeleyerek sınırlandırdığı; bu nedenle Anayasa'nın 13 üncü maddesine de aykırı düştüğü yadsınamaz.

Diğer taraftan, bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa.24, shf. 225).

Öte yandan iptali istenen bu kural, 1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ile bağdaşmadığından yukarıda (2) numaralı başlık altında bildirilen nedenlerle Anayasa'nın 90 ncı maddesine de aykırıdır.

Açıklanan nedenlerle 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 67 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi, 1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ile bağdaşmadığı gibi, Sosyal Devletin asli görevlerinden olan vatandaşların sosyal güvenlik haklarını sağlama ödevini adil, makul ve ölçüsüzce sınırladığından "sosyal devlet", demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ve "ölçülülük" ilkeleri ile de bağdaşmamakta Anayasa'nın 2 nci, 5 inci, 11 inci, 13 üncü, 60 ncı ve 90 ncı maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

16) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 68 inci Maddesinin İkinci Fıkrasının Anayasa'ya Aykırılığı

5510 sayılı Kanununun 68 inci maddesinin birinci fıkrasında, katılım payı alınacak sağlık hizmetleri; iptali istenen ikinci fıkrasında da katılım payı tutarı ve oranları belirtilmiştir.

İkinci fıkrada birinci cümlesinde katılım payının, birinci fıkranın (a) bendindeki sağlık hizmetleri (Ayakta tedavide hekim ve diş hekimi muayenesi) için 2 Yeni Türk Lirası olarak uygulanacağı belirtildikten sonra ikinci cümlesinde, (b) ve (c) bendindeki sağlık hizmetleri için gereksiz kullanımı azaltma, sağlık hizmetlerinin niteliği itibarıyla hayati öneme sahip olup olmaması, kişilerin prime esas kazançlarının, gelir ve aylıklarının tutarı ve benzeri ölçütler dikkate alınarak % 10 ilâ % 20 oranları arasında olmak üzere Kurum tarafından belirleneceği; son cümlesinde ise; birinci fıkranın (a) bendindeki sağlık hizmetleri için belirlenen katılım payını, birinci basamak sağlık hizmet sunucularında yapılan muayenelerde almamaya ya da daha düşük tutarlarda belirlemeye Sosyal Güvenlik Kurumunun yetkili kılındığı ifade edilmiştir. Diğer bir anlatımla bu fıkranın ikinci ve son cümlelerinde yapılan düzenlemeler ile Kurum, katılım paylarının belirtilen sınırlar altında belirlenmesi veya bu payı hiç almama yetkisi ile donatılmıştır.

Anayasa'nın 73 üncü maddesinin son fıkrasında "Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muafık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Bakanlar Kuruluna verilebilir." hükmüne yer verilmiştir.

İptali istenen düzenlemeyle Kurum'a verilen yetkinin, Anayasanın Bakanlar Kurulunca kullanılmasına imkan tanıdığı yetki alanı içinde kaldığı açıktır. Çünkü Katılım paylarının da, Anayasa'nın anılan hükmünde yer verilen vergi, resim, harç "benzeri mali yükümlülükler" niteliğinde olduğu kuşkusuzdur. Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin ortak özellikleri, yasayla konulmaları ve kamu gücüne dayanılarak gerektiğinde zorla alınmalarıdır. Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler, devletin "devlet" olmaktan kaynaklanan iradesi sonucu ortaya çıkarlar. Bir mali yüküm, sorumlusunun isteğine bağlı ise, onun iradesi uyarınca zorunluluk taşıyorsa tümüyle yasadan gelen zorunluluk niteliğinde olmadığından, vergi benzeri mali yüküm sayılması olanaksızdır. Katılım payları ise, sorumlusunun isteğine bağlı olmayıp tümüyle yasadan gelen zorunluluk niteliğindedir. Bu nedenle, iptali istenen ikinci fıkranın söz konusu cümleleri Anayasa'nın 73 üncü maddesine aykırıdır.

İptali istenen fıkranın ikinci cümlesinde Kuruma tanınan katılım payını belirleme ve son cümlesinde yine Kuruma tanınan katılım payını almama ya da daha düşük tutarda belirleme yetkilerinin asli düzenleme yetkisi niteliğini taşıdığı da açıktır. Çünkü, ikinci cümlede katılım payının belirlenmesine ilişkin esaslar gösterilirken "benzeri ölçütler dikkate alınacağı" ifade edilerek, benzeri ölçütlerin ne olacağı hususu tamamen Kurumun takdirine bırakılmıştır. Son cümlede de katılım payının hangi hal ve koşullarda alınmayacağı veya düşük tutulacağı belirtilmemesi nedeniyle, bu hususlar da tamamen Kurumun takdirine bırakılmıştır. Bu durum, söz konusu yetkilerin asli düzenleme yetkisi niteliğini taşıdığıda kuşku bırakmamaktadır.

Anayasa'nın 8 inci maddesinden yürütmenin idarenin Anayasada gösterilen ayırık haller dışında asli düzenleme yetkisi olmadığı anlaşılmaktadır. Asli düzenleme yetkisi, Anayasa'nın 7 nci maddesine göre yasamanındır ve devredilemez.

Bu durumda, söz konusu ikinci fıkranın 2 nci cümlesi ile son cümlesinde Kuruma tanınan yetkiler Anayasa'nın 7 ve 8 inci maddelerine aykırıdır. Anayasadan kökenlenmeyen bir yetki ise, Anayasa'nın 6 ncı maddesi ile de çelişecektir.

Diğer taraftan iptali istenen "katılım payı alınması" başlıklı ikinci fıkrada, bu fıkrada belirtilen sağlık hizmetleri için; çalışan veya emekli - malüllük aylığı alanlar, dul aylığı alanlar ve yetim aylığı alanlar ayrımı yapılmaksızın tüm "genel sağlık sigortalıları"ndan (veya bakmakla yükümlü olduğu kişilerden) katılım payı alınması öngörülmüştür. Çünkü; 5510 sayılı Kanununun "Tanımlar" başlıklı 3 üncü maddesinin 9 uncu fıkrasında genel sağlık sigortalısının; bu Kanununun 60 ncı maddesindeki kişileri ifade edeceği belirtildikten sonra anılan maddenin 26 ncı fıkrasında da katılım payı, "Sağlık hizmetlerinden yararlanabilmek için, genel sağlık sigortalısı veya bakmakla yükümlü olduğu kişiler tarafından ödenecek tutarı" şeklinde tanımlanmıştır.

Yapılan bu düzenlemeyle emekli ve malüllük aylığı alan, dul aylığı alan ve yetim aylığı alan sigortalılardan katılım payı alınmasının öngörülmüş olması, Anayasa'nın 2 nci, 5 inci ve 60 ncı maddelerine aykırı düşmektedir. Nitekim Anayasa Mahkemesi'nin 8.10.2003 gün ve E.2003/31, K.2003/87 sayılı kararı ile; 4839 sayılı Kanunun (çerçeve) 6 ncı maddesiyle 5434 sayılı Kanunun geçici 139 uncu maddesine eklenen ve emekli ve malüllük aylığı alanlar, dul aylığı alanlar ve yetim aylığı alanlar için "sağlık katkı payı" adı altında yeni bir yükümlülük getiren ilk fıkrası, Anayasa'nın 2 nci, 5 inci ve 60 ncı maddelerine aykırı bulunarak iptal edilmiştir (AMKD. 40/1, shf.152, R.G. T. 24.2.2004, S.25383).

Anayasa Mahkemesinin bu kararında şu görüşlere yer verilmiştir:

"Anayasa'nın 2. maddesi ile öngörülen hukuk devleti ilkesi ile devletin tüm faaliyetlerinde hukukun egemen olması amaçlanmaktadır. Kuşkusuz bu amacın gerçekleşmesi için, konulacak kurallarda adalet ve hakkaniyet ölçülerinin gözönünde tutulması gerekir. Hukukun üstünlüğünün egemen olduğu bir devlette hukuk güvenliğinin sağlanması hukuk devleti ilkesinin olmazsa olmaz koşuludur.

Anayasa'nın 5. maddesinde de, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak şekilde sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal

engelleri kaldırmak, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır. Herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğunu öngören Anayasa'nın 60. maddesinin gerekçesinde de, sosyal güvenlik hakkının, çalışanların yarını ve güvencesi olduğu belirtilmiştir.

Sosyal devlet, sosyal adaletin, refahın ve güvenliğin gerçekleşmesini sağlayan devlettir. Sosyal güvenlik kuruluşları, çalışanların geleceğine ilişkin güvenliğini sağlamak durumundadır. Sosyal güvenlik sisteminin sağlıklı olarak çalışması için de aktüeryal dengelerin korunması zorunludur. Bu bağlamda sosyal güvenlik, ilgililerin katkısının sağlandığı primli ve karşılıksız yardıma dayanan primsiz rejim olarak ifade edilen sosyal yardım ve hizmetlerden oluşmaktadır.

Herkesin sosyal güvenliğini sağlamakla görevli olan Devlet, bu işlevini Sosyal Sigortalar Kurumu, Emekli Sandığı ve Bağ-Kur gibi ilke olarak primli rejime dayanan kuruluşları aracılığıyla yerine getirmektedir.

Sosyal güvenlik kurumlarında iştirakçi olan kişiler aktif çalışma yaşamları boyunca miktarı ve süresi yasa tarafından belli edilmiş primleri ödemekte ve belli yaşa geldikten sonra da emekli statüsüne geçerek bu statünün sağladığı, başta yaşlılık aylığı olmak üzere çeşitli sosyal haklardan yararlanmaktadır. Primli rejime dayalı sosyal güvenlik sisteminin esası, önceden alınan payın (primin) yeniden dağıtımına dayanmaktadır.

Bu sistem içinde belli aktüeryal hesaplara dayalı olarak belirlenmiş olan emeklilik keseneklerini aktif çalışma hayatı boyunca ödemiş olan ve bu ödemelere bağlı olarak belli süre sonunda yaşlılık aylığı almayı hakeden iştirakçilerin, bir de emekli olduktan sonra sağlık yardımları için prim benzeri sürekli bir ödemeyle (kesintiyle) yükümlü tutulmaları, sosyal güvenlik hakkını zedeleyici nitelik taşıdığı gibi hukuk devletin gerektirdiği hukuki güvenlik, belirlilik ve öngörülebilirlik ilkesine aykırılık oluşturmakta, aynı zamanda Devletin, kişilerin huzur ve mutluluğunu sağlama amaç ve göreviyle de bağdaşmamaktadır.

Belirtilen nedenlerle kural, Anayasanın 2., 5. ve 60. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.”

Bu nedenle, 68 inci maddenin iptali istenen ikinci fıkrası, emekli ve malüllük aylığı alan, dul aylığı alan ve yetim aylığı alan sigortalılar yönünden Anayasa'nın 2 nci, 5 inci ve 60 ıncı maddelerine de aykırıdır.

İkinci fıkranın birinci ve üçüncü cümleleri ile ikinci ve son cümleleri arasında uygulama açısından ayrılmaz bir beraberlik olduğu için, söz konusu birinci ve üçüncü cümlelerin de ikinci ve son cümleler için geçerli olan gerekçelerle Anayasaya aykırı düştüğünü söylemek gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle, 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 68 inci maddesinin ikinci fıkrası tüm genel sağlık sigortalıları yönünden Anayasa'nın 2 nci, 5 inci, 11 inci ve 60 ıncı maddelerine; ikinci ve son cümleleri de, Anayasa'nın 6,7 ve 8 inci maddelerinin yanı sıra emekli ve malüllük aylığı alan, dul aylığı alan ve yetim aylığı alan sigortalılar yönünden Anayasa'nın 2 nci, 11 inci ve 73 üncü maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

17) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 73 üncü Maddesinin Dördüncü Fıkrasının Anayasa'ya Aykırılığı

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 73 üncü maddesinin iptali istenen dördüncü fıkrasında, “Sözleşmeli sağlık hizmeti sunucuları, genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerden sözleşmeli olduğu sağlık hizmetleri için otelcilik hizmetleri ile öğretim üyesi tarafından sağlanan sağlık hizmetleri dışında, herhangi bir fark ödemesi talep edemez. Otelcilik hizmeti ile öğretim üyesi tarafından sağlanan sağlık hizmetleri için genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerden alınabilecek fark ödemesi, 72 nci maddeye göre belirlenen tutarın iki katını geçemez. Bu farkın alınabilmesi için, kişilerin fark ödemeyi kabul ettiğinin yazılı olarak belgelenmesi zorunludur. Otelcilik hizmeti ile öğretim üyesi tarafından sağlanan sağlık hizmetleri dışında veya belirlenen tavanın üzerinde fark alınması halinde, sözleşmeli sağlık hizmeti sunucularının sözleşmeleri bir yıl süreyle feshedilir. “ hükmüne yer verilmiştir.

Bu hükümden sözleşmeli sağlık hizmeti sunucularının, genel sağlık sigortalısı veya bakmakla yükümlü oldukları kişilerden sözleşmeli olduğu sağlık hizmetleri için, otelcilik hizmetleri ile öğretim üyesi tarafından sağlanan sağlık hizmetleri dışında, herhangi bir fark talep edemeyeceği belirtilmek suretiyle hasta sigortalının istismarına olanak sağlanmış olmaktadır.

Sosyal hukuk devletinde, devletin yurttaşlarının sağlık hakkının istismar edilmemesi için onu koruyacak önlemleri alması temel görevidir. Sistemin öngördüğü koşulları yerine getirmiş olan sigortalı hastadan başkaca hiçbir ücret alınmadan sağlık yardımının yapılması gerekirken “otelcilik hizmeti” adı altında fark ücretinin ve “öğretim üyesi muayene ücreti”nin alınması hastaların istismarına olanak sağlayacak, muhtemelen fark ücreti ödemek istemeyen sigortalı hastalar tedavi edilmeyeceklerdir.

Bu durumda, söz konusu düzenlemenin sağlık hakkını ölçüsüzce ve özünden zedeleyerek Anayasa'nın 13 üncü maddesine aykırı biçimde sınırlandırdığı kabul edilmelidir.

Bu nedenle iptali istenen kural, yukarıda (14) numaralı başlık altında etraflıca belirtilen nedenlerle Anayasa'nın 17 nci, 56 ncı ve 60 ıncı maddelerine de aykırıdır. Anayasaya aykırı bir hükmün de hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ve dolayısıyla Anayasa'nın 2 ve 11 inci maddeleriyle bağdaşmayacağı açıktır.

Öte yandan, 73 üncü maddenin dördüncü fıkrasının sağlık hakkını kısıtlayan birinci cümlesi ile bu fıkranın diğer cümleleri arasında uygulama bakımından ayrılmaz bir ilişki vardır. Bu nedenle fıkranın birinci cümlesi için söz konusu olan Anayasaya aykırılık gerekçelerinin diğer cümleleri için de geçerli olacağı söylenmelidir.

Açıklanan nedenlerle, 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 73 üncü maddesinin dördüncü fıkrası Anayasa'nın 2 nci, 11 inci, 17 nci, 56 ncı ve 60 ıncı maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

18) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 80 inci Maddesinin Birinci Fıkrasının (a) Bendinde yer alan “ile prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkaktan o ay için yapılan ödemelerin brüt toplamı” ibaresinin TC Emekli Sandığı İştirakçisi Sigortalılar yönünden Anayasa'ya Aykırılığı

5510 sayılı Kanunun “Prime esas kazançlar” madde başlıklı 80 inci maddesinin birinci fıkrasına göre 506 sayılı ve 5434 sayılı Yasaya göre sigortalıların prime esas kazançlarının hesabında (a) bendi çerçevesinde hak edilen ücretler ile iptali istenen ibare uyarınca prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkaktan o ay için yapılan ödemelerin brüt toplamı esas alınmaktadır. Aynı fıkranın (b) ve (c) bendinde prime esas kazançta tabi tutulmayacak ödemeler sayılmıştır.

5434 sayılı Kanunun “Emekli keseneğine esas tutulacak aylık, ücret ve ödenekler” madde başlıklı 15 inci maddesi ile karşılaştırıldığında kamu çalışanlarının prim matrahlarında önemli bir artışın gerçekleşmesinin öngörüldüğü ve gelirlerinde

bir yılın ardından ciddi oranlarda azalmaların yaşanması sonucu doğabilir. Çünkü, Geçici 4 üncü maddenin dokuzuncu fıkrası uyarınca bu Kanuna göre belirlenen prime esas kazanç matrahı ile 5434 sayılı Kanuna göre keseneğe tabi kazançları arasındaki matrah farkına ait sigorta primi sadece iki yıl süre ile kurumlarının karşılanacaktır.

Bu durumda, TC Emekli Sandığı iştirakçileri yönünden, çalışanlar için prim oranı % 14'e düşürülmesine karşın, prime esas matrahın artması nedeniyle görev aylıklarında azalma olması kaçınılmazdır.

Memurlarda prime esas ücret tavanı olmayacağı için, asgari ücretin 6.5 katını aşan aylık ücret alan yüksek gelirli kamu çalışanlarının ödeyeceği prim miktarı daha da artacaktır. Diğer sigortalıların prime esas kazanç matrahı asgari ücretin 6.5 katı olan 3 bin 451.5 YTL ile sınırlanacak iken, prim, tazminat ve diğer gelirleriyle birlikte toplam geliri bu rakamı aşan memurların tüm kazançları prime esas kazanç olarak kabul edilecektir.

Böyle bir düzenlemenin ise, Anayasa'nın sosyal hukuk devleti ve eşitlik ilkeleriyle bağdaşmadığı açıktır.

Sosyal hukuk devleti, toplum ve çalışma yaşamında adalete ve eşitliğe dayalı bir hukuk düzeni kurmak durumundadır. Böyle bir hukuk düzeni ise, her alanda olduğu gibi, sosyal güvenliğe ilişkin düzenlemelerde de, eşitlik, hukuk istikrarı, hukuk güvenliği ve kazanılmış hakların korunması ilkelerinin gözetilmesini zorunlu kılmaktadır.

Bir sosyal güvenlik kuruluşu olan Sosyal Güvenlik Kurumu kapsamı içinde bulunan, aynı sosyal risklere karşı asgari ölçülerde güvence altına alınan ve aynı kurallara bağlı olan sigortalılar, aynı hukuki statü içinde özdeş durumda bulunan kişilerdir. Aynı durumda bulunan kişilerin yasanın öngördüğü haklardan aynı esaslara göre yararlandırılmaları da Anayasa'nın 10 uncu maddesinde ifade edilen eşitlik ilkesinin gereğidir.

Öte yandan, Anayasa Mahkemesi'nin 06.01.2005 günlü, E.2001/479, K.2005/1 sayılı kararında belirtildiği gibi, Anayasa'nın 2 nci ve 60 ıncı maddeleri uyarınca, Devlet'çe, sosyal güvenliğin ve sosyal adaletin sağlanmasına elverişli ortamın yaratılması ve bu anlamda sosyal güvenlik alanında getirilecek bir haktan, aynı sosyal güvenlik kurumu içinde yer alan ve temelde birbirine yakın konumda bulunan tüm sigortalıların "dengeli ve makul" ölçüler içinde yararlanmalarını öngören düzenlemelerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen nedenlerle iptali istenen ibare, TC Emekli Sandığı iştirakçisi sigortalılar yönünden Anayasa'nın 2 nci, 10 uncu ve 60 ıncı maddelerine aykırı düşmektedir.

Diğer taraftan, bir yasa kuralının Anayasasının herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasasının 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa. 24, shf. 225).

Yine (1) numaralı başlık altında etraflıca açıklandığı üzere Anayasa Mahkemesi'nin sosyal güvenliğe ilişkin çerçeveyi 2 nci maddeyi 5 inci madde ile birlikte değerlendirerek çizmiş olduğu, 21.10.1986 tarih ve E.1986/16, K. 1986/25 sayılı kararı göz önünde tutulduğunda, iptali istenen söz konusu kural Anayasa'nın 5 inci maddesine de aykırı düşmektedir.

Açıklanan nedenlerle, 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı "Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 80 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "ile prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkaktan o ay için yapılan ödemelerin brüt toplamı" ibaresi, TC Emekli Sandığı iştirakçileri yönünden Anayasa'nın 2 nci, 5 inci, 10 uncu, 11 inci ve 60 ıncı maddelerine aykırı olup iptali gerekmektedir.

19) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 81 inci Maddesinin Birinci Fıkrasının (c) Bendinin Anayasa'ya Aykırılığı

31.5.2006 tarih ve 5510 Kanununun 81 inci maddesinin birinci fıkrasının iptali istenen (c) bendinde, "Kısa vadeli sigorta kolları prim oranı, yapılan işin iş kazası ve meslek hastalığı bakımından gösterdiği tehlikenin ağırlığına göre % 1 ilâ % 6,5 oranları arasında olmak üzere, 83 üncü maddeye göre Kurumca belirlenir. Bu primin tamamını işveren öder." hükmüne yer verilmiştir.

Görüldüğü üzere bu düzenleme ile, Sosyal Güvenlik Kurumu kısa vadeli sigorta kolları prim oranını, yapılan işin iş kazası ve meslek hastalığı bakımından gösterdiği tehlikenin ağırlığına göre alt ve üst sınırlar altında belirlenme yetkisi ile donatılmıştır.

Primin, Anayasa'nın 73 üncü maddesinde belirtilen türden bir mali yükümlülük olduğu kuşkusuzdur.

Anayasa'nın 73 üncü maddesinin son fıkrasında "Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muafık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Bakanlar Kuruluna verilebilir." hükmüne yer verilmiştir.

İptali istenen düzenlemeyle Kurum'a verilen bu yetkinin de; kısa vadeli sigorta kolları priminin, yasayla konulması ve kamu gücüne dayanılarak gerektiğinde zorla alınması nedeniyle Anayasa'nın anılan hükmünde yer verilen vergi, resim, harç "benzeri mali yükümlülükler" niteliğinde olması nedeniyle Anayasa ile Bakanlar Kurulu'na verilen yetki içinde kaldığı açıktır.

Bu nedenle 5510 Kanununun 81 inci maddesinin birinci fıkrasının iptali istenen (c) bendi de, yukarıda (15) numaralı başlık altında etraflıca açıklandığı üzere Anayasa'nın 2 nci, 6 ncı, 11 inci ve 73 üncü maddelerine aykırı düşmektedir.

Diğer yandan, (c) bendinin birinci cümlesi ile ikinci cümlesi arasında uygulama bakımından ayrılmaz nitelikte bir ilişki vardır. Bu nedenle birinci cümle için söz konusu olan Anayasaya aykırılık gerekçeleri, ikinci cümle için de geçerlidir.

Açıklanan nedenlerle, 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı "Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi Anayasa'nın 2 nci, 6 ncı , 11 inci ve 73 üncü maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

20) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 81 inci Maddesinin Birinci Fıkrasının (e) Bendinin Anayasa'ya Aykırılığı

31.5.2006 tarih ve 5510 Kanununun 81 inci maddesinin birinci fıkrasının iptali istenen (e) bendinde, "Yaşlılık aylığı almakta iken bu Kanuna tâbi bir işte çalışanlara uygulanacak sosyal güvenlik destek primi oranı (a), (c) ve (f) bentlerinde belirtilen prim oranlarının toplamı kadardır. Sigortalı ve işveren hissesi bu bentlerde belirtilen oranlardadır." hükmüne yer verilmiştir.

Bu düzenlemeye göre, yaşlılık aylığı almakta iken bu Kanuna tabi bir işte çalışanlara uygulanacak sosyal güvenlik destek primi oranı 81 inci maddenin (a), (c) ve (f) bentlerinde belirtilen prim oranlarının toplamı kadar olup sigortalı ve

işveren hisseleri de bu bentlerde belirtilen oranlardır. Bu durumda emekli olup, basit ve gerçek usulde vergi mükellefi olarak işyeri çalıştıranlardan 81 inci maddenin;

- (a) bendine göre..... % 20,
- (c) bendine göre..... %1 veya % 6,5,
- (f) bendine göre.....% 12,5

oranlarında olmak üzere sosyal güvenlik primi kesintisi toplamı: % 33,5 ve % 39'dur.

Emekli olup, basit ve gerçek usulde vergi mükellefi olarak işyeri çalıştıranların bu derece yüksek oranda sosyal güvenlik destek primi ödemekle yükümlü tutulmaları; çalışma hak ve özgürlüğünü zedelemesinin yanı sıra sigortalılar açısından koruma düzeyini önemli ölçüde geriletip sosyal dışlayıcılığı engelleyen asgari bir sınıram varlığını göz önünde tutmayarak vatandaşların sosyal güvenlik haklarını adil ve makul olmayan bir biçimde, ölçüsüzce ve özünden zedeleyerek sınırlandırmaktadır. Bu durum "sosyal devlet" ve "ölçülülük" ilkeleri ile bağdaşmamakta; Anayasanın 49 uncu maddesinde belirtilen çalışma hakkına, 60 ıncı maddesinde belirtilen sosyal güvenlik hakkına ve yine Anayasanın 13 üncü maddesinde belirtilen ilkelere aykırı düşmektedir.

Anayasa Mahkemesinin 20.7.1999 tarih ve E.1999/1, K.1999/33 sayılı kararında "ölçülülük ilkesi"nin çerçevesi açık bir biçimde ortaya konulmaktadır.

"... bir sınırlamanın demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olduğundan söz edilebilmesi için hakkın özüne dokunmaması, makul ve kabul edilebilir ölçüyü aşmaması gerekir. Başka bir anlatımla, temel hak ve hürriyetler sınırlanırken sınırlama ile öngörülen amaç arasında makul ve adaletli bir denge kurulmalıdır."(AMKD Sayı:36, s.579).

Öte yandan bir devletin "sosyal bir hukuk devleti" olma düzeyi ekonomik ve sosyal hakların gerçekleştirilme derecesi ile yakından ilişkili olmakla birlikte, sosyal dışlayıcılığı engelleyen asgari bir sınıram varlığı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu çerçevede sosyal devleti, herkes için, insan haysiyetine yaraşır asgari bir hayat düzeyini gerçekleştirmekle yükümlü devlet olarak tanımlamak da olanaklıdır.

Anayasaya aykırı bir hükmün hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkeleri ve dolayısıyla Anayasanın 2 ve 11 inci maddeleriyle bağdaşmayacağı da açıktır.

31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı "Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi Anayasa'nın 2 nci, 11 inci, 13 üncü, 49 uncu ve 60 ıncı maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

21) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 106 ncı Maddesinin İkinci Fıkrasındaki "diğer maddeleri," İbaresinin Bağ-Kur kapsamındaki sigortalılar yönünden Anayasa'ya Aykırılığı

5510 sayılı Kanunun "Yürürlükten kaldırılan hükümler" başlıklı 106 ncı maddesinin iptali istenen ibareyi de içeren ikinci fıkrasında, "2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun, 1 ilâ 23 üncü, geçici 10 uncu ve geçici 11 inci maddeleri hariç diğer maddeleri," hükmüne yer verilmiştir.

İptali istenen "diğer maddeleri" ibaresi ile, 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu'nun yaşlılık aylığından yararlanma koşullarının düzenlendiği 35 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır. Buna karşın 5510 sayılı Kanun'da 08.09.1999-01.01.2007 günleri arasında ilk kez Bağ-Kur'a tabi olmayı gerektiren etkinliklere başlayanların ise "tam yaşlılık aylığı"na hak kazanabilmeleri için, sigortalı oldukları gün geçerli olan koşullara bağlı olduklarını belirten bir geçiş kuralına yer verilmemiştir.

Bu durumda olanların tam yaşlılık aylığına hak kazanmasında yaş sınırı, fiili hizmet süresi ve prim ödeme gün sayısı gibi koşulları belirleyen herhangi bir düzenleme kalmamakta; diğer bir anlatımla, 08.09.1999-01.01.2007 günleri arasında Bağ-Kur kapsamında sigortalı olanların nasıl ve hangi koşullarla emeklilik haklarına kavuşacakları konusu belirsiz bırakılmaktadır.

Anayasa'nın 2 nci maddesinde belirtilen hukuk devletinin unsurlarından biri de, vatandaşlarına hukuk güvenliği sağlamasıdır. Hukuk güvenliği, kurallarda <<belirlilik>> ve <<öngörülebilirlik>> gerektirir. Hukuk devletinde yargı denetiminin sağlanabilmesi için yönetimin görev ve yetkilerinin sınırının yasalarda açıkça gösterilmesi bir zorunluluktur.

Bu durumda, iptali istenen kural belirlilik ve öngörülebilirlik özelliklerini taşıması nedeniyle de hukuk devleti ilkesi ile de bağdaşmamaktadır.

Diğer taraftan, bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa.24, shf. 225).

Bu durumda 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 106 ncı Maddesinin İkinci Fıkrasındaki "diğer maddeleri," ibaresi, Bağ-Kur kapsamındaki sigortalılar yönünden Anayasa'nın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olup iptali gerekmektedir.

22) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 106 ncı Maddesinin Sekizinci Fıkrasındaki "30 ila 39 uncu maddeleri," İbaresinin TC Emekli Sandığı iştirakçileri yönünden Anayasa'ya Aykırılığı

5510 sayılı Kanunun "Yürürlükten kaldırılan hükümler" başlıklı 106 ncı maddesinin sekizinci fıkrasındaki iptali istenen ibare ile 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Yasası'nın emekli aylığı bağlanacak durumların belirlendiği 39 uncu maddesi yürürlükten kaldırılmaktadır.

Buna karşın 5510 sayılı Kanun'da 08.09.1999-01.01.2007 günleri arasında ilk kez iştirakçi olanların "emeklilik aylığı"na hak kazanabilmeleri için, sigortalı oldukları gün geçerli olan koşullara bağlı olduklarını belirten bir geçiş kuralına yer verilmemiştir.

Bu durumda, 08.09.1999-01.01.2007 günleri arasında iştirakçi olanların emeklilik ya da tam yaşlılık aylığına hak kazanmasında yaş sınırı, fiili hizmet süresi ve prim ödeme gün sayısı gibi koşulları belirleyen herhangi bir düzenleme kalmamakta; başka bir anlatımla, söz konusu TC Emekli Sandığı iştirakçilerinin nasıl ve hangi koşullarla emeklilik haklarına kavuşacakları konusu belirsiz bırakılmaktadır.

Bu durumda, 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 106 ncı maddesinin sekizinci fıkrasındaki "30 ila 39 uncu maddeleri," ibaresi, yukarıda (20) numaralı başlık altında belirtilen nedenlerle TC Emekli Sandığı iştirakçileri yönünden Anayasa'nın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olup iptali gerekmektedir.

23) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun Geçici Madde 1'inin Beşinci Fıkrasının Anayasa'ya Aykırılığı

31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Kanunun geçici madde 1'inin beşinci fıkrasında "Bağlanmış aylık ve gelirler, 55 inci maddenin ikinci fıkrasına göre artırılır." hükmüne yer verilmiştir.

Bu hüküm, yalnızca eski ve yeni emekli aylıklarının aynı esasa göre, yani 55 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca enflasyon oranında artırılmasını öngörmektedir.

5510 sayılı Kanununun 55 inci maddesinin ikinci fıkrasının, Anayasa'nın 2 nci, 10 uncu, 11 inci ve 153 üncü maddelerine aykırı olduğuna ve iptali gerektiğine ilişkin gerekçemiz, yukarıda (12) numaralı başlık altında etraflıca belirtilmiştir. İptali istenen geçici madde 1'in beşinci fıkrasında, sadece iptali istenen 55 inci maddenin ikinci fıkrasına atıfta bulunulmuş olduğundan bu kural da (12) numaralı başlık altında belirtilen aynı nedenlerle Anayasaya aykırı düşmektedir.

Bu nedenle, 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun geçici madde 1'inin beşinci fıkrası Anayasa'nın 2 nci, 10 uncu, 11 inci ve 153 üncü maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

24) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun Geçici Madde 4'ünün Dokuzuncu Fıkrasının Anayasa'ya Aykırılığı

5510 sayılı Kanununun 46 ncı maddesinin yukarıda (8) nolu başlık altında iptali istenmiş olan dördüncü fıkrası ile arasında uygulama bakımından yakın ilişki bulunan, 5510 sayılı Kanunun geçici madde 4'ünün dokuzuncu fıkrasında, "Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanuna tâbi olan iştirakçilerin, bu Kanuna göre belirlenen prime esas kazanç matrahı ile 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanuna göre keseneğe tâbi kazançları arasındaki matrah farkına ait sigorta primi iki yıl süre ile kurumlarınca karşılanır." hükmüne yer verilmiştir.

TC Emekli Sandığı iştirakçilerinin prime esas kazançlarının 5434 sayılı Kanuna göre belirlenmesi onlar için kazanılmış bir hak oluşturmaktadır

Cumhuriyetin nitelikleri arasında yer alan hukuk devleti, bütün işlem ve eylemlerinin hukuk kurallarına uygunluğunu başlıca geçerlik koşulu sayan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurmayı amaçlayan ve bunu geliştirerek sürdüren, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, insan haklarına saygı duyarak bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, Anayasa ve hukuk kurallarına bağlılığa özen gösteren, yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasa koyucunun da uymak zorunda olduğu temel hukuk ilkeleri ile Anayasa'nın bulunduğu bilinci olan devlettir.

Anayasa'da yer alan hukuk devleti ilkesi, Anayasa'nın temel ilkelerinden biridir. Hukuk devleti; yönetilenlere hukuk güvenliği sağlayan, adaletli bir hukuk sistemine dayanan devlet düzeninin adıdır. Hukuka güvenin, kamu düzeninin ve istikrarın korunması da kazanılmış hakların korunması ilkesine bağlılık ile mümkündür.

Kazanılmış haklar, hukuk devleti kavramının temelini oluşturan en önemli unsurdur. Kazanılmış hakları ortadan kaldıran nitelikte sonuçlara yol açan uygulamalar Anayasa'nın 2 nci maddesinde açıklanan "Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir hukuk devletidir." hükmüne aykırılık oluşturacağı gibi, toplumsal kararlılığı ve hukuksal güvenceyi ortadan kaldırır, belirsizlik ortamına neden olur ve kabul edilemez.

Her şeyden önce yasa ile yapılan düzenlemelerde, Anayasa'nın kanun önünde eşitlik ilkesine, hukuk devleti ilkesine uygun hareket edilmesi ve ilgililerin kazanılmış haklarına dokunulmaması gerekir. Kazanılmış hakların korunması, hukuk devleti ilkesinin gereğidir. Hukuk devletinde bütün devlet faaliyetlerinin hukuk kurallarına uygun olması önemli ve temel bir ilkedir.

İptali istenen söz konusu kural uyarınca TC Emekli Sandığı iştirakçilerinin bu Kanuna göre belirlenen prime esas kazanç matrahı ile 5434 sayılı Kanuna göre keseneğe tabi kazançları arasındaki matrah farkına ait sigorta primi sadece iki yıl süre ile sınırlı olarak kurumlarınca karşılanacaktır. Diğer bir anlatımla yapılan bu düzenleme kazanılmış hakların korunmasına süre sınırlaması getirdiğinden, Anayasa'nın 2 nci maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırıdır.

Diğer taraftan, bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesine de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa.24, shf. 225).

Açıklanan nedenlerle, 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun geçici madde 4'ünün dokuzuncu fıkrası Anayasa'nın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

24) 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun Geçici Madde 9' un Birinci Fıkrasının TC Emekli Sandığı iştirakçisi Sigortalılar ile Bağ-Kur kapsamında Sigortalılar yönünden Anayasa'ya Aykırılığı

5510 sayılı Kanunun geçici madde 9' un birinci fıkrasında,

"4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında olup da 8/9/1999 tarihinden bu Kanunun yürürlük tarihine kadar ilk defa sigortalı sayılanlar; kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmak ve 7000 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olmak şartıyla veya kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmak ve 25 yıldan beri sigortalı bulunmak ve en az 4500 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olmak şartıyla yaşlılık aylığından yararlanırlar.

4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında olup da 8/9/1999 tarihinden bu Kanunun yürürlük tarihine kadar ilk defa sigortalı sayılanlar; kadın ise 60, erkek ise 62 yaşını doldurmak ve en az onbeş tam yıl malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemek şartıyla kısmî yaşlılık aylığından yararlanırlar.

17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı Kanun kapsamında sigortalı olup da 8/9/1999 tarihinden bu Kanunun yürürlük tarihine kadar ilk defa sigortalı sayılanlar; kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmak ve onbeş yıldan beri sigortalı olup 3600 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemek şartıyla yaşlılık aylığından yararlanırlar."

hükmüne yer verilmiştir.

Bu düzelleme ile, 08.09.1999 ile 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe gireceği 01.01.2007 günleri arasında, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ile 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu kapsamında ilk kez sigortalı olanların, sigortalı oldukları günde geçerli koşullarla yaşlılık aylığına hak kazanma olanakları korunmuştur.

Yine aynı günler arasında ilk kez Bağ-Kur kapsamında sigortalı olanların, kadın için 60, erkek için 62 yaşını doldurmak ve en az onbeş tam yıl malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemek koşuluyla "kısmi yaşlılık aylığı"ndan yararlanma olanakları da korunmuştur.

Buna karşılık, 5510 sayılı Kanun'da aynı günler arasında ilk kez Emekli Sandığı ile ilgilendirilmelerini gerektiren görevlere atananların emekli aylığına, yine ilk kez Bağ-Kur'a tabi olmayı gerektiren etkinliklere başlayanların ise "tam yaşlılık aylığı"na hak kazanabilmeleri için, iştirakçi ya da sigortalı oldukları gün geçerli olan koşullara bağlı olduklarını belirten bir geçiş kuralına yer verilmemiştir.

Öte yandan, 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu'nun emekli aylığı bağlanacak durumların belirlendiği 39 uncu maddesi ile 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu'nun yaşlılık aylığından yararlanma koşullarının düzenlendiği 35 inci maddesi, 5510 sayılı Kanunun 106 ncı maddesinin 2 inci ve 8 inci fıkralarıyla yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu durumda olanların emeklilik ya da tam yaşlılık aylığına hak kazanmasında yaş sınırı, fiili hizmet süresi ve prim ödeme gün sayısı gibi koşulları belirleyen herhangi bir düzenleme kalmamakta; diğer bir anlatımla, 08.09.1999-01.01.2007 günleri arasında TC Emekli Sandığı iştirakçisi olanlar ile Bağ-Kur kapsamında sigortalı olanların nasıl ve hangi koşullarla emeklilik haklarına kavuşacakları konusu belirsiz bırakılmaktadır.

Söz konusu kişilerin emeklilik koşullarının 5510 sayılı Kanun'un 28 inci maddesiyle düzenlendiğinden söz edilmesi de olanaksızdır. Çünkü, anılan 28 inci maddesinde, bu Kanun'un yürürlüğe girmesinden, yani 01.01.2007 gününden sonra ilk kez sigortalı olacakların yaşlılık aylığından yararlanma koşulları düzenlenmektedir.

Sonuç olarak, 08.09.1999-01.01.2007 günleri arasında TC Emekli Sandığı iştirakçisi olanlar ile Bağ-Kur kapsamında sigortalı olanların nasıl ve hangi koşullarla emeklilik haklarına, bu bağlamda yaşlılık aylığına kavuşacakları belirsiz bırakılmıştır.

Anayasa'nın 2 nci maddesinde belirtilen hukuk devletinin unsurlarından biri de, vatandaşlarına hukuk güvenliği sağlamasıdır. Hukuk güvenliği, kurallarda <<belirlilik>> ve <<öngörülebilirlik>> gerektirir. Hukuk devletinde yargı denetiminin sağlanabilmesi için yönetimin görev ve yetkilerinin sınırının yasalarda açıkça gösterilmesi bir zorunluluktur.

Bu durumda, iptali istenen kural belirlilik ve öngörülebilirlik özelliklerini taşıması nedeniyle de hukuk devleti ilkesi ile de bağdaşmamaktadır.

Yapılan söz konusu düzenlemelerle, iptali istenen kuralın belirlilik ve öngörülebilirlik özelliklerini taşıması ve dolayısıyla hukuk güvenliğini sağlayamaması sonucunda, TC Emekli Sandığı iştirakçisi olanlar ile Bağ-Kur kapsamında sigortalı olanlar sosyal güvenlik haklarının belki de en önemli ögesi olan emeklilik hakkını kullanamaz duruma getirilmişlerdir.

Bu nedenle iptali istenen kural, sosyal dışlayıcılığı engelleyen asgari bir sınırın varlığını göz önünde tutmadığı için "sosyal devlet" ilkesi ile de bağdaşmadığından ve vatandaşların sosyal güvenlik haklarının gerçekleştirilmesine engel oluşturduğundan, yukarıda (1) ve (2) numaralı başlıklar altında etraflıca belirtilen nedenlerle Anayasa'nın 2 nci , 5 inci, 13 üncü, 60 ncı ve 90 ncı maddelerine aykırı düşmektedir.

Diğer taraftan, bir yasa kuralının Anayasanın herhangi bir kuralına aykırılığının tespiti onun kendiliğinden Anayasanın 11 inci maddesinde de aykırılığı sonucunu doğuracaktır (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa.24, shf. 225).

Açıklanan nedenlerle, 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun geçici madde 9' un birinci fıkrası, TC Emekli Sandığı iştirakçisi Sigortalılar ile Bağ-Kur kapsamında sigortalılar yönünden Anayasa'nın 2 nci , 5 inci, 11 inci, 13 üncü, 60 ncı ve 90 ncı maddelerine aykırı olup iptali gerekmektedir.

V. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunundaki Anayasa'ya açıkça aykırı olan ve iptali istenen düzenlemelerle çalışanların Cumhuriyetin sosyal devlet olma niteliğinin gereği ve demokrasi mücadelelerinin sonucu olarak, sınırlı da olsa, elde ettikleri sosyal güvenliğe yönelik birikimli kazanımları geri alınmaktadır.

Bu Kanun ile; 1964 tarihli 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu, 1971 tarihli 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun, 1983 tarihli 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanununun, 1949 tarihli 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun ve çeşitli kanunların birçok hükmü yürürlükten kaldırılmaktadır. Yapılan söz konusu düzenlemeler, ülkemizde çağımıza uygun standartların esasen gerisinde sunulmakta olan sosyal güvenliği, temel insan hakkı olmaktan çıkararak yalnızca çalışma hakkını kullananlardan belirli bir geliri aşanların, ödedikleri primler ölçüsünde yararlanabilecekleri bir çerçeveye sıkıştırmıştır. Bu Kanunun temel amacının, sosyal güvenlik sistemine girişleri olabildiğince engellemek, geçmiş açıkların yükünü mevcut sigortalılara bindirmek olduğu çok açıktır.

İptali istenen kurallar ile sosyal güvenlik sisteminde yapılan değişiklikler; hukuk devletinde olması gereken hukuk güvenliğini, sosyal güvenlik ve çalışma haklarını özünden zedelediği gibi adil, makul ve ölçülü olmadıklarından, sosyal güvenliği temel insan hakkı olmaktan çıkararak düzenlemeler niteliği taşımakta ve uygulanmaları halinde giderilmesi olanaksız durum ve zararlara yol açacağına duraksama bulunmamaktadır.

Bu nedenle yukarıda iptali istenen kuralların yürürlüklerinin de durdurulması gerekli görülmüştür.

V. SONUÇ VE İSTEM

Yukarıda açıklanan gerekçelerle, 31.5.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun;

- 1) 3 üncü maddesinin yirmidokuzuncu fıkrasının, Anayasa'nın 2 nci, 5 inci, 11 inci, 13 üncü ve 60 ncı maddelerine aykırı olduğundan,
- 2) 18 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "genel sağlık sigortası dahil prim ve her türlü borçlarının ödenmiş olması şartıyla" ibaresinin, Anayasa'nın 2 nci, 5 inci, 11 inci, 13 üncü, 60 ncı ve 90 ncı maddelerine aykırı olduğundan,
- 3) 19 uncu maddesinin dördüncü fıkrasının, Anayasa'nın 2 nci, 5 inci, 11 inci, 13 üncü, 60 ncı ve 90 ncı maddelerine aykırı olduğundan,
- 4) 19 uncu maddesinin beşinci fıkrasının, Anayasa'nın 2 nci, 10 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,
- 5) 27 inci maddesinin birinci fıkrasının, Anayasa'nın 2 nci ve 5. inci , 11 inci, 13 üncü , 60 ncı ve 90 ncı maddelerine aykırı olduğundan,

6) 28 inci maddesinin ikinci fıkrasının, Anayasa'nın 2 nci ve 5. inci , 11 inci, 13 üncü , 60 ıncı ve 90 ıncı maddelerine aykırı olduğundan,

7) 29 uncu maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının, Anayasa'nın 2 nci, 5 inci, 11 inci, 13 üncü, 60 ıncı ve 90 ıncı maddelerine aykırı olduğundan,

8) 30 uncu maddesinin dördüncü fıkrasının, Anayasa'nın 2 nci, 5 inci, 11 inci, 13 üncü, 60 ıncı ve 90 ıncı maddelerine aykırı olduğundan,

9) 40 ıncı maddesinde yer verilen Cetvelin, 8 inci,12 nci, 13 üncü ve 14 üncü sırasındaki düzenlemelerin, Anayasa'nın 2 nci, 10 uncu ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

10) Kanunun 46 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının, Anayasa'nın 2 nci, 5 inci, 10 uncu, 11 inci, 60 ıncı ve 90 ıncı maddelerine aykırı olduğundan,

11) 46 ncı maddesinin beşinci fıkrasının, Anayasa'nın 2 nci, 10 uncu ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

12) 55 inci maddesinin ikinci fıkrasının, Anayasa'nın 2 nci, 10 uncu, 11 inci ve 153 üncü maddelerine aykırı olduğundan,

13) 63 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendindeki "18 yaşını doldurmamış veya 45 yaşından gün almış kişilerin" ibaresi ile "nın % 50'si." İbaresinin, Anayasa'nın 2 nci, 5 inci, 10 uncu, 11 inci, 56 ncı ve 90 ıncı maddelerine aykırı olduğundan,

14) 63 üncü maddesinin ikinci fıkrasının, Anayasa'nın 2 nci, 6 ncı, 7 ncı, 8 inci,11 inci, 17 nci, 56 ncı, 60 ıncı ve 123 üncü maddelerine aykırı olduğundan,

15) 67 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin,Anayasa'nın 2 nci, 5 inci, 11 inci, 13 üncü, 60 ıncı ve 90 ıncı maddelerine aykırı olduğundan,

16) 68 inci maddesinin ikinci fıkrasının, tüm genel sağlık sigortalıları yönünden Anayasa'nın 2 nci, 5 inci,11 inci ve 60 ıncı maddelerine; ikinci ve son cümlelerinin de, Anayasa'nın 6,7 ve 8 inci maddeleri yanı sıra emekli ve malüllük aylığı alan, dul aylığı alan ve yetim aylığı alan sigortalılar yönünden Anayasa'nın 2 nci, 11 inci ve 73 üncü maddelerine aykırı olduğundan,

17) 73 üncü maddesinin dördüncü fıkrasının, Anayasa'nın 2 nci, 11 inci, 17 nci, 56 ncı ve 60 ıncı maddelerine aykırı olduğundan,

18) 80 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "ile prim,ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkaktan o ay için yapılan ödemelerin brüt toplamı" ibaresi, TC Emekli Sandığı iştirakçileri yönünden Anayasa'nın 2 nci, 5 inci, 10 uncu, 11 inci ve 60 ıncı maddelerine aykırı olduğundan,

19) 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin, Anayasa'nın 2 nci, 6 ncı , 11 inci ve 73 üncü maddelerine aykırı olduğundan,

20) 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin, Anayasa'nın 2 nci , 11 inci, 13 üncü, 49 uncu ve 60 ıncı maddelerine aykırı olduğundan,

21) 106 ncı Maddesinin İkinci Fıkrasındaki "diğer maddeleri," ibaresinin, Bağ-Kur kapsamındaki sigortalılar yönünden Anayasa'nın 2 nci ve 11 maddelerine aykırı olduğundan,

22) 106 ncı maddesinin sekizinci fıkrasındaki "30 ila 39 uncu maddeleri," ibaresinin, TC Emekli Sandığı iştirakçileri yönünden Anayasa'nın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

23) geçici madde 1'inin beşinci fıkrasının, Anayasa'nın 2 nci, 10 uncu, 11 inci ve 153 üncü maddelerine aykırı olduğundan,

24) geçici madde 4'ünün dokuzuncu fıkrasının, Anayasa'nın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

25) geçici madde 9' un birinci fıkrasının, TC Emekli Sandığı iştirakçisi Sigortalılar ile Bağ-Kur kapsamında sigortalılar yönünden Anayasa'nın 2 nci , 5 inci, 11 inci, 13 üncü, 60 ıncı ve 90 ıncı maddelerine aykırı olduğundan, iptallerine ve uygulanmaları halinde sonradan giderilmesi güç yada olanaksız zarar ve durumlar doğacağı için, iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz."

II- YASA METİNLERİ

A - İptali İstenilen Yasa Kuralları

31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 3. maddesinin (29) numaraları bendi ile iptali istenilen diğer fıkra, bent, düzenleme ve bölümlerini içeren 18., 19., 27., 28., 29., 30., 31., 40., 46., 55., 63., 67., 68., 73., 80., 81. 106., geçici 1., geçici 2., geçici 4., geçici 6. ve geçici 9. maddeleri şöyledir:

1- "MADDE 3- Bu Kanunun uygulanmasında;...**29) Güncelleme katsayısı: 4 üncü madde kapsamında sigortalı sayılanların, her yılın Kasım ayına ait kanunî süresi içinde verilen belgelerindeki prim tahakkukları üzerinden bulunacak ortalama prime esas günlük kazancın, bir önceki yılın aynı ayına ait ortalama prime esas günlük kazançta göre değişim oranı ile her yılın Aralık ayına göre Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan en son temel yıllık tüketici fiyatları genel indeksindeki değişim oranının toplamının yarısına (1) tam sayısının ilave edilmesi sonucunda bulunan değeri,**

ifade eder."

2- "MADDE 18- Kurumca yetkilendirilen hekim veya sağlık kurullarından istirahat raporu alınmış olması şartıyla;

a) İş kazası veya meslek hastalığı nedeniyle iş göremezliğe uğrayan sigortalıya her gün için,

b) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentleri ile 5 inci madde kapsamındaki sigortalıların hastalık sebebiyle iş göremezliğe uğraması halinde, iş göremezliğin başladığı tarihten önceki bir yıl içinde en az doksan gün kısa vadeli sigorta primi bildirilmiş olması şartıyla geçici iş göremezliğin üçüncü gününden başlamak üzere her gün için,

c) Sigortalı kadının analığı halinde, doğumdan önceki bir yıl için en az doksan gün kısa vadeli sigorta primi bildirilmiş olması şartıyla, doğumdan önceki ve sonraki sekizer haftalık sürede, çoğul gebelik halinde ise doğumdan önceki sekiz haftalık süreye iki haftalık süre ilave edilerek çalışmadığı her gün için,

d) Sigortalı kadının isteği ve hekimin onayı ile doğuma üç hafta kalıncaya kadar çalışılması halinde, doğum sonrası istirahat süresine eklenen süreler için,

geçici iş göremezlik ödeneği verilir.

4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendine göre sigortalı sayılanlara hastalıkları halinde geçici iş göremezlik ödeneği, **genel sağlık sigortası dahil prim ve her türlü borçlarının ödenmiş olması şartıyla** yatarak tedavi süresince veya yatarak tedavi sonrası bu tedavinin gereği olarak istirahat raporu aldıkları sürede ödenir.

İş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve sigortalı kadının analığı halinde verilecek geçici iş göremezlik ödeneği, 17 nci maddeye göre hesaplanacak günlük kazancının üçte ikisidir. Ancak geçici iş göremezlik ödeneğinin güncellenmemiş tutarı, sigortalının ödenek hesabına esas alınan döneme ilişkin kazanç üzerinden vergi, sosyal sigorta, genel sağlık sigortası ve işsizlik sigortası primleri kesintileri sonrası hesaplanan günlük net kazancını geçemez.

Sigorta prim ve ödeneklerinin hesabına esas tutulacak günlük kazançların alt sınırında meydana gelecek değişikliklerde, yeniden tespit edilen alt sınırın altında bir günlük kazanç üzerinden ödenek almakta bulunanların veya almaya hak kazanmış veya kazanacak olanların bu ödenekleri, günlük kazançlarının alt sınırındaki değişikliklerin yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak değiştirilmiş günlük kazançların alt sınırına göre ödenir.

Bir sigortalıda iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık hallerinden birkaçı birleşirse, geçici iş göremezlik ödeneklerinden en yükseği verilir.

Geçici iş göremezlik ödenekleri, toplu iş sözleşmesi yapılan işyerleri ile kamu idarelerinin işverenleri tarafından Kurumca belirlenen usûl ve esaslara göre Kurum adına sigortalılara ödenerek, daha sonra Kurum ile mahsuplaşmak suretiyle tahsil edilebilir.

Geçici iş göremezlik ödeneklerinin ödeme zamanı ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer usûl ve esaslar, Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.”

3- “MADDE 19- İş kazası veya meslek hastalığı sonucu oluşan hastalık ve özürler nedeniyle Kurumca yetkilendirilen sağlık hizmeti sunucularının sağlık kurulları tarafından verilen raporlarda meslekte kazanma gücü en az % 10 oranında azalmış bulunduğu belirtilen ve Kurum Sağlık Kurulunca bu durumu onaylanan sigortalı, sürekli iş göremezlik gelirin hak kazanır.

Sürekli iş göremezlik geliri bağlanmış olan sigortalının yeniden tedavi ettirilmesi halinde meslekte kazanma gücünü ne oranda yitirdiği, birinci fıkrada belirtilen sağlık kurullarından alınacak raporlara göre yeniden tespit olunur.

Sürekli iş göremezlik geliri, sigortalının mesleğinde kazanma gücünün kaybı oranına göre hesaplanır. Sürekli tam iş göremezlikte sigortalıya, 17 nci maddeye göre hesaplanan aylık kazancının % 70'i oranında gelir bağlanır. Sürekli kısmî iş göremezlikte sigortalıya bağlanacak gelir, tam iş göremezlik geliri gibi hesaplanarak bunun iş göremezlik derecesi oranındaki tutarı kendisine ödenir. Sigortalı, başka birinin sürekli bakımına muhtaç ise gelir bağlama oranı % 100 olarak uygulanır.

4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendine göre sigortalı sayılanlara, sürekli iş göremezlik geliri bağlanabilmesi için, kendi sigortalılığundan dolayı, genel sağlık sigortası dahil prim ve her türlü borçlarının ödenmiş olması zorunludur.

Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında bulunan sigortalılardan, kurumlarınca sürekli iş göremezlik nedeniyle görevlerine son verilenlerden;

a) Malûllük veya yaşlılık aylığına hak kazanamayan sigortalılara sürekli tam iş göremezlik geliri bağlanarak sürekli iş göremezlik derecesine göre hesaplanacak sürekli iş göremezlik gelir tutarı ile sürekli tam iş göremezlik geliri arasındaki fark, sigortalının görevine son veren kurum tarafından, Kuruma ödenir. Bunların bu Kanun kapsamında tekrar çalışması halinde, sürekli iş göremezlik geliri, sürekli iş göremezlik derecesine göre ödenmeye devam edilir.

b) Malûllük veya yaşlılık aylığına hak kazanan sigortalılara ise sürekli iş göremezlik derecesine göre gelir bağlanır.

Başka birinin sürekli bakımına muhtaç olanlar hariç, sürekli iş göremezlik gelirinin güncellenmemiş aylık tutarı; sigortalının sürekli iş göremezlik geliri hesabına esas alınan döneme ilişkin kazancı üzerinden vergi, sosyal sigorta, genel sağlık sigortası ve işsizlik sigortası primleri kesintileri sonrası hesaplanan aylık net kazancını geçemez.

Yukarıdaki fıkralara göre hesaplanan gelir, günlük kazanç hesabına giren son ay ile gelir başlangıç tarihi arasında 55 inci maddenin ikinci fıkrası hükmüne göre artırılarak belirlenir.

Sigortalının sürekli iş göremezlik geliri;

a) Geçici iş göremezlik ödeneğinin sona erdiği tarihi,

b) Geçici iş göremezlik tespit edilemeden sürekli iş göremezlik durumuna girilmişse, buna ait sağlık kurulu raporu tarihini,

takip eden ay başından başlar.

Sürekli iş göremezlik geliri bağlanmış sigortalılardan, aynı özürsüzlük veya meslek hastalığı nedeniyle istirahat raporu alanlara, yazılı istek tarihinden itibaren 18 inci maddeye göre hesaplanacak bir günlük geçici iş göremezlik ödeneği ile aylık sürekli iş göremezlik gelirinin otuzda biri arasındaki fark, her gün için geçici iş göremezlik ödeneği olarak verilir.

Sigortalının yeniden bir iş kazasına uğraması veya yeni bir meslek hastalığına tutulması halinde, meydana gelen özürlerin bütünü göz önüne alınarak kendisine, sürekli iş göremezliğini doğuran son iş kazası veya meslek hastalığı sırasındaki kazancı üzerinden gelir hesaplanır. Ancak, sigortalının son iş kazası veya meslek hastalığı sırasındaki günlük kazancına göre bulunacak geliri, hesaplanan ilk gelirinden az ise sigortalının sürekli iş göremezlik geliri ilk kazanç üzerinden ödenir.

İş kazası ve meslek hastalığı sonucu sürekli iş göremezlik hallerinde meslekte kazanma gücündeki kayıp oranının belirlenmesine ve bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer usûl ve esaslar, Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.”

4- “MADDE 27- Malûllük aylığı; prim ödeme gün sayısı 9000 günden az olan sigortalılar için 9000 gün üzerinden, 9000 gün ve daha fazla olanlar için ise toplam prim ödeme gün sayısı üzerinden, 29 uncu madde hükümlerine göre hesaplanır. Sigortalı başka birinin sürekli bakımına muhtaç ise tespit edilen aylık bağlama oranı 10 puan artırılır.

4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentleri kapsamındaki sigortalılar için ayrı ayrı olmak üzere, malûllük sigortasından dosya bazında her yıl bağlanan aylıkların aylık başlangıç tarihinin ait olduğu yılın Ocak ayı itibarıyla

yıl içine ait artışlar uygulanmaksızın hesaplanacak tutarları, yaşlılık sigortasından bir önceki yılın son ödeme ayında söz konusu sigortalılar için ayrı ayrı dosya bazında ödenen en düşük yaşlılık aylığından az olamaz.

Malûllük aylığı, sigortalının;

a) Malûl sayılmasına esas tutulan rapor tarihi yazılı istek tarihinden önce ise yazılı istek tarihini,

b) Malûl sayılmasına esas tutulan rapor tarihi yazılı istek tarihinden sonra ise rapor tarihini,

c) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında bulunanların çalıştıkları işyerine müracaatları halinde, görevlerinden ayrıldıkları tarihi,

takip eden ay başından itibaren başlar.

Sigortalı, aylığın başlangıç tarihinde geçici iş göremezlik ödeneği almakta ise malûllük aylığı geçici iş göremezlik ödeneği verilme süresinin sona erdiği tarihten sonraki ay başından başlar. Ancak, bağlanacak malûllük aylığı, sigortalının almakta olduğu geçici iş göremezlik ödeneğinin aylık tutarından fazla ise aradaki fark, bu maddenin üçüncü fıkrasına göre tespit edilecek tarihten başlanarak verilir.

Malûllük aylığı almakta iken sigortalı olarak yeniden çalışmaya başlayanların veya yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında çalışmaya veya ikamete dayalı sosyal yardım almaya başlayanların malûllük aylıkları, çalışmaya başladıkları veya ikamete dayalı sosyal yardım almaya başladıkları tarihi takip eden ödeme dönemi başında kesilir.

Bu Kanuna göre sigortalı olmayı gerektiren bir işte çalışması nedeniyle malûllük aylıkları kesilenlerden çalışması sona erip, malûllük aylığı bağlanması için yazılı istekte bulunanlara, kontrol muayenesine tâbi tutulmak ve malûllüğünün devam ettiği anlaşılacak şartıyla eski malûllük aylığı, yazılı istekte bulunduğu tarihten sonraki ay başından itibaren ödenmeye başlanır. Ancak, bu durumdaki sigortalılar için yazılı istek tarihlerine göre yeniden malûllük aylığı hesaplanır ve bu aylık önceden bağlanan malûllük aylığından fazla ise hesaplanan yeni aylık üzerinden ödeme yapılır.”

5- “MADDE 28- Yaşlılık sigortasından sigortalıya sağlanan haklar şunlardır:

a) Yaşlılık aylığı bağlanması.

b) Toptan ödeme yapılması.

İlk defa bu Kanuna göre sigortalı sayılanlara;

a) Kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmuş olmaları ve en az 9000 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirilmiş olması şartıyla yaşlılık aylığı bağlanır.

b) (a) bendinde belirtilen yaş şartı;

1) 1/1/2036 ilâ 31/12/2037 tarihleri arasında kadın için 59, erkek için 61,

2) 1/1/2038 ilâ 31/12/2039 tarihleri arasında kadın için 60, erkek için 62,

3) 1/1/2040 ilâ 31/12/2041 tarihleri arasında kadın için 61, erkek için 63,

4) 1/1/2042 ilâ 31/12/2043 tarihleri arasında kadın için 62, erkek için 64,

5) 1/1/2044 ilâ 31/12/2045 tarihleri arasında kadın için 63, erkek için 65,

6) 1/1/2046 ilâ 31/12/2047 tarihleri arasında kadın için 64, erkek için 65,

7) 1/1/2048 tarihinden itibaren ise kadın ve erkek için 65,

olarak uygulanır.

Sigortalılar, ikinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinde yer alan yaş hadlerine üç yıl eklenmek ve adlarına en az 5400 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirilmiş olmak şartıyla da yaşlılık aylığından yararlanabilirler.

Sigortalı olarak ilk defa çalışmaya başladığı tarihten önce 25 inci maddenin ikinci fıkrasına göre malûl sayılmayı gerektirecek derecede hastalık veya özürü bulunan ve bu nedenle malûllük aylığından yararlanamayan sigortalılara, en az onbeş yıldan beri sigortalı bulunmak ve en az 3960 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirilmiş olmak şartıyla yaşlılık aylığı bağlanır.

Kurumca yetkilendirilen sağlık hizmet sunucularının sağlık kurullarınca usûlüne uygun düzenlenecek raporlar ve dayanağı tıbbî belgelerin incelenmesi sonucu, Kurum Sağlık Kurulunca çalışma gücündeki kayıp oranının;

a) % 50 ilâ % 59 arasında olduğu anlaşılın sigortalılar, en az 16 yıldan beri sigortalı olmaları ve 4320 gün,

b) % 40 ilâ % 49 arasında olduğu anlaşılın sigortalılar, en az 18 yıldan beri sigortalı olmaları ve 4680 gün,

malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirilmiş olmak şartıyla ikinci fıkranın (a) bendindeki yaş şartları aranmaksızın yaşlılık aylığına hak kazanırlar. Bunlar 94 üncü madde hükümlerine göre kontrol muayenesine tâbi tutulabilirler.

Bakanlıkça tespit edilen maden işyerlerinin yeraltı işlerinde sürekli veya münavebeli olarak en az 20 yıldan beri çalışan sigortalılar için ikinci fıkrada belirtilen yaş şartı 55 olarak uygulanır.

50 yaşını dolduran ve erken yaşlanmış olduğu tespit edilen sigortalılar, yaş dışındaki diğer şartları taşımaları halinde yaşlılık aylığından yararlanırlar.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen yaşlılık aylıklarından yararlanabilmek için, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen sigortalının çalıştığı işten ayrıldıktan, (b) bendinde belirtilen sigortalının sigortalılığa esas faaliyete son verip vermeyeceğini beyan ettikten, (c) bendinde belirtilen sigortalıların ise Kurumun aylık bağlanma hakkı olduğuna dair yazısı üzerine yetkili makamdan emekliye sevk onayı aldıktan ve ilişki kesildikten sonra yazılı istekte bulunması şarttır.

4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen sigortalılara yaşlılık aylığı bağlanabilmesi için ayrıca, yazılı talepte bulunduğu tarih itibarıyla genel sağlık sigortası primi dahil kendi sigortalılığı nedeniyle prim ve her türlü borcunun olmaması zorunludur.

Bu maddenin uygulamasına ilişkin usûl ve esaslar, Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

6- “MADDE 29- Yaşlılık aylığına hak kazanan sigortalıların aylığı, aşağıdaki hükümlere göre belirlenecek ortalama aylık kazancı ile aylık bağlama oranının çarpımı sonucunda bulunan tutardır.

Ortalama aylık kazanç, sigortalının her yıla ait prime esas kazancının, kazancın ait olduğu yıldan itibaren aylık talep tarihine kadar geçen yıllar için, her yıl gerçekleşen güncelleme katsayısı ile güncellenerek bulunan kazançlar toplamının, itibarî hizmet süresi ile fiilî hizmet süresi zammı hariç toplam prim ödeme gün sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanan ortalama günlük kazancın otuz katıdır.

Aylık bağlama oranı, sigortalının malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tâbi geçen toplam prim ödeme gün sayısının her 360 günü için 2015 yılı sonuna kadar % 2,5; 2016 yılı başından itibaren ise % 2 olarak uygulanır. Bu hesaplamada 360 günden eksik süreler orantılı olarak dikkate alınır. Ancak aylık bağlama oranı % 90'ı geçemez.

28 inci maddenin dördüncü ve beşinci fıkralarına göre aylığa hak kazanan sigortalılar için hesaplanacak aylık bağlama oranı, prim ödeme gün sayısı 9000 günden az olanlar için çalışma gücü kayıp oranının 9000 gün prim ödeme gün sayısı ile çarpımı sonucu bulunan rakamın % 60'a bölünmesi suretiyle hesaplanan gün sayısına göre, üçüncü fıkra uyarınca tespit edilen orandır. Prim ödeme gün sayısı 9000 günden fazla olanlar için ise toplam prim ödeme gün sayısına göre aylık bağlama oranı belirlenir.

Yukarıdaki şekilde hesaplanan aylığın başlangıç tarihinin yılın ilk altı aylık dönemine rastlaması halinde 55 inci maddenin ikinci fıkrasına göre Ocak ödeme dönemi için gelir ve aylıklara uygulanan artış oranı kadar artırılarak, yılın ikinci altı aylık dönemine rastlaması halinde ise öncelikle Ocak ödeme dönemi, daha sonra Temmuz ödeme dönemi için gelir ve aylıklara uygulanan artış oranları kadar artırılarak, sigortalının aylık başlangıç tarihindeki aylığı hesaplanır.”

7- “MADDE 30- 4 üncü maddenin birinci fıkrasının;

a) (a) ve (b) bentlerinde belirtilen sigortalılardan yaşlılık aylığına hak kazananlara, yazılı istek tarihinden sonraki,
b) (c) bendinde belirtilen sigortalılardan yetkili makamdan emekliye sevk onayı aldıktan ve görevleriyle ilişkisi kesildikten sonra Kuruma başvuranlara, ilişkisinin kesildiği tarihi takip eden,
c) (c) bendinde belirtilen sigortalılardan her ne şekilde olursa olsun sigortalı olmayı gerektiren görevinden ayrılmış olanlara ise istek tarihini takip eden,
ay başından itibaren aylık bağlanır.

Aylığın ödenmesine başlanacağı tarihte hastalık sigortasından geçici iş göremezlik ödeneği almakta olan sigortalının yaşlılık aylığı, geçici iş göremezlik ödeneği verilme süresinin sona erdiği tarihi takip eden ay başından başlar. Ancak, bağlanacak yaşlılık aylığı geçici iş göremezlik ödeneğinin aylık tutarından fazla ise, aradaki fark birinci fıkraya göre tespit edilecek tarihten başlanarak verilir.

Yaşlılık aylığı almakta iken sigortalı olarak yeniden çalışmaya başlayanların veya yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında çalışmaya veya ikamete dayalı sosyal yardım almaya başlayanların yaşlılık aylıkları, çalışmaya başladıkları veya ikamete dayalı sosyal yardım almaya başladıkları tarihi takip eden ödeme dönemi başında kesilir. Yaşlılık aylıkları kesilenlerden, bu Kanuna tâbi olarak yeniden çalışmaya başlayanlardan çalıştıkları süre zarfında 80 inci maddeye göre belirlenen prime esas kazançları üzerinden 81 inci madde gereğince kısa ve uzun vadeli sigorta kollarına ait prim alınır. Çalışmaya başlaması nedeniyle yaşlılık aylıkları kesilenlerden, işten ayrılarak veya işyerini kapatarak yeniden yaşlılık aylığı bağlanması için yazılı istekte bulunan sigortalıya, yazılı istek tarihini takip eden ay başından itibaren yeniden yaşlılık aylığı hesaplanarak bağlanır. Bu durumda olanların yeniden hesaplanan yaşlılık aylığı, 55 inci maddenin ikinci fıkrasına göre yeni talep tarihine kadar yükseltilecek eski aylıklarının altında olamaz.

Yaşlılık aylığı almakta iken bu Kanuna tâbi sigortalı olarak yeniden çalışmaya başlayanlardan veya 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendine tâbi faaliyete devam edeceğini beyan edenlerden aylıklarının kesilmemesi için yazılı istekte bulunanların yaşlılık aylıklarının ödenmesine devam edilir. Bunlardan 80 inci maddeye göre tespit edilen prime esas kazançlar üzerinden 81 inci maddenin (e) bendi gereğince sosyal güvenlik destek primi alınır. Sosyal güvenlik destek primi ödenmiş veya bildirilmiş süreler bu Kanuna göre malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları prim ödeme gün sayısına ilave edilmez, 31 inci ve 36 ncı madde hükümlerine göre toptan ödeme yapılmaz.

Üçüncü fıkraya göre yaşlılık aylığı kesilenler, bu Kanuna tâbi olarak yeniden çalıştıkları süre içinde dördüncü fıkra hükümlerinin uygulanmasını; dördüncü fıkraya göre yaşlılık aylığı kesilmeden çalışanlar ise çalıştıkları süre içinde haklarında üçüncü fıkra hükümlerinin uygulanmasını isteyebilirler.”

8- “MADDE 31- Sigortalı olarak çalıştığı işten ayrılan veya işyerini kapatan ve yaşlılık aylığı bağlanması için gerekli yaş şartını doldurduğu halde malûllük ve yaşlılık aylığı bağlanmasına hak kazanamayan sigortalıya, bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (c) bendi kapsamında ise kendi adına bildirilen, (b) bendi kapsamında ise ödediği malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinin her yıla ait tutarı, primin ait olduğu yıldan itibaren yazılı istek tarihine kadar geçen yıllar için, her yılın gerçekleşen güncelleme katsayısı ile güncellenerek toptan ödeme şeklinde verilir.

Bu Kanun veya bu Kanundan önce yürürlükte bulunan sosyal güvenlik kanunlarına göre toptan ödeme yapılarak hizmetleri tasfiye edilmiş bulunanlardan, yeniden bu Kanuna tâbi olarak yahut bu Kanunla yürürlükten kaldırılmış kanunlara göre malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirilmiş olanlar, yazılı olarak müracaat etmeleri halinde, aldıkları toptan ödemenin ödeme tarihi ile yazılı istek tarihi arasında geçen yıllar için her yılın gerçekleşen güncelleme katsayısı ile güncellenerek bulunan tutarını talep tarihini takip eden ayın sonuna kadar ödemeleri halinde, bu hizmetler ihya edilerek bu Kanunun uygulanmasında dikkate alınır.”

9- “MADDE 40- Aşağıda belirtilen işyerlerinde ve/veya işlerde çalışan sigortalıların, hizmet sürelerine, bu işyerlerinde ve/veya işlerde geçen çalışma sürelerinin her 360 günü için karşılıklarında gösterilen prim gün sayıları, fiilî hizmet süresi zammı olarak eklenir. 360 günden eksik süreler için fiilî hizmet süresi zammı, 360 gün için eklenen fiilî hizmet süresi ile orantılı olarak belirlenir.

Aşağıdaki bentlerden birden fazlasına dahil olanlar için, en yüksek olan bentten fiilî hizmet süresi zammı uygulanır.

Kapsamdaki Sigortalılar	Kapsamdaki İşyerleri ve/veya İşler	Eklenecek Gün Sayısı
1) Fabrika, atölye, havuz ve depolarda, trafo binalarında çalışanlar.	1) Çelik, demir, pirinç ve tunç döküm işlerinde. 2) Zehirli, boğucu, yakıcı, öldürücü ve patlayıcı gaz, asit, boya	90 gün

	<p>işleri ile gaz maskesiyle çalışmayı gerektiren başka işlerde.</p> <p>3) Patlayıcı maddeler yapılması işlerinde.</p> <p>4) Lokomotif ve gemi kazanlarının onarılması ve temizlenmesi işlerinde.</p> <p>5) Gemilerin sintine, Dabilbotom gibi kapalı sarnıçlar içindeki raspa ve boya işlerinde.</p> <p>6) Oksijen veya elektrik kaynağı, keski, tabanca ve perçin, takım sertleştirilmesi ve kum püskürtme suretiyle raspa işlerinde.</p>	
<p>2) Basım ve gazetecilik işyerlerinde 4857 sayılı İş Kanununa göre çalışanlar.</p> <p>5) Doğrudan doğruya yüksek hararete maruz bulunarak çalışan</p>	<p>1) Solunum ve cilt yoluyla vücuda geçen gaz veya diğer zehirleyici maddelerle çalışılan işyerleri.</p> <p>2) Fazla gürültülü ve ihtizaz yapıcı makine ve aletlerle çalışarak iş yapılan işyerleri.</p> <p>3) Tabii ışığın hiç olmadığı veya münhasıran suni ışık altında çalışılan işyerleri.</p> <p>4) Günlük mesainin yarısından fazlası saat 20.00'den sonra çalışılarak yapılan işyerleri.</p> <p>6) Fazla ve devamlı fiziki gayret sarf edilerek iş yapılan işyerleri.</p>	90 gün
<p>3) Gemi adamları, gemi ateşçileri, gemi kömürçüleri, dalgıçlar.</p>	Denizde	90 gün
<p>4) Yeraltı işlerinde sürekli veya münavebeli çalışanlar.</p>	Maden işyerleri	180 gün
<p>5) Mesleği icabı; röntgen, radyum ve benzeri iyonizan radyasyonlarında fiilen çalışan hekim, diş hekimi, teknisyen, sağlık memuru, radyasyon fizikçisi ve teknisyeni ve iyonizan radyasyonla fiilen çalışan bilimurum personel ve yardımcıları.</p>	Röntgen, radyum ve benzeri iyonizan radyasyon laboratuvarları işlerinde.	90 gün
<p>6) Havayollarının uçucu personeli, lokomotif makinistleri</p>	Fiilen uçakta ve lokomotifte	90 gün
<p>7) Subay, yedek subay, astsubay, uzman jandarma ve uzman erbaşlar.</p>	Türk Silâhlı Kuvvetlerinde	90 gün
<p>8) Asaleti onaylanmış olmak şartıyla adaylıkta geçirilen süreler dahil polis, komiser yardımcısı, komiser, baş komiser, emniyet amiri, emniyet müdürleri ile bu ve daha yukarı maaş ve derecelerdeki emniyet mensupları, Milli İstihbarat Teşkilatı mensupları.</p>	Emniyet ve polis mesleğinde, Milli İstihbarat Teşkilatında	90 gün
<p>9) 13/6/1952 tarihli ve 5953 sayılı Kanuna tâbi olarak çalışan sigortalılar ile Basın Kartı Yönetmeliğine göre basın kartı sahibi olmak suretiyle gazetecilik yaparken kamu kurumlarına giren ve bu kurumlarda meslekleriyle ilgili görevde istihdam edilenler.</p>	5953 sayılı Kanun kapsamındaki işyerlerinde.	90 gün

10) İnfaz koruma memurları, baş memurları ve diğer personel	Ceza ve tutukevlerinde fiilen hükümlü ve tutuklularla irtibat içinde olan görevliler.	90 gün
11) PTT dağıtıcıları	Posta dağıtım işyerlerinde yaya olarak yapılan işlerde.	90 gün
12) Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunda haber hizmetini yapan ve haber hizmetlerinde fiilen çalışan; Daire Başkanı, Başkan Yardımcısı, Müdür, Müdür Yardımcısı, Şef, Muhabir, Stajyer Muhabir, Başspiker, Redaktör Spiker, Spiker, Stajyer Spiker, Masa Şefi, Başkameraman, Şef Kameraman, Kameraman, Kamera Asistanı, Başmontajcı, Şef Montajcı, Montajcı, Stajyer Montajcı, Redaktör, Mütercim, Fotoğrafçı, Işıklı, Sesçi, Başteknisyen, Şef Teknisyen, Teknisyen, Başteleksçi, Şef Teleksçi, Teleks Operatörü.	Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu haber hizmetlerinde.	90 gün
13) Tarım Bakanlığı Ziraî Mücadele ve Karantina Teşkilatı ile Veteriner Teşkilatında vazife gören memur ve hizmetliler.	Ziraî mücadele ve ziraî karantina teknik ve idarî işleri ile salgın, bulaşıcı, paraziter hayvan hastalıkları ile mücadele işlerinde.	60 gün
14) Devlet Tiyatrosu sanatkârları, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının şef ve üyeleri.	Devlet Tiyatroları ile Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasında	90 gün

Yukarıdaki hükümlere göre hesaplanan fiili hizmet süresi zammı sekiz yılı geçmemek üzere uzun vadeli sigorta kolları uygulamasında prim ödeme gün sayısına eklenir ve emeklilik yaş hadlerinden üç yılı geçmemek üzere yarısı indirilir. Yukarıda yer verilen tablonun (4) numaralı sırasında yer alan ve 180 gün fiili hizmet zammı süresi verilen sigortalılar için sekiz yıllık süre sınırı uygulanmaz.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar Kurumun önerisi üzerine Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile düzenlenir.”

10- “MADDE 46- Harp okulları ile fakülte ve yüksek okullarda silâhli kuvvetler hesabına okuyanların ve astsubay meslek yüksek okulu öğrencilerinin öğrenci harçlıkları ile ilgisine göre en az aylık alan teğmen veya astsubay çavuşun prime esas kazançları arasındaki farkın primi; polis akademisi ile fakülte ve yüksek okullarda Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okuyan veya kendi hesabına okumakta iken Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okumaya devam eden öğrencilerin öğrenci harçlıkları ile komiser yardımcısı veya polis memuru prime esas kazançları arasındaki farkın primi, öğrenciler adına kurumlarınca ödenir.

Fakülte veya yüksek okullarda kendi hesabına okuduktan sonra subay naspedilen veya yedek subaylık hizmetini takiben subaylığa geçirilenler ile fakülte ve yüksek okullarda kendi hesabına okuduktan sonra, komiser yardımcısı veya polis memuru olarak atanmaların yüksek öğrenim süresinin fiili hizmetten sayılması nedeni ile doğacak borçlanma bedeli, ilgisine göre talep tarihindeki en az aylık alan teğmenin veya komiser yardımcısının prime esas kazancı üzerinden, sigortalı prim hissesi kendilerince, işveren prim hissesi de kurumlarınca verilmek suretiyle borcun tebliğ tarihinden itibaren iki yıl içinde eşit taksitler halinde ödenir.

Talim ve manevra için rütbe ile silâh altına alınan 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında olan sigortalılardan rütbelerinin prime esas kazançları, vazifelerinin prime esas kazancından fazla olanların prime esas kazanç farklarına ait primleri vazife gördükleri kurumlarınca ve seferberlik ve harp için silâh altına alınanlardan vazifelerinin prime esas kazançları, rütbelerinin prime esas kazancından fazla olanların prime esas kazançları arasındaki farkın primleri de, rütbelerinin prime esas kazancını ödeyen kamu idaresince kesilerek Kuruma ödenir.

Kamu görevlilerinin kısa ve uzun vadeli sigorta kollarının uygulaması bakımından prime esas kazançlarının tespitinde 82 nci maddede belirtilen üst sınır aranmaz. Ancak yurt dışında geçici ya da sürekli göreve gönderilen kamu görevlilerinin prime esas kazancı olarak, Türkiye’deki emsali kadrodaki sigortalının prime esas kazancı ile yurt dışında görevlendirme öncesindeki görevlerinin prime esas kazancından yüksek olanı esas alınır.

4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında bulunanlara geçici iş göremezlik ödeneği verildiği sürece, bunların uzun vadeli sigorta kolları primleri ile genel sağlık sigortası primleri işverenlerince ödenmeye devam edilir.”

11- “MADDE 55- Bu Kanuna göre gelir veya aylık bağlanan sigortalı ile hak sahibi kişilerin durumlarının, kendilerine veya başka hak sahiplerine bağlanmış bulunan gelir veya aylık tutarının düzeltilmesini gerektirir bir şekilde

değişmesi halinde gelir veya aylık tutarları, değişikliğin meydana geldiği tarihten sonraki ödeme dönemi başından başlanarak yeni duruma göre düzeltilir.

Bu Kanuna göre bağlanan gelir ve aylıklar, her yılın Ocak ve Temmuz ödeme tarihlerinden geçerli olmak üzere, bir önceki altı aylık döneme göre Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan en son temel yıllık tüketici fiyatları genel indeksindeki değişim oranı kadar artırılarak belirlenir.

Sigortalıya veya hak sahiplerine bağlanan gelir veya aylıklar, her ay peşin olarak ödenir. Gelir ve aylıkların ödeme dönemleri, ödeme tarihleri, ödeme şekli ve ödeme merkezleri Kurumca belirlenir.

Gelir ve aylık alma şartlarının devam edip etmediğine yönelik yoklama işlemlerine ilişkin usûl ve esaslar ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer usûl ve esaslar, Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelik ile düzenlenir.”

12- “MADDE 63- Genel sağlık sigortalısının ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin sağlıklı kalmalarını; hastalanmaları halinde sağlıklarını kazanmalarını; iş kazası ile meslek hastalığı, hastalık ve analık sonucu tıbben gerekli görülen sağlık hizmetlerinin karşılanmasını, iş göremezlik hallerinin ortadan kaldırılmasını veya azaltılmasını temin etmek amacıyla Kurumca finansmanı sağlanacak sağlık hizmetleri şunlardır:

a) Kişilerin hastalanmalarına bakılmaksızın kişiye yönelik koruyucu sağlık hizmetleri ile insan sağlığına zararlı madde bağımlılığını önlemeye yönelik koruyucu sağlık hizmetleri.

b) Kişilerin hastalanmaları halinde ayakta veya yatarak; hekim tarafından yapılacak muayene, hekimin göreceği lüzum üzerine teşhis için gereken klinik muayeneler, laboratuvar tetkik ve tahlilleri ile diğer tanı yöntemleri, konulan teşhise dayalı olarak yapılacak tıbbî müdahale ve tedaviler, hasta takibi ve rehabilitasyon hizmetleri, organ, doku ve kök hücre nakline ve hücre tedavilerine yönelik sağlık hizmetleri, acil sağlık hizmetleri, ilgili kanunları gereğince sağlık meslek mensubu sayılanların hekimlerin kararı üzerine yapacakları tıbbî bakım ve tedaviler.

c) Analık sebebiyle ayakta veya yatarak; hekim tarafından yapılacak muayene, hekimin göreceği lüzum üzerine teşhis için gereken klinik muayeneler, doğum, laboratuvar tetkik ve tahlilleri ile diğer tanı yöntemleri, konulan teşhise dayalı olarak yapılacak tıbbî müdahale ve tedaviler, hasta takibi, rahim tahliyesi, tıbbî sterilizasyon ve acil sağlık hizmetleri, ilgili kanunları gereğince sağlık meslek mensubu sayılanların hekimlerin kararı üzerine yapacakları tıbbî bakım ve tedaviler.

d) Kişilerin hastalanmaları halinde ayakta veya yatarak; ağız ve diş muayenesi, diş hekiminin göreceği lüzum üzerine ağız ve diş hastalıklarının teşhisi için gereken klinik muayeneler, laboratuvar tetkik ve tahlilleri ile diğer tanı yöntemleri, konulan teşhise dayalı olarak yapılacak tıbbî müdahale ve tedaviler, diş çekimi, konservatif diş tedavisi ve kanal tedavisi, hasta takibi, travmaya ve onkolojik tedaviye bağlı protez uygulamaları, ağız ve diş hastalıkları ile ilgili acil sağlık hizmetleri, 18 yaşını doldurmamış kişilerin ortodontik diş tedavileri ile **18 yaşını doldurmamış veya 45 yaşından gün almış kişilerin diş protezlerinin 72 nci maddeye göre belirlenen tutarının % 50'si.**

e) Evli olmakla birlikte çocuk sahibi olmayan genel sağlık sigortalısı kadın ise kendisinin, erkek ise karısının;

1) Yapılan tıbbî tedavileri sonrasında normal tıbbî yöntemlerle çocuk sahibi olamadığının ve ancak yardımcı üreme yöntemi ile çocuk sahibi olabileceğinin Kurumca yetkilendirilen sağlık hizmet sunucuları sağlık kurulları tarafından tıbben mümkün görülmesi,

2) 23 yaşından büyük, 39 yaşından küçük olması,

3) Son üç yıl içinde diğer tedavi yöntemlerinden sonuç alınamamış olduğunun Kurumca yetkilendirilen sağlık hizmet sunucuları sağlık kurulları tarafından belgelenmesi,4) Uygulamanın yapıldığı tıbbî merkezin Kurum ile sözleşme yapmış olması,

5) En az beş yıldır genel sağlık sigortalısı veya bakmakla yükümlü olunan kişi olup, 900 gün genel sağlık sigortası prim gün sayısının olması,

şartlarının birlikte gerçekleşmesi halinde en fazla iki deneme ile sınırlı olmak üzere yardımcı üreme yöntemi tedavileri ile bir hastalığın tedavisinin başka tıbbî bir yöntemle mümkün olmaması ve Kurumca yetkilendirilen sağlık hizmet sunucuları sağlık kurulları tarafından tıbben zorunlu görülmesi halinde yardımcı üreme yöntemi tedavileri.

f) Yukarıdaki bentler gereğince sağlanacak sağlık hizmetleriyle ilgili teşhis ve tedavileri için gerekli olabilecek kan ve kan ürünleri, kemik iliği, aşı, ilaç, ortez, protez, tıbbî araç ve gereç, kişi kullanımına mahsus tıbbî cihaz, tıbbî sarf, iyileştirici nitelikteki tıbbî sarf malzemelerinin sağlanması, takılması, garanti süresi sonrası bakımı, onarılması ve yenilenmesi hizmetleri.

Kurum, finansmanı sağlanacak sağlık hizmetlerinin teşhis ve tedavi yöntemleri ile (f) bendinde belirtilen sağlık hizmetlerinin türlerini, miktarlarını ve kullanım sürelerini Sağlık Bakanlığının görüşünü alarak belirlemeye yetkilidir. Kurum, bu amaçla bilimsel komisyonlar kurar, ulusal ve uluslararası tüzel kişilerle işbirliği yapabilir.

60 ıncı maddede sayılan genel sağlık sigortalısı sayılma şartlarının yitirilmesi halinde, devam etmekte olan tedavi nedeniyle sağlanacak sağlık hizmetleri kişinin iyileşmesine kadar sürer.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar, Sağlık Bakanlığının görüşü üzerine Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.”

13- MADDE 67- 18 yaşını doldurmamış olan kişiler, tıbben başkasının bakımına muhtaç olan kişiler, acil haller, iş kazası ile meslek hastalığı halleri, bildirim zorunlu bulaşıcı hastalıklar, 63 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentleri gereğince sağlanan sağlık hizmetleri, 75 inci maddede sayılan afet ve savaş ile grev ve lokavt hali hariç olmak üzere sağlık hizmetlerinden ve diğer haklardan yararlanabilmek için;

a) 60 ıncı maddenin birinci fıkrasının (f) bendi hariç diğer bentleri gereği genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin, sağlık hizmeti sunucusuna başvurduğu tarihten önceki son bir yıl içinde toplam 30 gün genel sağlık sigortası prim ödeme gün sayısının olması, **b) 60 ıncı maddenin birinci fıkrasının (a) bendinin (2) numaralı alt bendi ile (b), (d) ve (g) bentlerine tâbi olan genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin yukarıdaki bentte sayılan şartla birlikte, sağlık hizmeti sunucusuna başvurduğu tarihte kısa ve uzun vadeli sigorta primleri dahil genel sağlık sigortası prim borcunun bulunmaması, şarttır.** Ayrıca genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin sağlık hizmetlerinden ve diğer haklardan yararlanabilmeleri için sağlık hizmet sunucularına başvurduklarında acil haller hariç olmak üzere (acil hallerde ise acil halin sona ermesinden sonra); nüfus cüzdanı, sürücü belgesi, evlenme cüzdanı, pasaport

veya Kurum tarafından verilen resimli sağlık kartı belgelerinden birinin gösterilmesi zorunludur. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

14- "MADDE 68- 63 üncü maddede sayılan sağlık hizmetlerinden katılım payı alınacak olanlar şunlardır: a) Ayakta tedavide hekim ve diş hekimi muayenesi.

b) Ortez, protez, iyileştirme araç ve gereçleri.

c) Ayakta tedavide sağlanan ilaçlar.

Katılım payı, birinci fıkranın (a) bendindeki sağlık hizmetleri için 2 Yeni Türk Lirası olarak uygulanır. Katılım payı, (b) ve (c) bendindeki sağlık hizmetleri için gereksiz kullanımı azaltma, sağlık hizmetlerinin niteliği itibarıyla hayati öneme sahip olup olmaması, kişilerin prime esas kazançlarının, gelir ve aylıklarının tutarı ve benzeri ölçütler dikkate alınarak % 10 ilâ % 20 oranları arasında olmak üzere Kurumca belirlenir. Birinci fıkranın (a) bendindeki sağlık hizmetleri için belirlenen katılım payı tutarı, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranı kadar her yıl artırılır. Birinci fıkranın (a) bendi gereği belirlenen katılım payını, birinci basamak sağlık hizmet sunucularında yapılan muayenelerde almamaya ya da daha düşük tutarlarda belirlemeye Kurum yetkilidir.

İkinci fıkrada belirtilen katılım payı tutarı ve oranları, genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin sevk zincirine uymadan, diğer basamaktaki sağlık hizmet sunucularına doğrudan müracaatları halinde % 50 oranında artırılarak uygulanır.

Genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin birinci fıkranın (b) bendi gereği ödeyecekleri katılım payının tutarı, sağlık hizmetinin alındığı tarihteki asgari ücretin % 75'ini geçemez.

63 üncü maddenin birinci fıkrasının (e) bendi gereğince sağlanan ve bir hastalığın tedavisinin başka tıbbî bir yöntemle mümkün olmaması nedeniyle yapılacak yardımcı üreme yöntemi tedavisi dışındaki, yardımcı üreme yöntemi tedavisinde katılım payı ilk denemede % 30, ikinci denemede % 25 oranında uygulanır. Ancak katılım payında dördüncü fıkraya gereği uygulanan üst limit dikkate alınmaz. 60 ıncı maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin (1), (2) ve (3) numaralı alt bentleri gereği genel sağlık sigortalısı sayılanlar ile bunların bakmakla yükümlü olduğu kişilerin ödemiş oldukları katılım payları, talepleri halinde, 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümlerine göre kendilerine geri ödenir.

Katılım paylarını, gelir veya aylık alan kişilerin gelir veya aylıklarından, çalışanların ücret veya maaşlarından mahsup edilmek suretiyle tahsile ve katılım paylarının ödenme usulünü belirlemeye Kurum yetkilidir. Sözleşmeli sağlık hizmeti sunucularına, tahsil ettikleri katılım payı düşüldükten sonra kalan tutar ödenir. Katılım paylarının hesaplanmasında 72 nci maddeye göre tespit edilen sağlık hizmeti tutarları esas alınır. Kurumca belirlenen katılım paylarını tahsil etmeyen sağlık hizmeti sunucularına 102 nci maddenin (j) bendi gereğince idarî para cezası uygulanır.

Katılım paylarının ödenme usulleri ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esaslar, Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."

15- "MADDE 73- Bu Kanuna göre sağlık hizmetleri, Kurum ile yurt içindeki veya yurt dışındaki sağlık hizmeti sunucuları arasında yapılan sözleşmeler yoluyla ve/veya bu Kanun hükümlerine uygun olarak genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin sözleşmesiz sağlık hizmeti sunucularından satın aldıkları sağlık hizmeti giderlerinin ödenmesi suretiyle sağlanır.

Kurum, sağlık hizmet sunucularının sözleşme başvurularının değerlendirilmesinde, sonuçlandırılmasında ve uygulanmasında sağlık hizmeti sunucuları arasında; sözleşmesiz sağlık hizmeti sunucularından satın aldıkları sağlık hizmeti giderlerinin ödenmesi aşamasında ise genel sağlık sigortalıları ve bakmakla yükümlü olduğu kişiler arasında tarafsızlık, hakkaniyet ve açıklık ilkelerine uymak ve bunun uygulandığının izlenebileceği bir sistem kurmak ve tıbbî etik ve deontoloji kurallarına uygunluğu aramak zorundadır.

Kurum, provizyon işlemlerini yürütmek üzere sağlık hizmeti sunucularının mahallinde provizyon merkezi açabilir ve personel çalıştırabilir. Sözleşmeli sağlık hizmeti sunucuları, bu amaçla Kuruma uygun bağımsız mekân tahsis etmek zorundadır.

Sözleşmeli sağlık hizmeti sunucuları, genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerden sözleşmeli olduğu sağlık hizmetleri için otelcilik hizmetleri ile öğretim üyesi tarafından sağlanan sağlık hizmetleri dışında, herhangi bir fark ödemesi talep edemez. Otelcilik hizmeti ile öğretim üyesi tarafından sağlanan sağlık hizmetleri için genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerden alınabilecek fark ödemesi, 72 nci maddeye göre belirlenen tutarın iki katını geçemez. Bu farkın alınabilmesi için, kişilerin fark ödemeyi kabul ettiğinin yazılı olarak belgelenmesi zorunludur. Otelcilik hizmeti ile öğretim üyesi tarafından sağlanan sağlık hizmetleri dışında veya belirlenen tavanın üzerinde fark alınması halinde, sözleşmeli sağlık hizmeti sunucularının sözleşmeleri bir yıl süreyle feshedilir.

Sözleşmesiz sağlık hizmeti sunucularından acil hallerde alınan sağlık hizmeti bedeli, 72 nci madde gereği sözleşmeli sağlık hizmeti sunucuları için belirlenen bedeller esas alınarak genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilere fatura karşılığı ödenir. Sözleşmesiz sağlık hizmeti sunucuları, acil hallerde genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerden veya Kurumdan herhangi bir fark talep edemez.

70 inci maddedeki hükümlere uyulmak şartıyla, sözleşmesiz sağlık hizmeti sunucularından sağlık hizmeti almayı tercih eden genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilere, 72 nci madde gereği sözleşmeli sağlık hizmeti sunucuları için belirlenen bedellerin % 70'i fatura karşılığı ödenir. 70 inci madde hükümlerine uymaksızın sözleşmesiz sağlık hizmeti sunucularından sağlık hizmeti almayı tercih eden genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilere, 72 nci madde gereği sözleşmeli sağlık hizmeti sunucuları için belirlenen bedellerin % 50'si fatura karşılığı ödenir.

Sözleşmesiz sağlık hizmeti sunucularından satın alınan sağlık hizmeti bedelinin bu maddenin dördüncü ve beşinci fıkralarına göre Kurumca ödenebilmesi için; Sağlık Bakanlığı veya ilgili kamu idareleri tarafından ödenecek sağlık hizmetine ilişkin sağlık hizmeti sunucularına ruhsat veya izin verme uygulamasının olması halinde ruhsat veya izin alınmış olması, ayrıca Kurumca sözleşmesiz sağlık hizmeti sunucusunun şartlarının sözleşmeli sağlık hizmeti sunucusunda aranan şartlara uygun olduğunun kabul edilmesi şarttır.

Sağlık hizmeti sunucuları, genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin sağlık hizmetlerinden yararlanmaya müstahak olup olmadığını, Kurumun elektronik veya diğer ortamlarda sağlayacağı yöntemlere uygun olarak kontrol etmek ve belgelemek zorundadır.

Sağlık hizmeti satın alma sözleşmelerinin hazırlanması ve akdedilmesi, sağlık hizmeti giderlerinin ödenmesi ve bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esaslar, Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.”

16- “MADDE 80- 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentleri kapsamındaki sigortalıların prime esas kazançlarının hesabında; a) Hak edilen ücretler ile prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkaktan o ay için yapılan ödemelerin brüt toplamı esas alınır.

b) Ölüm, doğum ve evlenme yardımları, görev yollukları, kıdem tazminatı, iş sonu tazminatı veya kıdem tazminatı mahiyetindeki toplu ödeme, keşif ücreti, ihbar ve kasa tazminatları, emekli ikramiyesi ile Bakanlıkça tutarları yıllar itibarıyla belirlenecek yemek, çocuk ve aile zamları, özel sağlık sigortalarına ve bireysel emeklilik sistemine ödenen ve aylık toplamı asgarî ücretin % 30’unu geçmeyen özel sağlık sigortası primi ve bireysel emeklilik katkı payları tutarları, görevin yerine getirilmesi için zorunlu olarak yapılan aynı yardımlar ile Bakanlıkça belirlenecek diğer aynı yardımların asgarî ücretin % 30’unu geçmeyen kısmı, prime esas kazançta tâbi tutulmaz.

c) Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine tâbi sigortalılara ödenen döner sermaye katkı payları ve döner sermayelerden başka adla yapılan bu nitelikteki her türlü ödemeler ile ikramiyeler ve benzeri ödemelerden en yüksek Devlet memuru aylığının % 200’ünü aşan kısmı prime esas kazançta tâbi tutulmaz.

Yukarıdaki fıkranın (b) ve (c) bentlerinde belirtilen istisnalar dışında her ne adla yapılsa yapılsın tüm ödemeler prime esas kazançta tâbi tutulur. Diğer kanunlardaki prime tâbi tutulmaması gerektiğine dair muafiyet ve istisnalar bu Kanunun uygulanmasında dikkate alınmaz.

Ücretler hak edildikleri aya mal edilmek suretiyle prime tâbi tutulur. Diğer ödemeler ise öncelikle ödendiği ayın kazancına dahil edilir ve ücret dışındaki bu ödemelerin üst sınırı aşan kısmı, ödemenin yapıldığı ayı takip eden aydan başlanarak oniki ayı geçmemek üzere üst sınırın altında kalan sonraki ayların prime esas kazançlarına ilave edilir. Toplu iş sözleşmelerine tâbi işyerleri işverenlerince veya kamu idareleri veya yargı mercilerince verilen kararlara istinaden, sonradan ödenen ücret dışındaki ödemelerin hizmet akdinin mevcut olmadığı veya askıda olduğu bir tarihte ödenmesi durumunda, 82 nci madde hükmü de nazara alınmak suretiyle prime esas kazancın tâbi olduğu en son ayın kazancına dahil edilir. Bu durumlarda sigorta primlerinin, yukarıda belirtilen mercilerin kararlarının kesinleşme tarihini izleyen ayın sonuna kadar ödenmesi halinde, gecikme cezası ve gecikme zammı alınmaz ve 102 nci madde hükümleri uygulanmaz.

Saatlik, günlük, haftalık veya aylık olarak belirli bir ücrete dayanmış olmayıp da komisyon ücreti ve kâra katılma gibi belirsiz zaman ve tutar üzerinden ücret alan sigortalıların prim ve ödeneklerinin hesabında esas tutulacak günlük kazançları, 82 nci madde hükmüne göre belirlenen alt sınırdır. Bir işverene tâbi olarak çalışan sigortalının belirli ücretinin dışında ayrıca yukarıdaki fıkra kapsamında ücret alması halinde, prime esas günlük kazancı bunların toplamından oluşur.

Bu Kanun gereğince primlerin hesabına esas tutulacak günlük kazanç, sigortalının, bir ay için prime esas tutulan kazancının otuzda biridir. Ancak günlük kazancın hesabına esas tutulan ay içindeki bazı günlerde çalışmamış ve çalışmadığı günler için ücret almamış sigortalının günlük kazancı, o ay için prime esas tutulan kazancının ücret aldığı gün sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanır.

Sigortalıların günlük kazançlarının hesabında esas tutulan gün sayıları, aynı zamanda, bunların prim ödeme gün sayılarını gösterir. Ancak, işveren ve sigortalı arasında kısmî süreli hizmet akdinin yazılı olarak yapılmış olması kaydıyla, ay içerisinde günün bazı saatlerinde çalışan ve çalıştığı saat karşılığında ücret alan sigortalının ay içindeki prim ödeme gün sayısı, ay içindeki toplam çalışma saati süresinin 4857 sayılı İş Kanununa göre belirlenen haftalık çalışma süresine göre hesaplanan günlük çalışma saatine bölünmesi suretiyle bulunur. Bu şekildeki hesaplamada gün kesirleri bir gün kabul edilir.

İşveren ve sigortalı arasında çağrı üzerine çalışmaya dayalı yazılı iş sözleşmesinde taraflar arasında çalışma süresi gün, hafta ve ay olarak belirlenmemiş ise, sigortalının ay içindeki prim ödeme gün sayısı yukarıdaki fıkra hükmüne göre hesaplanır. 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki sigortalıların aylık prime esas kazançları, 82 nci maddeye göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırı ile üst sınırı arasında kalmak şartı ile kendileri tarafından beyan edilecek günlük kazancın otuz katıdır. Bu sigortalılar tarafından Kurumca belirlenen sürelerde aylık prime esas kazanç beyan edilir. Ancak beyan edilen kazançta bir değişiklik olması durumunda, sigortalının yeniden beyan ettiği kazanç üzerinden hesaplanan prim tahsil edilir.

4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalı sayılan kişi, aynı zamanda işveren ise beyan edeceği aylık kazancı, çalıştırdığı sigortalıların kazancının en yükseğinden az olamaz. Beyanda bulunmayan sigortalının primleri, prime esas asgarî aylık kazanç üzerinden hesap ve tahsil edilir. Beyanda bulunmayan veya beyan ettiği kazancın düşük olduğu tespit edilen sigortalıların prime esas kazançları, tespit edilen kazanç düzeyine çıkartılarak beyan edilen kazançla arasındaki farkın primi 89 uncu madde hükümlerine göre gecikme cezası ve gecikme zammı uygulanmak suretiyle tahsil edilir.

Sigortalı olmayı gerektiren şekilde birden fazla işte çalışılması halinde, bu Kanun gereğince alınacak primlerine esas tutulacak aylık ve günlük kazancının tespitinde, yalnızca bu Kanunun 53 üncü maddesine göre belirlenen 4 üncü maddenin ilgili bendi kapsamındaki işlerden elde ettiği aylık ve günlük kazanç tutarı ayrı ayrı dikkate alınır ve primler buna göre hesaplanır. Yalnızca genel sağlık sigortasına tâbi olanlar bakımından prime esas aylık kazancın tespitinde; 60 ncı maddenin birinci fıkrasının (d) ve (g) bentlerinde sayılan kişiler için 82 nci maddeye göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırının iki katının otuz günlük tutarı, 60 ncı maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen kişiler için asgarî ücret, 60 ncı maddenin birinci fıkrasının (e) bendi ile 5 inci maddenin (f) bendinde belirtilen kişiler için ise prime esas asgarî kazanç tutarı esas alınır.

Bu maddenin uygulamasına ilişkin usul ve esaslar, Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.”

17- “MADDE 81- Bu Kanun gereğince alınacak sigorta prim oranları aşağıdaki şekildedir:

a) Malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları prim oranı, sigortalının prime esas kazancının % 20’sidir. Bunun % 9’u sigortalı hissesi, % 11’i işveren hissesidir.

b) Bu Kanunda belirtilen fiilî hizmet zammı uygulanan işlerde çalışan sigortalılar için uygulanacak malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları prim oranı, (a) bendinde belirtilen % 20 oranının, her yıl için 40 ncı maddeye göre eklenen fiilî hizmet gün sayısının 360'a bölümü sonucu bulunacak oranda artırılması suretiyle belirlenir. Bu şekilde bulunan oran ile (a) bendinde belirtilen % 20 oranı arasındaki farka ait primin tamamı işveren tarafından ödenir.

c) **Kısa vadeli sigorta kolları prim oranı, yapılan işin iş kazası ve meslek hastalığı bakımından gösterdiği tehlikenin ağırlığına göre % 1 ilâ % 6,5 oranları arasında olmak üzere, 83 üncü maddeye göre Kurumca belirlenir. Bu primin tamamını işveren öder.**

d) 5 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen öğrenciler ile (e) bendinde belirtilen kursiyerler için prim oranı prime esas kazançlarının % 1'idir. Kursiyerlerin prime esas günlük kazançlarının hesaplanmasında prime esas günlük kazanç alt sınırı dikkate alınır. Aday çırak, çırak ve meslekî eğitim gören öğrencilerin prime esas kazancı ilgili kanunlarında belirtilen şekilde uygulanır.

e) **Yaşlılık aylığı almakta iken bu Kanuna tâbi bir işte çalışanlara uygulanacak sosyal güvenlik destek primi oranı (a), (c) ve (f) bentlerinde belirtilen prim oranlarının toplamı kadardır. Sigortalı ve işveren hissesi bu bentlerde belirtilen oranlardadır.**

f) Genel sağlık sigortası primi, kısa ve uzun vadeli sigorta kollarına tâbi olanlar için 82 nci maddenin birinci fıkrasına göre hesaplanan prime esas kazancın % 12,5'idir. Bu primin % 5'i sigortalı, % 7,5'i işe işveren hissesidir. Yalnızca genel sağlık sigortasına tâbi olanların genel sağlık sigortası primi, prime esas kazancın % 12'sidir.g) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki sigortalılar (a), (c) ve (f) bentlerindeki prim oranlarının toplamı üzerinden, şayet sosyal güvenlik destek primi ödemek suretiyle çalışıyorlar ise (e) bendinde belirtilen prim oranlarının toplamı üzerinden primlerini öderler. Devlet, sigortalının prime esas kazancı esas alınarak; malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları için % 5 oranında; genel sağlık sigortası için ise % 3 oranında katkı yapar. Devlet katkısı, Kurumun ay itibarıyla tahsil ettiği malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile genel sağlık sigortası priminin dörtte biri olarak hesaplanır. Devlet katkısının ödenmesine ilişkin usûl ve esaslar, Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenir."

18- "MADDE 106- 1) 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun, geçici 20 inci, geçici 81 inci, geçici 82 nci ve geçici 87 nci ve geçici 89 uncu maddeleri hariç diğer maddeleri,

2) 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun, 1 ilâ 23 üncü, geçici 10 uncu ve geçici 11 inci maddeleri hariç **diğer maddeleri,**

3) 29/8/1977 tarihli ve 2108 sayılı Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Yasasının 4 üncü ve 5 inci maddeleri,

4) 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu,

5) 24/5/1983 tarihli ve 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanun,

6) 17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanununun 1 ilâ 5 inci, 13 ilâ 17 nci maddeleri,

7) 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 107 nci, 188 inci, 209 uncu ve ek 22 nci maddeleri,

8) 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun, 12 ilâ 19 uncu maddeleri, 23 üncü maddesi, **30 ilâ 39 uncu maddeleri,** 41 ilâ 55 inci maddeleri, 57 ilâ 59 uncu maddeleri, 61 ilâ 64 üncü maddeleri, 66 ilâ 71 inci maddeleri, 72 nci maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları, 73 ilâ 77 nci maddeleri, 80 inci maddesi, 82 inci maddesinin (a), (b), (c) ve (ç) bentleri, 83 ilâ 88 inci maddeleri, 90 ncı ve 91 inci maddeleri, 93 ilâ 100 üncü maddeleri, 102 nci maddesi, 105 ilâ 107 nci maddeleri, 112 ilâ 124 üncü maddeleri, 127 ilâ 129 uncu maddeleri, 131 ilâ 135 inci maddeleri, ek 2 ilâ ek 4 üncü maddeleri, ek 8 ve ek 9 uncu maddeleri, ek 11 inci maddesi, ek 13 ilâ ek 18 inci maddeleri, ek 21 ilâ ek 23 üncü maddeleri, ek 25 ilâ ek 27 nci maddeleri, ek 29 ve ek 30 uncu maddeleri, ek 31 inci maddesinin (a) ve (b) bentleri, ek 32 ilâ 34 üncü maddeleri, ek 37 nci maddesi, ek 39 uncu maddesi, ek 41 ilâ ek 47 nci maddeleri, ek 48 inci maddesinin son fıkrası hariç diğer fıkraları, ek 49 uncu maddesi, ek 56 ve ek 57 nci maddeleri, ek 59 uncu maddesi, ek 69 uncu maddesi, ek 72 nci maddesi, ek 74 ve ek 75 inci maddeleri, ek 80 inci maddesi, geçici 8 inci maddesi, geçici 15 inci maddesi, geçici 16 ncı maddesi, geçici 54 üncü, geçici 65 inci, geçici 85 inci, geçici 86 ncı, geçici 88 inci, geçici 96 ilâ geçici 98 inci, geçici 103, geçici 104, geçici 109 ilâ geçici 113 üncü, geçici 115 ilâ geçici 118 inci, geçici 120 nci, geçici 121 inci, geçici 139 ilâ geçici 141 inci, geçici 146 ncı, geçici 147 nci, geçici 150 ilâ geçici 151 nci, geçici 153 üncü, geçici 157 nci, geçici 159 uncu, geçici 161 ilâ geçici 166 ncı, geçici 170 inci, geçici 171 inci, geçici 173 üncü, geçici 176 ncı, geçici 180 inci, geçici 182 ilâ geçici 186 ncı, geçici 190 ilâ geçici 192, geçici 195 ilâ geçici 200 üncü, geçici 203 üncü, geçici 204 üncü, geçici 207 nci ve geçici 208 inci, geçici 210 ilâ geçici 212 nci, geçici 218 ilâ geçici 220 nci, ek geçici 1 inci, ek geçici 2 nci, ek geçici 7 nci, ek geçici 8 inci, ek geçici 11 inci, ek geçici 19 uncu, ek geçici 20 nci, ek geçici 22 nci ve ek geçici 23 üncü maddeleri,

9) 1/10/1992 tarihli ve 3841 sayılı Kanunun geçici 1 inci maddesi, 24/11/1994 tarihli ve 4049 sayılı Kanunun geçici 1 inci maddesi ve 13/6/2001 tarihli ve 4677 sayılı Kanunun geçici 1 inci maddesi,

10) 14/1/1988 tarihli ve 311 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri ile İlgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 3 üncü maddesi,

11) 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun 56 ncı maddesinin (C) fıkrası,

12) 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 186 ilâ 188 inci ve 191 inci maddeleri,

13) 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanununun 201 ilâ 203 üncü maddeleri,

14) 7/5/1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununun 3 üncü maddesinin (d) bendi ile geçici 3 üncü maddesi,

15) 22/1/1990 tarihli ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin 32 nci maddesindeki "resmî ve özel sağlık kuruluşlarında ayakta ve yatarak tedavileri ile" ibaresi,

16) 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 89 uncu maddesi,

17) 4/2/1924 tarihli ve 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununun ek 23 üncü maddesi,

18) 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Millî İstihbarat Teşkilatı Kanununun 18 inci maddesi,

19) 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi ile (g) bendinde yer alan “ve tedavileri yaptırılır” ibaresi,

20) 23/4/1981 tarihli ve 2453 sayılı Yurt Dışında Görevli Personele Nakdi Tazminat Verilmesi ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “ile yaralanan veya sakat kalanların tedavi giderleri” ibaresi,

21) 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanununun 10 uncu maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları,

22) 1/7/1976 tarihli ve 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanununun 7 nci maddesi,

23) 24/2/1968 tarihli ve 1005 sayılı İstiklal Madalyası Verilmiş Bulunanlara Vatani Hizmet Tertibinden Şeref Aylığı Bağlanması Hakkında Kanununun 2 nci maddesinin ikinci fıkrası,

24) 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununun 18 inci maddesinin (c) bendi ile 20 nci maddesi,

25) 8/5/1985 tarihli ve 3201 sayılı Kanununun 7 nci , 11 inci, geçici 1 ilâ geçici 4 üncü maddeleri ile aynı kanunda geçen “döviz” ibareleri,

26) 18/6/1992 tarihli ve 3816 sayılı Kanunun birinci maddesinde yer alan “Genel Sağlık Sigortası uygulamasına geçilinceye kadar” ibaresi, yürürlükten kaldırılmıştır.”

19- “GEÇİCİ MADDE 1- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ile 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanununa tâbi olanlar her türlü hak ve yükümlülükleri ile bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında, 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu ve bu Kanunla mülga 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanununa tâbi olanlar her türlü hak ve yükümlülükleri ile bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa tâbi olanlar her türlü hak ve yükümlülükleri ile bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında kabul edilir.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce çalışmaya başlayıp bu tarihten sonra aylık talebinde bulunanlardan, birinci fıkroda belirtilen sigortalılık hallerinden birden fazlasına tâbi olanlara yaşlılık aylığına hak kazanma şartlarından hangisinin uygulanacağı, en son sigortalı sayıldığı tarihten geriye doğru son yedi yıllık fiilî hizmet süresi içinde en fazla hizmetin geçtiği sigortalılık hali, hizmet sürelerinin eşit olması halinde ise son sigortalılık durumu esas alınarak belirlenir.

17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı, 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı, 17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı, bu Kanunla mülga 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı ve 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı kanunlara göre bağlanan veya talepte bulunulan; aylık, gelir, tazminat, harp malûllüğü zammı ve diğer ödenekler ile 8/2/2006 tarihli ve 5454 sayılı Kanununun 1 inci maddesine göre ödenmekte olan ek ödemenin verilmesine devam edilir. Bu gelir ve aylıkların durum değişikliği nedeniyle artırılması, azaltılması, kesilmesi veya yeniden bağlanmasında, bu Kanunla yürürlükten kaldırılan ilgili kanun hükümleri uygulanır.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı ve 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı kanunlara göre ödenmekte olan sosyal yardım zammı ile telafî edici ödeme tutarları, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu gereğince emekli aylığı almakta olanlara ödenmekte olan makam ve yüksek hâkimlik tazminatı, görev ve temsil tazminatı ile ek ödemeler ve yardımlar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte ödenen tutarlar esas alınarak, ilgililerin gelir ve aylıklarına ilave edilerek ödenir.

Bağlanmış aylık ve gelirler, 55 inci maddenin ikinci fıkrasına göre artırılır.

Sosyal yardım zammının ilavesinde tamamı dağıtılacak şekilde, hak sahiplerinin gelir ve aylıklardaki hisseleri esas alınır.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce ölen, ancak bu Kanunla yürürlükten kaldırılan ilgili Kanun hükümlerine göre ölüm aylığının bağlanabilmesi için yeterli prim ödeme gün sayısı olmayan sigortalının hak sahiplerinin, bu Kanun hükümlerine göre ölüm aylığına hak kazanması halinde ölüm aylığına bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren hak kazanılmış sayılır.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce 5434 sayılı Kanuna tâbi olanlardan 44 üncü maddenin ikinci fıkrası kapsamında emekliye sevk edilenler hakkında yaş haddi, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanunun geçici 205 inci maddesi esas alınarak uygulanır.

3 üncü maddenin (29) uncu bendinde belirtilen güncelleme katsayısında yer verilen ortalama günlük prime esas kazançtaki değişim oranı, bu Kanunun yürürlük tarihinden sonraki ilk yıl için, o yıl gerçekleşen asgarî ücretteki artış oranı olarak kabul edilir.”

20- “GEÇİCİ MADDE 2- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı, 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı, 17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı, bu Kanunla mülga 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı kanunlara ve 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Kanunun geçici 20 nci maddesine tâbi sandıklara tâbi olanlara bağlanacak yaşlılık aylıkları aşağıdaki şekilde hesaplanır:

a) Sigortalının veya iştirakçinin bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar geçen sürelerdeki prim ödeme gün sayılarına veya fiilî hizmet süresine ait aylık; bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki kanun hükümlerine göre, aylık talep tarihindeki toplam prim ödeme gün sayısı veya fiilî hizmet süresi üzerinden, bu Kanunun yürürlük tarihi itibarıyla hesaplanacak aylığının bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadarki prim ödeme gün sayısı veya fiilî hizmet süresi ile orantılı bölümü, aylık başlangıç tarihine kadar geçen yıllar için, her yıl gerçekleşen güncelleme katsayısı ile çarpılarak hesaplanır.

b) Sigortalının veya iştirakçinin bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra geçen sürelerdeki prim ödeme gün sayılarına ait aylık, aylık talep tarihindeki toplam prim ödeme gün sayısı üzerinden 29 uncu madde hükümlerine göre hesaplanacak aylığının, bu Kanunun yürürlük tarihinden sonraki prim ödeme gün sayısına orantılı bölümü kadardır.

c) Aylık, (a) ve (b) bentlerine göre hesaplanan kısmî aylıkların toplamından oluşur. Aylıklar ayrıca 29 uncu maddenin son fıkrasına göre artırılarak belirlenir.

d) 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanunun ek 48 inci maddesi ile ek 68 inci, ek 73 üncü ve 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Kanunun ek 18 inci maddesi ve ilgili diğer maddeleri esas alınarak hak edilen makam veya yüksek hâkimlik, temsil veya görev tazminatları ve ek göstergeler, bu maddenin (a) bendinde belirtilen kısmî aylıkların hesabında dikkate alınır. Ancak (a) bendine göre yapılacak hesaplama açısından bu hükmün uygulanması sonucu daha yüksek ek göstergelere hak kazanılmış olması, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanunun ek 70 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin uygulanmasında esas alınacak ek göstergelerin yükseltilerek uygulanması hakkını doğurmaz.

e) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Kanunun geçici 82 nci maddesinin (a) bendine göre gösterge sistemi içinde hesaplanacak kısmî aylıklara esas gösterge, sigortalıların ortalama yıllık kazanç hesabına giren takvim yılı sayısı esas alınmak suretiyle hazırlanacak olan gösterge ve üst gösterge tespit tabloları esas alınarak belirlenir. Bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra 8/5/1985 tarihli ve 3201 sayılı Kanuna göre yurt dışı hizmet borçlanması yapan sigortalıların bu sürelerinin, bu Kanuna göre hangi sigortalılık haline göre geçmiş sayılacağına belirlenmesinde; şayet borçlanma yapılan sürelerden önce sigortalılıkları varsa en son sigortalılık haline göre, şayet sigortalılıkları yoksa, bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında geçmiş sigortalılık süresi olarak kabul edilir.

Bu Kanunun yürürlük tarihine kadar geçen sürelerle ilişkin aylığın hesabında esas alınan asgarî aylık tutarı ile 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Kanunun geçici 82 nci maddesinin ikinci fıkrasına göre belirlenen eski tam aylık tutarı, toplam prim ödeme gün sayısı içinde bu Kanunun yürürlük tarihine kadar geçen prim ödeme gün sayısının oranına tekabül eden tutar üzerinden esas alınır.

Yurt dışı hizmet borçlanması yapanların aylıkları da yukarıda belirtilen fıkralara göre hesaplanır.

Malûllük ve ölüm aylıkları, yukarıdaki fıkralarda belirtilen hükümler esas alınarak, 27 nci veya 33 üncü madde hükümlerine göre hesaplanır.”

21- “GEÇİCİ MADDE 4- Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce sakatlık kontenjanından göreve başlayan ve T.C. Emekli Sandığına tâbi bir göreve devam edip bu Kanunun malûlen emeklilik şartlarını taşımayanlardan onbeş yıl hizmeti bulunanlara, istekleri halinde yaşlılık aylığı bağlanır.

Kamu görevlilerinin emeklilik ikramiyeleri, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanun hükümlerince hesaplanarak bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren bir yıl süreyle, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanunun 89 uncu maddesi ve bu Kanunla mülga 24/5/1983 tarihli ve 2829 sayılı Kanun ile personel kanunlarına göre Kurumca ödenir ve ilgili kurumlardan tahsilât, anılan maddedeki usûlle yapılır. Bir yıllık sürenin dolmasından itibaren emekli ikramiyeleri 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanunun 89 uncu maddesi hükümlerine göre kamu görevlisinin son defa çalıştığı kurumunca, çalıştığı son kurumun özelleştirilmesi halinde ise Hazinece ödenir. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanunun mülga 12 nci maddesi uyarınca isteğe bağlı iştirakçi olarak T.C. Emekli Sandığı ile ilişkilendirilenler ile aynı tarihe kadar isteğe bağlı iştirakçi olmak üzere başvuruda bulunanlardan gerekli koşulları sağladıkları anlaşılanların bu Kanuna göre isteğe bağlı sigortalı olmaya devam etmeleri durumunda emekli ikramiyeleri hakkında anılan madde hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

49 uncu maddede düzenlenen itibarî hizmet süreleri, emeklilik ikramiyelerinin hesabında dikkate alınmaz.

8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanuna göre aylığa hak kazanamayıp bu Kanunda yapılan düzenlemelere göre aylığa hak kazananların prime esas kazanç olarak, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihteki emsali sigortalının prime esas kazanç kabul edilir.

Bu durumdakilerin aylık veya gelirleri, yukarıdaki fıkraya göre hesap edilecek prime esas kazançta, bu Kanuna göre hak edilen aylık ve kazancın hesap edilmesine ilişkin maddelerinin uygulanması suretiyle bulunur.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kamu idarelerinde hizmet akdi ile veya sözleşmeli olarak çalışanlardan; ilgili kanunları gereği 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanun ile ilgilendirilenler aynı statüde çalışmaya devam ettikleri sürece bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre sigortalı sayılırlar. Ancak, bunların prime esas kazançları ile emekli ikramiyeleri, bu Kanunun yürürlük tarihinden önce uygulanan hükümlere göre tespit olunmaya devam olunur.

8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanunun mülga geçici 191 inci ve mülga geçici 192 nci maddeleri uyarınca, istekleri üzerine 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye tâbi kurumlarda sözleşmeli olarak çalışmakta iken anılan Kanun Hükmünde Kararname 12 nci ve geçici 1 inci maddelerine göre zorunlu olarak, özelleştirilen kurumlarda sözleşmeli olarak çalıştırılmakta iken 28/5/1986 tarihli ve 3291 sayılı Kanunun Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen 16 nci ve 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanunun ek 71 inci maddeleri uyarınca ve sözleşmeli olarak çalıştıkları kurumun özel kanunundaki hükümler nedeniyle T.C. Emekli Sandığı ile ilgilendirilmiş olanların söz konusu hizmetleri, bu Kanuna tâbi olarak geçmiş sayılır.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanuna tâbi olan iştirakçilerin, bu Kanuna göre belirlenen prime esas kazanç matrahı ile 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanuna göre keseneğe tâbi kazançları arasındaki matrah farkına ait sigorta primi iki yıl süre ile kurumlarınca karşılanır.

8/9/1999 tarihi ile bu Kanunun yürürlük tarihi arasında T.C. Emekli Sandığı iştirakçisi olanlardan, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanunun 32 nci maddesine göre fiilî hizmet sürelerine zam yapılanların yaş hadlerinden, eklenen sürenin, üç yıldan çok olmamak üzere, yarısı indirilir.

Kamu görevlilerinden personel kanunlarına göre aylıksız izinli sayılanlardan, aylıksız izinli olarak geçen süreleri esnasında isteğe bağlı sigortalılık primi ödemeyenlerin, istekleri halinde başvuru tarihindeki prime esas kazanç tutarı üzerinden % 32 oranında hesap edilecek primleri defaten ödemeleri halinde, aylıksız geçen izin süreleri hizmet sürelerine eklenir.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce ek göstergeli veya daha yüksek ek göstergeli görevlere atanan T.C. Emekli Sandığı iştirakçilerinin bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra bu görevlerde geçen süreleri, 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanunun ek 68 inci maddesi ile ek 73 üncü maddesinde belirtilen sürelerin doldurulmasında dikkate alınır.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, Emniyet Hizmetleri sınıfında çalışmakta olanlarla daha önce bu sınıflarda çalışmış bulunan personelden halen 4 üncü madde kapsamında çalışmaya devam edenlerin istekleri halinde; 4 üncü maddenin

üçüncü fıkrasının (e) bendinde belirtilen okullarda geçen başarılı eğitim süreleri, ilgilinin talep tarihindeki en az aylık alan komiser yardımcısının prime esas kazancı üzerinden sigortalı prim hissesi kendilerince, işveren prim hissesi de kurumlarınca verilme suretiyle borcun tebliğ edildiği tarihten itibaren dört yıl içinde eşit taksitler halinde ödenir.

Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce, seçimler neticesinde belediye başkanı olarak görev yapmış olup, bu Kanunun yürürlük tarihinden önce 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu haricindeki diğer sosyal güvenlik kanunlarına göre malûllük veya yaşlılık aylığı almakta olanlardan; 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun mülga 39 uncu maddesine göre aylık bağlanması şartlarını haiz olanlara, bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren, bu kişilerden bu Kanunun yürürlük tarihi itibarıyla 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun mülga 39 uncu maddesine göre aylık bağlanması şartlarını haiz olmayanlara ise bu şartları haiz oldukları tarihten itibaren 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun ek 68 inci maddesinde belirtilen şartlar da dikkate alınarak, emsali belediye başkanının almakta olduğu makam tazminatı ve buna bağlı olarak temsil veya görev tazminatı tutarı, bu Kanunun geçici 1 inci maddesi çerçevesinde almakta oldukları malûllük veya yaşlılık aylıklarına ilave edilmek suretiyle ödenir. Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce seçimler neticesinde belediye başkanı olarak görev yapmış olup, bu Kanuna göre sigortalı iken malûllük veya yaşlılık aylığı bağlananlardan; 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun mülga 39 uncu maddesine göre aylık bağlanması şartlarını haiz olanlara bu Kanunun geçici 2 nci maddesi hükümleri de dikkate alınarak bu fıkrada belirtilen şartlar dahilinde söz konusu tazminatlar aylıklarına ilave edilmek suretiyle ödenir. Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce seçimler neticesinde belediye başkanı olarak görev yapmış olanlardan ölenlerin bu Kanunun 32 nci maddesinde belirtilen şartlara sahip olmaları halinde, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun ek 68 inci maddesinde belirtilen şartlar da dikkate alınarak, hak sahiplerine bu Kanunun 34 üncü, geçici 1 inci ve geçici 2 nci maddeleri hükümlerine göre söz konusu tazminatlar bu Kanunun yürürlük tarihinden önce ölenler için bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren, bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra ölenler için ise ölüm tarihinden itibaren ölüm aylıklarına eklenmek suretiyle ödenir. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce seçimler neticesinde belediye başkanı olarak görev yapmış olanlardan; malûllük aylığı almakta olanlar ile malûllük aylığına hak kazanacaklar 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun mülga 39 uncu maddesinde belirtilen aylık bağlamaya ilişkin şartlar dikkate alınmaksızın yukarıda belirtilen haklarından yararlandırılır.”

22- “GEÇİCİ MADDE 6- 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Kanuna göre 1/4/1981 tarihinden önce malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tescil edilmiş olanlar hakkında, bu Kanunun 38 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki sigortalılık süresinin 18 yaşını doldurulduğu tarihten başlayacağına ilişkin hükmü uygulanmaz.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun mülga ek 24 üncü maddesinde sayılan kurum ve kuruluşlarca, Kuruma ödenmeyen sosyal yardım zamları, Hazine tarafından ilgili kurum ve kuruluşlardan tahsil edilmek üzere Kuruma ödenir.

17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Kanun hükümlerine göre yapılmış olan işyeri tescilleri, bu Kanun hükümlerine göre yapılmış sayılır. Kamu idarelerinden bu şekilde işyeri tescili bulunmayanlar, 11 inci maddede belirtilen işyeri bildirgesini bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren onbeş gün içinde Kuruma vermek zorundadır. İşyeri bildirgesinin bu süre içinde Kuruma verilmemesi durumunda, 102 nci maddenin (b) bendi gereğince idarî para cezası uygulanır.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun mülga 86 ncı maddesi hükmüne göre topluluk sigortasına tâbi olanların ödedikleri iş kazası, meslek hastalığı, hastalık, analık, malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primleri genel sağlık sigortası dahil bu Kanuna göre ödenmiş sayılır. Bu süreler yatırıldıkları sigorta kolları bakımından başlangıç süresi ve prim ödeme gün sayısı olarak kabul edilir.

Bu Kanunun yürürlük tarihi itibarıyla 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun mülga 86 ncı maddesine göre malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları bakımından topluluk sigortasına devam edenler, bu Kanunun 4 üncü maddesi kapsamında durumları değerlendirilerek, durumlarına uyan bent kapsamında sigortalı sayılırlar. Bunların kendileri veya işverenleri tarafından verilmesi gereken belgeler en geç üç ay içinde Kuruma verilmek zorundadır.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun mülga 96 ncı maddesinin ikinci fıkrasına göre Sosyal Sigortalar Kurumuna devir olan sandıklardan 23/1/1968 tarihli ve 991 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesine göre bağlanmış emekli, adi malûllük veya vazife malûllüğü aylıkları ile 23/1/1968 tarihli ve 991 sayılı Kanunun geçici 1 inci maddesinin birinci fıkrasına göre Kurumca bağlanan aylıklarla dul ve yetim aylıkları (aylık alan tek kişi de olsa) toplamı, net asgarî ücretin % 70'inden aşağı olamaz.

Aylık bağlama şartları bakımından bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılarak aylık bağlanacaklar için;

a) 28 inci maddenin ikinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen 9000 günlük süre ilk defa;

1) 1/1/2007 ilâ 31/12/2007 tarihleri arasında sigortalı sayılanlar için 7100 gün olarak,

2) 1/1/2008 tarihinden itibaren sigortalı sayılanlar için ise her takvim yılı başında 7100 güne 100 gün eklenmek suretiyle 9000 günü geçmemek üzere,

b) 28 inci maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen 5400 günlük süre ilk defa;

1) 1/1/2007 ilâ 31/12/2007 tarihleri arasında sigortalı sayılanlar için 4600 gün olarak,

2) 1/1/2008 tarihinden itibaren sigortalı sayılanlar için ise her takvim yılı başında 4600 güne 100 gün eklenmek suretiyle 5400 günü geçmemek üzere,

c) 28 inci maddenin dördüncü fıkrasında belirtilen 3960 günlük süre ilk defa;

1) 1/1/2007 ilâ 31/12/2007 tarihleri arasında sigortalı sayılanlar için 3700 gün olarak,

2) 1/1/2008 tarihinden itibaren sigortalı sayılanlar için ise her takvim yılı başında 3700 güne 100 gün eklenmek suretiyle 3960 günü geçmemek üzere,d) 28 inci maddenin beşinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen 4320 günlük süre ilk defa;

1) 1/1/2007 ilâ 31/12/2007 tarihleri arasında sigortalı sayılanlar için 3700 gün olarak,

2) 1/1/2008 tarihinden itibaren sigortalı sayılanlar için ise her takvim yılı başında 3700 güne 100 gün eklenmek suretiyle 4320 günü geçmemek üzere,

e) 28 inci maddenin beşinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen 4680 günlük süre ilk defa;

1) 1/1/2007 ilâ 31/12/2007 tarihleri arasında sigortalı sayılanlar için 4100 gün olarak,

2) 1/1/2008 tarihinden itibaren sigortalı sayılanlar için ise her takvim yılı başında 4100 güne 100 gün eklenmek suretiyle 4680 günü geçmemek üzere, uygulanır.”

23- “GEÇİCİ MADDE 9- 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında olup da 8/9/1999 tarihinden bu Kanunun yürürlük tarihine kadar ilk defa sigortalı sayılanlar; kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmak ve 7000 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olmak şartıyla veya kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmak ve 25 yıldan beri sigortalı bulunmak ve en az 4500 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olmak şartıyla yaşlılık aylığından yararlanırlar.

4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında olup da 8/9/1999 tarihinden bu Kanunun yürürlük tarihine kadar ilk defa sigortalı sayılanlar; kadın ise 60, erkek ise 62 yaşını doldurmak ve en az onbeş tam yıl malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemek şartıyla kısmî yaşlılık aylığından yararlanırlar.

17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı Kanun kapsamında sigortalı olup da 8/9/1999 tarihinden bu Kanunun yürürlük tarihine kadar ilk defa sigortalı sayılanlar; kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmak ve onbeş yıldan beri sigortalı olup 3600 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemek şartıyla yaşlılık aylığından yararlanırlar.

Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce bazı hükümleri yürürlükten kaldırılan 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa göre sigortalı sayılanlardan;

a) En az 20 yıldan beri Bakanlıkça tespit edilen maden işyerlerinin yeraltı işyerlerinde sürekli çalışan ve bu işlerde en az 5000 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödeyen sigortalılara yazılı talepleri halinde 28 inci maddenin ikinci fıkrasının (a) bendindeki yaş şartları aranmaksızın yaşlılık aylığı bağlanır.

b) En az 25 yıldan beri Bakanlıkça tespit edilen maden işyerlerinin yeraltı işyerlerinde yeraltı münavebeli işlerinde çalışan ve bu işlerde en az 4000 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödeyen sigortalılara da 28 inci maddenin ikinci fıkrasının (a) bendindeki yaş şartları aranmaksızın 8100 gün prim ödemiş sigortalılar gibi yaşlılık aylığı bağlanır.c) 50 yaşını dolduran ve malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tâbi çalışmalarının en az 1800 gününü Bakanlıkça tespit edilen maden işyerlerinin yeraltı işyerlerinde geçirmiş olan sigortalılara da birinci fıkrada belirtilen diğer şartlarla yaşlılık aylığı bağlanır.Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce sigortalı olanların, bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra dördüncü fıkrada belirtilen şekilde geçen prim ödeme gün sayılarına, her bir yıl için 90 gün fiilî hizmet süresi zammı eklenir.”

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Dava dilekçelerinde, Anayasa'nın 2., 5., 6., 7., 8., 10., 11., 13., 17., 49., 56., 60., 73., 90., 123. ve 153. maddelerine dayanılmıştır.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, 29.6.2006 ve 20.7.2006 tarihlerinde yapılan ilk inceleme toplantılarında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma isteminin bu konudaki raporun hazırlanmasından sonra karara bağlanmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV- BİRLEŞTİRME KARARI

20.7.2006 günlü ilk inceleme toplantısında, 31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'un yukarıda belirtilen maddelerinin iptali istemiyle açılan 2006/100 Esas sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle, 2006/111 Esas sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin 2006/111 Esas sayılı dosya üzerinden yürütülmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen Yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 30. maddesinin birinci fıkrası gereğince Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Murat Başeskiöğlü, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkan Vekili Birol Aydemir, Başkan Yardımcısı Tahsin Güney, Başkan Yardımcısı Mehmet Ali Özyer, Danışman Hüseyin Çelik, Emekli Sandığı Tahsisler Daire Başkanı Veysel Uyar ve Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Önder İnce'nin 5.12.2006 günlü sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- GENEL OLARAK

5510 sayılı Yasa ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu, 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu, 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu, 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu kapsamında bulunanlar sosyal güvenlik ve sağlık hizmetleri yönünden aynı sisteme bağlı tutulmuşlardır.

Yasa'nın genel gerekçesinde konuyla ilgili olarak, “yeni emeklilik sigortası rejimi ile halen devlet memurları, hizmet akdine göre ücretle çalışanlar, tarım işlerinde ücretle çalışanlar, kendi hesabına çalışanlar ve tarımda kendi hesabına çalışanları kapsayan beş farklı emeklilik rejiminin, aktüeryal olarak hak ve yükümlülüklerin eşit olacağı tek bir emeklilik rejimine dönüştürülmesi planlanmaktadır.” denilmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesine göre, Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir. Bu maddede nitelikleri belirtilen sosyal hukuk devleti, insan haklarına dayanan, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişi hak ve özgürlükleriyle kamu yararı arasında adil bir denge kurabilen, çalışma hayatını geliştirmek ve ekonomik önlemler olarak çalışanlarını koruyan, onların insan onuruna uygun hayat sürdürmelerini sağlayan, milli gelirin adalete uygun biçimde dağıtılması için gereken önlemleri alan, sosyal güvenlik hakkını yaşama geçirebilen, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak sosyal adaleti ve toplumsal dengeleri gözeten devlettir. Çağdaş devlet anlayışı sosyal hukuk devletinin tüm kurum ve kurallarıyla Anayasa'nın özüne ve ruhuna uygun biçimde kurularak işletilmesini, bu yolla bireylerin refah, huzur ve mutluluğunun sağlanmasını gerekli kılar.

Sosyal hukuk devletinin somut göstergelerinden biri olan sosyal güvenlik hakkının yer aldığı, Anayasa'nın 60. maddesinde, “Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar” denilmektedir.

Sosyal güvenlik, bireylerin istek ve iradeleri dışında oluşan sosyal risklerin, kendilerinin ve geçindirmekle yükümlü oldukları kişilerin üzerlerindeki gelir azaltıcı ve harcama artırıcı etkilerini en aza indirmek, ayrıca sağlıklı ve asgari hayat standardını güvence altına alabilmektir. Bu güvencenin gerçekleştirilebilmesi için sosyal güvenlik kuruluşları oluşturularak, kişilerin yaşlılık, hastalık, malûllük, kaza ve ölüm gibi sosyal risklere karşı asgari yaşam düzeylerinin korunması amaçlanmaktadır.

Anayasa'nın 5. maddesinde, "İnsanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli koşulları hazırlamaya çalışmak" devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmış olup, bu kapsam içinde kişileri mutlu kılmak, onların hayat mücadelesini kolaylaştırmak, insan haysiyetine yaraşır onurlu bir hayat sürdürmelerini sağlamak gibi hususların da yer aldığı kuşkusuzdur.

Kişilere sağlanan bu anayasal güvencelerin yaşama geçirilebilmesi için Devlet tüm çalışanlara sosyal güvenlik hakkını sağlamak ve bunun için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür. Ancak, bu doğrultuda düzenlemeler yapılırken, sosyal güvenlik hakkından yararlanacak olanların hukuksal konumları gözetilerek aynı statüde bulunmayanların bu statülerinin gerekli kıldığı kurallara bağlı tutulmaları Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen kanun önünde eşitlik ilkesinin doğal bir sonucudur. Bu ilke, hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, aynı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Çalışma yaşamında kimilerinin hukuksal konularından kaynaklanan değişik kurallara bağlı tutulmaları, diğer çalışanlardan ayrıcalıklı duruma getirilmeleri anlamına gelmez. Yaptıkları işin özelliği nedeniyle aynı kurallara bağlı tutulamayanlar için de koşut düzenlemeler getirilerek ekonomik ve mali haklar yönünden eşitlik sağlanabilir.

Bu durumda, 5510 sayılı Yasa kapsamında bulunan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile diğer sigortalıların aynı hukuksal konumda bulunup bulunmadıklarının saptanması Anayasal denetim yönünden önem taşımaktadır.

Anayasa'nın 128. maddesinde Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görüleceği, memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği belirtilerek, memurlar ve diğer kamu görevlileri maddede sayılan özlük hakları bakımından yasal güvenceye kavuşturulmuştur.

Anayasa Mahkemesi'nin önceki kararlarında da belirtildiği gibi, memur statüsü ile emekli statüsü arasında organik bir bağ bulunduğundan memur statüsünde yapılan değişiklikler doğal olarak emekli statüsünde de etkisini göstermektedir. Bu nedenle memurun sosyal güvenlik haklarından biri olarak emeklilik de Anayasa'nın 128. maddesinde belirtilen memurların ve diğer kamu görevlilerinin "diğer özlük işleri" kapsamında aynı yasal güvence içindedir.

Kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri yürüten Devlet memurlarının hukuki rejimi çağdaş personel hukukuna uygun olarak sınıflandırma, kariyer ve liyakat esaslarına dayanmaktadır. Devlet memurları, görevlerinin gerektirdiği niteliklere ve mesleklerine göre sınıflara ayrılmakta, kariyerlerine, yürüttükleri hizmet için gerekli bilgilerine ve yetiştirme şartlarına uygun biçimde, sınıflarında en yüksek derecelere kadar ilerleme imkanı sağlamaktadır. Kamu hizmetlerine alınmada ve görevde yükselmeye ise kamu personelinin nitelikleri, başarıları, işe bağlılıkları gibi liyakat ölçütleri dikkate alınmaktadır. Ayrıca, memurlar ve diğer kamu görevlileri atama işlemiyle idarenin tek tarafı olarak idare hukuku esaslarına göre önceden nesnel kurullarla belirlediği statü içine girmekte ve kamu gücünü kullanma yetkisine sahip bulunmaktadır. Bunlara üstlendikleri kamu hizmetinin karşılığı olarak Devlet bütçesinden maaş, ücret, ödenek gibi isimler altında ödeme yapılmaktadır. Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin hukuksal konularından kaynaklanan özellikleri, Anayasa kurallarına da yansımış, Anayasa'nın 51. maddesinde işçi niteliği taşımayan kamu görevlilerinin bu alandaki haklarının kapsam, istisna ve sınırlarının düzenlenmesinin gördükleri hizmetin niteliğine uygun olarak kanunla yapılması öngörülmüş, 53. maddesinde kamu görevlilerine ilişkin toplu görüşmelerle ilgili son karar Bakanlar Kurulu'nun takdirine bırakılmış, 54. maddesinde grev hakkı yalnız işçilere tanınmış; 68. maddede sayılan kamu görevlileri için siyasi partilere üye olma yaşa getirilmiş, 70. maddede kamu hizmetlerine girme hakkına yer verilmiş, 76. maddede belirlenen kamu çalışanlarının görevlerinden çekilmedikçe aday olmalarına ve milletvekili seçilmelerine izin verilmemiş, 129. maddede memurların ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davalarının kendilerine rücu edilmek kaydıyla ancak idareye karşı açılacağı, ceza kovuşturmasının ise kanunla belirlenen istisnalar dışında kanunun göstereceği merciin iznine bağlı olduğu belirtilmiştir. Anayasa'da ayrıca Cumhurbaşkanı, yasama organı üyeleri, bakanlar, yükseköğretim kurumları üyeleri, hakim ve savcılar, yüksek mahkeme üyeleriyle ilgili özel düzenlemeler öngörülmüştür.

Kamu kesimi için özlük hakları olarak değerlendirilen sosyal güvenlik kapsamındaki haklar da Anayasa'nın 128. maddesinde belirtilen diğer haklar gibi kamu hukuku kurallarına bağlı olmasına karşın, işçi ile işveren arasındaki hak ve yükümlülükler tarafların özgür iradesi ile belirlenen iş hukuku alanına giren sözleşmelere dayanır. Bu bağlamda, bir hizmet sözleşmesine dayanarak bir veya birkaç işveren tarafından çalıştırılan işçiler ile bağımsız çalışanların zorunlu ve isteğe bağlı olarak sosyal güvenlikleri de öteden beri memur ve diğer kamu görevlilerinden farklı olarak prim esasına dayalı sigorta sistemiyle sağlanmaktadır. Prim ise, yasanın kendilerine karşı güvence sağladığı sosyal risklerden birinin gerçekleşmesi halinde yapılacak sigorta yardımlarıyla kurum yönetim giderlerinin karşılığı olarak sigortalı ve işverenden, sigortalının kazancının veya basamak göstergesinin belli bir yüzdesi üzerinden alınan parayı ifade etmektedir. İşçi statüsündeki sigortalılar çalışmalarıda İş Kanunu'na, kendi nam ve hesabına çalışanlar ise 1479 sayılı Yasa'ya tabi oldukları için, bunların sosyal güvenlik haklarındaki prime dayalı sigorta esası, özel sigortaya benzer bir nitelik de taşımaktadır.

Tarihi süreç içinde geçmişte "sosyal sigorta"dan çok daha eskilere dayanan ve memurların sosyal güvenlik hakkının en önemli güvencesi olan emekli maaşı, önceki hizmetler de gözetilerek verildiğinden, devletin mali olanaklarının yeterliliği ve adil ölçüler içinde görevlerinin niteliğine uygun olmalıdır. Hukuk sistemimizde de bugüne kadar emekli maaşının hesaplanmasında, belirtilen özellikler dikkate alınarak hizmet süresi, yaş, görevin önemi, alınan ve alınmakta olan maaşlar ve kesenekler gibi unsurların etkili olduğu görülmektedir.

Yasa koyucunun Anayasa'nın 7. maddesi uyarınca sahip olduğu genel düzenleme yetkisi kapsamında bulunan konuların, 128. maddede özel olarak vurgulanarak yasa ile yapılmasının Anayasa buyruğu haline getirilmesi, Devletin en temel işlevlerinden olan kamu hizmetinin görülmesindeki yeri tartışmasız olan kamu görevlileri için statülerine, yaptıkları görevin gereklerine uygun, emeklileri için de önceki statüleri ile uyumlu ayrı yasal düzenleme yapılmasını gerekli kılmaktadır. Ancak, düzenlemenin aynı hukuksal konumda bulunmayanların bu özelliklerini ve farklılıklarını yansıtmak koşuluyla aynı veya başka bir yasa içinde yapılması hususu kuşkusuz yasa koyucunun takdiri içindedir. Bu durumda, sosyal güvenlik hakkının yansımalarından biri olan emekli maaşının, sigorta esasına göre ödenen yaşlılık aylığı ile benzerlikleri bulunsa da amacı ve özellikleri bakımından önemli farklılıklar gösterdiği bir gerçektir. Bu farklılıklarına karşın emekli maaşının hesaplanmasında da yaş, hizmet süresi ve emeklilik kesenekleri gibi hususların belirleyici olması doğaldır.

Yasa koyucunun, memurlara ödenecek emekli maaşı ile diğer çalışanlara ödenecek yaşlılık aylığının hesaplanmasında, bunların benzerliklerini ve farklılıklarını dikkate alarak, aktüeryal dengeleri bozmadan düzenlemeler yapması olanağı bulunduğu ve bu konudaki takdirin ise kendisine ait olduğu açıktır.

Belirtilen nedenlerle, 5510 sayılı Yasa'da, aynı hukuksal konumda bulunmayan memurlar ve diğer kamu görevlileri ile bunlar dışında kalan sigortalıların yukarıda belirtilen özellikleri gözetilmeksizin aynı sisteme bağlı tutulması, Anayasa'nın 2., 10. ve 128. maddelerine aykırıdır. Dava konusu düzenlemelerin memurlar ve diğer kamu görevlileri yönünden iptali gerekir.

Haşim KILIÇ, Sacit ADALI ve Serruh KALELİ bu görüşlere katılmamışlardır.

Anayasa'nın 56. maddesinin üçüncü fıkrasında, "Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler. Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir. Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir." denilmektedir. Buna göre Devlet, sağlık hizmetlerini yürütürken herkesin bu hizmetten yararlanması amacıyla eşgüdüm sağlayacak genel esasları belirleyecektir. Maddede yer alan Devletin bu görevini kamu ve özel kesimdeki sağlık ve sosyal kurumlardan yararlanarak onları denetleyerek yerine getireceğine ilişkin kural da bu görüşü doğrulamakta, tüm sağlık hizmetlerinin sadece Devlet tarafından değil, fakat onun gözetim ve denetimi altında aynı alanda hizmet veren kurum ve kuruluşlarca da görülebileceğini ortaya koymaktadır.

5510 sayılı Yasa ile sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde görülebilmesini sağlamak amacıyla genel sağlık sigortası kurulması öngörülmüştür. Yasa'nın genel gerekçesinde beş farklı emeklilik rejiminin aktüeryal olarak hak ve yükümlülüklerin eşit olacağı tek bir emeklilik rejimine dönüştürülmesinin planlandığı, buna koşut olarak sağlık hizmetlerinin düzenlenmesinde de aynı anlayışın esas alındığı anlaşılmaktadır. Oysa, yukarıda da belirtildiği gibi memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yürüttükleri kamu hizmetine bağlı olarak hukuksal konuları, diğer çalışanlardan bir çok bakımdan farklılıklar göstermektedir.

Çalışmakta olanları ve emeklileri kapsayan genel sağlık sigortasından yararlanma hakkı da, Anayasa'nın 128. maddesinde memurlar ve diğer kamu görevlileri için yasayla düzenlenmesi öngörülen haklar arasında bulunduğundan, üstlendikleri kamu hizmetinin aksamadan yürütülmesi ve hizmet alanlar yönünden de olumsuzluklar yaşanmaması için bu hususların da memurların diğer hakları gibi onlara ilişkin düzenleme içinde ayrıca yer alması Anayasal bir gerekliliktir.

Açıklanan nedenlerle genel sağlık sigortası kapsamındaki dava konusu kurallar belirtilen özellikleri taşıması nedeniyle memurlar ve diğer kamu görevlileri yönünden Anayasa'nın 2., 10. ve 128. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, A. Necmi ÖZLER ve Serruh KALELİ bu görüşlere katılmamışlardır.

B- İPTALİ İSTENİLEN KURALLARIN İNCELENMESİ

1- 3. Maddenin (29) Numaralı Bendinin İncelenmesi

Dava dilekçelerinde, Yasa'nın 3. maddesinin (29) numaralı bendinin, kamu görevlilerine bağlanacak yaşlılık aylıklarının bugüne göre daha düşük olmasına yol açacağı gibi çalışırken ele geçen ile emekli olduğunda alınacak tutar arasındaki farkı artıracacağı, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun, 4447 sayılı Yasa'nın 7. maddesiyle değişik 61. maddesinin ikinci fıkrasına göre emekli aylıklarının en son temel yıllık kentsel yerler tüketici fiyatları indeksindeki artış oranı ve gayrisafı yurt içi hasıla sabit fiyatlarla gelişme hızı kadar ayrı ayrı artırılmasının öngörülmesine rağmen, iptali istenilen kuralla emekli aylıklarına refah payının yansıtılmadığı, bu nedenlerle kuralın Anayasa'nın 2., 5., 11., 13. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın 3. maddesinin (29) numaralı bendi ile güncelleme katsayısı, 4. madde kapsamında sigortalı sayılanların, her yılın Kasım ayına ait kanunî süresi içinde verilen belgelerindeki prim tahakkukları üzerinden bulunacak ortalama prime esas günlük kazancın, bir önceki yılın aynı ayına ait ortalama prime esas günlük kazançta göre değişim oranı ile her yılın Aralık ayına göre Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan en son temel yıllık tüketici fiyatları genel indeksindeki değişim oranının toplamının yarısına (1) tam sayısının ilave edilmesi sonucunda bulunan değer olarak tanımlanmıştır. Buna göre, güncelleme katsayısı formülünde iki temel unsur bulunmaktadır. Birincisi, her yılın Kasım ayına ait Türkiye'deki bütün sigortalıların kanunî süresi içinde verilen belgelerindeki prim tahakkukları üzerinden bulunacak ortalama prime esas günlük kazançtaki bir önceki yılın aynı ayına ait ortalama prime esas günlük kazançta göre değişim oranı, ikincisi ise, her yılın Aralık ayına göre Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan en son temel yıllık tüketici fiyatları genel indeksindeki değişim oranıdır. Belirtilen her iki sonucun toplanıp ikiye bölünmesiyle, güncelleme katsayısı bulunmaktadır.

Yukarıda genel açıklama bölümünde belirtildiği gibi, memurlar ve diğer kamu görevlileri dışındaki sigortalılar aynı hukuksal konumda bulunmadıklarından, Kural memurlar ve diğer kamu görevlileri yönünden Anayasa'nın 2., 10. ve 128. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Kural, memurlar ve diğer kamu görevlileri dışında kalan sigortalılar yönünden incelendiğinde ise; güncelleme katsayısı TÜFE değişim oranının yarısı ile kuralda belirtilen şekilde Türkiye'deki bütün sigortalıların prim tahakkuklarına göre hesaplanacak ortalama prime esas günlük kazancın yarısından oluşmaktadır. Formülde, sadece enflasyon karşısındaki değer kayıplarını önleyen TÜFE değişim oranının esas alınması, büyüyen ekonomiden bireye düşecek refah payının gözetilmemesi ve formüldeki katsayının eksi çıkması olasılığına karşı asgari bir sınırın da öngörülmemesi sosyal hukuk devleti ve sosyal güvenlik ilkeleri ile bağdaşmamaktadır.

Bu nedenlerle Kural, Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir. Haşim KILIÇ ve Serruh KALELİ bu görüşlere farklı gerekçe ile katılmışlardır. Sacit ADALI ise bu görüşlere katılmamıştır.

Kuralın Anayasa'nın 5. ve 13. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2- 18. Maddenin İkinci Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Yasa'nın 18. maddesinin ikinci fıkrasındaki "*genel sağlık sigortası dahil prim ve her türlü borçlarının ödenmiş olması şartıyla*" bölümüyle, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre sigortalı sayılanların hastalıkları halinde geçici iş göremezlik ödeneğinden yararlanmalarının prim borçlarının bulunmaması koşuluna bağlandığı, sosyal dayanışmanın alışveriş gibi görülemeyeceği, serbest meslek mensubunun prim borcu olduğu için iş göremezlik ödeneğinden yoksun bırakılmasının, sosyal güvenlik ve sosyal dayanışma ilkelerine uymadığı, sigortalıya sağlanacak sosyal güvenliğin sosyal dayanışmadan ayrı düşünülmesinin, 1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 22. ve 25. maddelerine dolayısıyla Anayasa'nın 90. maddesine de aykırı olduğu, ayrıca ibaredeki "*her türlü borç*" kavramının hangi tür borçları kapsadığının ve içeriğinin belirsiz olması nedeniyle hukuk güvenliğini zedelediği, bu nedenlerle bölümün Anayasa'nın 2., 5., 11., 13., 60. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İptali istenilen bölümün de yer aldığı Yasa'nın 18. maddesinin ikinci fıkrasında "*4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendine göre sigortalı sayılanlara hastalıkları halinde geçici iş göremezlik ödeneği, genel sağlık sigortası dahil prim ve her türlü borçlarının ödenmiş olması şartıyla yatarak tedavi süresince veya yatarak tedavi sonrası bu tedavinin gereği olarak istirahat raporu aldıkları sürede ödenir.*" denilmektedir.

Geçici iş göremezlik ödeneği, sigortalının iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık hallerine bağlı olarak iş yerinde veya işinde çalışmaması nedeniyle, gelir kaybını karşılamak amacıyla Kurum tarafından yapılan para yardımdır.

Anayasa'nın 60. maddesinde, Devlete herkesin sosyal güvenlik hakkını sağlayacak gerekli tedbirleri alma ve teşkilat kurma görevinin yanında bu görevleri yerine getirmek için gelir elde etmek, bu gelirleri finansman yöntemlerine göre değerlendirmek ve sonuçta risklere maruz kalanlara dağıtmak yükümlülüğü de verilmiştir.

4. maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki sigortalılarda, işçi ve işveren sıfatı birleştiğinden, diğer sigortalılardan farklı olarak primler kendilerince ödenecektir. Bir işverene bağlı olarak çalışanların primlerinin Kuruma ödenmesi ise işverenin sorumluluğundadır. Dava konusu bölümle prim ve her türlü borçların ödenmiş olması koşulunun getirilmesi 4. maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki sigortalıların farklı konularından kaynaklanmaktadır. Yasa koyucu primlerin tahsilindeki güçlükleri de gözetenek, bunların iradi olarak ödenip ödenmemesine göre toplanmalarında farklı yöntemler öngörebilir. Bu yöntemlerin belirlenmesi Anayasa'nın 60. maddesinde Devlete verilen yükümlülüğün de gereğidir.

Diğer taraftan, kuraldaki "*her türlü borç*" kavramının, anılan sigortalıların ödemekle yükümlü oldukları prim ve buna bağlı gecikme zammı ve faiz gibi ödemeleri kapsadığında kuşku bulunmamaktadır. Bu açıdan kavramın belirsiz olduğu söylenemez.

Yukarıda açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırı değildir, iptal isteminin reddi gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşlere katılmamıştır.

Kuralın Anayasa'nın 5., 13. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

3- 19. Maddenin Dördüncü ve Beşinci Fıkralarının İncelenmesi

a- Dördüncü Fıkranın İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre sigortalı sayılanlara, sürekli iş göremezlik geliri verilmesinin 19. maddenin dördüncü fıkrasında "*genel sağlık sigortası dahil prim ve her türlü borçlarının ödenmiş olması*" koşuluna bağlanmasının Anayasa'nın 2., 5., 11., 13., 60. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki sigortalılar için ilk defa öngörülen sürekli iş göremezlik geliri, iş kazası veya meslek hastalığı sonucu oluşan hastalık ve özürlü nedeniyle Kurumca yetkilendirilen sağlık hizmeti sunucularının sağlık kurulları tarafından verilen raporlarda meslekte kazanma gücünün en az % 10 oranında azalmasıyla bağlanmaktadır.

Yasa'nın 18. maddesinin ikinci fıkrasındaki iptali istenilen kural ile 19. maddesinin dördüncü fıkrasındaki kural, öngörülen koşul itibarıyla birbirine paralel niteliktedir.

Bu nedenle, Yasa'nın 18. maddesinin ikinci fıkrasındaki ret gerekçesi 19. maddenin dördüncü fıkrası için de geçerli olduğundan iptal isteminin reddi gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu sonuca farklı gerekçelerle katılmışlardır.

Şevket APALAK bu görüşlere katılmamıştır.

Kuralın Anayasa'nın 5., 13. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

b- Beşinci Fıkranın İncelenmesi

Dava dilekçesinde, 19. maddenin iptali istenen beşinci fıkrasında, aynı statüdeki ve hatta aynı kurumdaki sigortalılar arasında farklı uygulamalara olanak sağlayan bir düzenleme yapılmasının, aynı kurumda çalışan ve aynı iş kazasında aynı oranda sakat kalan ve bu nedenle işten çıkartılan memur ile işçi arasında farklı bir uygulama yapılması sonucunu doğurabileceği, bu nedenle kuralın Anayasa'nın 2., 10. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kurulla, malûllük veya yaşlılık aylığına hak kazanamayan Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamındaki sigortalıya ödenen sürekli iş göremezlik derecesine göre hesaplanacak sürekli iş göremezlik gelir tutarı ile sürekli tam iş göremezlik geliri arasındaki farkın, sigortalının görevine son veren kamu kurumu tarafından Kurum'a ödenmesi, sigortalının tekrar çalışması veya malûllük ya da yaşlılık aylığına hak kazanması hallerinde ise, sürekli iş göremezlik gelirinin, sürekli iş göremezlik derecesine göre ödenmeye devam edilmesi öngörülmektedir.

Kuralda sözü edilen "*sürekli tam iş göremezlik*", sigortalının, iş kazası veya meslek hastalığı sonucu oluşan hastalık ve özürlü nedeniyle meslekte kazanma gücünün % 100 oranında azalmış olduğunun Kurumca tespit edilmesidir. "*Sürekli kısmi iş göremezlik*" ise, % 10'dan az olmamak üzere % 100'e varmayan (yani % 99,99'a kadar) beden gücü ve ruh arızası halidir.

Kural, yukarıda genel açıklama bölümünde belirtilen gerekçelerle, Anayasa'nın 2., 10. ve 128. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Haşim KILIÇ, Sacit ADALI ve Serruh KALELİ bu görüşlere katılmamıştır.

4- 27. Maddenin Birinci Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Yasa'nın 27. maddesinin birinci fıkrasında, malûliyet aylığının 9000 gün üzerinden hesaplandığında, aylık bağlama oranının % 55'e veya birinin bakımına muhtaç durumda ise % 65'e karşılık geldiği, dolayısıyla, 506, 1479, 2926 ve 5434 sayılı kanunlara tabi sigortalıların sosyal güvenliklerinin bugün mevcut olan koruma düzeyinin gerisinde kalmasına yol açtığı, ayrıca yaşlılık aylığının hesaplanmasında aylık bağlama oranlarındaki düşüşler ile güncelleme katsayısı nedeniyle ortaya çıkması muhtemel reel kayıpların da bu gerilemeyi artıracığı, sigortalıların malûliyet aylıklarının düşürecek kuralın, bu nedenle Anayasa'nın 2., 5., 11., 13., 60. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kurala, asgari malûllük aylığı alma koşullarını taşıyan sigortalılardan, prim ödeme gün sayısı 9000 günün altında olanlar için, sigortalıların lehine 9000 gün üzerinden; 9000 gün ve üzerinde olanlar için ise, toplam prim ödeme gün sayısı üzerinden 29. madde hükümlerine göre malûllük aylığının hesaplanması öngörülmektedir.

Kural, yukarıda genel açıklama bölümünde belirtildiği üzere, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden, Anayasa'nın 2., 10. ve 128. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Haşim KILIÇ, Sacit ADALI ve Serruh KALELİ bu görüşlere katılmamıştır.

Kuralda malûllük aylığının hesaplanmasında, Yasa'nın 29. maddesi hükümlerine yapılan yollama nedeniyle, 29. maddenin ikinci fıkrasında belirtilen hesaplamadaki güncelleme katsayısı uygulanacaktır.

Yasa'nın Anayasa'ya aykırılığı belirlenen 3. maddesinin (29) numaralı bendindeki güncelleme katsayısının malûllük aylığının hesabında kullanılması, aynı gerekçelerle kuraldaki buna ilişkin bölümün de Anayasa'ya aykırılığı sonucunu doğurur. Bu nedenle, Kuralın "...29 uncu madde hükümlerine göre hesaplanır..." bölümü, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamı dışındaki sigortalılar yönünden Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Sacit ADALI bu görüşe katılmamıştır.

Kuralın "...29 uncu madde hükümlerine göre hesaplanır..." dışındaki bölümü uyarınca, prim ödeme gün sayısı 9000 günün altında kalanlar için 9000 gün prim ödenmiş gibi sayılarak bu rakam üzerinden yapılacak aylık bağlama hesabının malul sigortalı lehine olacağı kuşkusuzdur. Sigortalı için kazandırıcı nitelikteki bu hakkın sosyal hukuk devletinin birey lehine bir yansıması olduğunda duraksanmaz. Bu nedenlerle, anılan bölüm, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamı dışındaki sigortalılar yönünden Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırı değildir, iptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 5., 13. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

5- 28. Maddenin İkinci Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçelerinde, Ülkemizde ortalama yaşam süresinin 66 yıl olduğu, tüm sigortalılar yönünden emekli aylığı bağlama yaş sınırının zaman içinde de olsa 65'e yükseltilmesinin, gelecek kuşakların emeklilik hakkına kavuşmasını olanaksız kılacağı, bu niteliği ile adil, makul ve ölçülü olmadığı, kadın için 58, erkek için 60 yaşını 01.01.2036 gününden önce dolduramayan sigortalıların, emeklilik yaşını kademeli olarak yükselten kurala bağlı olacakları ve bunun sonucunda, kendisine emekli aylığı bağlanabilmesi için 65'e kadar uzanan yaşları beklemek zorunda kalacakları, kişilerin koşulları kanunla belirlenmiş bir statüye, devlete ve hukuki istikrara güvenerek girmelerinden ve kamu görevlisi olmalarından sonra bu statüde kanunla makul nedeni olmayan ve ölçüsüz biçimde hakları kısıtlayıcı ve özünü zedeleyici değişiklikler yapılmasının hukuk güvenliği, kazanılmış hakların korunması ve dolayısı ile hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmadığı, kuralın Anayasa'nın 2., 5., 13., 60. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kural, yukarıda genel açıklama bölümünde belirtildiği üzere, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden, Anayasa'nın 2., 10. ve 128. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Haşim KILIÇ, Sacit ADALI ve Serruh KALELİ bu görüşlere katılmamıştır.

Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamı dışında kalan diğer sigortalılar yönünden ise:

İkinci fıkranın (a) bendinde, ilk defa 5510 sayılı Yasa'ya tabi olarak sigortalı olacakların yaşlılık aylığından yararlanabilmeleri için kadınlarda 58, erkeklerde 60 yaşını doldurmak ve en az 9000 gün prim ödeme koşulu birlikte aranmaktadır.

Geçici 6. maddenin yedinci fıkrasının (a) bendinde Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalılar yönünden, 28. maddenin ikinci fıkrasında yaşlılık aylığı bağlanmasında öngörülen 9000 gün prim ödeme koşulunun, 1.1.2007 ilâ 31.12.2007 tarihleri arasında sigortalı sayılanlar için 7100 gün olarak, 1.1.2008 tarihinden itibaren sigortalı sayılanlar için ise her takvim yılı başında 7100 güne 100 gün eklenmek suretiyle 9000 günü geçmemek üzere 2026 yılına kadar artırılması öngörülmektedir. Böylece kurala tabi sigortalıların 9000 gün prim koşuluna kademeli şekilde geçişlerinin sağlanmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır.

Öte yandan, 1479 sayılı Yasa'nın 35. maddesinde de Bağ-Kur sigortalıları için 9000 gün prim gününe karşılık gelen 25 tam yıl prim ödeme koşulu öngörülmesi nedeniyle norm ve standart birliğinin sağlanması amacına uygun olarak Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamına giren çalışanlar için de aynı gün sayısındaki prim ödeme koşulunun getirildiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda sosyal güvenlik sistemindeki olumsuzlukların ortadan kaldırılması amacı ile çalışanların emekli yaş haddi ve prim ödeme gün sayılarının belirli bir ölçü ve denge gözetilerek yükseltilmesi sosyal güvenlik hakkını ortadan kaldıran veya onu kullanılmayacak ölçüde sınırlayan bir düzenleme olarak nitelendirilemez.

Açıklanan nedenlerle, 28. maddenin ikinci fıkrasının (a) bendi Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırı değildir, iptal isteminin reddi gerekir.

Fıkranın (b) bendinde ise, (a) bendinde belirtilen kadınlarda 58, erkeklerde 60 yaş koşulu 1.1.2036 tarihinden itibaren, iki yılda bir artırılarak yükseltilmekte, 2048 yılında kadın ve erkek için 65 olarak öngörülmektedir.

Kurala ilgili olarak Yasa'nın genel gerekçesinde, mevcut sosyal güvenlik kurumlarının finansman konusunda çözülmesi gereken önemli sorunların bulunduğu, Türkiye'nin nüfus yapısında orta ve uzun dönemde meydana gelmesi

beklenen değişimin de gözetilerek zorunlu prim ödeme süresinin ve emeklilik yaşının düzenlendiği, dünya standartlarının altında kalan bu koşulların düzeltilmediği takdirde sorunların daha da büyüyeceği belirtilmiştir.

Türkiye'nin demografik yapısı konusunda veri olarak kabul edilen resmi belgelerde ortalama yaşam süresinin yükseldiği, çalışabilir nüfusun yaşlı nüfusa oranının azaldığı ve nüfusun hızla yaşlandığı belirtilmektedir. Buna karşın, sosyal güvenlik kurumlarına bağlı olarak çalışanların emeklilikleri için öngörülen yaş haddinin aynen korunması durumunda Kurumun finansman sorununun daha da büyüyeceği gözetildiğinde bu sınırın aktüeryal dengelere göre zaman içinde yükseltilmesinin yasa koyucunun takdirinde olduğu açıktır.

Kaldı ki, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) "Sosyal Güvenliğin Asgari Normları Hakkında 102 Sayılı Çalışma Sözleşmesi"nin 25. maddesinde, yaşlılık yardımının yapılabilmesi için mevzuatla belirlenecek yaş haddinin 65 yaşından yukarı olmaması gerektiği belirtilmiştir.

Öte yandan, kuralın 1.1.2007'den itibaren ilk defa sigortalı olacaklar için uygulanacak olması, ne zaman emekli olunacağının öngörülebilmesi ve 1.1.2036 yılından başlayarak kademelendirilmesi, bazı iş kollarında çalışanlar ile sigortalıların özel durumları gözetilerek Kurala 28. maddede istisnalar getirilmesi karşısında düzenlemenin adil ve makul olmadığından söz edilemez.

Bu durumda 28. maddenin ikinci fıkrasının (b) bendi Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırı değildir, iptal isteminin reddi gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşlere katılmamıştır.

Kuralın Anayasa'nın 5., 13. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

6- 29. Maddenin Birinci, İkinci, Üçüncü ve Beşinci Fıkralarının İncelenmesi

Dava dilekçelerinde, Yasa'nın 29. maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında, Emekli Sandığı iştirakçileri yönünden göreve başladıkları yıllarda daha düşük olan aylık öğeleri üzerinden hesaplanan prime esas kazançlarının yaşlılık aylığının belirlenmesinde dikkate alınması nedeniyle sonuca etkili olacağı, yaşlılık aylığı bağlama oranının düşürüldüğü de gözetildiğinde, kamu görevlilerine bağlanacak yaşlılık aylıklarının bugüne göre daha düşük olmasına yol açacağı ve çalışırken ele geçen toplam tutar ile emekli olduğunda alınacak toplam tutar arasındaki farkın yeniden artacağı, 506, 1479 ve 5434 sayılı yasalara tabi sigortalılar açısından güncelleme katsayısı ve aylık bağlama oranlarında düşüşler olacağı, diğer bir anlatımla daha az emekli aylığı bağlanması ve dolayısıyla yaşlılık riski karşısında koruma düzeyinde önemli ölçüde azalmalar olması gibi sonuçlar doğuracağından Yasa'nın 29. maddesinin; birinci ve beşinci fıkralarının 4. maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden, ikinci ve üçüncü fıkralarının ise tüm sigortalılar yönünden Anayasa'nın 2., 5., 10., 11., 13. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yaşlılık aylığının hesaplanması yöntemine ilişkin olarak, 29. maddenin birinci fıkrasında yaşlılık aylığının nasıl hesaplanacağı, ikinci fıkrasında bu hesapta geçen ortalama aylık kazancın nasıl bulunacağı, üçüncü fıkrasında, birinci fıkradaki hesapta geçen aylık bağlama oranlarının 1.1.2007 ilâ 31.12.2015 tarihleri için % 2.5; 1.1.2016 tarihinden itibaren ise % 2 olacağı ve aylık bağlama oranının % 90'ı geçmeyeceği, beşinci fıkrasında ise yukarıdaki şekilde hesaplanan aylığın başlangıç tarihine göre nasıl artırılacağı öngörülmektedir.

29. maddenin birinci, ikinci, üçüncü ve beşinci fıkraları, yukarıda genel açıklama bölümünde belirtildiği üzere, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden, Anayasa'nın 2., 10. ve 128. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Haşim KILIÇ ve Serruh KALELİ maddenin, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamındaki sigortalılar yönünden birinci, ikinci ve beşinci fıkralarının iptaline farklı gerekçelerle katılmışlardır.

Anayasa'nın 65. maddesine göre Devletin sosyal ve ekonomik alanlardaki görevlerini mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getireceği gözetildiğinde, 29. maddenin üçüncü fıkrasındaki kural, 4. maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına girenler dışındaki sigortalılar yönünden Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı değildir, iptal isteminin reddi gerekir.

Öte yandan, ikinci fıkradaki ortalama aylık kazancın hesaplanmasında Yasa'nın 3. maddesinin (29) numaralı bendindeki güncelleme katsayısı uygulanacaktır. Yasa'nın 4. maddesinin (a) ve (b) bendi kapsamındaki yönünden Yasa'nın 3. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı belirlenen (29) numaralı bendindeki güncelleme katsayısının bu kuralda da uygulanacağının öngörülmesi nedeniyle ikinci fıkradaki kural Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Birinci, ikinci, üçüncü ve beşinci fıkralardaki kuralların iptali yönünden Sacit ADALI bu görüşlere katılmamıştır.

Haşim KILIÇ ve Serruh KALELİ, maddenin üçüncü fıkrasının Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden iptaline ilişkin görüşlere katılmamıştır.

Kuralların Anayasa'nın 5., 13. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

7- 30. Maddenin Dördüncü Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, sosyal güvenlik destek priminde yapılan artışların, sistemin açık yükünün mevcut sigortalılara yükletilmesine yol açacağı, yurttaşların emeklilik dönemlerinde de çalışmaya devam etmelerinin nedeninin, kazanma hırsı veya servet edinme arzusu değil, insan onuruna yaraşmayan yaşlılık aylığı ile geçinmek zorunda bırakılmalarının olduğu, sosyal güvenlik destek primi oranlarındaki bu artışların, tüm emekli sigortalıların çalışma hayatı dışına itilmeleri sonucunu doğuracağı, kuralın, sosyal dışlayıcılığı engelleyen asgari bir sınırın varlığını göz önünde tutmadığından "sosyal devlet" ilkesi ile bağdaşmadığı ve sosyal devletin asli görevlerinden olan vatandaşların sosyal güvenlik haklarını sağlama ödevini gereğince yerine getirmesini engelleyerek sosyal güvenlik haklarını adil ve makul olmayan biçimde, ölçüstüzce sınırlandırdığı, bu nedenlerle Anayasa'nın 2., 5., 11., 13., 60. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

30. maddenin üçüncü fıkrasına göre, yaşlılık aylığı almakta iken sigortalı olarak yeniden çalışmaya başlayanlar veya yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında çalışmaya veya ikamete dayalı sosyal yardım almaya başlayanların yaşlılık aylıkları, çalışmaya başladıkları veya ikamete dayalı sosyal yardım almaya başladıkları tarihi takip eden ödeme dönemi başında kendiliğinden kesilecektir.

Yasa'nın 30. maddesinin dördüncü fıkrasıyla, yaşlılık aylığı almakta iken 5510 sayılı Yasa'ya tabi olarak yeniden çalışmaya başlayanlar veya 4. maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında faaliyete devam edeceğini beyan edenlerin,

aylıklarının kesilmemesi için yazılı istekte bulunmaları halinde, 80. maddeye göre tespit edilen prime esas kazançları üzerinden 81. maddenin (e) bendi gereğince sosyal güvenlik destek primi alınması öngörülmektedir.

Bu durumda kural, yaşlılık aylığı almakta iken Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) veya (b) bendi kapsamında yeniden çalışmaya başlayanlar için uygulanacaktır.

Yasa'nın 81. maddesinin (e) bendi uyarınca, sosyal güvenlik destek primi oranı, maddenin (a), (c) ve (f) bentlerinde belirtilen prim oranlarının toplamı kadardır. Sigortalı ve işveren hissesi bu bentlerde belirtilen oranlardadır. Buna göre, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamına giren sigortalılar için %14'ü sigortalı tarafından, %19,5 ilâ %25 arası işvereni tarafından; birinci fıkranın (b) bendi kapsamına giren sigortalılarda ise, işçi ve işveren sıfatı sigortalıda birleştiğinden bunlar için %33,5 ilâ %39 oranındaki sosyal güvenlik destek primi kendileri tarafından ödenecektir.

Kuralla, yaşlılık aylığı almakta iken Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında yeniden çalışmaya başlayan sigortalılar için, önceden % 7,5 olan sosyal güvenlik destek primi % 14'e yükseltirken; Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında yeniden çalışmaya başlayan sigortalılar için % 10 olan oran, % 33,5 ilâ % 39'a yükseltilmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen sosyal hukuk devletinde, sosyal güvenliğin sağlanabilmesi için sigortalıların katkısı zorunlu bulunmakta ise de, bu katkının adil ve ölçülü olmasının da gözetilmesi gerekir.

Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerindeki sigortalılar için öngörülen sosyal güvenlik destek primi oranları, anılan (b) bendi kapsamındaki sigortalılar yönünden sigorta primlerinin tamamının kendileri tarafından ödeneceği de gözetildiğinde, % 10 olan prim oranının % 33,5 ilâ % 39'a yükseltilmesi makul ve ölçülü olarak kabul edilemez.

Kuralın "... 81 inci maddenin (e) bendi gereğince sosyal güvenlik destek primi alınır." bölümü Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki sigortalılar yönünden Anayasa'nın 2., 5. ve 60. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 13. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

Diğer sigortalılara uygulanan prim oranları yönünden bir ölçüsüzlük bulunmadığı sonucuna varıldığından bölüm, Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırı değildir, iptal isteminin reddi gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR ve Serruh KALELİ bu görüşe katılmamıştır.

Sosyal devlet ilkesinin gerçekleştirilebilmesi için sosyal sigortacılık faaliyetinin sürdürülebilmesine yönelik bir uygulama olduğu anlaşılan, kuralın iptal edilen bölüm dışında kalan kısmı, Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırı değildir, iptal isteminin reddi gerekir.

8- 31. Maddenin Birinci Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, 5510 sayılı Yasa'nın 31. maddesinin birinci fıkrasının, 3. maddenin (29) numaralı bendi de gözetildiğinde, Anayasa'nın 2., 10. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kuralla, 28. maddenin birinci fıkrasındaki, yaşlılık sigortasından sigortalıya sağlanan haklardan "toptan ödeme" konusu hükme bağlanmakta, Yasa'nın 3. maddesinin (29) numaralı bendindeki güncelleme katsayısı ile hesaplama öngörülmektedir.

Kural, yukarıda genel açıklama bölümünde belirtildiği üzere, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden, Anayasa'nın 2., 10. ve 128. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Haşim KILIÇ ve Serruh KALELİ kuralın iptaline farklı gerekçelerle katılmışlardır.

Yasa'nın 3. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı belirlenen (29) numaralı bendindeki güncelleme katsayısının, bu kuralda da uygulanacağı öngörülmesi nedeniyle birinci fıkradaki kural, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamı dışındaki sigortalılar yönünden Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Sacit ADALI bu görüşlere katılmamıştır.

9- 40. Maddedeki Cetvelin 8., 12., 13. ve 14. Sıralarındaki Düzenlemelerin İncelenmesi

Dava dilekçelerinde, 40. maddedeki düzenleme ile fiili hizmet zammı eklenmesi gereken kimi ağır ve çalışanı yıpratıcı işleri yapanlar arasında ayırım yapılmış olduğundan aynı hukuksal durumda bulunanlar arasında eşitsizliğe yol açıldığı, Cetvelin, 8., 12., 13. ve 14. sıralarındaki kişilere çalışmalarını nedeniyle fiili hizmet süresi zammından yararlanmaları mümkün kılındığı halde, kamu dışında benzer çalışmalarını yürütenlerin fiili hizmet süresi zammından yararlandırılmadıkları için Cetvelin 8., 12., 13. ve 14. sıralarındaki düzenlemelerin Anayasa'nın 2., 10. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın 40. maddesinde, cetvelde gösterilen sigortalılar için, her 360 gün (1 yıl) için karşılığında gösterilen prim gün sayılarının fiili hizmet zammı olarak eklenmesi öngörülmüştür.

Cetvelin;

(8) numaralı sırasında, "Asaleti onaylanmış olmak şartıyla adaylıkta geçirilen süreler dahil polis, komiser yardımcısı, komiser, baş komiser, emniyet amiri, emniyet müdürleri ile bu ve daha yukarı maaş ve derecelerdeki emniyet mensupları, Milli İstihbarat Teşkilatı mensupları",

(12) numaralı sırasında, "Türkiye Radyo - Televizyon Kurumunda haber hizmetini yapan ve haber hizmetlerinde fiilen çalışan; Daire Başkanı, Başkan Yardımcısı, Müdür, Müdür Yardımcısı, Şef, Muhabir, Stajyer Muhabir, Başspiker, Redaktör Spiker, Spiker, Stajyer Spiker, Masa Şefi, Başkameraman, Şef Kameraman, Kameraman, Kamera Asistanı, Başmontajcı, Şef Montajcı, Montajcı, Stajyer Montajcı, Redaktör, Mütercim, Fotoğrafçı, Işıklı, Sesçi, Başteknisyen, Şef Teknisyen, Teknisyen, Baştelekçi, Şef Teleksçi, Teleks Operatörü"

(13) numaralı sırasında, "Tarım Bakanlığı Ziraî Mücadele ve Karantina Teşkilatı ile Veteriner Teşkilatında vazife gören memur ve hizmetliler",

(14) numaralı sırasında, "Devlet Tiyatrosu sanatçıları, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının şef ve üyeleri" yer almaktadır.

Maddeyle, fiili hizmet zammı süresinin sigortalılık süresine ilave edilmesine ilişkin uygulamaya son verilerek, bu sürelerin prim ödeme gün sayısına ilave edilmesi uygulaması getirilmiştir.

40. maddede yer alan Cetvelin 8., 12., 13. ve 14. sıralarındaki düzenlemeler, yukarıda genel açıklama bölümünde belirtildiği üzere, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden, Anayasa'nın 2., 10. ve 128. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Serruh KALELİ, Cetvelin 12. ve 14. sıralarındaki düzenlemelerin iptaline farklı gerekçeyle katılmıştır.

Haşim KILIÇ ve Sacit ADALI bu görüşlere tümüyle katılmamış, Serruh KALELİ ise Cetvelin 8. ve 13. sıralarındaki düzenleme yönünden bu görüşlere katılmamıştır.

10- 46. Maddenin Dördüncü ve Beşinci Fıkralarının İncelenmesi

Dava dilekçelerinde, 46. maddenin dördüncü fıkrasının, TC. Emekli Sandığı iştirakçisi olanlar hakkında 82. maddedeki üst sınıra aranmayacağını belirtilerek, aylık gelirlerinin tümünden prim kesintisinin yapılmasının olanaklı kılındığı, bu durumun görev aylıklarının azalmasına neden olacağı, ayrıca aynı hukuki statü içinde diğer sigortalılarla karşılaştırıldığında eşitlik ilkesine aykırı davranılması nedeniyle Anayasa'nın 2., 5., 10. ve 60.; beşinci fıkrasının ise, aynı tarihte ve aynı kurumda işe başlayıp çalıştıkları sürece hastalık nedeniyle istirahatlı kalan memur ve işçinin, farklı zamanlarda emeklilik hakkını kazanmasına yol açabileceğinden Anayasa'nın 2., 10. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kuralın dördüncü ve beşinci fıkraları, yukarıda genel açıklama bölümünde belirtildiği üzere, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden, Anayasa'nın 2., 10. ve 128. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Haşim KILIÇ, Sacit ADALI ile Serruh KALELİ bu görüşe katılmamıştır.

11- 55. Maddenin İkinci Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçelerinde kuralda, yalnızca yıllık TÜFE oranı kadar artırma öngörülmesinin, ulusal gelirdeki artış payının emekli aylıklarına yansıtılmamasının, emeklilerin ulusal gelirden aldıkları payın daha da gerilemesine neden olacağı, 55. maddenin ikinci fıkrasının, 4447 sayılı Yasa'nın 24. maddesiyle değiştirilen 5434 sayılı Yasa'nın Ek 9. maddesinin birinci fıkrasının Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa'ya aykırı görülerek iptal edilmesine rağmen, Anayasa'nın 153. maddesi dikkate alınmaksızın, çalışan memurların maaş artışı ile emekli memurların maaş artışı arasında olduğu gibi, daha önce aynı görevlerde bulunan eski ve yeni emeklilerin maaşları arasında da büyük farkların ortaya çıkmasına neden olacak bir sistem getirilmesi nedeniyle kuralın Anayasa'nın 2., 5., 10., 11., 60. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

55. maddenin ikinci fıkrasında, 5510 sayılı Yasa'ya göre bağlanacak gelir ve aylıkların, her yılın Ocak ve Temmuz ödeme tarihlerinden geçerli olmak üzere, bir önceki altı aylık döneme göre Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan en son temel yıllık tüketici fiyatları genel indeksindeki değişim oranı kadar artırılarak belirleneceği öngörülmüştür.

Kural, yukarıda genel açıklama bölümünde belirtildiği üzere, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden, Anayasa'nın 2., 10. ve 128. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Haşim KILIÇ ve Serruh KALELİ kuralın iptaline farklı gerekçelerle katılmışlardır.

55. maddenin ikinci fıkrasındaki "Bu Kanuna göre bağlanan gelir ve aylıklar..." bölümü, 29. maddeye göre yapılacak aylık hesaplamasında, Yasa'nın 3. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı belirlenen (29) numaralı bendindeki güncelleme katsayısının uygulanacak olması nedeniyle Yasa'nın 4. maddesinin (a) ve (b) bendi kapsamındaki yönünden Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Kural, Anayasa'ya aykırı bulunarak iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 153. maddesi yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Sacit ADALI bu görüşlere katılmamıştır.

Öte yandan, 55. maddenin ikinci fıkrasının kalan bölümü ise, Anayasa'nın 65. maddesine göre Devletin sosyal ve ekonomik alanlardaki görevlerini mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getireceği gözetildiğinde, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına girenler dışındaki sigortalılar yönünden Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırı değildir, iptal isteminin reddi gerekir.

12- 63. Maddenin Birinci Fıkrasının (d) Bendi İle İkinci Fıkrasının İncelenmesi

a- Birinci Fıkranın (d) Bendinin İncelenmesi

Dava dilekçelerinde, 5510 sayılı Yasa'nın 63. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendindeki, 18 yaşını doldurmayanlar ile 45 yaş ve üzerindeki kişilerin diş protez giderlerinin yarısını Kurumca ödeneceğine ilişkin düzenlemeyle diş protez giderlerinde yaşa bağlı sınırlama getirildiği ve 18-45 yaş arasındaki kişilerin diş protez giderlerinin de Kurumca karşılanmayacağı, Sosyal Güvenlik Kurumu kapsamı içinde, aynı sosyal risklere karşı asgari ölçülerde güvence altında bulunan ve aynı kurallara bağlı olan sigortalıların, aynı hukuki statü içinde özdeş halde bulunan kişiler olduğu, aynı durumda bulunan kişilerin yasanın öngördüğü haklardan aynı esaslara göre yararlandırılmalarının eşitlik ilkesinin gereği olduğu, bireyin yaşamının dönemleri arasında farklı uygulama öngören kuralın Anayasa'nın 2., 5., 10., 56. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın 63. maddesinde, genel sağlık sigortalıları ile bakmakla yükümlü oldukları kişilerin, giderleri Sosyal Güvenlik Kurumunca karşılanacak sağlık hizmetleri düzenlenmektedir. Maddenin (d) bendinin iptali istenilen bölümünde ise, 18 yaşını doldurmayanlar ile 45 yaş ve üzerindeki kişilerin diş protez giderlerinin 72. maddeye göre belirlenen tutarının % 50'sinin Kurum tarafından karşılanacağı belirtilerek diş protez giderlerinde yaşa bağlı sınırlama getirilmiştir.

Kural, yukarıda genel açıklama bölümünde belirtildiği üzere, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden, Anayasa'nın 2., 10. ve 128. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, A. Necmi ÖZLER ve Serruh KALELİ bu görüşlere katılmamışlardır.

Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamı dışında kalan genel sağlık sigortası kapsamındaki yönünden ise:

Anayasa'nın 56. maddesinin üçüncü fıkrasında Devletin herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamakla yükümlü olduğu, son fıkrasında da sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabileceği öngörülmektedir. Ancak bu maddede Devlete verilen görevin Anayasa'nın 65. maddesinde belirtilen mali kaynakların yeterliliği ölçüsü ile sınırlı olduğu kuşkusuzdur.

5510 sayılı Yasa ile kurulan genel sağlık sigortası, sosyal sigortacılık ilkelerine dayalı olarak, alınan primler ile sağlık hizmetleri finanse edilen kişilerin sayısı ve bunlara sağlanan sağlık hizmetlerinin kapsamı ve süresi arasında bir denge

kurulmasını ve sistemin hakkın özünü zedelemeyecek şekilde kimi sınırlamalar getirilerek finansal açıdan sürdürülebilir olmasını gerekli kılmaktadır.

Yasa'yla herkes için genel sağlık sigortası getirilerek, ilk defa ağız ve diş sağlığı koruyucu sağlık hizmetleri kapsamına alınmakla birlikte 18 yaşını doldurmamış veya 45 yaşından gün almış kişilerin diş protezlerinin 72. maddeye göre belirlenen tutarının % 50'sinin Kurumca finansmanın sağlanacağı belirtilmektedir. Ayrıca travmaya ve onkolojik tedaviye bağlı protez uygulamalarında böyle bir sınırlama öngörülmemektedir.

Genel sağlık sigortasının tüm nüfusu kapsamı nedeniyle diş protez giderlerinin karşılanmasında belirli yaş gruplarına ödeme yapılmaması ya da bazılarında belli oranda ödeme yapılması Devletin mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yasa koyucunun takdirindedir.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına girenler dışındaki genel sağlık sigortası sigortalıları yönünden Anayasa'nın 2., 5. ve 56. maddelerine aykırı değildir, iptal isteminin reddi gerekir.

Şevket APALAK bu görüşlere katılmamıştır.

Kuralın Anayasa'nın 10. ve 60. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

b- İkinci Fıkranın İncelenmesi

Dava dilekçesinde, 63. maddenin ikinci fıkrasının, finansmanı sağlanacak sağlık hizmetlerinin teşhis ve tedavi yöntemleri ile bu maddenin (f) bendinde belirtilen sağlık hizmetlerinin türlerini, miktarlarını ve kullanım sürelerini belirleme konusunda Sosyal Güvenlik Kurumuna yetki verdiği, bu yetkinin hastaya verilecek kan ve kan ürünleri ile harçları, kişisel tıbbi malzemelerin miktar ve süresini belirlemeyi de içermesi, dolayısıyla sağlık hakkını sınırlaması nedeniyle, Anayasa'nın 2., 11., 17., 56. ve 60. maddelerine, ayrıca finansmanı sağlanacak sağlık hizmetlerinin kapsamını belirlemeyi de içermesi nedeniyle Anayasa'nın 6., 7., 8. ve 123. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın 63. maddesinin ikinci fıkrasında, "*Kurum, finansmanı sağlanacak sağlık hizmetlerinin teşhis ve tedavi yöntemleri ile (f) bendinde belirtilen sağlık hizmetlerinin türlerini, miktarlarını ve kullanım sürelerini Sağlık Bakanlığının görüşünü alarak belirlemeye yetkilidir. Kurum, bu amaçla bilimsel komisyonlar kurar, ulusal ve uluslararası tüzel kişilerle işbirliği yapabilir.*" denilmektedir.

Yasayla düzenleme, konunun tüm ayrıntılarının yasayla belirlenmesini değil, temel ilkelerin, ölçü ve sınırların yasada gösterilip uzmanlık ve teknik konulara yönelik ayrıntıların düzenlenmesinin yürütme organına bırakılmasını ifade eder.

Yasa'nın 63. maddesinde finansmanı sağlanan sağlık hizmetleri ve süresi belirtildikten sonra, 64. maddesinde Kurumca sağlanmayacak sağlık hizmetleri açıkça gösterilmiştir.

63. maddenin ikinci fıkrası ile Kuruma verilen yetki, bir sağlık hizmetinin kapsama alınması ya da alınmamasını saptama değil, sağlık hizmetinin teşhis ve tedavi yöntemleri ile (f) bendinde sayılan sağlık hizmetlerinin türlerini, miktarlarını ve kullanım sürelerini, Sağlık Bakanlığının görüşünü alarak belirlemektir.

Sağlık hizmetlerinin çeşitliliği, teşhis ve tedavi yöntemlerindeki bilimsel gelişmeler karşısında bu yöntemlerin yasada belirlenmesinin işin niteliğine uygun olmadığı, ayrıca Kurumun bu belirlemeyi bilimsel komisyonlar kurarak ulusal ve uluslararası tüzel kişilerle işbirliği içinde gerçekleştirebileceği gözetildiğinde kuralın, Anayasa'nın 7. maddesinde belirtilen yetki devrini içermediği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7. ve 8. maddelerine aykırı değildir, iptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 6. ve 123. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

13- 67. Maddenin Birinci Fıkrasının (b) Bendinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, 5510 sayılı Yasa'nın 67. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen genel sağlık sigortalısı ve bakımakla yükümlü olduğu kişilerin sağlık hizmetlerinden ve diğer haklardan yararlanabilmeleri için sağlık hizmeti sunucusuna başvurdukları tarihten önceki son bir yıl içinde toplam 30 gün genel sağlık sigortası prim ödeme gün sayısının olması şartının yanı sıra sağlık hizmeti sunucusuna başvurdukları tarihte kısa ve uzun vadeli sigorta primleri dahil genel sağlık sigortası prim borçlarının da bulunmaması koşulunun öngörülmesinin, sosyal devletin asli görevlerinden olan vatandaşların sosyal güvenlik haklarını sağlama ödevini adil, makul ve ölçüsüzce sınırlandırdığından sosyal devlet, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ve ölçülülük ilkeleri ile de bağdaşmadığı belirtilerek, kuralın Anayasa'nın 2., 5., 11., 13., 60. ve 90. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'ya göre, sağlık hizmetlerinden yararlanma "*hizmet almak için başvurulan tarihten önceki bir yıl içinde, toplam 30 gün genel sağlık sigortası primi ödemiş olmak*" koşuluna bağlanmıştır. Ayrıca, köy ve mahalle muhtarları, bağımsız çalışanlar, isteğe bağlı sigortalılar, Türkiye'de oturmeyan Türk vatandaşları, oturma izni almış olan yabancılar ve herhangi bir şekilde genel sağlık sigortası kapsamına alınmamış olanlardan kısa ve uzun vadeli sigorta dalları ve genel sağlık sigortası prim borcu olmaması koşulu da aranmaktadır.

Kısa ve uzun vadeli sigorta dalları ve genel sağlık sigortası prim borcu bulunmaması koşulunun arandığı kişilerin ortak özelliği prim sorumluluk ve yükümlülüğünün kendilerinde olmasıdır. Ayrıca Yasa'nın geçici 12. maddesinin son fıkrası gereğince prim borcu olmama koşulunun, 5510 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girmesinden sonra tahakkuk edecek prim borçları için uygulanacağı anlaşılmaktadır.

Sosyal Güvenlik Kurumunun amacına uygun olarak hizmet verebilmesi sahip olduğu parasal kaynaklara bağlı olduğundan, temel kaynağı prim olan bu Kurumda sigortalıların kuralda belirtilen süre kadar prim ödemek suretiyle Kurum ile ilişkilerini devam ettirmelerini ve Kurumun sağlayacağı haklardan bu suretle yararlanmalarını öngören böyle bir düzenleme sistemin doğal bir sonucudur.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural, Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırı değildir, iptal isteminin reddi gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK ile Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşlere katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 5., 13. ve 90. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

14- 68. Maddenin İkinci Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, 68. maddede düzenlenen katılım paylarının, Anayasa'nın 73. maddesinde belirtilen vergi, resim, harç benzeri mali yükümlülüklerden olduğu, Anayasa'nın Bakanlar Kurulunca kullanılmasına imkan tanıdığı bu yetkinin

Kuruma verildiği, bu nedenlerle kuralın Anayasa'nın 2., 5., 11., 60. ve 73. maddelerine; ayrıca emekli ve malûllük, dul ve yetim aylığı alan sigortalılardan katılım payı alınmasının öngörmesi nedeniyle de Anayasa'nın 2., 5. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kural, yukarıda genel açıklama bölümünde belirtildiği üzere, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden, Anayasa'nın 2., 10. ve 128. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, A. Necmi ÖZLER ve Serruh KALELİ bu görüşlere katılmamışlardır.

Yasa'nın 68. maddesinde katılım payı, hekim ve diş hekimi muayenesi için % 2, orte, protez ve ayakta kullanılan ilaçlar için ise % 10 ilâ % 20 arasında Kurumca belirlenecek miktar olarak belirtilmiştir. Yasa'nın 3. maddesinin (26) numaralı bendinde; *"Katılım payı: Sağlık hizmetlerinden yararlanabilmek için, genel sağlık sigortalısı veya bakmakla yükümlü olduğu kişiler tarafından ödenecek tutarı ifade eder"* şeklinde tanımlanmıştır. Buna göre, katılım payı, kişinin, ilaç, ayakta tedavi gibi sağlık yardımları için belli oranda giderlere katılmasıdır.

Ücret, aidat, kesenek, harç, katılma payı, fon payı, katkı payı gibi adları ne olursa olsun parasal yükümlülük ya da ödemelerin Anayasa'nın 73. maddesi kapsamında mali yükümlülük sayılabilmesi için ödemenin kamu gideri niteliğinde ve kamu hizmeti karşılığı olması, tek taraflı irade ile alınması, kamu gücüne dayanması, zorunlu olması, ödenmemesi halinde hukuki yolla tahsili, devlet tüzel kişiliği, kamu tüzel kişiliği ya da kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları tarafından tahsil edilmesi ve yasa ile konulması gerekir.

Kuraldaki tutarın normalde kişilerin kendilerinin karşılması gereken sağlık giderlerinin Devletçe karşılanması nedeniyle kendilerinden istenilen katkı payı olduğu ve bu yönüyle Anayasa'nın 73. maddesindeki vergi, resim ve harç benzeri mali yükümlülük niteliğinde olmadığı anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan, sağlık yardımları için sigortalıdan katkı payı alınabileceği uluslararası sözleşmelerde de öngörülmüştür. *"Sosyal Güvenliğin Asgari Normlarına İlişkin"* Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 102 sayılı Sözleşmesi'nin 10. maddesinde, sağlık yardımından faydalananlar veya bunların aile reislerinin, hastalık halinde yapılacak sağlık yardımı masraflarına iştirak ettirilebileceği belirtilmekte, bunun ilgiliye ağır bir yük getirmeyecek şekilde tespit edilmesi öngörülmektedir.

Avrupa Konseyi çerçevesinde oluşturulan Avrupa Sosyal Güvenlik Sözleşmesine göre de, korunan kimselerin doğrudan katkıda bulunmaları olanaklıdır. Türkiye, belirtilen iki sözleşmeye de katılarak onaylamıştır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu kural, genel sağlık sigortası kapsamındaki diğer sigortalılar yönünden Anayasa'nın 2., 5. ve 60. maddelerine aykırı değildir, iptal isteminin reddi gerekir.

15- 73. Maddenin Dördüncü Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, sosyal hukuk devletinde devletin yurttaşlarının sağlık hakkının istismar edilmemesi için onu koruyacak önlemleri almasının temel görevi olduğu, sistemin öngördüğü koşulları yerine getirmiş olan sigortalı hastadan başkaca hiçbir ücret alınmadan sağlık yardımının yapılması gerekirken otelcilik hizmeti adı altında fark ücretinin ve öğretim üyesi muayene ücretinin alınmasının hastaların istismarına yol açacak nitelikte olduğu, sağlık hakkını ölçüsüzce ve özünden zedeleyerek Anayasa'nın 13. maddesine aykırı biçimde sınırlandırdığı, bu nedenlerle kuralın Anayasa'nın 2., 11., 17., 56. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın 73. maddesinde, sağlık hizmetlerinin görülme yöntemi ve sağlık giderlerinin ödenmesine ilişkin hükümler düzenlenmiştir. Buna göre sağlık hizmetleri, Kurum ile yurt içindeki veya yurt dışındaki sağlık hizmeti sunucuları arasında yapılan sözleşmeler yoluyla ve/veya bu Kanun hükümlerine uygun olarak genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin sözleşmesiz sağlık hizmeti sunucularından satın aldıkları sağlık hizmeti giderlerinin ödenmesi suretiyle sağlanacaktır.

73. maddenin iptali istenilen dördüncü fıkrasındaki kurala göre, sözleşmeli sağlık hizmeti sunucuları, genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerden otelcilik hizmetleri ile öğretim üyesi tarafından sağlanan sağlık hizmetleri dışında, sözleşmeli olduğu sağlık hizmetleri için fark ödemesi alamaz. Bu farkın alınabilmesi için, kişilerin fark ödemeyi kabul ettiğinin yazılı olarak belgelenmesi zorunluluğu yanında bu farkın, Yasa'nın 72. maddesine göre belirlenen tutarın iki katını geçemeyeceği kurala bağlanarak, fark ödemesinde üst sınır getirilmiştir. Ayrıca otelcilik hizmeti ile öğretim üyesi tarafından sağlanan sağlık hizmetleri dışında veya belirlenen tavanın üzerinde fark alınması halinde, sözleşmeli sağlık hizmeti sunucularının sözleşmeleri bir yıl süreyle feshedilecektir.

Yasa'nın 72. maddesinde sağlık hizmetlerinin fiyatlarını Sağlık Hizmetleri Fiyatlandırma Komisyonu belirleyecektir. Dolayısıyla 73. maddedeki sağlık hizmetlerinin talep edebilecek fark ödemesi de bu Komisyon tarafından belirlenen fiyatın iki katından fazla olamayacaktır.

Anayasa'nın 17. maddesine göre, herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Anayasa'nın 56. maddesinde de Devlete, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlama ve sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurma ödev ve yetkisi verilmektedir.

5510 sayılı Yasa'yla Genel Sağlık Sigortası kapsamındaki kişilerin ödedikleri primler karşılığında, Kurumun belirlediği fiyat ve sözleşme koşullarına uymayı kabul eden sağlık hizmeti sunucuları ile genel sağlık sigortası kapsamındaki kişilerden herhangi bir fark almaya izin vermeksizin hizmet satın alması esastır. Ancak, öğretim üyelerinin sağlık hizmetinden ve özel odalardan yararlanılmak istenilmesi halinde hastaların fark ücreti ödemeyi kabul etmesi kuralı getirilmiştir. Sözleşmeli sağlık hizmeti sunucularının isteyebileceği fark ücreti açısından getirilen üst sınır ile bu sınırlamaya uyulmaması halinde sözleşmenin feshedileceğine ilişkin yaptırım hükmü de dikkate alındığında getirilen düzenlemenin yaşam hakkını ortadan kaldırmadığı gibi, sağlık hizmetinden faydalanmayı engellemediği ve sosyal devlet ilkesinin gereklerine de aykırı olmadığı anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 17. ve 56. maddelerine aykırı değildir, iptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 60. maddeyle ilgisi görülmüştür.

16- 80. Maddenin Birinci ve İkinci Fıkralarının İncelenmesi

Dava dilekçelerinde, Yasa'nın 80. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının, TC. Emekli Sandığı iştirakçisi olanların aylık prime esas kazançlarının belirlenmesinde yapılan ödemelerin tümünün brüt tutarlarının göz önünde bulundurulacağına öngörülmesi nedeniyle 5434 sayılı Yasa'nın 15. maddesi ile karşılaştırıldığında kamu çalışanlarının prim matrahlarında

önemli bir artışın gerçekleşmesinin söz konusu olacağı bu nedenle, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden, Anayasa'nın 2., 5., 10., 11. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Birinci ve ikinci fıkralarda, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentlerindeki sigortalıların prime esas kazançlarının hesabında esas alınacak ücret, ödemeler ve yardımlar ile bunlara ilişkin istisnaların kapsamı düzenlenmiştir.

Kurallar, yukarıda genel açıklama bölümünde belirtildiği üzere, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden, Anayasa'nın 2., 10. ve 128. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Haşim KILIÇ, Sacit ADALI ile Serruh KALELİ bu görüşe katılmamıştır.

17- 81. Maddenin Birinci Fıkrasının (c) ve (e) Bentlerinin İncelenmesi

a- (c) Bendinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde 81. maddenin birinci fıkrasının iptali istenen (c) bendindeki düzenlemeyle, Sosyal Güvenlik Kurumunun kısa vadeli sigorta kolları prim oranını, yapılan işin iş kazası ve meslek hastalığı bakımından gösterdiği tehlikenin ağırlığına göre alt ve üst sınırlar arasında belirleme yetkisi ile donatıldığı, bu primin, Bakanlar Kurulu'nun yetkisi dahilinde, Anayasa'nın 73. maddesinde belirtilen türden bir mali yükümlülük olduğu, aynı maddenin, (c) bendinin birinci cümlesi ile ikinci cümlesi arasında uygulama bakımından ayrılmaz nitelikte ilişki olması nedeniyle birinci cümle için söz konusu olan Anayasaya aykırılık gerekçelerinin, ikinci cümle için de geçerli olduğu, bu nedenle kuralın Anayasa'nın 2., 6., 11. ve 73. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

81. maddenin birinci fıkrasının (c) bendindeki kural, yukarıda genel açıklama bölümünde belirtildiği üzere, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden, Anayasa'nın 2., 10. ve 128. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Haşim KILIÇ, Sacit ADALI ile Serruh KALELİ bu görüşe katılmamıştır.

81. maddenin birinci fıkrasının (c) bendine göre, kısa vadeli sigorta prim oranı, yapılan işin, iş kazası ve meslek hastalığı bakımından gösterdiği tehlikenin ağırlığına göre % 1 ilâ % 6,5 oranları arasında Kurumca belirlenecektir. Bu primin tamamını işveren ödeyecektir. Kurum bu belirlemeyi, kısa vadeli sigorta kolları prim tarifesi ve işkollarının ve işlerin tehlike sınıf ve derecelerinin belirlenmesi usullerinin düzenlendiği 83. maddedeki esaslara göre yapacaktır.

83. maddeye göre ise, hangi iş kollarının hangi tehlike sınıfına girdiği, tehlike sınıf ve derecesine ait prim oranlarının ve tehlike derecelerinin belirlenmesinde uygulanacak esaslar, ilgili bakanlıkların görüşleri de alınarak Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe konulacak bir tarife ile tespit edilecek, prim tarifesi gerekli görülürse aynı usülle değiştirilebilecektir.

Yasa'nın 81. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendindeki kısa vadeli sigorta priminin Yasa'nın 68. maddesinin incelenmesinde belirtildiği gibi Anayasa'nın 73. maddesi anlamında mali yükümlülük olmadığı, buradaki yükümlülüğün sigorta hukukundan kaynaklandığı açıktır. Ayrıca Kuruma verilen kısa vadeli sigorta kollarının % 1 ilâ % 6,5 arasında prim oranını belirleme yetkisinin işin niteliğine de uygun olduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıdaki açıklanan nedenlerle, 81. maddenin birinci fıkrasının (c) bendi, diğer sigortalılar yönünden Anayasa'nın 2. maddesine aykırı değildir, iptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 6. ve 73. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

b- (e) Bendinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde emekli olup, basit ve gerçek usulde vergi mükellefi olarak işyeri çalıştıranların bu derece yüksek oranda sosyal güvenlik destek primi ödemekle yükümlü tutulmalarının, çalışma hak ve özgürlüğünü zedelemesinin yanı sıra sigortalılar açısından koruma düzeyini önemli ölçüde geriletmediği, vatandaşların sosyal güvenlik haklarını adil ve makul olmayan bir biçimde, ölçüsüzce ve özünden zedeleyerek sınırlandırdığı, bu durumun sosyal devlet ve ölçülülük ilkeleri ile bağdaşmadığı, bu nedenle kuralın Anayasa'nın 2., 11., 13., 49. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kuralla, yaşlılık aylığı almakta iken 5510 sayılı Yasa'ya tâbi bir işte çalışanlara uygulanacak sosyal güvenlik destek primi oranının ölçütünün, 81. maddenin (a), (c) ve (f) bentlerinde belirtilen prim oranlarının toplamı kadar olduğu, sigortalı ve işveren hisselerinin bu bentlerde belirtilen oranlardan oluştuğu öngörülmektedir.

Kural, 30. maddenin dördüncü fıkrasına ilişkin gerekçelerle, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki sigortalılar yönünden Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Anayasa'nın 49. maddesine göre, çalışma herkesin hakkı ve ödevidir. Devlet olanakları ölçüsünde, yeterli örgütler kurarak iş bulmayı sağlamak için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür. Emeklilerin yeniden çalışmaya başladıklarında sosyal güvenlik destek primi alınmasına ilişkin kurullarla bu hakkın bir ölçüde sınırlandırılmasının, özellikle öğrenimlerini tamamlayıp iş arayan gençlere iş bulma amacı dikkate alındığında daha büyük sorunların çözümüne yönelik anayasal gereklere uygun olduğu anlaşılmaktadır.

Sosyal devlet anlayışına uygun olarak getirilen bu düzenlemenin makul ve ölçüsüz olduğu da söylenemeyeceğinden kural, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden Anayasa'nın 2., 49. ve 60. maddelerine aykırı değildir, iptal isteminin reddi gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR ile Serruh KALELİ bu görüşe katılmamıştır.

18- 106. Maddenin (2) ve (8) Numaralı Bentlerindeki İbarelerin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, 106. maddenin (2) numaralı bendindeki "diğer maddeleri," ibaresinin, 5510 sayılı Yasa'da 08.09.1999-01.01.2007 günleri arasında ilk kez Bağ-Kur'a tabi olanların "tam yaşlılık aylığı"na hak kazanabilmeleri için bir geçiş kuralına yer verilmemesine rağmen 1479 sayılı Yasa'nın yaşlılık aylığından yararlanma koşullarının düzenlendiği 35. maddesinin yürürlükten kaldırıldığı, (8) numaralı bendindeki, "30 ilâ 39 uncu maddeleri," ibaresiyle de, 08.09.1999-01.01.2007 günleri arasında ilk kez Emekli Sandığına tabi olanların "emeklilik aylığı"na hak kazanabilmeleri için bir geçiş kuralına yer verilmemesine rağmen, 5434 sayılı Yasa'nın emekli aylığı bağlanacak hallerin düzenlendiği 39. maddesinin yürürlükten kaldırıldığı bu nedenle hukuki boşluk doğuran ibarelerin belirtilen yönlerden Anayasa'nın 2. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

106. maddenin (2) numaralı bendindeki “diğer maddeleri,” ibaresiyle, 1479 sayılı Yasa’nın 4447 sayılı Yasa’yla değiştirilen ve 8.9.1999 tarihinden 5510 sayılı Yasa’nın yürürlük tarihine kadar ilk defa sigortalı olanların yaşlılık aylığından yararlanma koşullarının düzenlendiği 35. maddesinin de yürürlükten kaldırılması; (8) numaralı bendindeki “30 ilâ 39 uncu maddeleri,” ibaresiyle de, 5434 sayılı Yasa’nın 4447 sayılı Yasa’yla değiştirilen ve 8.9.1999 tarihinden 5510 sayılı Yasa’nın yürürlük tarihine kadar ilk defa iştirakçi olanların emekli aylığı bağlanacak hallerin düzenlendiği 39. maddesinin de yürürlükten kaldırılması öngörülmektedir.

Geçici 9. maddenin birinci ve üçüncü fıkralarında 506 ve 2925 sayılı yasalara göre, 8.9.1999 tarihinden 5510 sayılı Yasa’nın yürürlük tarihine kadar ilk defa sigortalı olanlar için yaşlılık aylığından yararlanma koşulları düzenlenmiştir.

Geçici 9. maddenin ikinci fıkrasında ise, 1479 sayılı Yasa’ya göre, 8.9.1999 tarihinden 5510 sayılı Yasa’nın yürürlük tarihine kadar ilk defa sigortalı olanların, 1479 sayılı Yasa’nın 35. maddesinin ikinci fıkrasındaki kısmî yaşlılık aylığından yararlanma koşulları düzenlendiği halde, 5510 sayılı Yasa’nın geçici 9. maddesinde 1479 sayılı Yasa’nın 35. maddesinin birinci fıkrasındaki tam yaşlılık aylığından yararlanma koşullarına ve 5434 sayılı Yasa’nın 39. maddesindeki emekli aylığı bağlanacak hüllere ilişkin düzenlemelere yer verilmemiştir.

28. maddenin ikinci fıkrasındaki yaşlılık aylığı bağlanması kuralı, ilk defa 5510 sayılı Yasa’ya göre sigortalı olanlara uygulanacağından, 8.9.1999 tarihinden 5510 sayılı Yasa’nın yürürlük tarihine kadar ilk defa sigortalı olanlar için, 5434 sayılı Yasa’ya göre emeklilik aylığından, 1479 sayılı Yasa’ya göre ise tam yaşlılık aylığından yararlanma koşullarının yasal dayanağı kalmamıştır. Bu durumun hukuki boşluk doğurarak hukuk güvenliğini zedelemesi nedeniyle 106. maddenin (2) numaralı bendindeki “... diğer maddeleri,” ibaresi, 1479 sayılı Yasa’nın 35. maddesinin birinci fıkrası yönünden, (8) numaralı bendindeki “...30 ilâ 39 uncu maddeleri...” ibaresi de, 5434 sayılı Yasa’nın 39. maddesi yönünden Anayasa’nın 2. maddesine aykırıdır, iptalleri gerekir.

19- Geçici 1. Maddenin Beşinci Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçelerinde, geçici 1. maddenin beşinci fıkrasında, Yasa’nın yürürlüğe girmesinden önce bağlanmış aylık ve gelirlerin 55. maddenin ikinci fıkrası gereğince enflasyon oranında artırılmasının öngörüldüğü, ulusal gelirdeki artış payının emekli aylıklarına yansıtılmamasının, emeklilerin ulusal gelirden aldıkları payın daha da gerilemesine neden olacağından Kuralın Anayasa’nın 2., 5., 10., 11., 60. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kuralda, 5510 sayılı Yasa’nın yürürlüğünden önce soysal güvenlik kurumlarından alınan aylıkların 5510 sayılı Yasa’ya göre ödenmesine devam edilmesi ve 55. maddenin ikinci fıkrası hükümleri doğrultusunda artırılması öngörülmüştür.

Geçici 1. maddenin beşinci fıkrası, yukarıda genel açıklama bölümünde belirtildiği üzere, Yasa’nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden, Anayasa’nın 2., 10. ve 128. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Haşim KILIÇ, Sacit ADALI ile Serruh KALELİ bu görüşe katılmamıştır.

Kural, 55. maddenin ikinci fıkrasındaki ret gerekçesindeki nedenlerle Yasa’nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına girenler dışındaki sigortalılar yönünden Anayasa’ya aykırı değildir, iptal isteminin reddi gerekir.

20- Geçici 2. Maddenin Birinci Fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) Bentlerinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, geçici 2. maddenin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde, çalışanların 5510 sayılı Yasa’nın yürürlüğe gireceği güne kadar sosyal güvenlik kurumlarına bağlı geçen süreleri için yaşlılık aylıklarının eski kurallara, bu günden sonraki sürelerine ilişkin yaşlılık aylıklarının Yasa kurallarına göre orantılı olarak hesap edilerek her iki tutarın toplamının yaşlılık aylığını oluşturacağına belirtilmesinin, özellikle aynı görevde çalışmış ve çalışmakta olanların emekli aylıkları ile ölenlerin dul ve yetimlerinin aylıkları arasında fark oluşturacağı, bu farkın, eşitlik ilkesine aykırı olduğu ve adaletsizlik yaratacağı ve Yasa’nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden, Anayasa’nın 2., 5., 10. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kuralda, 5510 sayılı Yasa’nın yürürlük tarihinden önce sigortalı veya iştirakçi olan ve Yasa’ya göre sigortalılığı devam eden kişilerin yaşlılık aylıklarının hesaplanmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir.

Kural, yukarıda genel açıklama bölümünde belirtildiği üzere, Yasa’nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden, Anayasa’nın 2., 10. ve 128. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Haşim KILIÇ ve Serruh KALELİ iptal görüşüne farklı gerekçelerle katılmıştır.

Sacit ADALI bu görüşlere katılmamıştır.

21- Geçici 4. Maddenin İkinci ve Dokuzuncu Fıkralarının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, geçici 4. maddesinin ikinci fıkrasındaki düzenlemeyle, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin emekli ikramiyesini alabilmek yönünden güç koşullar içine itildiği, bu durumun sosyal devlet ilkesiyle bağdaşmadığı, emekli ikramiyesini ödeyecek kurumu değiştiren kalıcı düzenlemenin geçici maddeyle yapılmasının yasa yapma tekniğine uygun düşmediği gibi hukuk devleti ilkesiyle de bağdaşmadığı, kuralın bu nedenle, Anayasa’nın 2., 5., 10. ve 60. maddelerine aykırı olduğu; geçici 4. maddenin dokuzuncu fıkrasıyla TC. Emekli Sandığı iştirakçilerinin bu Yasa’ya göre belirlenen prime esas kazanç matrahı ile 5434 sayılı Yasa’ya göre keseneğe tabi kazançları arasındaki matrah farkına ait sigorta priminin sadece iki yıl süre ile sınırlı olarak kurumlarınca karşılanacağı, düzenlemenin kazanılmış hakların korunmasına süre sınırlaması getirmesi nedeniyle Anayasa’nın 2. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Geçici 4. maddenin ikinci fıkrasında, emekli ikramiyelerinin, 5510 sayılı Yasa’nın yürürlük tarihinden itibaren 1 yıl süreyle Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından ödenmesi, sürenin dolmasından itibaren ise, 5434 sayılı Yasa’nın 89. maddesi hükümlerine göre kamu görevlisinin son defa çalıştığı kurumunca, çalıştığı son kurumun özelleştirilmesi halinde ise Hazinece ödenmesi; dokuzuncu fıkrasında ise, 5510 sayılı Yasa’ya göre belirlenen prime esas kazanç matrahı ile 5434 sayılı Yasa’ya göre keseneğe tabi kazançlar arasında farkın, iki yıl süreyle iştirakçinin çalıştığı kurumunca karşılanması öngörülmektedir.

Yasa’nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına girenlerle ilişkin bu kurallar, yukarıda genel açıklama bölümünde belirtildiği üzere, Anayasa’nın 2., 10. ve 128. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

Serruh KALELİ iptal görüşüne farklı gerekçelerle katılmıştır.

Haşim KILIÇ ve Sacit ADALI bu görüşe katılmamıştır.

22- Geçici 6. Maddenin Yedinci Fıkrasının (a) Bendinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, geçici 6. maddenin yedinci fıkrasının (a) bendine göre hizmet akdi ile çalışanlarda prim ödeme gün sayısı yönünden öngörülen kademeli geçişte, 2007 yılında sigortalı olanlar için 7100 gün prim bildirme koşulu aranırken, izleyen yıllarda sigortalı olanlar için bu sınırın 7100'e her yıl için 100 gün eklenerek bulunacağı belirtilmesinin Anayasa'nın 2., 5., 10., 11. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kuralla, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalılar yönünden, 28. maddenin ikinci fıkrasında yaşlılık aylığı bağlanmasında öngörülen 9000 gün prim ödeme koşulunun, 1.1.2007 ilâ 31.12.2007 tarihleri arasında sigortalı sayılanlarda 7100 gün olarak, 1.1.2008 tarihinden itibaren sigortalı sayılanlar da ise her takvim yılı başında 7100 güne 100 gün eklenmek suretiyle 9000 günü geçmemek üzere 2026 yılına kadar artırılması öngörülmektedir. Böylece kurala tabi sigortalıların 9000 gün prim koşuluna kademeli şekilde geçiş sağlanmasının amaçlandığı sonucuna varılmaktadır.

Kural, 28. maddenin ikinci fıkrasının (a) bendine ilişkin ret gerekçesindeki nedenlerle Anayasa'ya aykırı değildir, iptal isteminin reddi gerekir.

23- Geçici 9. Maddesinin Birinci, İkinci ve Üçüncü Fıkralarının İncelenmesi

Dava dilekçelerinde, 5510 sayılı Yasa'nın geçici 9. maddesinin ilk üç fıkrasında, 08.09.1999 ile Yasa'nın yürürlüğe gireceği tarih arasında, 506 sayılı Yasa ile 2925 sayılı Yasa kapsamında ilk kez sigortalı olanların, sigortalı oldukları günde geçerli koşullarla yaşlılık aylığına, 1479 sayılı Yasa kapsamındaki de kısmi yaşlılık aylığına hak kazanma olanakları korunduğu halde, aynı konumdaki 5434 sayılı Yasa kapsamındaki yaşlılık aylığı ile 1479 sayılı Yasa kapsamındaki tam yaşlılık aylığına ilişkin düzenlemelere yer verilmemiş olmasının Anayasa'nın 2., 5., 11. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Geçici 9. maddenin birinci ve üçüncü fıkralarında 506 ve 2925 sayılı yasalara göre, 8.9.1999 tarihinden 5510 sayılı Yasa'nın yürürlük tarihine kadar ilk defa sigortalı olanlar için yaşlılık aylığından yararlanma koşulları düzenlenmiştir.

Geçici 9. maddenin ikinci fıkrasında ise, 1479 sayılı Yasa'ya göre, 8.9.1999 tarihinden 5510 sayılı Yasa'nın yürürlük tarihine kadar ilk defa sigortalı olanların, 1479 sayılı Yasa'nın 35. maddesinin ikinci fıkrasındaki kısmi yaşlılık aylığından yararlanma koşulları düzenlendiği halde, 5510 sayılı Yasa'nın geçici 9. maddesinde 1479 sayılı Yasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasındaki tam yaşlılık aylığından yararlanma koşullarına ve 5434 sayılı Yasa'nın 39. maddesindeki emekli aylığı bağlanacak hallerle ilişkin düzenlemelere yer verilmemiş, böylece hukuksal boşluk doğmuştur.

106. maddenin (2) ve (8) numaralı bentlerine ilişkin iptal kararları sonucunda hukuksal boşluk kalmayacağından, geçici 9. maddenin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarının Anayasa'nın 2. maddesine aykırılığından söz edilemez, iptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 5. ve 60. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

VI- İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesinin ikinci fıkrasında, Yasa'nın belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa, bunların da Anayasa Mahkemesi'nce iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

5510 sayılı Yasa'nın iptal edilen fıkra, bent, düzenleme ve bölümler nedeniyle uygulanma olanağı kalmayan, 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin, 60. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (1) numaralı alt bendinin "...ve (c)..." bölümünün, 105. maddesinin (a) bendinin (1), (2), (3), (4), (5) ve (6) numaralı alt bentlerinin, 106. maddesinin (5), (7), (8), (9), (10), (15), (16), (18), (19), (20) ve (24) numaralı bentlerinin de iptali gerekir.

VII- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

31.5.2006 günlü, 5510 sayılı "Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu"nun:

A) 1- 3. maddesinin (29) numaralı bendinin,

2- 19. maddesinin beşinci fıkrasının,

3- 30. maddesinin dördüncü fıkrasının "... 81 inci maddenin (e) bendi gereğince sosyal güvenlik destek primi alınır." bölümünün, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki sigortalılar yönünden,

4- 63. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin "... 18 yaşını doldurmamış veya 45 yaşından gün almış kişilerin ..." bölümü ile "...nın % 50'si." bölümünün, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden,

5- 68. maddesinin ikinci fıkrasının, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden,

6- 80. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin "... ile prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkaktan o ay için yapılan ödemelerin brüt toplamı ..." bölümünün, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden,

7- 81. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden,

8- 106. maddesinin;

a- (2) numaralı bendindeki "... diğer maddeleri," ibaresinin, 1479 sayılı Yasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrası yönünden,

b- (8) numaralı bendindeki "... 30 ilâ 39 uncu maddeleri, ..." ibaresinin, 5434 sayılı Yasa'nın 39. maddesi yönünden,

9- Geçici 1. maddesinin beşinci fıkrasının, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden,

15.12.2006 günlü, E. 2006/111, K. 2006/112 sayılı kararla iptal edilmesi nedeniyle, bu fıkra, bent, ve bölümlerin uygulanmasından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için Yasa'nın yürürlüğe gireceği 1.1.2007 gününden kararın Resmî Gazete'de yayımlanacağı güne kadar YÜRÜRLÜKLERİNİN DURDURULMASINA,

B) Bunlar dışındaki yürürlüğün durdurulması istemlerinin REDDİNE,

15.12.2006 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VIII- SONUÇ

31.5.2006 günlü, 5510 sayılı "Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu"nun:

A- 3. maddesinin (29) numaralı bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Sacit ADALI'nın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B- 18. maddesinin ikinci fıkrasının "... genel sağlık sigortası dahil prim ve her türlü borçlarının ödenmiş olması şartıyla..." bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK ile Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

C- 19. maddesinin;

1- Dördüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Şevket APALAK'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- Beşinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI ile Serruh KALELİ'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

D- 27. maddesinin;

1- Birinci fıkrasının, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI ile Serruh KALELİ'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- a- Birinci fıkrasının "...29 uncu madde hükümlerine göre hesaplanır..." bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Sacit ADALI'nın karşı oyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

b- Kalan bölümünün, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına girenler dışındaki sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE, E- 28. maddesinin ikinci fıkrasının;

1- Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI ile Serruh KALELİ'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına girenler dışındaki sigortalılar yönünden;

a- (a) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- (b) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ile Osman Alifeyaz PAKSÜT'ün karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

F- 29. maddesinin;

1- Birinci fıkrasının, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Sacit ADALI'nın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- İkinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Sacit ADALI'nın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

3- Üçüncü fıkrasının;

a- Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI ile Serruh KALELİ'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b- Diğer sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

4- Beşinci fıkrasının Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Sacit ADALI'nın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

G- 30. maddesinin dördüncü fıkrasının “ ... 81 inci maddenin (e) bendi gereğince sosyal güvenlik destek primi alınır.” bölümünün;

1- Yasa'nın 4. maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki sigortalılar yönünden İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- Diğer sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR ile Serruh KALELİ'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

3- Dördüncü fıkrasının iptal edilen bölümü dışında kalan bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

H- 31. maddesinin birinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Sacit ADALI'nın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

I- 40. maddesinde yer alan cetvelin 8., 12., 13. ve 14. sıralarındaki düzenlemelerin, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Haşim KILIÇ ile Sacit ADALI'nın karşıoyları, cetvelin 8 ve 13. sıralarındaki düzenlemeler bakımından Serruh KALELİ'nin karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

J- 46. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI ile Serruh KALELİ'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

K- 55. maddesinin ikinci fıkrasının;

1- Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Sacit ADALI'nın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına girenler dışındaki sigortalılar yönünden;

a- “Bu Kanuna göre bağlanan gelir ve aylıklar...” bölümünün Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Sacit ADALI'nın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

b- Kalan bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

L- 63. maddesinin;

1- Birinci fıkrasının (d) bendinin “... 18 yaşını doldurmamış veya 45 yaşından gün almış kişilerin dış protezlerinin 72 nci maddeye göre belirlenen tutarının % 50'si.” bölümünün;

a- Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, A. Necmi ÖZLER ile Serruh KALELİ'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b- Diğer sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Şevket APALAK'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- İkinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

M- 67. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK ile Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, N- 68. maddesinin ikinci fıkrasının;

1- Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, A. Necmi ÖZLER ile Serruh KALELİ'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- Genel sağlık sigortası kapsamındaki diğer sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

O- 73. maddesinin dördüncü fıkrasının, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

P- 80. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI ile Serruh KALELİ'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

R- 81. maddesinin birinci fıkrasının;

1- (c) bendinin,

a- Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI ile Serruh KALELİ'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b- Diğer sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- (e) bendinin;

a- Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

b- Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR ile Serruh KALELİ'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

S- 106. maddesinin;

1- (2) numaralı bendindeki "... diğer maddeleri," ibaresinin, 1479 sayılı Yasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrası yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- (8) numaralı bendindeki "...30 ilâ 39 uncu maddeleri,..." ibaresinin, 5434 sayılı Yasa'nın 39. maddesi yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, OYBİRLİĞİYLE,

Ş- Geçici 1. maddesinin beşinci fıkrasının;

1- Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI ile Serruh KALELİ'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına girenler dışındaki sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

T- Geçici 2. maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c), ve (d) bentlerinin, Yasa'nın 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Sacit ADALI'nın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

U- Geçici 4. maddesinin ikinci ve dokuzuncu fıkralarının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Haşim KILIÇ ile Sacit ADALI'nın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

V- Geçici 6. maddesinin yedinci fıkrasının (a) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

Y- Geçici 9. maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

Z- 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesinin ikinci fıkrası gereğince;

1- 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin,

2- 60. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (1) numaralı alt bendinin "...ve (c)..." bölümünün,3- 105. maddesinin (a) bendinin (1), (2), (3), (4), (5) ve (6) numaralı alt bentlerinin,

4- 106. maddesinin (5), (7), (8), (9), (10), (15), (16), (18), (19), (20) ve (24) numaralı bentlerinin,

iptal edilen fıkra, bent, düzenleme ve bölüm nedeniyle uygulanma olanağı kalmadığından İPTALLERİNE, OYBİRLİĞİYLE,

15.12.2006 gününde karar verildi.

Başkan
Tülay TUĞCU

Başkanvekili
Haşim KILIÇ

Üye
Sacit ADALI

Üye
Fulya KANTARCIOĞLU

Üye
Ahmet AKYALÇIN

Üye
Mehmet ERTEN

Üye
A. Necmi ÖZLER

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Şevket APALAK

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

KARŞIOY YAZISI

Anayasa'nın 60. maddesinde herkesin, sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu ve Devletin, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alıp teşkilatı kuracağı düzenlendikten sonra, 56. maddesinin üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarında:

"Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.

Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir.

Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir." denilmiştir.

Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında, memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği öngörülmüştür. Bu çerçevede memurların ve diğer kamu görevlilerinin hakları arasında, sağlıklı yaşam hakkının gereği olan sağlık hizmetlerinden yararlanmanın da yer alacağı kuşkusuzdur.

Bu duruma göre; memurlar ve diğer kamu görevlileri yönünden sağlık hizmetleri, bu konunun özel olarak yer aldığı 56. madde baz alınarak yasa ile düzenlenebileceği gibi, genel olarak memurların statülerinin, hak ve yükümlülüklerinin yer aldığı 128. madde uyarınca yürürlüğe konulan yasalarda da düzenlenebilir. Ancak, muayene ve tedavi sonrası kullanılması gereken hastalık izni, tekrar göreve başlanması gibi hususların statü kanunlarının kapsamında olması gerektiği açıktır. Nitekim, 5510 sayılı Yasa'da da bu konulara yer verilmediği ve statü kanunlarındaki ilgili hükümlerin yürürlükten kaldırılmadığı görülmektedir.

5510 sayılı Yasa'nın genel gerekçesinde, genel sağlık sigortasının hayata geçirilmesinin, Sağlık Bakanlığının koordinasyonunda yürütülen "Sağlık dönüşüm" programı ile paralellik gösterdiği, bu sistemle uluslararası sistemlere uygun, hizmet ve mali normları, standartları bütünlüklü, fon ve hizmet yönetimi tek elden yürütülen, tüm nüfusu kapsama alan güçlü, etkili, daha kolay denetlenebilir bir sağlık sigortası ve buna bağlı olarak yürüyen hizmet modelinin yaratılmış olacağı ifade edilmiştir.

Yasa'nın gerekçesi ve genel sağlık sigortasına ilişkin hükümlerinin incelenmesinden yasa koyucunun, sağlık hizmetlerinin özelliği ile memurlar ve diğer kamu görevlilerinin durumlarını gözetip değerlendirerek gerekçede belirtilen nedenlerle bunların sağlık hizmetlerinden yararlanmalarına Anayasa'nın 56. maddesi uyarınca oluşturduğu genel sağlık sigortası kapsamında yer verdiği, takdir yetkisini bu yönde kullandığı anlaşılmaktadır.

Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin genel sağlık sigortası kapsamına alınamayacakları, Anayasa'nın 128. maddesinin, bunların sağlık hizmetlerinden yararlanmalarının farklı düzenlenmesini gerektirdiği şeklindeki bir kabul yerinde denetimi anlamına gelecektir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, Yasa'nın 63. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendindeki "...18 yaşını doldurmamış veya 45 yaşından gün almış kişilerin dış protezlerinin 72 nci maddeye göre belirlenen tutarının % 50'si" bölümünün ve 68. maddesinin ikinci fıkrasının, memurlar ve diğer kamu görevlileri yönünden iptaline katılmıyoruz.

Başkan Tülay TUĞCU	Başkanvekili Haşim KILIÇ	Üye Sacit ADALI
-----------------------	-----------------------------	--------------------

Üye A. Necmi ÖZLER	Üye Serruh KALELİ
-----------------------	----------------------

KARŞIOY GEREKÇESİ

1- Sosyal Güvenlik Sisteminin makro ekonomik değerler üzerindeki olumsuz etkileri, tüm nüfusun koruma altına alınamaması, kurumların finansman, örgütlenme, yönetim ve altyapı ile ilgili sorunları bu konuda köklü değişiklikler yapılması ihtiyacını doğurmuştur. Bu bağlamda, 5502 sayılı Yasa ile mevcut sosyal güvenlik kuruluşları tek çatı altında birleştirilerek örgütlenmeden kaynaklanan sorunlar aşılına çalışılmıştır. Kuruluşların birleştirilmesinden sonra bunların sunduğu emeklilik (yaşlılık), malullük, hastalık, analık, ölüm gibi risklerin karşılanmasına ilişkin imkanların oldukça çeşitli ve farklı olması, bunlar arasında da norm birliği sağlanması ihtiyacını doğurmuştur. Bu amaçlarla çıkarıldığı anlaşılan dava konusu 5510 sayılı Yasa'nın bazı bölümleri özellikle memurlar ve diğer kamu görevlileri ile bunlar dışında kalan sigortalılar arasındaki durum ve konularındaki farklılıklar nedeniyle farklı düzenlemeler yapılması gerekçe gösterilerek iptal edilmiştir. Çoğunluk görüşünde bu yönden ileri sürülen görüşlere aşağıda belirtilen nedenlerle katılmadık.

Yasa'yı iki bölüm halinde genel olarak değerlendirmek gerekirse, kısa ve uzun vadeli sigorta kollarında norm birliğine yönelik bazı değişiklikler öngörüldükten sonra ikinci bölümde ülkemizde ilk kez uygulanmaya geçirilen "Genel Sağlık Sigortası"na ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

Birinci bölümde kısa vadeli sigorta kollarındaki norm birliği dışında özellikle sigortalıların

-Emeklilik aylığında,

-Emeklilik yaşında,

-Prim ödeme gün sayısında,

-Malullük ve yaşlılık

konularında birliktelik sağlanmaya çalışılmıştır.

Hemen belirtmek gerekirse, emeklilik yaşı konusunda 4447 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikle memur, işçi ve diğer kamu görevlileri arasında bir ayırım yapılmaksızın hepsi için geçerli olan (Kadınlarda 58, erkeklerde 60 yaş) birliktelik sağlanmıştır. Herkes için geçerli olan bu ortak kural, daha önce Anayasa Mahkemesi'nce Anayasa'ya aykırı görülmemiş, "birliktelik" konusunda da aykırı bir görüş belirlenmemiştir. 5510 sayılı Yasa'yla da emeklilik yaşı konusunda halen çalışanların haklarına dokunulmadan 1.1.2007'den sonra ilk defa sigortalı olanlar için 2036 yılından başlamak üzere kademeli olarak artırılmak suretiyle 65 yaşına kadar uzanan emeklilik yaşı öngörülmüştür.

Emeklilik yaşında belirlenen bu birliktelik dışında emeklilik aylığı hesaplanmasında da ortak bir formül benimsenmiştir. Emeklilik aylığı saptanmasında 31.12.2006 yılına kadar geçen hizmetler 5434 sayılı Yasa hükümlerine göre değerlendirilmekte, 1.1.2007'den sonra geçen hizmetler için de 5510 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin 29. bendinde belirtilen "güncelleme katsayısı" ile değerlendirmek suretiyle emekli aylığına ulaşılmaktadır.

Yaşlılık, aylığı bağlanırken tüm sigortalıların geçmişteki hizmet süreleri ve aylıklarındaki farklılıkların yaşlılık aylığına etkilerinin devam edeceği tartışmasızdır. Yasa'nın 3. maddesinin 29. bendi için özel gerekçemizde belirttiğimiz şekilde adil bir güncelleme katsayısı uygulanarak tüm sigortalılarda norm ve standart birliği sağlanmasında anayasal bir sakınca yoktur.

Öte yandan, 5510 sayılı Yasa ile yaşlılık aylığı bağlanmasında prim ödeme gün sayısı yönünden (memur, işçi, bağımsız çalışanlar için) ortak bir gün sayısı belirtmek suretiyle de (9000 gün) norm birliğinin sağlanmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Görüldüğü gibi, ayrıntılarda öngörülen farklılıklar dışında sigortalıların aylık, yaş, hizmet süresi gibi emeklilik sisteminin ana unsurlarında ortak norm uygulamasına geçilmektedir.

İptal gerekçesindeki çoğunluk görüşünde, "Sosyal güvenlik hakkından yararlanacak olanların hukuksal konularının gözetilerek farklı statü de bulunanların bu statülerinin gerekli kıldığı kurallara bağlı tutulmalarının" zorunluluğu belirtilmiştir. Bu düşünceden hareketle memurlar ve diğer kamu görevlileri ile bunlar dışında kalan sigortalıların aynı konumda olmadıkları (emeklilerinin de aynı durumda olamayacakları) farklı durumları nedeniyle de aynı kurallara tabi tutulamayacakları düşüncesini ileri sürmüşlerdir. Buna dayanak olarak da Anayasa'nın özellikle 128. maddesi başta olmak üzere memurlar ve diğer kamu görevlilerine ilişkin 51, 52, 68, 70 ve 76. maddelerindeki düzenlemeler örnek gösterilerek memur ve diğer kamu görevlilerinin "farklılıkları" vurgulanmaya çalışılmıştır. Temel de, Anayasa'nın memur ve diğer kamu görevlilerine bakışı ile bunlar dışında kalan sigortalılara bakışının farklı olduğu gibi bir görüş öne sürülmüştür.

Ayrıca, Yasa'nın 4. maddesinin (a) ve (b) kapsamına giren (kamu görevlileri dışındakiler) işçi ve kendi adına çalışan sigortalıların emeklilik ve diğer haklarının "prime dayalı sigorta esasına" göre tespit edildiği, buna karşın, memur ve diğer kamu görevlilerinin ise prime dayalı sigorta esasına göre değil, Anayasa'nın 128. maddesinden kaynaklanan yasalarla belirlenmiş "diğer özlük haklarından" doğan esaslara göre saptandığı da çoğunluk görüşünde belirtilmiştir. Başka bir anlatımla "prime dayalı sigorta" anlayışı ile "özlük haklarına" dayalı bir emeklilik anlayışının farklı olduğu, buna göre yapılacak düzenlemelerinde farklı olması gerektiği anlayışı vurgulanmıştır. Farklı düzenleme isteği farklı yasalarla düzenlemeyi içermemekte, farklılıklar aynı yasa içinde düzenlenebilecektir.

Çoğunluk görüşünde belirtildiği gibi, Anayasa'nın 128. maddesinden memurlar ve diğer kamu görevlilerinin ne aktif dönemlerinde, ne de pasif (emeklilik) dönemlerinde yaptıkları işten dolayı farklı düzenlemelere tabi tutulmayı gerektirecek bir anlam çıkarmak mümkün değildir. 128. madde de devlet ve diğer kamu idarelerinde görülecek kamu hizmetlerinin memurlar ve diğer kamu görevlileri tarafından yürütüleceği ve bu görevi yapanların nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hak ve yükümlülükleri ile özlük haklarının yasayla düzenleneceği belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin bugüne kadar verdiği kararlarda da 128. madde yönünden yapılan değerlendirmeler, belirtilen konuların Yasa ile yapıp yapılmadığını tespit etmekle sınırlı tutulmuştur. Özellikle Yasa ile belirleme yerine yetki devri suretiyle daha alt düzenlemelere (tüzük, yönetmelik, genelge gibi) bırakıldığı durumlarda Anayasa Mahkemesi yetki devrini öngören yasa kurallarını iptal etmiştir. Böylece, memur ve diğer kamu görevlilerinin görev, yetki, hak ve yükümlülükleriyle özlük hakları için Anayasa'nın öngördüğü "yasa ile düzenleme" güvencesi sağlanarak keyfi ve subjektif uygulamaların engellenmesi amaçlanmıştır.

128. madde kapsamında bulunan söz konusu kamu çalışanları statülerine ilişkin işlevsel hak ve yükümlülüklerini memuriyet görevinin sona erdiği ana kadar taşırlar. Görevleri süresince yaptıkları işlem ve eylemlerinden doğan sorumlulukları ile objektif hukuktan kaynaklanan güç ve yetkileri memurluğun sona ermesiyle birlikte son bulur.

Kamu görevlisinin çalışırken taşıdığı hukuksal statüsünün emekli olduktan sonra da devam etmesini ya da etkilenmesini istemek emeklilik statüsü ile bağdaşır bir düşünce olamaz. 128. madde de belirtilen devletin asli ve sürekli görevlerinin kamu görevlilerince yürütülüyor olması emeklilik statüsünde ki farklılığın kaynağı ve dayanağı olarak gösterilemez. Kaldı ki aktif olarak bu görevler yürütülürken oluşan gereken farklılıklarda bu görevler birlikte devam ediyor. Nitekim, hem 5434 sayılı Emeklilik Yasası'nda hem de 5510 sayılı Yasa'da eşitliği ve sosyal adalet ilkelerini zedelemeyen kimi farklılıkların olduğu da açıktır.

Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin emeklilikte de farklı kurallara tabi tutulması gerektiği ve diğer sigortalılardan ayrı olması görüşüne dayanak olarak Anayasa'nın 51, 52, 68, 70 ve 76. maddeleri de gösterilmiştir. Belirtilen maddeler

incelendiğinde memurlara, toplu sözleşme, grev, siyasi partilere üye olma yasağı, görevlerinden çekilmedikçe milletvekili adayı olamayacakları, kusurlarından doğan tazminat davalarının ancak idareye karşı açılabilmesine ilişkin özel düzenlemelerin kamu da çalışanların emekli olduklarında da farklı kurallara tabi tutulmasının Anayasal dayanağı olarak gösterilmesi zorlama bir yorumun ötesinde, Anayasa’da bu konuda bir dayanağın olmadığı açık bir göstergesidir.

Devlet memurlarının sınıflandırma, kariyer ve liyakat ölçülerine tabi tutulması da emeklilik döneminin farklı kurallara bağlanmasına haklı bir dayanak olamaz. Belirtilen ölçülerin uygulanması sonunda elde edilen maddi ya da manevi kazanımların etkisi, aktif çalışma döneminde hemen görülen ve karşılığı da bu dönemde alınan değerlerdir. Bu nedenlerle, kariyer, sınıflandırma ya da liyakat, emeklilik döneminde ortak norm uygulamasını engelleyen farklılıklar olarak nitelendirilemez.

Genel Sağlık Sigortası kapsamına dahil edilen çalışan-çalışmayan tüm yurttaşlara sunulan sağlık hizmetlerinin verilmesi sırasında farklı statüden doğan farklı uygulamaların olması gerektiği düşüncesi Anayasa’nın 10. maddesinde öngörülen insan onurunun eşitliği karşısında, kabul görmesi olanaklı değildir. İnsan olma onurunu taşıyan herkesin sağlıklı yaşama hakkı en temel ve öncelikli hakkıdır. Bu hakkın önüne hangi statü farklılığı olursa olsun geçirilmesi düşünülemez. Devletin mali imkanları ölçüsünde sunduğu asgari sağlık hizmetlerinin üstünde istenen hizmetlerin bedelinin bu hizmetten yararlananlar tarafından ödenmesi de tabi karşılanmalıdır.

Erken emeklilik uygulaması, prime esas kazancın düşük gösterilmesi, prim tahsilat oranının düşüklüğü, prim alınmadan yapılan ödemeler, uzayan ortalama ömür süreci, prim gelirleri ile aylıklar arasındaki ilişkinin zayıflaması gibi bünyesel sorunlar ile örgütlenmeden kaynaklanan olumsuzluklar yanında beş farklı emeklilik rejimi sonunda nimet-külfet dengesinde meydana gelen bozulmalar sosyal güvenlik sisteminde norm ve standart birliği sağlanmasını zorunlu kıldığı anlaşıldığından 5510 sayılı Yasa’nın 19/5, 27/1, 28/2, 29/3, 31/1, 46/4-5, 68/2, 80/1-2, 81/1-c, Geçici 1/5, Geçici 2/1-a,b,c,d ve Geçici 4/2,9 maddelerine ilişkin fıkralar ve alt bentlerinin iptaline yukarıda belirttiğimiz gerekçelerle karşıyız.

2- İptal edilen diğer maddelere ilişkin karşıoy, değişik ve ek gerekçelerimiz aşağıda belirtilmiştir.

a- 3. maddenin (29) bendi:

Sigortalının tahsis talep tarihinden önceki kazançlarının bu güne getirilmesi için kullanılması öngörülen bu hesap yönteminde, formül değerlerini anlatan ve dayanan kriterlere esas alınan veya ihtiyaç duyulduğu anlaşılan kayıtlardan, prime esas asgari kazanç ve toplam prim gün sayısının beyana tabi olması ve konu ile ilgili iştirakçi sayısı yönünden yeterli ve güvenilir kayıtlara sahip olunmaması, 5434 sayılı Yasa kapsamındaki yönünden 2007 yılı öncesi prim tahakkuk verilerinin bulunmaması karşısında, bu katsayı değerinin (formül nedeni ile) TÜFE ya da mutlak “bir” değerinden düşük çıkabileceği, tüm çalışanları kapsadığı söylenece de, kayıt dışı çalışanların sayısal olarak çok yüksek olması, sisteme katılmaları halinde de mutlak surette formül değerlerinde sapma yaratabileceği, böylece kayıtlı kişilerin kayıtsızların yükünü çeker olmasının adil olamayacağı, ekonomik kriz dönemlerinde beyana tabi değerlerde ciddi sapsmaların kaçınılmaz olacağı, bu durumda güncelleme katsayısının kayıp değerleri sağlıklı bir şekilde karşılayamayacağı nedeniyle belirlilik ilkesi ile bağdaştığı söylenemeyecektir.

Bu nedenlerle, kuralda yer alan güncelleme katsayısı, kapsam dahilindeki sigortalı sayılanlar yönünden güvenilir ve yeterli verilere sahip olmadığı, katsayının, ülkede açıklanan TÜFE oranının altına düşme ihtimali karşısında paranın reel satın alma gücünde kaybın yaşanacağı, ancak bunun karşılığı belirlemenin ve de ülke ekonomisindeki büyümeyi veri alıp, bireyin refah payına yapılacak bir katkıdan bahsedilmemesi, kamu görevlileri yönünden eldeki doğru veriler ile, beyana tabii oluşu nedeni ile doğruluğu her zaman tartışmalı diğer iştirakçi verilerinin bir arada hamur edilemeyeceği, belirlilik ve belirsizliklerin bir havuza atılamayacağı, bu formül’ün benimsenmesinin gerekçesi olarak ileri sürülen nimet-külfet sigortacılık ilkesinin sosyal devletin ödev ve görevlerinin önüne bir sınırlama olarak çekilmesinin kabul edilemeyeceği nedenleri ile, güncelleme katsayısına ilişkin düzenleme, Yasa’nın 4. maddesinin birinci fıkrasının a, b, c bendi kapsamındaki tüm sigortalı sayılanlar yönünden, Anayasa’nın 2, 5 ve 60. maddelerine aykırıdır.

Çoğunluğun iptal görüşüne bu farklı gerekçe ile katılmıştır.

b- Yasa’nın 31. maddesinin birinci fıkrası ve 55. maddesinin ikinci fıkralarının, 3. maddenin 29. bendindeki gerekçelerle iptalinin gerektiği düşüncesindeyiz.

c- 19. maddenin beşinci fıkrası:

Kuralla, bu Kanun’un 4 maddesinin (c) bendi kapsamındaki kamu görevlisi ya da kamu görevlisi sayılanların malullük ve yaşlılık aylığına hak kazanamayanlara, iş kazası ya da meslek hastalığı nedeniyle meslekte kazanma gücünün en az %10 ve üstü kaybına göre, sigortalılıkta geçen süre ya da prim bildirim şartına bağlı olmadan, işe ilk girdiği günden itibaren karşılaşılabileceği risklere karşı aylık niteliği dışında verilen bir ödenek olması karşısında; daha önce bu konuda 5434 sayılı Yasa’da bir düzenlemenin bulunmamış olması, sigortalıya sürekli tam iş görmezlik geliri bağlanması, bunun iş görmezlik derecesi oranındaki tutarının kendisine ödenmesi, ancak görevine son verilmiş olması halinde sürekli tam iş görmezlik geliri arasındaki farkın sigortalının görevine son veren kurum tarafından sosyal güvenlik kurumuna ödenmesi, malullük veya yaşlılık aylığına hak kazanan sigortalılara ise sürekli iş görmezliğine göre ayrıca gelir bağlanması şeklindeki uygulama, Sosyal Hukuk devleti yansıması olup, kişi lehine Yasa’nın 4/c kapsamında saydığı sigortalılar yönünden, kazandırıcı bir hak olduğu görülmüştür.

Kamu görevlisi ya da diğer sigortalılar yönünden Kurumca farklı bir ödeme nedeni bulunmayıp, kamu görevlisi için fark gibi gözüken ödeme tutarı kamu işvereni tarafından karşılanmakta ve Kurum bütçesine de ayrı bir yük getirmemektedir. Diğer sigortalılar yönünden farkın işverence Kuruma ödenmesi yönünde oluşacak bir uygulamanın, Kuruma bir yarar getirmeyeceği gibi, üretimde maliyet unsurunu yükselten bir neden olabileceği, farklı konumdaki sigorta kapsamındakilere farklı uygulama getirmenin eşitsizlik sayılamayacağı nedenleri ile kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığı kanaati oluşmuştur.

d- 27. maddenin birinci fıkrası:

Kural ile, iş kazası veya meslek hastalığı nedeniyle çalışma gücünün en az %60'ını kaybedenlere bağlanacak malullük aylığının, 29. maddede belirlenen yaşlılık aylığı hesaplanma ve 55/2 de belirtilen artış oranları yöntemi ile prim ödeme gün sayısı 9000 den az olanlar için 9000 gün üzerinden, 9000 gün ve fazlası olanlar için toplam prim ödeme gün sayısı üzerinden hesaplanıp ödeme yapılacağı belirtilmektedir.

Daha önce malullük aylığının hesaplanmasında 506, 5434 ve 1479 sayılı Yasa kapsamındakilerin kiminde 1800 gün prim, 5 yıl sigortalılık, kiminde 10 yıl fiili hizmet gibi farklı ölçülere tabi tutulması nedeniyle 5510 sayılı Yasa ile farklı sosyal güvenlik kurumuna tabi sigortalılar için tek norm ve standart birliği getirilmek istenmiştir.

Aylığın hesaplanmasında, sistemden yararlanan sigortalının sisteme giriş tarihi esas alındığında, önceki yasa kapsamındakilerin bir kısmında kısmi gelir düşüşleri olabileceği, bu kişiler yönünden öncelikle farklı bir statüde bulduklarının kabulü, kesinleşmiş ve kişisel alacak niteliğine dönüşmüş bir haktan ve kayıbdan bahsedilemeyeceği, kuralda, prim ödeme gün sayısının 9000'in altında olanların, malullük aylığında 9000 gün prim ödenmiş gibi sayılacağı öngörüldüğünden, yapılacak aylık bağlama hesabının malul sigortalı lehine olacağı kuşkusuzdur. Sigortalı lehine kazandırıcı bu hakkın, birey lehine bir sosyal hukuk devleti yansıması olduğunda duraksanamaz. Kural, maddenin ikinci fıkrasındaki sigortalılar için malullük aylığının en düşük yaşlılık aylığından az olmaması şeklindeki düzenleme ile birlikte değerlendirildiğinde asgari bir gelir düzeyi amaçlandığından Anayasa'ya aykırılık görülmemiştir.

e- 29. maddenin birinci, ikinci ve beşinci fıkraları yönünden

Yaşlılık aylığının hesaplanması başlıklı 29. maddenin birinci fıkrasında, yaşlılık aylığına hak kazanan sigortalının ortalama aylık kazancının hesap şekli, ikinci fıkrasında bu hesapta geçen ortalama aylık kazancın nasıl bulunacağı, beşinci fıkrasında ise, diğer fıkralara dayalı olarak hesaplanan aylığın artırılmasına ilişkin kriterlerin getirildiği görülmektedir.

29. maddenin belirtilen fıkraları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, yaşlılık aylığının tespiti aşamalarına yönelik olduğu ancak, aylık belirlemede kullanılacak kriterlerden birinin, sigortalının talep tarihine kadar geçen yıllar hesabında ele alınacak "güncelleme katsayısı" formülü olduğu görülmektedir.

Güncelleme katsayısının da bu kuralda yer alan aylık hesabında uygulanacağını öngörülmesi karşısında; 29. maddenin, birinci, ikinci ve beşinci fıkralarının Yasa'nın 4/c maddesi kapsamındakiler yönünden iptaline, Yasa'nın 3. maddesinin 29. bendinin Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle katıldık.

f- Geçici 2. madde

Kural, 5510 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girmesinden önce 506, 1479, 2925, 2926 ve 5434 sayılı Yasa'nın geçici 20. maddesinde belirtilen sandıklara tabi olanlara bağlanacak yaşlılık aylığının hesap şeklini göstermektedir.

Kuralın (a) bendinde kullanılacağı belirtilen güncelleme katsayısının, (b) bendinde atıfta bulunduğu 29. maddesinde de aynı güncelleme katsayısının kullanılması gerektiği, ancak Yasa'nın 3. maddesinin 29. bendinde yer alan güncelleme katsayısına ilişkin düzenlemenin, Anayasa'ya aykırı bulunarak iptal edilmesi karşısında, geçici 2. maddenin (a) ve (b) bentlerinin de Anayasa'ya aykırı olduğu farklı gerekçesi ile ayrıca aşağıda belirtilen ek gerekçe yazılmıştır.

Kuralın birinci fıkrasının (b) bendi ile 29. madde hükümlerine göre hesaplanacak aylığın belirlenmesinde bu kanundan önce sistemde olup bu kanun ile birlikte devam edecekler hakkında bir orantılı bölüm kotası getirmiş olduğu görülmektedir.

Yasa'nın kabul ettiği sistem 1.1.2007'den geçerli olup, öncesine göre farklı bir düzenleme içermektedir. Bu düzenleme kendi içindeki güncelleme katsayısı gibi bilinmeyenler hariç yaşlılık aylığı bağlanmasında kendine özgü kurallar koymakta, nimet-külfet dengesini baz almaktadır.

Bu sistem öncesinde işe giren sigortalı yönünden bu dengenin kurulma ölçüsü bellidir. Birey, varlığını ve sonucunu bilerek kabul ettiği, hukuk güvenliği ve belirlilik sağlayan yönetime itaat etmekte, onun sonuçlarını beklemektedir. Halbuki bu hizmet süresi ve süreye etki eden kazanca bağlı beklenti, yerini öncekinden farklı bir hesap sistemine bırakmaktadır. Bu yöntem ile elde edilecek gelir, işe başlangıç anında var olan ve kazanılmış hakların varlığını sürdürülebilirliği yönünden kabul edilebilir ve öngörülebilir değildir. Sistemin getirdiği yeni kriter ile sigortalının leh ya da aleyhine olacağı noktasında belirsizlik içermekte bu hali ile de Hukuk Devleti ilkesi ile bağdaşmamaktadır.

Başkanvekili Haşim KILIÇ	Üye Serruh KALELİ
-----------------------------	----------------------

KARŞIOY

A- DEĞERLENDİRME

1- Genel Olarak ve Kanun'un 3. Maddesinin (29) Numaralı Bendi Yönünden

31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, sosyal sigortalar ile genel sağlık sigortası bakımından kişileri güvence altına alma, bu sigortalardan yararlanacak kişileri ve sağlanacak hakları, bu haklardan yararlanma şartları ile finansman ve karşılanma yöntemlerini belirleme, sosyal sigortaların ve genel sağlık sigortasının işleyişi ile ilgili usul ve esasları düzenleme amacıyla getirilmiş ve kapsamına da sosyal sigortalar ile genel sağlık sigortasından yararlanacak kişileri, işverenleri, sağlık hizmeti sunucularının, bu Kanunun uygulanması bakımından gerçek kişiler ile her türlü kamu ve özel hukuk tüzelkişilerini ve tüzelkişiliği olmayan diğer kurum ve kuruluşları almıştır.

Çalışma hayatı, kuruluşu, yönetimi, işleyişi, ilkeleri, dayandığı kuralları bakımından çok karmaşık bir yapı, buna karşılık hakkaniyetli ve adaletli bir ortam kurulması halinde insanı gerçekten mutlu kılabilecek temel bir araçtır.

Çalışan insan kendisinin ve ailesinin hayatını yalnızca asgarî seviyede garanti ve idame ettirmekle yetinmez, onu mümkün olduğunca müreffeh hâle getirmeye, hoş ve enteresan hâle sokmaya da çalışır. Elde edilen gelir ile gıda, mesken, giyim, ulaşım, eğlence, sağlık ihtiyaçları, diğer iktisadi ve sosyal faaliyetler görülür. Böylece çalışanın ve çalışma dışına çıkmış kişinin kendisi ve ailesinin bütün hayatı teminat altına alınır. Diğer yandan, ücret bir itibar, bir gurur, bir izzetinesif meseledir, refah içinde yaşama vâsıtasıdır, şahsî olduğu kadar kesin bir mesleki tatmin faktörüdür. Bu yüzdendir ki memur olsun işçi olsun bütün çalışanların dikkati ücret-maaş üzerinde toplanmaktadır.

Konu aynı ölçüde emeklilik için geçerlidir.

Mâdemki çalışanlar belli bir gelir karşılığı mümkün olan en kısa sürede şartlar oluştuğunda faaliyetlerini kesmek, buna karşılık, gerek bütçe güçlüklerini, gerekse tecrübe sahibi elemanlardan daha fazla istifadeyi düşünen idare de emeklilik yaşını mümkün olduğu kadar uzatmak istemekte, o halde meseleyi çözmeye tek geçerli, objektif ve genel kriter olarak nüfusun ortalama yaş seviyesinin tespiti kalmaktadır.

Öyle bir optimal emekli yaşı belirlensin ki, hem mal ve hizmet üretiminde âzamî verimlilik olsun, hem de faal çalışma ortamı dışına çıkanların emekliye ayrılışları ile ölüm yaşları arasında sağlıklı, keyifli, medeni bir yaşayış için makûl, kabul edilebilir, yeterli bir süre bulunsun.

Bunun için her ülke sosyal güvenlik konusuna büyük önem vermekte, bununla ilgili düzenlemeleri ve kendi bünyesine uyan en iyi yapıyı anayasal boyutta ele alıp gerçekleştirmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti de aynı yolu izlemekte, Anayasa'nın birçok maddesiyle, sosyal devlet, eşitlik, sosyal güvenlik hakkı konuları düzenlenmektedir.

Anayasa'nın sosyal güvenlik hakkıyla ilgili 60. maddesinde herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu, devletin bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alıp teşkilatı da kuracağı belirtilmekte, kamu hizmeti görevlileriyle ilgili genel ilkelerin yer aldığı 128. maddesinde devletin kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmeye yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği aslı ve sürekli görevlerin memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görüleceği ifade edildikten sonra, ikinci fıkrasında da memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlemlerinin kanunla düzenleneceği hükme bağlanmaktadır.

Anayasa'nın 51., 52., 68., 70., 76., 129. maddelerinde görüldüğü gibi, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin farklı konumda olduklarına dâir bir kısım düzenlemeler bulunmakla beraber, emekli olunca organik bağın devam edeceğine ilişkin açık bir hüküm yer almamaktadır. 128. maddenin hiç bir yerinde açık olarak "emeklilik" sözü geçmemekte, sâdece çalışan personelin çerçevesi çizilmekte ve onlarla ilgili her türlü işlemin kanunla yapılacağı öngörülmektedir. Başka bir deyişle, bu ifadelerden "memurlar ve diğer kamu görevlileri"nin faal durumdayken farklı bir statü teşkil ettiği anlamının çıktığı ölçüde bunların emeklilerinin de aynı statü içinde yer alacakları mânâsı çıkmamaktadır. Kanunkoyucu açık bir buyruk bulunmaması karşısında kendi takdir yetkisini kullanmış, memurlar ve diğer kamu görevlilerini çalışmalarının fiilen kesilmesinden itibaren işçi ve Bağ-Kur'lulardan çalışmalarını fiilen kesenlerle aynı kategoriye almış, bütüncül bir anlayışla, norm birliği ilkesi uyanınca, hepsini "emeklilik" kavramı kapsamında, başka bir statü içinde mütâlaa etmiş, onlarla ilgili düzenlemeyi tek bir çatıda, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda yapmış, memuru işçiden, işçiyi esnaftan farklı ve ayrıcalıklı görmediğini ilan etmiştir.

Tersine açık ve net bir Anayasa hükmü bulunmaması karşısında bahsi geçen bu düzenlemenin hukukî gereklerden çok iktisadî gereklerden kaynaklandığı ve siyasî irâdenin tercihinin yansıttığı anlaşılmaktadır.

Sosyal güvenlik kurumları, tabiatları icâbı, ticarî amaçlı kuruluşlar değildir. Devlet her zaman sistemin açıklarını kapatmak için katkıda bulunacaktır. Gaye, bu katkı payının nisbeten düşürmektir. Ne var ki, yıllardan beri üç ayrı teşkilatla yürütülen emeklilik ve sosyal sigorta faaliyetleri aktüeryal dengeyin bir türlü kurulamaması yüzünden iflâs eder noktaya gelmiş, üç ayrı genel müdürlüğün açıkları genel bütçeden 24 katrilyon civarında para ayrılarak kapatılmaya çalışılmıştır. Bu, sosyal güvenlik değil sosyal adâletsizliktir, iktisadî sarsıntıların, yıllardır görülen enflasyonun da temel sebeplerinden biridir. Sosyal sigortalılarda ve Bağ-Kurlularda görülen aşırı nisbetteki kayıt dışılık ve prim ödemedeki gevşeklik Emekli Sandığı'nda bulunmamasına rağmen o da diğerleri gibi büyük ölçüde açıklar vermiştir.

Artık kendine yeterli bir sisteme geçmek zaruret hâline gelmiş, yaşanan ekonomik gerçekler bunu açıkça hissettirmeye başlamıştır.

Bu durum karşısında kanunkoyucu çeşitli sosyal güvenlik modellerinden birini, ülke şartlarına en uygun olduğuna inandığı 5510 sayılı Kanun'daki sistemi tercih etmiş, kamu görevlileri, hizmet akdine dayalı ücretle çalışanlar, tarım işleri görenler gibi farklı statüde bulunanlar bakımından "emeklilik" kurumundaki karmaşayı çözmek için yeni bir iktisadi boyut getirmiş, sosyal hukuk devletinin asıl bu yolla kurulacağına inanmıştır. Zirâ, Devlet de olsa, iktisâden kendi kendini döndüremeyen bir organizasyonun yalnızca hukuki müeyyidelerle dayanarak ayakta kalacağı düşünülemez. İktisâdi gereklerden uzaklaşmış, günlük hayata yabancılaşmış, esnekliğini kaybedip hantallaşmış, sâdece kendini referans almış bir hukuk mantığının, bunun değişmesine mâni olabilecek açık ve net bir Anayasa kuralının da bulunmaması karşısında, artık sosyo-politik, tekno-politik ve bilhassa ekonomik boyutlarla desteklenmesi ve hattâ değiştirilmesi kaçınılmaz olmuştur.

Sosyal devleti belirleme sâdece sosyal güvenlik tedbirleriyle sınırlı değildir. Bunu vergi politikası, çeşitli türdeki teşvik tedbirleri, sübvansiyonlar ile de geliştirmek mümkündür. Vergi, nasıl çok kazananın az kazananın da aynı hizmeti görmesi için aktarma yapma enstrümanıysa, sosyal güvenlik primleri de benzer fonksiyonu icra etmektedir. 2007den itibaren işleme başlayacak yeni düzen, çalışandan kesilen prime orantılı emekli maaşı verme maksadı gütmekte, emekli olma yaşının 2048'de 65'e ulaşacağını söylemekte, kademeli geçiş getirmekte, eski sistemdeki uzun yaşama süresince verilen emekli aylığını daha kısa süreye indirmeyi ve eskiden uzun süre çalışanın aleyhine olan durumu tersine çevirmeyi planlamakta, böylece bir finansman açığı kapatma yolu değil, gerçek bir sosyal dayanışma sistemi getirdiğini anlatmaktadır.

Böylece, 5510 sayılı Kanun'la devletin sosyal güvenliği sağlama görevine iki ölçüt getirilmiş olmaktadır. Bunlardan biri, devletin kişilere malî kaynakların yeterliliği ölçüsünde sosyal güvenlik sağlaması, diğeri, devletin sosyal güvenliğe malî kaynaklarını tahsis ederken ekonomik istikrarın bozulmamasına dikkat etmesi ve sosyal güvenlik alanına ancak bu istikrarı bozmayacak derecede malî kaynak aktarılmasıdır.

Emeklilik, fiilen çalışmadan farklı, yeni ve başka bir statüdür. "Emekli" oluşları itibâriyle memur, işçi, Bağ-Kur'lu tek ve standart bir yapı içindedir. Yeni düzenlemeyle gerçekten bu üç grup ortak bir paydada buluşturulmuş, aralarında organik bir bağ kurulmuş, emek, para, zaman, mekan, teknoloji, teçhizat tasarrufu da dâhil, yönetimde birlik, kolaylık, yeknesaklık sağlanmış, bundan böyle, verimlilik ilkelerine riayet edilir olmuştur. Ayrı ayrı Kanun ve yapılanmalarla her üç grubun özlük haklarının sistemleştirilmesinden vazgeçilerek, her hangi bir hak kaybına yol açmaksızın, makûl, âdil ve Anayasa'ya aykırı olmayan siyasi bir tercihle, ekonomik zarûretlere öncelik verilerek yeni bir düzenleme yapılmıştır. Produktivite anlayışı ve diğer zorunluluklar çoğu zaman diğer faktörlerin önüne geçmektedir.

Yeni düzenlemenin temeli olarak güncelleştirme katsayısı (GK) denen bir formül geliştirilmiştir.

Emekli maaşı işçiler ve Bağ-Kur'lularda ortalama günlük kazançtan, memurlarda ise en son alınan aylığın göstergeleri üzerinden hesaplanırken, yeni kanunu yapanlar bunun gerçekçi olmadığını görerek GK'yı getirmişler, bundan sonra Devletin genel bütçeden %5'ler nisbetinde yaptığı katkının %2'lere indirilmesini hedeflemişlerdir. Formül değişim oranı (DO) ve TÜFE'den yararlanılarak hazırlanmış teknik bir teşvik görünümünde olup, emekli aylıklarının hesabında geçmiş kazançlar dikkate alındığında kullanılan bir metottur. Güncellenen husus kazanç olduğu için kazancı etkileyen unsurlar dikkate alınarak düzenleme yapılmaktadır.

Sosyal güvenlik sisteminin ana gelir kalemini topladığı primler oluşturmaktadır. Emekli aylıklarının finansmanı pratikte dağıtım esasına göre yapılmakta, çalışan sigortalılardan alınan primler emekli aylıklarının ödenmesinde kullanılmaktadır. Sosyal güvenlik sistemi gelirlerinin artırılması ancak ücretlerde ve çalışan kişi sayısında meydana gelecek artışla mümkün olabilecektir. Bu itibarla emekli aylığı sosyal güvenlik sisteminde ücretin fonksiyonu olarak kabul edilmiştir.

Bu sûretle GK, açık, adil, makûl bir tanımlama olarak görülmekte, sosyal devlet ilkesiyle bağdaşmayan bir yönü görülmemektedir. Refah payını ve hukuk güvenliğini nazârî dikkate almadığı iddiasıyla Anayasa'ya aykırılığı da söz konusu değildir. TÜFE'yi kullanmakla emekliyi en azından enflasyonun altında ezdirmemekte, alıştığı sosyal düzeni devam ettirmesini sağlamaktadır. Kaldı ki, halkın oylarıyla iktidar olmuş hiçbir siyasi otorite, GSYİH'da meydana gelecek artışları ücretlere yansıtılamazlık edemeyecektir. Bu, genel seçimlere dayanan parlamenter sistemin tabiatına aykırıdır. Serbest ekonomi kurallarına göre işleyen bir piyasada, ister istemez refah payı ücretlere yansıtılacak, hukuk güvenliği kurulacaktır.

2- Kanun'un 3. Maddesinin (29) Numaralı Bendi Dışında Kalan Maddeler Yönünden

-19. maddesinin beşinci fıkrasının iptali isteminin, bu Kanunun 4/c kapsamındaki sigortalıların da 4/a ve (b) kapsamındakilerle aynı kategoride mütâlaa edilmesi gerektiğinden, reddi,

-27. maddesinin birinci fıkrasının iptali isteminin, aynı Kanun'un 4/c maddesi yönünden, 4/a ve (b) için de prim ödeme gün sayısının ve aktüeryal dengeyi tutturulma yollarından birinin yasama organının takdiri dahilinde ve siyasi bir tercih sonunda belirlenmesinde Anayasa'ya aykırılık görülmediğinden, reddi,

-28. maddesinin ikinci fıkrasının iptali isteminin, kural ilk defa bu Kanun'a göre sigortalı olacaklar, bir başka ifadeyle, 30 yıl sonraki bir durum için getirildiğinden, böyle bir kademelendirmenin 4/a-b-c kapsamındaki sigortalıların tamamı bakımından ölçülü, mantıklı, adil görüldüğünden, bu tür bir düzenleme yapmasının kanunkoyucunun siyasi tercihinin kaçınılmaz bir sonucu olacağından, reddi,

-29. maddesinin birinci, ikinci, üçüncü, beşinci fıkralarının iptali isteminin, önceki maddeler gibi, sistemin içinde mantıklı bir silsilenin devamı mahiyetinde olduklarından, ortalama aylık kazancı ve aylık bağlama oranı tanımlarında ve formülasyonunda bir tutarsızlık bulunmadığından, 4/c kapsamındakilerinin de 4/a ve (b) kapsamındakilerle aynı konumda görülmesi gerektiğinden, reddi,

-31. maddesinin birinci fıkrasının; 40. maddesindeki Cetvelin 8., 12., 13. ve 14. sıralarının; 46. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarının; 55. maddesinin ikinci fıkrasının iptali istemlerinin, getirilen yeni sistemin mantığı içinde doğru bir düzenleme olduklarından, reddi,

-63. maddesinin ikinci fıkrası ile birinci fıkrasının (d) bendindeki bölümünün iptali isteminin 4/c kapsamındaki sigortalılar yönünden, burada aktüeryal denge arayışı bulunması, bunun da bir siyasi tercih konusu olduğunun kabul edilmesi lazım geldiği, ayrıca ağız sağlığını özendirme anlayışı yattığı anlaşıldığından, reddi,

-68. maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendinin; 80. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının; 81. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin iptali istemlerinin, 4/c kapsamındakilerinin de 4/a ve (b)'dekilerle aynı konumda ve prime esas kazançlardaki istisnalar ile prim oranları ve Devlet katkısının makul ve ölçülü görülmeleri gerektiğinden, reddi,

-Geçici 1. maddesinin beşinci fıkrasının; Geçici 2. maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c), (d) bentlerinin iptali istemlerinin, 4/c kapsamındakilerin de 4/a ve (b)'dekilerle aynı konumda görülmesi gerektiğinden ve getirilen yeni sistemin mantığı içinde doğru bir düzenleme olduğundan, reddi,

-Geçici 4. maddesinin ikinci ve dokuzuncu fıkralarının iptali isteminin, 5434 sayılı Kanun'a ilişkin geçiş hükümleri bakımından getirilen yeni sistemin mantığı içinde doğru bir düzenleme olduğundan, reddi,

görüştüyüm.

Özetlemek gerekirse, faal çalışma dışında bulunanlara âit sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortası kurumları tek çatı altında birleştirilmekte, Kanun, birkaç maddesi hâric, genelde bütünüyle, özde 3. maddesinin (29) numaralı bendiyle Anayasa'ya aykırılık oluşturmamaktadır.

Kısaca, 5510 sayılı Kanun, ekonominin gerekleri, hayâtın gerçekleri ve zorlamaları karşısında üç ayrı gruptan oluşan mevcut emeklilik düzenini yeniden yapılandırarak bütüncül bir sistem meydana getirmiş, kanunkoyucunun anayasal takdir yetkisi içinde kalan siyasi tercihi olmuştur.

Bütün bu gerekçelerle, Kanun'un çeşitli maddelerini iptal eden çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

B- KATILDIĞIM ÇOKLUK VE AZLIK GÖRÜŞLERİ

1- Redde İlişkin Çokluk Görüşleri

5510 sayılı Kanun'un;

-18. maddesinin ikinci fıkrasındaki iptali istenilen bölümün,

-19. maddesinin dördüncü fıkrasının,

-27. maddesinin birinci fıkrasının iptal edilen bölümünden geriye kalan kısmının,

-28. maddesinin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinin,

-29. maddesinin üçüncü fıkrasının 4/a ve (b) kapsamındaki sigortalılar yönünden,

-30. maddesinin dördüncü fıkrasının bahsi geçen bölümünün 4/a ve (c) kapsamındaki sigortalılar yönünden,

-55. maddesinin ikinci fıkrasının 4/a ve (b) yönünden iptal edilen bölümden arta kalan bölümün,

-63. maddesinin ikinci fıkrası ile birinci fıkrasının (d) bendindeki bölümün 4/a ve (b) kapsamındaki sigortalılar yönünden,

-67. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin,
-68. maddesinin ikinci fıkrasının genel sağlık sigortası kapsamındaki diğer sigortalılar yönünden,
-73. maddesinin dördüncü fıkrasının,
-81. maddesinin birinci fıkrasının,
: (c) bendinin 4/a ve (b) kapsamındaki sigortalılar,
: (e) bendinin 4/a ve (c) kapsamındaki sigortalılar yönünden,
-Geçici 1. maddesinin beşinci fıkrasının 4/a ve (b) kapsamındaki sigortalılar yönünden,
-Geçici 6. maddesinin yedinci fıkrasının (a) bendinin,
-Geçici 9. maddesinin birinci, ikinci, üçüncü fıkralarının,
İptali istemlerinin REDDİNE dair ÇOKLUK görüşünün gerekçelerine,
katılmaktayım.

2- Redde İlişkin Azlık Görüşleri

5510 sayılı Kanun'un;

-19. maddesinin beşinci fıkrasının,
-27. maddesinin birinci fıkrasının,
-28. maddesinin ikinci fıkrasının 4/c kapsamındaki sigortalılar yönünden,
-29. maddesinin üçüncü fıkrasının 4/c kapsamındaki sigortalılar yönünden,
-40. maddesinde yer alan Cetvel'in 8., 12., 13. ve 14. sıralarındaki düzenlemenin,
-46. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarının,
-63. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendindeki bölümünün 4/c kapsamındaki sigortalılar yönünden,
-68. maddesinin ikinci fıkrasının 4/c kapsamındaki sigortalılar yönünden,
-80. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının 4/c kapsamındaki sigortalılar yönünden,
-81. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin 4/c kapsamındaki sigortalılar yönünden,
-Geçici 1. maddesinin beşinci fıkrasının 4/c kapsamındaki sigortalılar yönünden,
-Geçici 4. maddesinin ikinci ve dokuzuncu fıkralarının,
İptali istemlerinin REDDİNE dair diğer AZLIK görüşünün gerekçelerine,

3- İptale İlişkin Çokluk Görüşleri

-30. maddesinin dördüncü fıkrasındaki bahsi geçen bölümün 4/b kapsamındaki sigortalılar yönünden,
-81. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin 4/b kapsamındaki sigortalılar yönünden,
-106. maddesinin 2 ve 8 numaralı bentlerindeki ibarelerin,
İPTALİNE dair ÇOKLUK görüşünün gerekçelerine,
Katılmaktayım.

Üye
Sacit ADALI

KARŞIOY GEREKÇESİ

5510 sayılı Kanun'un 81. maddesinin (e) bendinde öngörülen sosyal güvenlik destek primi oranları sayın çoğunlukça, bu Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı görülerek iptal edilmiş; ancak kural 4. maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamına giren sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı görülmemeyerek iptal isteminin reddine karar verilmiştir. Oysa, bu grup sigortalılar yönünden öngörülen düzenleme de ölçülü olmayıp, prim oranları makûl kabul edilebilecek düzeyin üzerindedir. Bu nedenle kuralın bu grup sigortalılar yönünden de Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ve iptali gerektiği; benzer şekilde, 5510 sayılı Kanun'un 30. maddesinin dördüncü fıkrasının "...81 nci maddenin (e) bendi gereğince sosyal güvenlik destek primi alınır." Bölümü de doğrudan anılan maddeye atıfta bulunduğundan, 4. maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalılar yönünden Anayasa'ya aykırı düşüğünden iptali gerektiği kanısına vardığımızdan, her iki kural yönünden aksi yöndeki çoğunluk kararına katılmıyoruz.

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Serruh KALELİ

KARŞIOY GEREKÇESİ

5510 sayılı Kanun'un 67. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi, bentte sayılan sigortalıların (ki bunlar aynı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi gereğince sigortalı sayılan kişiler ile isteğe bağlı sigortalılar, oturma izni almış yabancı ülke vatandaşlarından yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında sigortalı olmayan kişiler ve hiçbir gruba dahil olmayıp, başka bir ülkede sağlık sigortasından yararlanma hakkı bulunmayan kişilerin) ve bunların bakmakla yükümlü oldukları kişilerin sağlık hizmetlerinden yararlanmalarını, kısa ve uzun vadeli sigorta primleri dahil genel sağlık sigortası primi borcunun bulunmaması koşuluna bağlamaktadır. Anılan bent kapsamına girenlerin, her ne sebeple olursa olsun, birkez dahi anılan primleri yatırmamış olmaları halinde, kendileri ile bakmakla yükümlü oldukları kişilere sağlık hizmeti sunulmayacaktır. Bu yönüyle kuralın ölçülü ve makûl olduğundan söz edilemez. Ayrıca, 67. maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalılar (ki bunlar arasında aynı Kanun'un 4. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi gereğince sigortalı sayılanlar da bulunmaktadır) için böylesine ağır bir koşul öngörülmemiş, bilakis bu bent kapsamındaki sağlık hizmeti sunucusuna başvurduğu tarihten önceki son bir yıl içinde toplam 30 gün genel sağlık sigortası prim ödeme gün sayısının olması, sağlık hizmetlerinden yararlanma için yeterli kabul edilmiştir. Bu ayırım dahi kuralın adil olmadığı ve sosyal devlet ilkesiyle bağdaşmadığının diğer bir göstergesidir.

Belirtilen nedenlerle, kuralın Anayasa'nın 2., 60. ve 173. maddelerine aykırı olduğu ve iptali gerektiği kanısında olduğumuzdan, aksi yöndeki çoğunluk kararına katılmıyoruz.

Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
------------------------	----------------------	-------------------------------

DEĞİŞİK GEREKÇE

5510 sayılı Kanun'un 19. maddesinin dördüncü fıkrası, 4. maddenin birinci fıkrasının (b) bendine göre sigortalı sayılanlara sürekli iş göremezlik geliri bağlanabilmesi için, kendi sigortalılığında dolayı, genel sağlık sigortası dahil prim ve her türlü borçlarının ödenmiş olmasını zorunlu kılmaktadır. Sürekli iş göremezlik geliri, geçici iş göremezlik ödeneğinden mahiyet itibariyle tamamen farklı olup; burada sigortalıya uzun süreli (devamlı) bir gelir bağlanması sözkonusudur. Böylesine devamlı ve miktar olarak da geçici iş göremezlik ödeneğine nazaran yüksek bir gelir bağlanması sözkonusu olduğundan, anılan sigortalıların prim borçlarının ödenmiş olmasının öngörülmesi makûl ve ölçülü bir kural mesabesinde değildir. Bu bakımdan 5510 sayılı Kanun'un 18. maddesinin ikinci fıkrasındaki kuralla, bu kural aynı mahiyette hukuki sonuçlar doğurmadığından; o kural yönünden serdettiğimiz düşüncelere burada katılmıyoruz.

Açıklanan nedenlerle, sonuç karara bu gerekçe ile iştirak ediyoruz.

Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
------------------------	-------------------------------

KARŞIOY GEREKÇESİ

4 nci maddenin birinci (b) bendine göre sigortalı sayılanlara hastalık halinde geçici iş göremezlik ödeneği verilmesini, genel sağlık sigortası dahil prim ve her türlü borçlarının ödenmiş olması şartına bağlayan 5510 sayılı Kanun'un 18. maddesinin ikinci fıkrasındaki kuralın ölçülü ve makûl olduğundan söz etmeye imkân yoktur. Çünkü kural, her ne sebeple olursa olsun, belirtilen sigortalıların bir kez olsa dahi prim yatırmamış olmaları halinde, kendilerine geçici iş göremezlik ödeneği ödenemeyeceğini hükme bağlamaktadır. Ayrıca 4. maddenin (a) ve (c) bentlerine tâbi sigortalılar yönünden bu şekilde bir kural öngörülmeyip, önceki bir yıl içinde en az doksan gün sigorta primi ödenmiş olmasının yeterli görülmesi de, kuralın adil olmadığını ve sosyal devleti ilkesiyle bağdaşmadığının diğer bir göstergesidir.

Belirtilen nedenlerle, kuralın Anayasa'nın 2., 60. ve 173. maddelerine aykırı olduğu ve iptali gerektiği kanısında olduğumuzdan, aksi yöndeki çoğunluk kararına katılmıyoruz.

Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Şevket APALAK	Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT
------------------------	----------------------	-------------------------------

KARŞIOY GEREKÇESİ

5510 sayılı Kanun'un 28. maddesinin (b) bendi ile kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmuş olan ve en az 9000 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirilmiş olan sigortalılara yaşlılık aylığı bağlanmasında esas alınan yaş hadleri 1.1.2036- 1.1.2048 tarihleri arasında kademeli olarak yükseltilmekte ve sonuçta kadın-erkek tüm sigortalılar 1.1.2048 tarihinde eşit olarak 65 yaşa tâbi tutulmaktadır.

Sosyal güvenlik ve emeklilik sisteminin esaslı unsurlarından biri olan "emeklilik yaşları", ülkenin demografik yapısı, ortalama ömür, ekonomik durum, kayıtlı sigortalı sayısı, sosyal güvenlik sisteminin mali gücü ve aktüeryal denge gibi birçok etmenin değerlendirilmesi sonucu yasa koyucu tarafından bir tercih olarak saptanabilir. Ne var ki, çok hassas bir belirleme olan bu saptama yapılırken, bir yandan da Anayasa'nın Başlangıcı'nın altıncı fıkrasındaki, her Türk vatandaşının "...sosyal adalet gereklerince... onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme ..." hak ve yetkisine sahip olduğu kuralı ile yine Anayasa'nın 2., 5., 13., 41., 49., 60., 65., 173. ve 176. maddelerinin dikkate alınması da şarttır.

Yine, sosyal devlet ilkesinin doğal gereği olarak, sigortalının emeklilik yaş sınırına ulaşmasından sonra huzur içinde geçirebileceği makûl bir emeklilik döneminin bulunması gereklidir.

İptale konu kural, ülkenin demografik yapısı ve ortalama ömür gerçeği yeterince dikkate alınmadan, ileriye yönelik olarak çok yüksek yaş hadlerini öngörmesi itibariyle, işaret edilen Anayasa kurallarıyla uyumlu olmadığı gibi; özellikle kadın sigortalılar yönünden uzun vadede erkek sigortalılarla aynı yaş sınırının (65 yaş) öngörülmesi esasının getirilmesi, bugüne dek kadın-erkek sigortalılar arasında uzun yıllardır kabul edilen pozitif ayrımcılık düşüncesinden ayrılmasını ve Anayasa'nın 41. maddesinin doğal bir gereği olan bu olgunun kadın sigortalılar aleyhine düzenlenmesini haklı kılmayan mahiyeti itibariyle de, özellikle Anayasa'nın 2. ve 41. maddelerine aykırı düşmektedir.

Açıklanan nedenlerle, kuralın Anayasa'ya aykırı düştüğü ve iptali gerektiği kanısına vardığımızdan; çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyoruz.

Üye	Üye	Üye
-----	-----	-----

Serdar ÖZGÜLDÜR	Şevket APALAK	Osman Alifeyyaz PAKSÜT
-----------------	---------------	------------------------

AZLIK OYU

5510 sayılı Yasa'nın;

1-19. maddesinin dördüncü fıkrası yönünden:

Yasa'nın 4/a ve 4/c bendi kapsamına girenler yönünden prim borcuna değinilmezken iptali istenen 19. maddenin dördüncü fıkrasında sürekli iş göremezlik geliri nedeniyle 4/b kapsamına girenler için prim ve her türlü borçların ödenmiş olmasının aranmasında Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesine, 60. maddesindeki Sosyal Güvenlik hakkına uyarlık yoktur. Prim borçlarının tahsiline ilişkin hukuki yöntemlerin varlığı yanında, primlerin tahsili sağlıklı ilgili konuların önüne geçmemeli, gelirlerden prim borçlarının düşülmesi yolunda çözümler düzenlenmelidir.

Açıklanan nedenle, Yasa'nın 19. maddesinin dördüncü fıkrasındaki bölümün iptali gerekeceği oyuyla kararın bu kısmına karşıyım.

2- 63. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin iptali istenen bölümü yönünden:

Diş protezinin maddenin diğer fıkralarında belirtilen rahatsızlıklar dışında, sağlık nedeniyle 18 ile 45 yaş arasında olanlar içinde zorunlu olabileceği kuşkusuzdur. Belirtilen yaş dilimindekilerin diş protezlerini salt estetik nedeniyle yaptıracakları da söylenemez. Böyle bir durum söz konusu olsa da önemli olan diş hekimlerinin bunu gerekli görmeleridir. Kaldı ki, ağız ve diş sağlığı 18 ile 45 yaş arasında olanlar için daha da zorunluluk içerebilir.

Bu bakımdan kuralın bu kısmı, gerek hakça bir yaklaşımı ve gerekse eşitliği gözetmemesi nedenleriyle sosyal hukuk devletine, eşitlik ve sosyal güvenlik ilkelerine aykırıdır. İptali gerekeceği oyuyla kararın bu kısmına karşıyım.

Üye

Şevket APALAK

KARŞIOY, DEĞİŞİK VE EK GEREKÇELER

A- 28. maddenin ikinci fıkrası

5510 sayılı Yasa'nın 28. maddenin ikinci fıkrasında, ilk defa bu Kanuna göre sigortalı sayılanlara (a) bendi ile kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmuş ve en az 9000 gün Malullük, Yaşlılık, Ölüm sigorta primi bildirmiş olmak, (b) bendi ile de 2036 yılından kadın erkek yaşının eşitlendiği 2048 yılına kadar aradaki yıllarda kadın ve erkek için öngörülmuş farklı yaş sınırlarına ulaşılmış olması halinde YAŞLILIK AYLIĞININ bağlanacağı düzenlenmiş bulunmaktadır.

Ülkenin demografik yapısı, ülkede halen ortalama yaşama umudunun kadınlarda 71 erkeklerde 66.5, ancak emekli aylığı almakta iken ölenlerin yaş ortalamasının ise 65 olduğu bildirilmektedir. Sosyal sigorta sisteminde yaşlılık aylığı yaşlanmayla ortaya çıkan gelir kaybı riskini karşıladığına göre yaşlılık aylığının en önemli parametresi emeklilik yaşıdır.

Halen ülkede kadında 58, erkek de 60 olan emeklilik yaşını kural, inandırıcı bir ölçü göstermeden bundan 40 yıl sonra asgari erkek de 5, kadında 7 yıl ileriye atmaktadır. Bunun Türkiye'de ortalama yaşam yılı sayısının da bu süreç de asgari bu kadar artacağını, ülke koşullarının ortalama yaşamı bu denli iyileştirerek kadında 78 erkek de 71.5 yaş ortalamasına taşıyacağını kabul etmek demektir.

Kaldı ki, emekli aylığı almakta iken ülkemizde ortalama ölüm yaşının halen 65 olduğu, bu ortalamanın 40 yıl sonrasında, bugüne göre 5 yıl ileriye taşınan emekli yaşı kadar, hayat standartındaki gelişmeler nedeniyle aynı yıl sayısı kadar ileri taşındığı düşünüldüğünde bile, emeklinin, 25-40 yıllar civarı faal çalışma hayatı sonrasında hak ettiği, yaşlılık aylığından yararlanma yıl sayısı ortalamasının da ancak 5 yıl kadar olacağı düşünülebilir.

5510 sayılı Yasa'nın uygulayıcısı olacak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Sosyal Güvenlik reformu projeksiyonu incelendiğinde, bu Yasa uygulaması sırasında emeklilik sonrası yaşam süresi beklentisinin kadın erkek emekli yaşının eşitlendiği yıl itibarı ile 65 yaşından sonra erkeklerde 15, kadınlarda ise 20 yıl kadar olduğu, bir anlamda yaşam umut yılı sayı ortalamasının erkek de 80'e kadında ise 83 yıla çıktığı bir hesap üzerine inşa edildiği görülmektedir.

Yaşlılık aylığından öngörülen bu kadar yıl süresince yararlanılacağına ilişkin kısaca bu Yasa kapsamındaki sigortalılar yönünden yaş sınırının, sosyal hukuk devletinde ölçü sayılabilecek, ortalama yaşam kalitesinin ve buna bağlı ortalama yaşam umut yılı sayısının arttığı konusundaki gerçekleri yakalamadan, varsayım olarak yıllar itibarı ile basamaklı bile olsa mevcut emeklilik yaşının hak edildiği yıldan ileriye taşımak suretiyle düzenlenmiş kural, Anayasa'nın Başlangıç hükümlerindeki her Türk vatandaşının sosyal adalet gereklerince ... onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu kuralı ile Anayasa'nın 2 ve 60. maddelerine aykırı olup, çoğunluğun görüşüne, 5510 sayılı Yasa'nın 4/a, b, c bentlerinde sayılan tüm sigortalılar yönünden katılmıyorum.

B- 40. maddedeki tablonun 12. ve 14. sıra düzenlemeleri için değişik gerekçe ve karşıoy:

5510 sayılı Yasa'nın 40. maddesinde cetvelde gösterilen sigortalıların hizmet sürelerine, fiili hizmet zammı süresi eklenmesini gerektiren işyeri veya iş ile sigortalının bu işyeri ya da iş de geçen çalışma sürelerinin her 360 günü için karşılarında gösterilen prim gün sayılarının fiili hizmet zam süresi olarak ekleneceğini bildirdiği görülmektedir.

Fiili hizmet süresi zammı gerektiren işyerleri ve işler ile ilgili cetvel incelendiğinde, 12. sırada yer alan Türkiye Radyo-Televizyon kurumunda haber hizmetlerinde çalışanlardan unvanları sayılanlar ve 14. sırada Devlet Tiyatrosu sanatçıları ve Cumhurbaşkanlığı senfoni orkestrası şef ve üyelerinin geçen çalışmaları hakkında işyeri ve iş yönünden fiili hizmet zammı verilmesi niteliğinde değerlendirildiği, ancak, benzeri nitelikte hizmet veren özel radyo televizyon, tiyatro ya da orkestra çalışanları için ise, böyle bir hakdan yararlanmasının düşünülmediği, kaldı ki, cetvelin diğer bazı maddelerinde, denizcilik ve hava ulaşım sektöründe çalışanlar yönünden kamu, özel ayrımının yapılmadığı, fiili hizmet zammından eşit biçimde yararlandırıldığı görülmektedir.

Cetvelin 12 ve 14 sırasında adlandırılanlar ile, aynı işi görenler arasında farklı statüden bahsedilemeyeceği, benzeri meslekler ve işkolu ve çalışanları arasında kesin çizgi ile bir ayırım yapılmasının da olanaklı bulunmadığı, ancak buna rağmen fiili hizmet zammı hakkı tanınarak haklı bir nedene dayanmayan ayrıcalık oluşturulması Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesine aykırıdır.

Mahkeme çoğunluk görüşü, genel gerekçesi ile Yasa'nın bu kuralını 4/c maddesi kapsamına girenler yönünden iptali yönünde olmuş, ancak katılmayan bu iptal görüşüne, 40. maddedeki 12. ve 14. sıralardaki düzenlemelerin Anayasa'nın eşitlik kuralına aykırılığı nedeniyle değişik gerekçe ile katılmıştır.

Ayrıca, kuralın 8. ve 13. sıralarında yer alan cetvellerde sayılan işyerleri ve işyeri çalışanları karşılığı özdeşleştirilebilecek benzeri iş kolu ve işyerinde çalışanların hukuksal statüleri, yapmakla yükümlü oldukları görev sınırları yetki ve sorumlulukları düşünüldüğünde, yasa koyucunun cetvelin bu faslında yer alanları farklı hukuki statüleri nedeniyle fiili hizmet zammından yararlandırmaları konusundaki taktir hakkında Anayasa'ya aykırılık görülmemiştir.

C- Ek Gerekçe

Geçici 4. maddenin ikinci fıkrasında, bir yıllık süre sonunda kamu görevlilerinin emekli ikramiyelerinin kuramlarınca ödenmesinde bütçeden aktarma yapılması konusunda yeterli bir açıklık bulunmaması, özelleştirilen kurumlarda çalışanlar bakımından ise, emekli ikramiyesinin kim tarafından nasıl hesaplanacağı konusunda hukuki boşluk bulunması nedeniyle kural Anayasa'nın 2. ve 60. maddelerine aykırıdır.

Geçici 4. maddenin dokuzuncu fıkrasındaki 5510 sayılı Yasa'dan kaynaklanacak matrah farkına ait sigorta priminin kamu kurumlarınca iki yol süreyle karşılanacağına ilişkin kural, yeterli ve uygun olmadığı gibi, çalışanların maaşlarındaki azalmanın iki yılın sonunda karşılanıp karşılanmayacağı konusunda belirsizlik olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır.

Üye
Serruh KALELİ